

СЪЮЗ НА БЪЛГАРСКИТЕ ПИСАТЕЛИ
В САЩ И ПО СВЕТА

ЛЮБОСЛОВ

ГОДИШНИК НА СЪЮЗА
НА БЪЛГАРСКИТЕ ПИСАТЕЛИ
В САЩ И ПО СВЕТА

КНИГА V/2016 г.

Чикаго, 2016

СЪЮЗ НА БЪЛГАРСКИТЕ ПИСАТЕЛИ
В САЩ И ПО СВЕТА

ЛЮБОСЛОВ

ГОДИШНИК НА СЪЮЗА
НА БЪЛГАРСКИТЕ ПИСАТЕЛИ
В САЩ И ПО СВЕТА

КНИГА V/2016 г.

СЪСТАВИТЕЛИ:

Виолина Б. ИВАНОВА
Георги Витанов БОГАТ

Чикаго, 2016

© Съставители и редакция:

Виолина Б. ИВАНОВА

Георги Витанов БОГАТ

© Оформление на корицата: Нели Иванова-КЕХАЙОВА

(Снимка от Рила планина - Андреа КЕХАЙОВА, 10 г.)

Предпечат и дизайн: Нели Иванова-КЕХАЙОВА

ТОЗИ АЛМАНАХ Е ИЗДАДЕН С ЧАСТИЧНОТО
СПОМОЩЕСТВО НА Г-Н АНГЕЛ КОЛЕВ

Издание на СЪЮЗ НА БЪЛГАРСКИТЕ ПИСАТЕЛИ В САЩ И ПО СВЕТА

Чикаго, 2016

Трябваше да съчиня предговор на този сборник. Бях напълно блокирал и се „чудом чудех“. Писанията, събрани тук - пъстроцветни словеса български, са никнали на български зелен тревник, на чуждоземски грийн граас или като крехък стрък детелина в пукнатина на асфалта на Lake Shore Drive до езерото Мичиган в Чикаго.

И сетих се: „Какво повече би могъл да изречеш, ти бедни измислителю, когато народът го е прозрял стотици години, не само преди ти да се родиш, но и преди твоите предци да са били родени?“ - А то е ето какво:

„Къща се гради тухла по тухла – писмо се пише дума по дума.“

„Дървото се познава по плода, а човекът - по писмото.“

„Напиши ми нещо, та да те позная кой си.“

„Казаното – вятър го отвява. Написаното – во веки остава.“

„Кога написаното има душа, от него слънце грее и други души топли. Кога душа нема, от камен по-студено е.“

„Пиши от сърце и душа, та и камъкът да го прочете и той душа ще добие.“

Който може да каже нещо повече от това – нека го каже.

Георги Витанов БОГАТ

**Председател на Съюза на българските писатели
в САЩ и по света.**

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР	5
Аксиния МИХАЙЛОВА	8
Ангел КОЛЕВ	14
Анелия ВЕЛЕВА	24
Бойка АСИОВА	34
Весислава САВОВА	40
Виктор ХИНОВ	46
Виолина Б. ИВАНОВА	56
Владимир ШУМЕЛОВ	64
Георги Витанов БОГАТ	74
Георги МИЛЕВ	94
Гълъб КОВАЧЕВ	100
Добри КАРАБОНЕВ	104
Елена ДЕНЕВА	112
Елена ТРИФОНОВА	116
Здравка ЕВТИМОВА	122
Здравка МОМЧЕВА	134
Ивайло БАЛАБАНОВ	146
Иван ТОДОРОВ	152
Иглика ДИОНИСИЕВА	156
Илия КОНСУЛОВ	160
Ина ИВАНОВА	168
Йото ПАЦОВ	178
Кева АПОСТОЛОВА	188
Костадин ЖЕКОВ	192
Людмила БИЛЯРСКА	196

Мариана ХРИСТОВА	200
Неда АНТОНОВА	204
Ники КОМЕДВЕНСКА	214
Николай МИЛЧЕВ	224
Николай ПЕТКОВ	230
Пламен ПАНЧЕВ	242
Пламен СЪБЕВ	246
Първолета МАДЖАРСКА	252
Райна НЕДЯЛКОВА	258
Рашел ЛЕВИ	262
Симеон ГАСПАРОВ	268
Стайка ДОЛЖЕВА	280
Христина МИРЧЕВА	290
Христина ПАНДЖАРИДИС	294
Юлия ДИВИЗИЕВА	304

АКСИНИЯ МИХАЙЛОВА

8

АКСИНИЯ МИХАЙЛОВА, поет и преводач, е родена на 13 април 1963 в с. Ракево, област Враца. Автор на пет поетични книги на български език: “Тревите на съня” (Български писател, 1994), “Луна в празен вагон” (ФБЛ, 2004), “Три сезона” (ЛЦР, 2005), “Най-ниската част на небето” (ФБЛ, 2008), “Разкопчаване на тялото” (Жанет 45, 2011) и една на френски: “Небе за изгубване”, (Галимар, 2014). Стиховете ѝ са преведени на повече от 15 европейски езика, както и на турски, арабски, китайски и японски. Има две поетични книги публикувани на словашки “Опитомяване” (ЛС, Братислава, 2007) и на арабски “В очакване на вятъра” (Кайро, 2013). Съставител и преводач на Антология на съвременната литовската поезия, (ФБЛ, 2007), Антология на съвременната латвийска поезия (ФБЛ, 2008), както и на повече от тридесет книги с поезия и проза

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОВСЛОВ

Не знае посреща ли, изпраща ли
в това сушаво лято.
Забързани, пътниците не забелязват
металносивите отблясъци
на разстлалото се върху гърба му море:
объркват ги единствено водните пръски
по обувките им, докато прекосяват чакалнята.

Не може да отлети, не може да остане.
Крилата му помнят топлината
на един керемиден покрив
и непостоянството на ветровете.
Понякога, стреснат от дрезгавите гласове
на високоговорителите,
кацва върху таблото с разписания
и предизвиква нечувани закъснения,
друг път удря с гръд високите прозорци
и, падайки надолу,
достига едно забравено небе:

гълъбът на душата ми
в чакалнята на света.

Преди пепелта

Легни до мен,
преди зората да изпразни гърлото си,
бъди лявото ми крило.

Ако полетя със теб,
ще съм анонимна птица
в крайнините на неумолимото ти небе.
Виж телата ни, те още разговарят,
защото пазят свободата си и топлината
на няколко маха от миналото лято.

Така подхвърчаме по тротоарите
на този континент, всеки в своето ято,
кълвем зрънца, които случайността ни подхвърля,
препъвайки се в Запада, отдавайки се на Изтока,
и само един път в годината
ставаме безсмъртна птица.

Пристанището на Амстердам

С фотоапарата си
той визира, отстъпва,
дори коленичи в тревата,
но не успява да ме направи
по-висока от кулата.

Облакътена на моста,
знам тайната:
ако ме притисне толкова силно,
че краката ми вече не достигат земя,
моята сянка ще прекрачи кулата
и ще залее цялото небе в него

със славянска меланхолия.
Но той е прекалено предпазлив
към всички заразни болести,
несъвместими със света му.

Спирам на кея и си купувам
пластмасово корабче.
Следващият път ще дойда
с пристанището на Амстердам
вместо сърце.
И всичко ще бъде по-лесно.

Знамения

11

Един кораб под хоризонта разлиства морето.
Изгладнели гларуси кръжат над солниците
и описват елипси – заслон за черната сол
и за бялата
преди есенни дъждове.
Като стѐли, откъртени от небесната гробница,
две отлъчени птици падат с елегичен писък
на половин метър от терасата,
върху колите и паркинга
се раздробяват на каменни срички
един мъртъв вече език,
стипчив прах обгръща Овидий,
но е прекалено късно сетивата ми да събират
изсипващите се знамения.

Късно е да ги гадаят.

Няма ме в сияйните страници от пяна,
които заливат бреговете на паралелните ни самоти,
не съм върху тази тераса, нито над покривите,

защото стигнах сърцето на мъжа
и се отдалечих от себе си,
изживях много пъти Бога
с душата на мъжа
и се прибрах във себе си.

Сега е следобеден покой,
гледам хоризонта, който не се премества с години
и чакам хвърлените в пространството думи
да се върнат при мен като ябълков цвят
или болка, за да ги погалья
и да ги пусна в себе си.

Сега ти пиша:

не търся знаци по повърхността на водите,
когато ти си в Сет, а аз във Крим,
в зоната на любовта
не е нужен език.

Но ти не четеш кирилица.

Не е само един

Откъде се взе този сняг в Сараево в средата на май?
Изглежда времето придобива лошите навици на хората.
Нещата се повтарят, говорят мъжете в кръчмата.
Балканите са набъбнала вена,
която Европа разрязва през няколко десетилетия,
за да пречисти застаряващата си кръв.

Най-важните неща започват от пазара.
В началото и края на века – сред един разбунен пазар.
Също като пролетта, която винаги идва в петък
и избира кръчмата с кръгли маси,
където смисълът на всяка премълчана дума

е видим отвсякъде,
като невинните ни ръце
в средата на масата,
закриящи пъпа на света.

Град, където винаги е ноември.
Тук хората трудно летят
сред високите стъклени сгради,
надупчили небето,
затова не сънуват.
И понеже не съм ни жена, ни сестра,
а обичам не е достатъчно основание
за достъп до реанимационната зала,
стоя нелепо в болничния коридор
като коледна елха,
завърнала се през юли.
От случайно разтворената книга
се посипват елхови иглички
и не знам на коя страница е
Светото семейство,
на коя съм закъсняла сянка,
приютена от чуждо дърво.

Ангел КОЛЕВ

14

АНГЕЛ КОЛЕВ е роден на 12 Октомври 1950 година. Завършва журналистика в гр. Львов, Украйна, през 1974 г. Бил е редактор във вестниците „Граничар“, „Кооперативно село“, „Подкрепа“, „Стандарт“, „КЕШ“ и първи заместник-главен редактор във в. „Българска армия“. Печата разкази и новели в централния печат. Участва в литературни сборници. През 1988 г. излиза първата му книга „99 страници от Америка“. Следва книгата му пътепис „Това е Аляска“. От 1999 г. живее със семейството си във Филадельфия – САЩ. Член е на Съюза на българските писатели в САЩ и по света.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

ВЪЛЧЕТО

На моите внуци Вини и Макс

Вълците щяха да ги изядат. Заради контролната по математика. Само дето никой този ден от техния 5-ти “в” не разбра.

В снежни дни си оставах по къщите. До малкия градец, където ходеха на училище от сгушеното в полите на планината селце бяха близо три километра - как се газии сняг до колене в затрупания междуселски път, на места навяваше до пояс.

Ама математиката, най-важният предмет, както казваше всеки път Тонева - не може просто ей така да се пропуска контролната по математика. От кога ги е предупредила да се стягат. Никакви извинения. Оправдания винаги могат да се намерят. Това бяха опорните точки на дребничката, но строга **15** учителка по математика. И режещият и стряскащ гласец се врязваше дълбоко в детското съзнание.

Апостол вървеше най-отпред като разриваше бавно натрупания през нощта сняг. На крачка след него, също толкова бавно и залитайки ту на едната, ту на другата страна, си проправяха път още две момчета - от същия 5-ти “в” - все заради контролната по математика. Останалите не дойдоха тази сутрин пред кметството, снегът ги беше уплашил.

И тримата бяха еднакви на бой - здрави жилести момчета, като повечето деца от Добротино - така се казваше селцето. По цяло лято не се спираха - помагаша на родителите си за тютюна. Бучеха най-напред малките крехки стъбълца в песъчливите редове, след това окопаваха растенията, които бързо избуяваха от жителната влага; поливаха редовно от малкия изкуствен язовир, който събираше потоците, разсичащи разлатите хълмове над селото. Брането като че ли беше най-трудната част от грижата за реколтата, поне за тях - малките, но бързо пораснали заради поминъка им помагачи.

Ставах в тъмни зори - по втори петли и още сънени, понякога дори не успявах да се наплискат със студена вода се отправяха към нивите. Без да се разтакават се шумгуваха между високите бой и половина здрави стебла и кършеха чевръсто едрите и

сочни листи, които пукаха бодро в малките им длани. Бързаха да изпреварят слънцето, след това брането ставаше трудно, почти невъзможно. Листата лепнеха между пръстите, късаха се, не можеха да продължат беритбата. Събираха купчинките листи, пръснати между редовете и пълнеха плетените от върба кошове. Тук вече идваше ред на възрастните да изнесат тежкия товар към каруците. И обратно към село.

Цял ден след това нижеха. Насядали всички под навеса на сянка и пълнеха иглите, след това и низите с тяхното “злато”. То ги хранеше. Всички в селото. На другия ден правеха същото и така всеки ден, цялото им лято минаваше в упорит труд за тютюна...

В топло време се събираха цяла тумба - от всички класове. Спускаха се надолу към града без ред. Подскачаха по каменистия, изровен от пороите път - същински пуканки, всеки разказваше някаква своя история - без да се изчакват, без да се изслушват; ушитите от майките им платнени торбички за учебниците и те подскачаха в такт с тях. Същински панаир - шарен, шумен, весел свят - като градския панаир, който струпваше палатките си с какви ли не атракции за малки и големи всяка есен - на празното място с тополите, досами реката.

Тримата вървяха плътно един зад друг, така си пазеха и вятъра - без да нарушават първоначалния ред - Апостол отпред, другите двама веднага след него, стремяха се да не нарушават ритъма. Вятърът на моменти стихваше, сякаш да напълни дробовете си, после отново ги връхлиташе - свирепи и мразовито свистеше в оголените клонки на лещака, пращайки право в лицата им ситен снежен прашец. Спираха да поемат дъх като се гушеха още по-плътно в яките на ученическите сака с протрити лакти и в дебелиите домашно плетени вълнени шалове и отново се устремяваха надолу към града, към училището, към затоплената класна стая, която за тях в това свирепи време беше единственото спасение.

И точно в една от тези кратки почивки, в която и вятърът си почиваше, Апостол долови скимтенето. В първия момент дори не му обърна внимание. Така му се е сторило, помисли отначало, но точно когато се готвеше да направи следващата крачка в преспите - същото това скимтене, но вече по-отчетливо и настоятелно, се повтори.

Вълци!.. Тази мисъл сега го завладя изцяло. Нищо друго вече нямаше значение за тях в този момент, трябваше да се бърза, време за губене нямаше; трябваше да изпреварят зверовете, преди да е станало късно.

Знаеше много добре от баща си - стария ловец - как трябва да постъпи в такива случаи, макар още и самият той да не беше сигурен, че това наистина са вълци... Дано другите двама да не разберат, защото може да се уплашат здравата и тогава за всички щеше да стане наистина страшно...

Прогони бързо натрапчивата мисъл от главата си, спря, без да се оглежда, без да казва нищо, остави все така спокойно торбичката на земята - развърза връвчицата, с която я стягаше отгоре и я разтвори широко. Дори не погледна да види какво правят другите в момента, не се интересуваеше от тях сега, извади едно голямо парче прясно насечена борина и я запали. Едва като видяха бързо разгарящия се огън в ръцете на водача си, двамата се спогледаха недоумяващо. Не ги остави дълго да се чудят, все така спокойно и делово поясни. За всеки случай, в

17

това време може и вълци да се появят. От огъня всички зверове в гората се плашат. А колкото до борината - винаги носеха в училище, всеки в селото се запасяваше за зимата, така по-лесно разпалваха печките в клас.

Апостол вдигна горящата главня над главата си, като внимаваше да не се стече смола надолу и да го опари и продължи пътя си. Скимтенето като че ли този път съвсем изчезна. Сега дори му стана весело от случката, огънят от борината го стопли и той дори се отпусна, но не бързаше да се радва, до града имаше още километър. И едва когато след последния завой пред тях се показаха първите къщи на Комсала - крайната махала, той се успокои.

На два пъти сменяше горящата борина, като всеки път спираше за минутка и изваждаше ново парче от торбата. Разпалваше я хубаво и пак поемаше надолу. Двамата му спътници така и не разбраха нищо от тревогите му.

...И днес бяха първи в класа. Винаги идваха по-рано, да се изсушат. Помагаха и на печката да се разгори с борината, която носеха от село. Наредваха чорапите си и гумените цървули - шеговито ги наричаха добротински трандафори - в кръг около бумтящата печка, не жалеха дървата, пък и трябваше да се изсушат, можеш ли стоя пет часа в клас с мокри крака. Всички

в училището тайно им завиждаха не само за това, че си имаха свой начин за сушене на обувки и чорапи, но и заради тяхната знаменита класна стая - бункера, както я наричаха всички, дори учителите, ама след като се огледат да не би наблизко да е директорът, защото него това ученическо творчество, при това и с участието на по-младите учители, никак не го вдъхновяваше. Беше една доста широка, но с много нисък таван стая, с малки тесни прорези за прозорци, през които едва се процеждаше сиво-жълтеникава дрезгава светлина. Та този така наречен бункер едва беше "изкарал" тройка пред инспектора, преди да получи лиценз за класна стая. По-старите учители добре си спомняха, че това беше помещението за общо ползване, което служеше най-вече за складиране на всякакъв инвентар и дори учебни помагала, излезли от употреба, с надеждата някой ден да възвърнат статута си на пълноценни участници в учебния процес.

18

Но най-ценното качество на бункера беше, че той се намираще на партера, веднага след външната врата на училището, което даваше възможност много отдалече да се проследи маршрута на запътилия се към часа си в 5 "в" учител, не дай си боже - проверяващ инспектор. И в техния клас винаги цареше мир и тишина, щом учителят прекрачеше прага на класната им стая. Изненада не можеше да има никаква - предните "дозори" предаваха бързо сигналите надолу по етажите. Бункера го разделяха цели два етажа от надвисналата ги перманентно опасност - учителската стая и канцелариите на шефовете от различен калибър - директора и неговите верни заместници.

И винаги, когато имаше повод, директорът на Първо основно училище "Кирил и Методий" негодуваше: "Що за унижение за място, в което се преподават знания!" - И дори и не мислеше да използва лепнатото на класната стая на 5-ти "в" неизвестно от кого и кога определение - "бункер".

Контролната по математика мина и замина, както обикновено ставаше всеки път, нищо запомнящо се, нищо, така да се каже, вълнуващо. Имаше малко стягане, или напрежение, както му викаха официално като пред всеки изпит, но кой не го знае - в училище е така. Апостол си реши, както винаги досега, пръв задачите, но този път не искаше да излиза, изчака и други да свършат и той излезе заедно с тях. Сякаш се боеше, че някой може да го попита как са изгазили дълбокия сняг до училище

тази сутрин. И тогава ще трябва да отговаря уклончиво, ако не иска да каже за скимтенето. Дори и не си помисли, че може да го сподели с някого.

Изнизаха се неусетно и другите часове и дойде време да се връщат по обратния път. Този път беше лесно - яркото слънце си беше свършило работата. Снегът почти се беше разтопил през деня, пък и по пътя към село вече се движеха коли и каруци и кончета с ездачите си - беше доста оживено и те се прибраха много бързо и мълчаливо по домовете си. Бяха се поизморили от трудния преход в снега, от уроците и мълчаха. Апостол нямаше никакво желание точно сега да се връща към сутрешната случка. По-късно може... Сега му се искаше да остане час по скоро насаме със себе си, да премисли още веднъж днешното прекеждие. А, че то наистина беше такава, в това нямаше и капчица съмнение.

Вечерта изчака майка си да прибере масата и докато тя се суетеше с посудата около мивката, каза тихо на баща си за сутринта, та никой друг да не ги чуе.

19

Бай Фидан се замисли над думите му, сякаш нещо пресмяташе на ум, но не каза нищо. Задоволи се само с едно двусмислено "Хм", което не изразяваше нищо в този момент. После все така мълчаливо стана от масата и излезе. Почти винаги след вечеря излизаше по двора. Да се разтърпе малко преди лягане, да нагледа стоката, да запали на спокойствие от домашния тютюн. След храна е най-сладко. Пък и рядко пушеше пред децата. Имаше три - две момиченца и Апостол, той бе най-големият, от есента петокласник в градското училище, малките ходеха в селото, имаха три паралелки до четвърти клас - първи и четвърти клас бяха отделно, а втори и трети клас ги учеше заедно една учителка. В нея бяха и сестрите на Апостол.

Този път Фидан се позабави, стоя сякаш по-дълго от обичайното навън. Като се върна, само рече: "Така ти се е сторило." - За почуда на майка му, която така и не разбра какво иска да каже той с това "така ти се е сторило". На нея ли го казва, или на Апостол, или и на двамата и какво и на кого му се е сторило? Но не попита.

Апостол не можа да разбере спокоен ли е баща му след днешната случка, или... После всички като под команда си легнаха - така правеха всеки път - щом бай Фидан се запъти към втория етаж, където спеше семейството, никой не можеше да

остава вечер долу след него. В едната стая спяха той и Ирина - жена му, в другата двете козички, както шеговито ги наричаше той, ама не насериозно, ей-така на шега, да не ги обиди, защото истински козички сестрички бай Фиданови си имаха в обора. Никой не може да кара без стока в селото, тя и тютюнът ги хранеха. В града е скъпо, на магазин там ходеха много рядко и то наесен, като вземеха парите от тютюна, тогава трябваше да се пазаруват униформи и учебници за учениците. Дори завивки, черги, пердета си тъкмяха в къщи, на стана - вълна колкото щеш. С марката на Ирина. Стаята на Апостол беше на долния кат. Той е мъж, няма от какво да го е страх сам. Чувстваше се горд с това. Имаха му доверие в къщи...

...Нещо изпука в тъмното и го разбуди. Ослуша се. Вратата на малката стаичка, която беше негова спалня, никога не се затваряше. Оставяха я винаги леко открената да влиза топло от готварската печка. Пък и никакъв шум отвън не можеше да попречи на здравия му момчешки сън след дългия ден и уроците в училище.

Този път пукотът го разбуди. "От въглените..." - Мина му през ума и като постоя така заслушан, без да се разсънва, загърна се още по-добре в топлите завивки. Радостна тръпка се разля по тялото му при мисълта, че още е рано за ставане и ще може още дълго да се наслади на хубавия сън. И тъкмо отново се унасяше - пукотът отново се повтори, бързо след това още веднъж и още. И още...

Това бързо го разсъни. Пъзелът от днешния тревожен ден бързо започна да се подрежда в главата му...Скимтенето сутринта...Сега странното пукане...

Никакви въглени не са това, помисли си Апостол и се надигна от възглавницата. После се извъртя бързо и седна в леглото. Отхвърли топлите завивки настрани и стана. Вече знаеше от какво е този пукот и какво точно трябва да направи.

Вълчето!.. Заради него е пукотът. Всичко през днешния ден се случваше все заради него. И скимтенето сутринта, сега и пукането. Беше вълчицата, която дълго вървя след тях сутринта, която и сега в късната нощ се опитва да стигне до рожбата си...

Трябва да направи нещо за вълчето...

Миналата неделя един от ловците измъкна от хралупа в най-гъстото на гората малко вълче. Намерил го сам-самичко. Дълго се препираха ловците за странното подранило явление - малко

вълче кажи-речи в средата на зимата. Някои недоумяваха, други, които се считаха за по-опитни, бързаха да ги поправят. “Баш си му е време, ранната пролет ги подмами животинките, после пак свиха студове...”.

“Какви животинки ги разправяш ти, още малко, ще се разплачеш. Ти на тоя звяр, вълка, животинка ли му викаш... Ами що тогава пълниш джепането и го чакаш сврян в драките с часове ? Още малко и хранилка ще му сложиш, да не гладува в тежката зима...Животинка бил, звярът му кръвожаден. Ще се сетиш ли за пушката, ако ти изскочи насреща?...”

Това е то авджилъкът, авджийските спорове - от къде тръгнаха, накъде ще завие приказката - кой може да ти каже предварително. И Апостол беше ставал свидетел десетки пъти на подобни спорове. Добре, че поне до бой не се стигаше... Щадяха се все пак аверите от Добротино - и името им такова - за добрина се говори в него. И както се бяха разгорещили - кой знае колко време още щяха да се опират един-другиму, да подскачат един срещу друг същински петли, да ровят стари спомени като кокошка на бунище - бай Аврион сложи точка на спора. Стана от кърската софра - насядали бяха направо на земята, под стария дъб - разстлали месали с всеки каквото донесъл от в къщи да се подкрепят по икиндия, каквото дал Бог, както се казваше, избърса делово устата си с опакото на ръката и се разпореди: “Трофеят от днес - вълчето - да се даде на Апостол, най-малкия ловец.” - И толкоз.

Никой не възрази, Апостол даже не можа да се изненада, толкова неочаквано беше това решение за него и така изведнъж дойде от нищото. Уж още спореха и не бяха отваряли дума дори какво ще правят с животинчето, както го нарече Лазар, късметлията, дете намери вълчето - така де, негов си беше късмета, нему се падаше и вълчето, защо на Апостол. Но вече беше късно да се спори, беше решено, а времето напредваше, съвсем захладня и трябваше да се прибират по домовете, да се оправят със стоката.

Никога Апостол не се е радвал толкова на подарък, както миналата неделя, когато получи от ловната дружинка малкото вълче. Макар и да не знаеше какво точно трябваше да прави с този толкова странен подарък. Къде ще го сложат в къщи, с какво ще го храни - никой и дума не отвори за това, той сам трябва да решава.

Бутна леко вратата, като я придържаше да не скръцне и като прекоси с тихи стъпки кухнята, спря в антрето. Без да се бави се наведе в тъмното и напипа старите обувки на баща си, които дежуреха на това място и всеки ги нахлузваше - на босо дори - ако се наложи да излезе по двора. Обу ги и като отвори външната врата - в селото никой не се заключваше - тихо като невестулка прекоси двора. Спря пред обора в долния край на двора, откъм дерето, където вечер прибираха стоката, напипа в тъмното дръжката на вратата и я натисна със сила надолу. Понякога заяждаше. Старата ръждясала от дъждовете брава този път се подчини, пантите изскърцаха провлачено и Апостол се шмугна ловко в затопленото от домашните животни, задушаващо с мириса си на тор и животински отпадъци просторно помещение. Приближи се към малката кошарка, в която бяха затворили вълчето, отвори вратичката, като преди това отмота здравата тел, с която я бяха завързали, за да не може лесно да се отваря и напипа малкото пулсиращо телце. То потрепваше - от страх ли, от вълнение ли - дали наистина не се досещаше, че вълчицата беше тук, наблизко, отвънка, на няколко човешки крачки само.

Тя беше тук, в това той вече ни най-малко не се съмняваше, както не се съмняваше и в решението си да пусне още тази нощ, още сега вълчето. Реши го сам, няма кого друг да пита - не може да държи повече затворено вълчето в кошарката. И едва ли щеше да се отвори по-удобен случай от този, когато вълчицата се беше притаила до плета отвън. Искаше да си върне вълчето при нея, в планината, защото тук при хората можеше да му се случи нещо лошо - мислеше си Апостол.

И страха - онзи страх, който се опитваше да загризе сърцето му днес сутринта, като слизаха към града и чу скимтенето - отстъпи. Изпари се веднага, след като взе решението да пусне вълчето - скъпия си подарък - на свобода.

Нищо сега не можеше да го спре да изпълни решението си. Издърпа внимателно малката животинка навън от малката кошарка и я притисна до тялото си. Сега вече знаеше, че никой и нищо не може да спре вълчицата да си върне обратно вълчето. Нима той, Апостол ще я спре? Нима той е толкова лош, че да държи в душната тясна кошарка сиво-пепелявата пухкава топка далече от вълчицата, неговата майка, от горите, от поляните, където можеше да тича на воля с другите вълчета. Сигурно са

много, като тях децата в селото. Какви игри само се захващаха, когато свършеха с тютюна, какво веселие; колко смях и шеги до късно вечер се сипеха, сякаш разноцветни гирлянди от звездното небе над планината...

Но за всичко това той разсъждаваше по-късно. Случката с вълчето Апостол така и не можа да забрави и често с умиление се връщаше към нея. Дори и години след това, когато инженер Фиданов седеше в просторния си кабинет на Първа Атомна край Козлодуй. Беше достигнал до длъжността “Главен инженер”. Защото в деня на “най-важната” контролна по математика в 5-ти “в”, той получи един от първите големи уроци за Живота. За големия живот с главна буква, както често ги поучаваше класният им ръководител в останалата далече назад в годините и толкова близка и сега до тях класна стая, която с такава любов наричаха “бункера”.

Остави малката вратичка на вълчето скривалище от последните няколко дни отворена и излезе от обора, като внимаваше да не изпусне спотаилата се в преградката му пулсираща пухкава топка. Заобиколи притихналата в късната нощ сграда и като се озова зад нея, спря пред друга малка вратичка, която водеше към полето и която използваша в редки случаи. Без да трепне, бавно я откряна, промуши през отворилата се пролука вълчето и го остави внимателно на празното място досами Сухото дърво, което отделяше къщата им от гората. Беше убеден, че вълчицата е там, че тя няма да си тръгне без вълчето, че ако сега си отиде, след ден, след два, все едно след колко дни, тя пак ще се върне за него. Сигурно се е притаила в ниското, в храстите и очаква развързката. И тя дойде...

Без да чака и секунда, но и без капчица страх, Апостол прекоси обратно двора, като в сън изу старите обувки на бай Фидан в антрето - стори му се като че ли по-широко сега, прекоси кухнята - съвсем беше изстинала и хлътна в стаята си. И за пръв път, точно тази нощ, затвори здраво след себе си вратата.

...На сутринта се успа...

Анелия ВЕЛЕВА

24

АНЕЛИЯ ВЕЛЕВА е родена в Силистра, 1956 г. Била е преподавател по български език, литература и френски език. От 1991г. живее в Брест, Франция. Издала е осем стихосбирки, от които една на български, четири на френски език и три билингви. Нейни текстове са публикувани в три антологии за поезия /една българска- „Столетие“ - ИК Славчо Николов и сие, 2001 и две френски - *Sur la ligne d'ombre de l'eau*, éd. An Amzer, 2001 и *Femmes en littérature*, éd. L'esprit sauvage, 2009/. През 2003 г. основава заедно със съпруга си Патрис ФАТ френското издателство за съвременна поезия *Littérales*. Издателството притежава и годишно списание за поезия, в което често са представени български автори. А. ВЕЛЕВА работи и като преводач от български на френски и от френски на български. Текстове на Анелия ВЕЛЕВА и нейни преводи се публикуват редовно във френската и в българската литературни преси. Нейни стихове са преведени на испански. През 2016 г. излезе от печат най-новата ѝ стихосбирка „Лична книга“ /Издателство Ковачев – Силистра/.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

ПРЕИЗКАЗНО НАКЛОНЕНИЕ

*„Доколкото разбирам, казва психоаналитикът,
Вие имате няколко майки и само един баща.“*

И този единствен мой баща беше мъртав, *bien mort*, казват французите.

Умря в далечна България, където живя цял живот, без да пожелае да види други страни, умря сред белите студове на януари в последната година на миналия век. Новият, явно, не му е вдъхвал доверие.

Татко паднал внезапно, както ринел сняг в двора. Бил хубав зимен ден и греело слънце. Рухнал сред разрива на сърцето си. Майка го намерила студен като снега, със синьо лице. Като посинял от гняв. Гневът съпровождаше целия му живот.

Предния ден бях на гости у Маги – бивша мис, нумеролог, таролог, с канадска диплома. Много красива, много талантива / с няколко публикувани книги/ и много нещастна. Сближихме се случайно. Изключителните жени винаги са ме интригували. Покани ме да ѝ гостувам един ден в изключителната ѝ къща на брега на атлантическия океан сред щедрите ѝ доверителни словоизлияния и гузното поведение на напълно алкохолизирания ѝ мъж. В края на краищата разбрах, че Маги драматизира изключително живота си и живота въобще. В приповдигнатите ѝ възклицателни изречения отчетоха липсата на умереност и смиреност пред житейските събития. Но то беше резултат от липсата ѝ на съзнание за това, а не поза. Сложих я в листата си на приятелките. Може би бих могла да ѝ бъда полезна. Никога не се знае.

На тръгване Маги предложи да ми хвърли едни карти.

- С удоволствие – отговорих не само, за да ѝ бъда приятна, а защото всичко на границата на людико-сериозното ме забавлява.

- В близките 24 часа някой от семейството ти ще умре.

Чела съм, че в пророческите „науки“ е забранено да се обявява директно за смъртта на близки и роднини. Тя, дипломираната, не може да не го знае. Помъчих се да я избавя

от неудобното положение:

- В тарологията смъртта се тълкува и като символен акт, нали? Може би става въпрос за края на едно състояние и начало на друго? Например, край на живота ми на сама жена?

- Да - съгласи се тя.

Тръгнах си доволна с великолепия вкус в устата на курабиите, които придружаваха кафето и с картината в главата ми на десетките флакончета парфюми, осеяли пода и мебелите в банята на Маги. Завидях ѝ за парфюмите и я съжалих за Жан – мъжа ѝ. Следващата стъпка по етапите на алкохолизирането му, ми довери тя, е специализирано заведение, след което я очаква самота – пълна и тотална самота в компанията единствено на океана. Ето къде ще съм полезна, казах си и бях сигурна, че пътищата ни с Маги ще се сближават отсега нататък все повече.

На другия ден, четвъртък, към 11 часа телефонът ми иззвъня.

26

Беше отново хубав ден, слънчев като вчерашния. Зимата в Бретан е мека, може да се каже че няма зима. Температурите не падат по-долу от 5 градуса, а най-често са 13 до 16. Точно в този момент на деня дантелите на прозореца в хола лудееха от играта на отразената слънчева светлина в тях. Мислех си за Маги и за красивата ѝ къща на брега на океана и за това, че щастието не е никога пълно и че все нещо липсва, и че винаги е било така, и че все така ще бъде за нас - човеците, издигнали химерата щастие в култ.

Вдигнах слушалката. Беше майка. Плачеше:

- Баща ти умря. Тази сутрин. Намерих го преди половин час в двора.

Не може да бъде, казах си. Людик-сериозното ме провокира. Пророчеството на Маги е било сън и сега се събуждам.

- Какво да правя, кажи! – плачеше по телефона майка.

Между гласа на майка, която не беше до мен, прокобата на Маги, която звучеше като псевдореалност и слънцето, което флиртуваше с цветята на пердетата, трябваше да намеря опорната си точка, която беше пропаднала някъде. Не зная дали Архимед я е намерил, за да повдигне земното кълбо, но аз си дадох сметка, че моята опорна точка беше татко, а лостът в момента се явяваше смъртта. Всичко си дойде на мястото. Баща ми беше умрял и не повдигнах света, а го изгубих.

- Не го погребвайте без мен. Тръгвам още днес.

- Чакам те – продължаваше да хлипа майка.

Затворих телефона. Та значи така, казах си аз, която не се изразявах с приповдигнати фрази като Маги, смъртта може да дойде и в слънчев ден, в момент, когато цветята по дантелите на пердетата изглеждат като живи. Гласът на майка беше изчезнал, а татко беше умрял. Умрял. Преизказното наклонение ме вбеси. Как така ще умре без мен, следователно е умрял от само себе си. Противоестествено, нелогично. Нали съм чела Достоевски, Фройд - специалистите по живеенето. Те твърдят, че би трябвало да участвам в смъртта на родителите си, дори би трябвало аз да ги убия. Не е по научному тази смърт. Това я прави подозрителна, съмнителна, недействителна. Веднага ще си купя билет и ще проверя на място фактите. И без това преизказното наклонение е характерно само за приказките – вълшебни или не.

27

Приятелите съчувстваха – картички, телефонни обаждания. Роднини тук, във Франция липсваха. Синът ми, студент по физика, се скри зад мълчание и отсъствие от къщи. Това беше мой експеримент и никой не биваше да влияе върху резултатите му, за да бъдат те обективни и автентични. Намесата му би довела до поява на артефакти в опита. По-късно той също щеше да експериментира това упражнение сам като мене. Щадеше се. Разбирах го.

В Париж отседнах у един познат. Клод. Не близък. Далечен, даже много далечен. Но любезен и гостоприемен. Особено за жени по-млади с 30 години от него. Той обаче ми даде да разбере, че аз не влизам в множественото число. Беше строил мостове по целия свят на младини. Но не и в социалистическия лагер, от който бях аз. Беше слушал чудеса за прочутата славянска душа, за хубавите славянки. Сега една от тях беше пред него. Вмествах се, значи, само в етническият му интерес. Всъщност злословя. Човекът беше внимателен, с покровителствено чувство, което ми хареса, приготви лека вечеря и говорихме до зори. Открих интересна личност с широки възгледи, със завидна култура, с деликатна чувствителност. Жена му беше починала неотдавна и гласът му още потреперваше, когато споменаваше за нея. Беше реч за смъртта на близките ни, за смъртта въобще, за

идеалите човешки, за бъдещето на човечеството, за вкусния морковен муслин и за шоколадовия сладкиш, които сам той беше направил, за слабостта му към гастрономията и хубавите вина. Гласът му беше дълбок и мек, ръцете му фини и сякаш пергаментови. Как бих желала да имам такъв баща! Клод имаше тризомичен син настанен в специализирано заведение и по никакъв начин къщите /не си спомням точно колко/ във всички краища на Франция не компенсираха липсата на нормално общуване между баща и син. За жалост, общуване между моя баща и мен също нямаше, макар че аз не бях тризомичен случай. Моят случай беше друг. Бях осиновена.

Сутринта Клод ме придружи до летището. Ще ми се обади още утре вечер, а на връщане пак ще отседна при него, нали.

- Кураж, ма шерИ!

28 Ах, тези французи - вече бях шерИ. Как приятно е да се настаниш в емоционалния скут на някого пък бил той и само съчувствен този скут. Да се оставиш да те носят – върховен акт на доверие, облекчаваш, анестезираш. Както на дете към родител. Както когато бях на 5 години и в игрите, децата от улицата ми бяха сцепили дясната вежда. Налагаше се да ми сложат конци, но без упойка. Обещах, че няма да плача, ако позволят на татко да бъде до мен и да ми държи ръката. Пуснаха го. Изпълних обещанието си. Така и сега – болеше, но Клод беше до мен. И не плачех. Не бях проронила нито една сълза от вчера.

Самолетът кацна в София в 22 часа. Нищо общо с мекия климат в Париж и Брест. Тук върлуваше зимна виелица. Сняг до пояса. Ладата на татко ме чакаше. Един съсед си беше предложил услугите да дойде да ме посрещне и да ме заведе до Силистра. Придружаваше го негов приятел. Двойната езда е по-сигурна за такова дълго разстояние, при това пътят за Силистра беше затворен поради бурята.

- Ако се страхуваш, можем да останем да нощуваме в София и да тръгнем утре сутринта, предложи съседът.

-В никакъв случай.

Да прекосим Балкана във вихъра на зимната буря ми се струваше най-малкото, което дължах на този си експеримент в живота, който изискваше висока автентичност, според моите принципи /а сигурно и според възгледите на сина ми/.

Пътувахме цяла нощ. Екзистенциалната самота сигурно приличаше на това прекосяване. Нито една жива душа от София до Силистра. Пътят не се различаваше от затрупаните канавки, крайпътните полета и другите опасности. Снеговалежът беше тъй силен и гъст, че никаква видимост не беше възможна през предното стъкло на колата. Копилотът отвори вратата от неговата страна и се опита да направлява шофирането по права линия. Да отвориш нещо в себе си, да се отвориш е било винаги спасителен акт.

Моите родители криеха до 17-годишната ми възраст истината за нашето неистинско роднинство. Разбрах случайно от приятелка, чиято майка ме беше кърмила, докато съм била в болницата при идването ми на бял свят. Майка и татко се видяха принудени да ми кажат истината, тя не излезе спонтанно като отворен добродетелен жест към мен. Не си говорихме дълго след това. Не знаехме какво да си кажем. Мълчахме със седмици.

29

Но сега не спирах да говоря. Колата едва напредваше, очите бодяха от виждане и напрежение, шофьорите сменяха местата си в движение, защото всяко спиране можеше да се окаже фатално. Сякаш водехме война, която на всяка цена трябваше да спечелим. Говорех без да спирам. Не си спомням за какво, за всичко освен за мъртвия, разбира се. Смъртта и без това беше по петите ни. Излишно беше да я провокираме. Никой не усещаше нито умора, нито студ, нито глад, нито страх. Бяхме като опъната струна, която в никакъв случай не трябваше да се скъса. Бяхме някъде над себе си или до, задействани от енергия, правеща максималното, за да ни съхрани живи и невредими до ритула на смъртта, предвиден сутринта в 10 часа.

Иронията на съдбата надхвърли поносимото в случая.

Пристигнахме в седем сутринта. Все още нямаше хора в къщи – майка и няколко жени, които бяха будували покрай ковчега. Очите на майка бяха сухи и червени.

- Почини си малко, ела, легни си в другата стая.

Беше немислимо да си лягам, след като цяла нощ не бях мигнала за този момент.

Ковчегът беше в средата на стаята, върху четири стола. В него – мъртвец. Около трупа – цветя, много цветя, както е обичая

у нас. В страната, която ме беше осиновила, мъртъвците не се излагат на погледа на живите. Присъстващите на церемонията виждат само затворен ковчег. Не се ходи и в дома на мъртвия, а само в ритуалната зала или в църквата. Достъпът до гледката на смъртта се смята за вулгарен акт.

Моят дом в България беше изпратил вече трупите на баба, после на дядо, сега и на татко.

Жените взеха да ми разказват как е станало. Чух само, че ринел сняг. Но това вече го знаех. Приблжих и се взрях в лицето на татко. Все още ли можех да го нарека така или по-правилно беше да кажа на моя бивш татко. Лицето на мъртвия беше намръщено, гневно, синееше тук и там от вътрешния кръвоизлив и струйка засъхнала кръв тъмнееше в ухото му. Татко беше мъртъв, но гневът му бе все още жив, с издути устни, с отпуснати краища на устата. Както преди 25 години, когато му казах, че искам да се ожена за бащата на сина ми. Изгони ме от къщи, бесен от яд. Бях първа година студентка и според плановете му, длъжна бях първо да си завърша образованието и никакви други смекчаващи обстоятелства не се приемаха. Отидох да живея при бъдещия си съпруг и след половин година получихме призовка от съда.

30

Гражданско дело № 347/1975 г. Призовка №2, 1август 1975г., Силистра. Призовка за страна ... /моето име/ се призовава да се яви на 11 август 1975г. в 8 часа в съдебната зала на съда, като ответник по делото с ... /името на баща ми/. Секретар : подпис не се чете. Печат – окръжен съд Силистра.

На друг лист – горе в ляво печат – юридическа консултация, Н.Р.Б., Силистра, подпис – Кънев или Кънчев или нещо подобно. В средата на листа – Препис.

В горния десен ъгъл на листа : До Силистренския окръжен съд, град Силистра, Искова молба от ... /името на баща ми/, адрес, ... /името на майка/, адрес против ... /моето име/, не е написан никакъв адрес, по чл. 56 бук.“б” от С.К. прекратяване на осиновяване. Следва текст :

Другари съдии,

Ответницата ... /моето име/ от град Силистра, видно от тук приложеното определение на №445 от 15.XI.1956 година на Силистренския народен съд, постановено по ч.гр.дело №

1389/1956г. по описа на същия съд е осиновена от нас ищците съпрузи.

Ние изпълнихме нашите задължения към ответницата и я порастихме, поддържахме я на училище и ѝ подсигурихме всичко необходимо, за да може да си продължи образованието и получи подходяща професия. Към ответницата сме се отнасяли винаги като истински родители. Въпреки всичко това, нашите усилия не доведоха до желанието от нас резултат.

Ответницата след като порасна и узна, че тя е осиновена от нас и че не е наше рождено дете, коренно промени поведението си спрямо нас, започна да не ни зачита за родители. Положихме всички усилия същата да коригира поведението си и отношенията ни да се нормализират. В последно време поведението на ... / моето име/ спрямо нас стана вече непоносимо. Тя не ни зачита за родители. Заяви ни, че не желае да живее с нас и без наше знание и съгласие създаде връзка с ... /името на бащата на сина ми/, заживя с него и напусна нашия дом.

31

От изложеното по-горе е видно, че със своето поведение ответницата основно разстрои нашите отношения с нея, ние сме вече напълно отчуждени едни от други, всякакъв контакт между нас и ответницата е прекъснат.

Ето защо предявяваме настоящата искова молба против ответницата ... /моето име/ от гр. Силистра, молим да ни призовете на съд и след установяване на гореизложеното на основание чл.56 бук. "б" от С.К. да постановите решение, с което да прекратите осиновяването на ответницата от нас, осиновяване допуснато с определение по ч.гр.дело №1389/1956г. по описа на Силистренския народен съд с всички законни последици.

ДОКАЗАТЕЛСТВА : За доказателство на гореизложеното прилагаме : заверен препис от определението №445 от 15.XI.1956 година на Силистренския народен съд по ч.гр. дело №1389/1956 г. по описа на същия съд.

Молим да допуснете, призовете и разпитате като свидетели лицата :

/следват имената на петима съседни и адресите им/,

които заедно и поотделно ще установят, че ответницата не ни зачита за свои родители , не ни уважава, не позволява да

получава нашите съвети и заживя с непознат от нас младеж и напусна нашия дом и всичко горепосочено.

Прилагам препис от настоящата.

гр. Силистра

31 юли 1975г.

С почи т: /подпис на татко/
/подпис на майка/

Подписът на майка беше фалшив. Беше я подписал татко, както и фамозното „определение №445 от 15.XI.1956 г.“, с което ме бяха осиновили. Познавах почерците и подписите и на двамата много добре. Беше повече от явно и за този, който не ги познава, че подписите са направени от една и съща ръка. Цялата история около осиновяването е била по изключителната воля и желание само и единствено на баща ми. Майка не е искала да осиновяват дете, първо и второ, би желала да е момче.

32

Но нейното желание татко никога не е зачитал, доколкото си спомням през моя живот, а със сигурност преди това. Той ме беше избрал за дете от А до Я и пак той ме отхвърляше като свое дете от Я до А. Познавах само него като баща. С биологичната си майка се запознах като бях на 17 години, за духовна майка си бях позволила и аз да осиновя някого /странно, че няма дума за осиновяване в обратния смисъл/ - учителката ми по френски, която също нямаше деца като тази, която беше принудена да ме осинови и която остана просто една от трите ми майки. Психологичният беше прав – имах няколко майки и само един баща.

Приближих към ковчега и погалих студеното лице в него. Никога не бях си позволявала това приживе. Сърдитата маска не трепна. Устата ѝ сякаш леко се отрехна и ме нахока, затворените ѝ очи бяха плътно стиснати и не искаха да ме видят, отказваха да ме гледат. Гневът оживя и ме загриза до кост. Завих от болка, загърчих се. Опитах се да изчистя кръвта от брадичката и лицето си, но тя течеше от устата и зъбите ми, сякаш извираше. Развихах се :

- Татко, спри моля те, престани, аз съм твое дете, твое !
Погледни ме !

Лицето на лекарката – жената на съседа, който ме доведе от София - цялото обляно в сълзи, закри гледката ми към ковчега.

Тя ме прихвана, в момента когато се свличах на пода и заедно с майка ме сложиха на дивана. Ваня, лекарката, извади отнякъде инжекция, придърпа полата ми и видях, не усетих, само видях как иглата потъна в хълбока ми.

Взеха да идват хора, къщата се напълни с познати, които плачеха. Имаше запалени свещи. Проумях, че някой е умрял и че присъствам на погребение. Слава Богу, че имаше толкова хора, казвах си, мога да си почина и да поспя. Ще погребат мъртвия и без мен. Не съм необходима.

Спала съм много, не помня точно колко, но като се събудих погребението беше свършило предния ден. Кашлях и бях с температура. Ваня отново дойде. Бронхит. Изписа ми антибиотици.

Вечерта Клод се обади по телефона. Едва говорех, с мъка дишах, той разбра че съм зле.

- Идвам - отсече.

След два дена беше в Силистра и търпеливо изчака оздравяването ми.

- Още не мога да си простя, че те пуснах в тази зима сама.

Тръгнахме веднага след осмия ден на антибиотиците ми.

- Останете още малко, проплака майка. Не си показала още града на Клод.

- Ще дойдем това лято да разгледаме Силистра и България - успокои я той.

В самолета между София и Париж си дадох сметка, че все пак станах жертва на преизказното наклонение - не успях да бъда свидетел на погребението на татко. Въпрос на гледна точка, би казал психоаналитикът – приказки, живот и наука понякога се подчиняват на едни и същи закони.

Маги не срещнах никога повече, макар че често ходим с Клод в Брест. За делото по разсиновяването забравих да кажа, че то не се състоя по настояване на родителите на първия ми мъж, бащата на сина ми, който днес е професор по квантова физика, далеч от България и от Франция.

Бойка АСИОВА

34

БОЙКА АСИОВА е родена в Разлог, живее в София. Инженер-химик по образование, с малко практика в управление на индустриалното производство, повече от 30 години тя е журналист. Работи в няколко национални всекидневника. Печата в литературни и други издания. Автор е на 13 книги. Между тях са сборниците с разкази „Сребърна пара“, „Мир вам, сто врабчета“, „Мъжко може“ и романът ѝ „Яловата вдовица“ е номиниран за наградата „Хеликон“, получи Националната награда за литература „Николай Хайтов“ за 2007 г. През 2012 г. романът излезе на немски език в Германия. „Рецепта за камбана“ бе отличена с годишната награда на СБП за есеистика за 2011 г. „Лудовица“ (разкази), „Да убиеш Сталин. Спомен за Костадин Лагадинов“ (документалистика) и „Запеските – дух и материя“ (етнографско изследване) са заглавия също с марката на издателство „Жанет–45“. Бойка Асиова е автор на двайсетина публицистично документални филми, продукция на БНТ, в областта на борбите на македонските българи за национално освобождение, културното наследство, традиции и нрави и тяхната съвременна проекция. Между тях са „Жалба по Гоце“, „Курбан за Илинден“, „Двата Миладина“, „Живата книга“, „Цената на тютюна“, „Пътят за Драма“, „Тайната на юдите“, „Опиянението на един град“.

Асиова обича да пътува. От видяното и преживяното в Сирия, Чехия, Албания, Мексико, Китай, САЩ, Египет, Хърватска, Гърция, Русия, Сърбия, Ливан, Мароко и много още страни и срещнатото по пътищата на България Асиова пише не просто пътеписи, а успява да заплита увлекателни истории, които оплождат художествените ѝ текстове в книгите. Печатаният тук откъс е от бъдещия роман „Вълчицата излиза привечер“.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

ВЪЛЧИЦАТА ИЗЛИЗА ПРИВЕЧЕР

(Откъс от бъдещ роман)

КОМИТЕТЪТ ЗАСЕДАВАШЕ в двора на гробищната черква “Свети Георги Победоносец”. По-преди в тази сградичка било подслонено първото класно училище в града, а още по-преди - килийното. И до днеска се разправя как някога в него измежду неколцината просветени даскали е оставил диря и някой си дедо поп Митодия. Докато децата учили, той си прел козината на дълга жичка за мутафчийницата си. От този си занаят светиня му си докарвал по някой лев отгоре над спечелваното с кръст и китка босилек. Източвал си дядо поп козината, нишка след нишка навивал на масура, а учениците същевременно учили. Събирали са се при него до 30 деца. Понякога ще го попита някое за нещо си, той ще вдигне очи от козината, и я отговори, я не, но със сигурност ще го чукне с пръчката по главицата. Веднъж едно дете попитало какви са тия дамги по книгата. За точките ставало реч. Защото за тирета, въпросителни, възклицателни и всякакви други знаци тогава не се е учело. Та даскалът отвърнал, че като типосвали книгата, демек когато я печатали, останали дамги по хартията. По онова време съвсем ще да е важало казаното в евангелието на Исуса: “Ако слепец води слепеца, и двамата ще паднат в ямата”.

Такива ми ти работи се разказваха.

Е, поп Митодия е останал само в лакардиите на старите граждани. Училището отдавна е класно и се помещава в нова, нарочно за това строена сграда с големи прозорци. А просторната стара класна стая станала канцелария на черковно-училищната община.

Та тук се беше събрал градският комитет на Организацията. Кой от кой по войвода.

Да ги именувам подред - с прякори и лични имена и малко характеристика.

Голямото помещение за заседаващи някога тук дълбокомудрени старци отесня пред очите на всички тази вечер. Освен, че комитите бяха мнозина, напрежението, което

излъчваха, създаваше усещане за голяма теснотия и силен недостиг на въздух. Не беше трудно да се разбере накъде бият войводите. В главата на Алекса къртяха думите на Попиванов: "В този град има много вити глави, но и много върби. Комунистите оставете, хванете майор Тушев!" Това послание беше стигнало до ушите на младия офицер и той, естествено, се досещаше, че най-голямата върба е заплута за него.

С остър изпитателен поглед Алекса прошега лицата на довчерашните си другари. Искеше да срещне очите им. Не успя. Те гледаха наляво, надясно, в тавана и навътре в тях си. Ясно разбра, че нищо добро не го чака. Не го погледна в очите и близкият му другар, който му предаде какво се канят да направят. Докато се усетят, блъсна прозореца и с гъвкав скок на дивеч се озова отвън върху нечий гроб. Прескочи гробищния зид със същата лекота на подгонен звяр.

36

Чудна работа! В момент на най-страшна заплаха за живота, като щит ли, природата извиква пред очите на човек красив и желан спомен. Спасителен в грозящата го беда. Неуместно, нелепо дори, но човекът се превръща в романтик и се хваща за него. Дали това не е спасителният пояс, който самата съдба му хвърля?

Алекса се разпозна в картина, запазена в жив спомен от детството си. Беше с баща си в гората и там, на Плашка полена зърна елен. Не във всеки живот се случва такава гледка. Красивото животно царствено беше вдигнало глава над малинака и в следващия миг, усетило опасност, във въздуха се изписа скокът му. Като полет в някаква странна божествена приказка. Еленът се изви в огромна дъга. В началото ѝ чифт разклонени рога, в края - опънати до скъсване жили. По-скоро видение, нежели жива твар.

ТЪМНИНАТА ПОГЪЛНА АЛЕКСА в утробата си. Беглецът не можеше да види суматохата след еленовия скок, който направи. Чу няколкото напосоки изпратени изстрели. Острият лай на куршумите сякаш се отплесна от хълма, който пазеше завет на гробищата. Късите светкавици, които произведоха светнаха

като запален фосфор над гробовете. А може би това наистина бяха стреснатите мъртви, които нощем бродеха наоколо.

Всичко угасна и заглъхна. Внезапно и бързо както се беше появило.

Настъпи тишина. Пареща. И библейска.

Животът на Алекса беше в опасност. Комитетът бе взел решение да го очисти. Ще рече да го изпие месечината. Тази беше приказката за подобни случаи. С вкус на зловеща неотложност. И за друг дори да се отнася, като си помислиш, потръпваш от тишината на присъдата. Неизречена, само помислена и вече е изпълнена.

Беше минала седмица ли, две ли, у Тушеви набъркаха дните с нощите. Сляха се в едно общо очакване. Синът им беше скочил в гробищния мрак и стопил се сякаш завинаги. Не знаеха какво да си мислят. Да се надяват ли и на какво. В околията тегнеше страх след въстанието, в което комунистите и земеделците превзеха казармата. Вярно, три дни трая само победата им, три, ама сетне за дълго държа влага.

Като си лягаха не знаеха да залостват ли портата или не. Мунка и Ристо спяха като зайци. Крехката им дрямка никога не се превръщаше в сън. От страх за съдбата на сина им те бързо заприличаха на сенки. Мотаеха се по къщата, лутаха се от тавана до килера, отиваха при добитъка, тежките им стъпки скърцаха по стълбите и брояха часовете неизвестност.

Между тях двамата и снаха им увисна оловно мълчание. Поглеждаха се отвреме-навреме, защото в една къща как да се разминеш без да засечеш погледи неволно макар. Гласът на детенцето беше единственото хубаво, което се чуваше под тяхната стряха и в което имаше светлинка. То ту плачеше, ту се смееше. Растеше, сякаш някой го дърпаше за ушичките.

Една вечер, кой знае как не усетили шум откъм портата, на вътрешната врата се почука. Стопаните се погледнаха с ням въпрос: Кой ли ще да е? Ристо Тушев отвори. Между горния и долния праг се откри фигура на непознат човек. Напрегнато двамата родители впиха погледи в лицето му веднага да разберат с добра или с лоша вест идва непознатият.

- Жив е Алекса. Той ме праща - побърза да изговори мъжът предварително подредил думите в ума си, за да научат веднага най-важното за тях и сетне поздравя: Добър вечер!

- Дал Бог добро - отвърнаха двамата. - Дека е Алекса? - попита жената.

- Жив е.

- Сполай ти! - отрони майката примаяла и се дръпна, за да влезе вестителят.

- Не може да дойде. За него пътищата са завардени. И затворени - с глас на точно осведомен за истината отвърна вестносецът. - Поръча да му пратите пари. Налага се да бяга. Далечно...

- Колко далечно? - не се стърпя пак майката.

- Преко граница. Трябват му пари - повтори мъжът, задължил се да предаде, че металическите аргументи за спасяването на сина им са неумолими. И незаменими. - Много - натърти той.

38

Муна Тушева се обърна към мъжа си, сякаш искаше да го предварди от отказ и заби жежък умоляващ взор в него. Те бяха впряг сплотен от деня на венчавката и жената бе на ясно какво и колко има в тази къща. Кой знае защо, въпреки смутното време, в което потъна цялото поднебие, те ни за миг не се усъмниха, че у тях тази нощ може да е влязъл измамник.

- Колко? - по-скоро да свали напрежението отколкото да научи точния отговор, попита Ристо Тушев.

- Не знам - искрено отвърна пратеникът. - Ако са повече, за Алекса ще е по-добре. Знае ли се на кого и за какво има оттук натам да плаща.

- А къде е решил да оди? - попита бащата с шепнеж глас и отсянка на отчаяние в него.

- Далечно. Колкото се може по-далечно. Дълга им е ръквата - обясни влезлият преди малко. С другарско съчувствие, но хладнокръвно ясно.

Пратеникът на сина им даде да се разбере, че повече нищо не знае, а и че няма време за приказки. Чакаше го път, вероятно и за него опасен.

Ристо Тушев повлече тежки стъпки към голямата одая и след малко се върна с кисия пари.

- Носи му ги поживо-поздраво. Дано се оправи.

Жената с едва доловимо колебание с големи тревожни очи без думи поиска разрешение от мъжа си. Отиде някъде отзад на къщата и след малко се върна с вързана на възел кърпа. Като всяка предвидлива жена беше слагала настрана от харчовете, които можеше да прави с даваните от стопанина ѝ пари. За да има. Подаде възела. Мъжът го пое и го прибави в пазвата си към донесените от бащата.

- Кажи му да бега от тоя змиярник. Далечно да бега - заръча бащата към сина по непознатия пратеник. Макар че точно с какво ще да се е уплел синът му, нямаше представа. Просто познаваше бащите на някои от комитите и децата им не биха паднали по-далеч от дънерите им.

Няма значение накъде ще хване. Нямаше време да се мисли. Само да бяга, да отърве кожата. Млад е, сетне ще му търси колая.

- Да повечереш, момче? - покани стопанката нощния гостенин.

- Не мога, майко! - отвърна пратеникът на сина с изтръгната от най-дълбокото на гърдите дума, с неизказано съжаление, че я изрича той, чуждият, а не синът ѝ.

Нощният куриер целуна ръка на Мунка, рече сполай на Ристе и напусна дома на Тушеви. Така внезапно, както и беше дошъл.

Тази вечер двамата - Мунка и Ристо Тушеви не вечеряха. Легнаха си, олекнали от тежкия товар на неизвестността и заспаха дълбоко.

А снахата? Тя щеше да научи от двамата родители за нощния посетител два дни по-късно. Това я засегна и окончателно отчужди от тях.

Есента докато се обърнеш, измете листата от дърветата. Зимата пристигна начисто. Подви опашка и легна сякаш завинаги пред къщните прагове.

Весислава САВОВА

40

ВЕСИСЛАВА ЛЮБОМИРОВА САВОВА
е родена и живее в София, България.
Автор е на 4 самостоятелни книги,
редактор на български и английски
език, преводач от и на английски за
издателство Hammer&Anvil, САЩ и е
част от много антологии. Член е на
UNTS, а нейни наградени произведения
са преведени на девет езика.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОСЛОВ

* * *

изоставен двор
два бръмбара жужат
в паяжината
(European Haiku Society)

* * *

криеница
пчела скрита
в кокиче
(2016 Golden Haiku Contest)

41

* * *

безлунна нощ
ароматът на сакура
ми показва пътя
(*Second International Haiku Contest*
"Cherry Blossom" Sofia, 2016)

* * *

слънчогледови семки
на перваза на прозореца
две врабчета
(*EarthRise Rolling Haiku Collaboration 2016 - Foodcrop Haiku*)

* * *

пуст град
в края на черен път
дъга
(3rd Japan-Russia Haiku Contest)

* * *

загубен паспорт -
избледняваща сянка
на мъж

42

* * *

гореща нощ
непознат джаз
влиза в стаята ми

* * *

бал с маски
паяк в мрежата
на воалетката ѝ

* * *

чернеят се
цветчетата на кестена
песен на кос

* * *

„Лебедово езеро“
нещо се белее
в паметта ми

* * *

черно-бяла снимка -
розата в ъгъла
червена

* * *

ден на храбростта
юнаците се бият
с вятърни мелници

* * *

ветеран –
четири лалета скриват
медалите

* * *

лавандулово поле -
все по-лилаво и по-лилаво
чак до хоризонта

* * *

мрачен ден
слънцето огрява
върх Снежанка

* * *

дълъг път
още няколко мили
с Керуак

* * *

44

метачи
вятърът отвява
бяла панделка

* * *

стар пазач
кучкарникът обрасъл
с лайкучки

* * *

чаша мерло –
на ръба отпечатък
от устните му

* * *

не пия
жадни погледи
към чашата ми

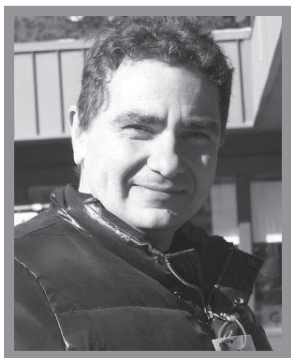
* * *

диета
нахапано крайче
от снимка с кекс

* * *

пуст подлез
спъвам се в чашката
на лале

Виктор Хинов

46

ВИКТОР ХИНОВ е роден през 1967 г. в София. Завършил е Медицинска академия – София през 1991 г. Седем години работи като ортопед травматолог в ИСУЛ (сега болница “Царица Йоанна”). През 1998 г. заедно със съпругата си Стела и с двете си дъщери емигрира в Индианаполис, САЩ .

В началото на емигрантския си живот сменя няколко различни работи, но заедно с тях си взема и изпитите за лекар по специалността “Фамилна медицина”.

През 2005 г. започва работа като семеен лекар.

По време на емигрантския си живот в САЩ, д-р Хинов започва да пише разкази, които публикува от 2007 г. в сайта „Откровения“.

През 2015 година, той издава и първата си книга, наречена „Разкази от оня свят“.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

ПОТЪВАНЕ

*“Скъпи пътници, корабът потъва нормално
и дъното е по-близко от брега.
Кой иска да бъде капитан?”*

Флорида е една потъваща земя. Това потъване не е като потъването при корабите, където е свързано с бучене на океански вълни, злобно свистене на вятъра и писъци на ужас, смесени с проклетия от устата на пътниците и екипажа. Не е и като потъването на една държава, изпълнено с предателства, протести, празни обещания, избори до дупка и безсмислено боричкане за капитанската фуражка. Потъването на една земя е любов. Това е любов между Океана и Земята. Безумно влюбеният в младата красавица Флорида старец Океан задушавя своята закъсняла любов в прегръдките си. Той я засипва с даровете си, залива я с богатствата си, опитва се да я впечатли с огромността си. Той се плиска укротен в краката ѝ, гали нежно бреговете ѝ и носи, носи, носи, безсилен да и даде повече от материални утехи.

Испанците, които за пръв път видели земята на Флорида, във възхитата си от красотата на нейните брегове, я кръстили “земя на цветята” - Флорида.

Не могъл старецът Океан да устои на такава красота и я поискал за себе си. Всяка година все повече и повече от Флорида става част от океана. Красива Флорида, опасен Океан. Дъното покрай бреговете ѝ е осеяно с плитчини и скали. Ревнивият старец не допуска никого друг да доближи любимата му. Това е неговата макар и невъзможна любов. Прекалено стар и богат е той и прекалено млада и лекомислена е тя.

Но ето, че и от тази невъзможна любов се ражда живот. Животът на ключовете на Флорида. Това са отломки от Флорида, частично потънали в океана, но тук - там все още образуващи десетки, а може би и стотици острови. Това са ключовете, с които Флорида е заключила своето сърце. Океан се опитва да намери верния ключ. Очертанията на островите вечно се

променят, но сърцето на красавицата остава затворено.

Тогава разбеснелият се старец се нахвърля върху някой невинен търговски кораб и го разбива на малки парченца в яростта си. Флорида го поглежда с укор и старият любовник полага в нозете ѝ несметните богатства, които е откраднал от трюмовете на кораба. Бъчви с вино и сандъци със стоки изнася той към брега, а после се отдръпва и показва ковчежета със златни пиастри, бисери, диаманти и скъпоценни орнаменти от дворците на маите, потънали на дъното.

Обитателите на ключовете идват и отнасят тези дарове на стареца. След тях на брега остават само гларусите, чаплите и пеликаните да обират истински ценните подаръци - водораслите, рибите и раците, защото само храната, която поддържа тялото и духа, има цена в този непрекъснато сменящ ценностите си свят.

48

Какви хора живеят на тази земя? Това са децата на морето, бреговото братство - пиратите и сирените. Те са сродни по дух с гларусите, чаплите и пеликаните. Те живеят от щедростта на стария Океан, защото лекомислената Флорида няма нито зелени пасища, нито тучни поля, нито подземни богатства. Тя е горда, гола и красива, окичена със цветя и палми. Оскъдните ѝ зелени одежди не могат да изхранват добитък или да дават убежище на дивеч. Тя е просто едно дете на любовта и богатството ѝ е в нейната красота.

Преди двеста години основното занимание на жителите на ключовете е било да обират богатствата на потъналите галеони. По един кораб на седмица е намирал края си в тези води по онова време. Обитателите даже са измисляли клопки за примамване на корабите като фарове в най-опасните места, чудни песни и красиви полу разголеми девойки, махачи от брега, подобно на морските сирени на Омир.

Когато нямало корабкрушения, то самите обитатели на островите, използвайки морските си навици и отличното познаване на фарватера, са пиратствали във проливите между островите им, причаквайки там тлъсти търговски фрегати с големи трюмове. Понякога им се удавало да плякосат и пострадали от бурите, неспособни да се отбраняват, тежко

въоръжени галеони, пълни със злато, изостанали от охраната си и изгубили се в този непредсказуем архипелаг. Откраднатите богатства се стопявали за броени дни на брега, похарчени за храна, алкохол и ласките на куртизанките, подобно на изхвърлена на брега риба, нападната от ненаситните гларуси и чайки.

Тези времена са отминали, но хората са си все същите. Сирените и пиратите посрещат огромни авиолайнери, пълни с богати туристи, дошли от цял свят да се полюбуват на тази невъзможна любов между Океана и Флорида. Магистрала номер едно, простряла се над водите на океана, носи на раменете си милиони пътници от континента.

Хиляди хора, уморени от скучните си работи, отегчени от предсказуемостта на собствените си животи, обезверени, че някога може да срещнат отново любовта, идват тук, както те самите казват, на почивка. Слизайки от самолетите и колите, те попадат сред тази хилядолетна любовна сага, стара като света и животът започва бавно да проправя пътечка към заспалите им сърца.

Старият Океан, заслепен от своята любов, не се интересува от мнението на хората за него. Флорида е очарователна и ненаситна и след като не може да има ласките на младостта, то поне ще се утешава с богатствата на старостта.

Сирените примамват туристите в различните ресторанти, магазини, кръчми. Пиратите ги канят на океански риболов, гмуркане при кораловите рифове, плаване до Куба и какво ли още не. И навсякъде магазинчета, капанчета, сувенири, слънце, океан и пясък. И търговските ветрове шумят в листата на палмите.

Но понякога очите на Флорида се замъгляват от облаци и сълзите ѝ потичат като тропически порой. Жали красавицата за погубената си младост в една любов неравноценна. Плаче за слабостта си към скъпи подаръци и ласкателства. Оплаква децата си, които един ден ще я забравят на дъното на океана и ще отидат по други брегове да търсят лесната плячка и веселия живот, разглезени от богатия си татко. Поплаче малко Флорида, па ѝ мине. Такава е тя - лекомислена и игрива. Децата ѝ и те

са като нея. Затова и глезотийките на татко Океан им харесват толкова много. Като грейне жаркото слънце на небето и те се изсипват всички навън по плажове и паланки, пристанища и кръчми. И пак започва алъж - верижа. Надвикват се продавачи, надиграват се музиканти, артисти се борят за вниманието на публиката, носи се миризма на контрабандни кубински пури, алкохолът се лее като река и любовта просто ти се случва за скромната сума от н... долара.

Океанът сресва старателно бялата си брада от пяна, облича лекомислена риза от цветни водорасли, слага си кичозен ланец от кокосови орехи и орхидеи, подстригва късо буйните си вълни по последна европейска мода, която съвсем не му отива и носи поредния сандък със злато, за да си откупи още една целувка от голямата си, несподелена, невъзможна и най-сладка любов.

50 А Флорида, приемайки подаръка и продавайки ласките си, потъва надолу още мъничко, но е толкова красива в това си потъване, толкова чаровно лекомислена, толкова горда с женският си чар, че само човек без сърце няма да ѝ прости нейното падение.

ХАЗАРТ

Спомням си, когато го видях за пръв път. На вратата плахо се почука. Аз казах „Да“ и през открянатата врата влезе добре облечен, започнал да напълнява господин, с широко славянско лице, прошарена къдрава коса, дебели вежди и плаха усмивка на новак.

- Добре дошли на срещата на анонимните хазартохолици“, поздравих го аз в качеството си на лидер на групата. - Заповядайте, налейте си кафенце и седнете, където ви е удобно! Не е необходимо да се представяте, не е необходимо да говорите и тъй като срещата е от отворен тип, не е необходимо даже и да сте хазартохолик.

Къдравият кимна и се настани на един от по-задните столове. Типично за новак. Лари – кафеджията, му предложи чашка кафенце с бисквитка, които новият прие с благодарност. **51**

Лари е в нашата група повече от трийсет години. През всичките тези години Лари се грижи винаги да има топло кафе и пресни бисквитки. Лари страда от хазартохолизъм, алкохолизъм и наркомания. Минал е през десетки лечения, един инфаркт, два инсулта и в момента е с имплантиран дефибрилатор в сърцето, който от време на време, когато умореното сърце на Лари спре, започва да писука, и с токов удар го пуска отново.

Преди две години Лари трябваше да влезе в болница за операция от херния: „Няма да мога да ви правя кафе за известно време“ - каза той със сълзи на очи. И ние, докато Лари беше в болница, всички правехме кафето поред и ходехме да го видим всеки ден, докато той не дойде отново.

След инсултите на Ларихич не му се разбира какво говори. Ние се шегуваме с новациите, че ще се оправят от пристрастяванията си, когато започнат да разбират какво казва Лари.

Групата има около 10 постоянни членове и още двайсетина сателитни, които все още не са разбрали, че от пристрастяването няма отърване. Те идват, слушат историите ни, понякога споделят своите, опитват се да работят по една или друга програма и често изчезват, когато започнат отново да залагат, пият или да се бодат с хероин. После, ако оцелеят след поредния запой,

понякога идват отново, казват, че това е било за последно, кълнат се в майките си, децата си, животите си, господа си, само за да положат всичко свято и мило на жертвеника на тяхната зависимост отново и отново. А когато престанат да се кълнат...Е, стига за това. Аз исках да ви разкажа за къдравия. Чувал съм какви ли не истории, но историята, която ни разказа този нещастник, така ме потресе, че ако не я разкажа на някого, ако не я напиша, ще свърша зомбиран на хиподрума, залагайки на коне. Вие сте последната ми надежда.

След около две седмици редовни посещения на групата, къдравият беше готов да ни разкаже за себе си. Той започна по обичайния начин:

- Аз съм Джо и съм хазартохолик. - После замлъкна. Някой реши да му помогне и каза:

- Добре дошъл, Джо!

52

къдравият го погледна и в погледа му изведнъж се появи злоба.

- Аз не съм Джо и не съм Джордж. Аз съм Георги, но вие не можете да го произнесете даже. Та за вас ще съм Джо. Както и да е. Аз седях тук и ви слушах. Вие разказвахте за пристрастяванията си. За страстта си към алкохола, наркотиците, конете, картите, заровете, и какво ли още не. Мислех да си тръгна отначало, но не знам защо ми се появи желание да ви разкажа за себе си. Аз съм жертва на най-страшния хазарт. Пред моя палач вашите харпии изглеждат като възпитанички на училища за благородни девици.

- Интересно - казах аз. - Разкажи ни колко пъти на седмица залагаше на този си хазарт.

- Веднъж - отговори кратко къдравият.

- Веднъж на седмица? - Попитах, а той поклати отрицателно глава.- Веднъж на месеца?

- Веднъж в живота - каза той. В погледа му имаше толкова болка, че никой не посмя да се засмее.

- Вие сте залагали всеки ден и гонейки удоволствието от късмета, сте пропилявали живота си. Аз заложих само веднъж в живота си, без да осъзнавам какво залагам. Но нека почна от начало, както го правите вие. В моето семейство няма никакви алкохолици, наркомани или картоиграчи. Аз съм роден в една

малка източно-европейска страна, която вие надали знаете даже къде се намира. Тя се казва България и е сгушена между река Дунав, Черно море и Балкана. Тази страна е земен рай, но вие не бихте разбрали това, тъй като никога не сте виждали рая. Е, аз там съм се родил. Детството ми беше светло и безоблачно. Родителите и брат ми ме обичат и аз обичам тях. Ходих на чудесно училище, имах страхотни приятели. Всяко лято почивахме на морето, а всяка зима ходехме по планините. Храната там е от собствените ни градини и е приготвена с любов от бабите и майките ни. Водата е като божествен нектар, жените са красиви като богини, а въздухът е кристално чист и свеж. Никога в живота не ми е и минавало през ума да играя комар. В България всеки познава алкохола. Ние правим най-хубавото вино и най-чистото бренди в целия свят. От тези напитки, човек не се превръща в алкохолик. Те са еликсир за душите на хората, събират ни заедно и ни стоплят сърцата, за да станем още по-близки един с друг. Завърших гимназия с отличен успех и записах да уча за доктор. В България това образование, колкото и да не ви се вярва, беше безплатно. Седем години минаха неусетно в четене, изпити, излети и събирания с приятели. Тогава срещнах и най-нежната, най-добрата и най-моята жена, която познавам.

А после всичко свърши. Голямата политика не подмина и нашия земен рай. Оказа се, че сме живели в лъжа, че са ни управлявали корумпирани и жестоки престъпници, които са ограбвали богатствата на страната ни и са ни забранявали да пътуваме и да живеем в другите страни по света. Ние, младите, разбира се се възмутихме до дъното на душите си. Тълпи от хора излязоха на улиците и поискаха наказание за виновните. поискаха справедливо управление, което идва от народа и работи за народа.

Не знам със сигурност колко корумпирани бяха старите политици, но техните наследници ги надминаха във всичко. Голяма част от старите останаха овластени, къде тайно, а къде и явно, но вече грабежа така, че предишното грабене на много от нас ни се стори твърде скромно.

По онова време в България започнаха да процъфтяват игрите на късмета. Всеки започна да залага. Хората залагаха апартаментите в банките, вземаха заеми, и ги губеха в напразни

надежди да станат преуспяващи бизнесмени, залагаха на политически партии, на куфарна търговия, но най-голямата игра се казваше „Лотария зелена карта“. За нея не се изискваше никакъв залог. Просто трябваше да заявиш желание да участваш като пушнеш по пощата подписан от тебе лист с името и снимката ти. Печалбата беше уреден живот в най-богатата, най-демократичната, най-силната държава на света – Америка.

Вие се усмихвате. Вие сте родени и живеете в Америка и знаете, че Американската мечта е един плакат в пустинята. На плаката са нарисувани щастливи млади хора с питиета в ръце, возещи се на страхотни автомобили, а зад плаката започва Великата Американска пустиня на Духа. И работа, работа, работа...Без край. Е, аз спечелих от най-страшния хазарт на света – „Зелена карта“.

Вие залагате пари – хартийки, които за вас представляват малки парченца от вашия живот. Сметката за храна, ток, парно, пари за обучение на децата. На „Зелена карта“ ти залагаш всичко изведнъж. Залагаш целият си живот, живота на жена си, децата си и животите и на техните деца. И не го разбираш веднага. В началото си мислиш, че нищо не залагаш и с нищо не рискуваш. Така е, когато играеш най-страшния хазарт.

Мислиш си, че ще отидеш, ще видиш и ако не ти хареса, ще се върнеш. В началото си мислиш, че печалбата е просто една виза с възможност за работа. Постепенно обаче ти се изяснява. Заложил си „Всичко“ а печалбата ти е „Надежда“. Тази надежда вие я знаете под името Американска мечта. Тя няма форма, вид или съдържание. Те е различна за всеки играч. Това е най-хубавото нещо на света за всеки един – „Надеждата“. Даже щастието не е толкова желано от обезумялото човечество, колкото надеждата за щастие. Ние даже не се замисляме какво е това, което толкова желаем. Знаем обаче, че то е единственото, което ни липсва и имаме ли го, никога повече няма да бъдем нещастни.

Ние, емигрантите със зелена карта, идваме във Великата Американска пустиня на Духа и гоним Надеждата. Така беше и с мене. Спечелих Надеждата, пристигнах тук с цялото си семейство и всичките си сили, цялото си дръзновение младежко, знанието безценно, получено от моите учители, добротата сърдечна,

получена от родителите ми, капка по капка излях в пясъка. Великата Американска пустиня на Духа погълна всичко това и си остана пак пустиня.

Вие, родените тук, знаете, че Америка е безкрайно добре балансирана машина за пари. В нея иматричасти. Дебит, Кредит и Човек с Надежда. Баланса винаги е нула. Колкото повече печелиш, толкова повече плащаш. А аз печелех добре. Даже много добре. И защо да не печеля като така или иначе всичко отиде отново обратно в машината под формата на изплащане на къща, сметки, образование на децата, застраховки, пенсионни фондове и какво ли още не. Децата пораснаха и на свой ред станаха част от машината. За мен остана пустинята. В нея няма рилска вода, няма високи сини планини, няма кристално чист въздух, няма прекрасни българки.

Оказа се, че Надеждата е всъщност нещо, което вече съм имал и съм заложил на хазарт. Заложил съм това, което искам на „Зелена карта“ и изтеглих черния Петър. А може би - черния Георги. Нали знаете песента, в която се казва: „Old black Joe still picks the cotton.“ Цветът на робството е винаги черен като цвета на душата на роба.

А за хазарта... Вие сте играчи на дребно. Най-много, което може да загубите, е собствения си живот. Най-много, което залагате, са дребни зелени хартийки. Малки залози. Дребни загуби. Завиждайте ви!“

Свърши и си излезе, а ние дълго мълчахме. После бавно започнахме да се разотиваваме. Не си струва. Няма да ходя на хиподрума. Прекалено дребно е.

Виолина Б. ИВАНОВА

56

Виолина Б. ИВАНОВА е родена на 4 февруари 1958 г. в гр. Попово. Завършила е Българска филология в ШУ „Епископ Константин Преславски“ и МИО в УНСС – София. Работила е в общински, окръжни и национални медии като редактор и парламентарен журналист.

От 2008 година живее в Чикаго.

Член е на Съюза на българските писатели в САЩ и по света. Един от съставителите, редакторите и авторите на Годишника „Любослов“.

Нейни произведения са публикувани още в електронни и печатни издания в България и САЩ.

Автор е на книгите:

„Душата ми – прозрачен златен герб“

/ИК „Сребърен лъв“ С.1998 г./,

сборника разкази „Календарни чувства и други отговори“

/И. „Златен змей“ С. 2013 г./

и романа „Ултравиолетовият Пегас“

/И. „Пергамент“ С. 2015 г./

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОСЛОВ

ИЗ РОМАНА „УЛТРАВИОЛЕТОВИЯТ ПЕГАС“:

Владислав се настани на дивана в хола и започна да прехвърля снимките на компютъра си. Повечето бяха тъмни и размазани. На няколко се долавяше светлина, която облъчваше далечината на хоризонта... Едва сутришните показваха сгазената около кладенеца трева. Но имаше и на телефона оцелели, които бе направил вечерта, преди да се мръкне. Там кладенецът бе потънал в треволяк и храсти. Мислите му се въртяха все около Пегаса. Изведнъж се сети, че не бе звънял на майка си и остави нещата наполовина. Набра я и докато очакваше да чуе приятния ѝ глас, погледна навън към булеварда. Точно в този момент забеляза как баща му слиза от такси и се опитва да придвижи пред себе си два огромни куфара.

57

- Ало, Влади! - Майка му беше задъхана.

- Вкъщи съм. Знам, че звучи невероятно, но имаше самодиви. Отидоха си без да ги видим. Само чувахме гласове и смях. Несъмнено бяха с физически параметри, защото тревата около кладенеца беше изпотъпкана в кръг.

- Хайде по ред, моля те!

- Добре, но татко звъни на вратата. Ще му отворя и продължавам да ти разказвам.

- Аз ще те почакам.

- О, пътешественико, как си?

- Благодаря, справям се. Майка е на телефона. А ти защо си донесъл толкова багаж?

- Може би трябваше да ти кажа предварително, но не успях. Бих искал да се преместя!

- Къде?

- Ами тук, при теб. Нали майка ти засега не иска да се връща.

- Да, но тя няма друг дом като теб.

- Аз приключих с другия дом. Засега ще остана тук, ако ме приемеш, а по-късно ще си потърся къде да живея.

- Мамо, чу ли? - Влади заговори в слушалката. Баща ми се върна!

Корнелия усети ледени тръпки по цялото си тяло, съблечено и беззащитно, което до преди минута бе подложено на разтоварващ масаж. Ефектът от него вече се бе стопил:

- Да. - Промълви тя. - Не е ли редно да ме попитате все пак? - Гласът и проехтя като парче лед, което се разби в пространството на стаята, защото Влади бе включил телефона на говорител.

- Ами да, разбира се! - Смотолеви напрегнато Христофор. - Трябваше първо да попитам и двама ви, но вече съм тук. Ще се изнеса веднага, щом тя пожелае да се прибере.

- Мамо, татко каза...

- Чух го! Да прави , каквото е намислил. Разкажи ми ти за снощи!

- Случиха се разни странни неща.

- Какво стана, Влади? - Христофор също се заслуша и приседна на дивана до сина си.

58 - Ами в разгара на веселбата им аз дочух, че ме викат по име. И другите момчета днес сутринта казаха, че са доловили същия призив. Но не се помръднахме от местата си, защото и да искахме, нямахме сили. Бяхме като каменни статуи.

- Това е вид хипноза, вероятно. - Корнелия направо зъзнеше и се опита да се облече, докато говори.

- Не знам какво е. Според мен бяхме под двойно влияние.

- Под чие влияние? - Христофор ококори очи.

- Татко, не ме прекъсвай, моля те!

- Добре, говори!

- Имаше още някой там. Изключвам няколкото групи зяпачи като нас. Видях неонova светлина. И в небето пред мен развя криле огромен ултравиолетов Пегас. Перата му сияеха в разноцветни багри. Беше потресаващо. Повече не си спомням. Заспал съм.

- Пегас?

- А момчетата? - Корнелия изрече въпроса си в един глас с Христофор. Това разсмя Влади:

- Вие пак започнахте като едно време да говорите. Или едновременно да казвате едно и също, или да довършвате фразата на другия. Никой от моите приятели не е видял Пегаса. Само си спомнят за необичайната светлина. Това е. Заспали са преди мен.

- Ти си го видял, а те не, така ли? - Майка му се разтревожи.
- Да не си го сънувал?

- Не, той прогони с появата си женските смехове и виковете.

- Това какво означава? - Попита бащата.

- Какъв символ се крие там? - Допълни Корнелия.

- Момчетата решиха, че това е някакъв знак, специално за мен. Но аз не съм имал време още да разбера.

- Чакай! Пегасът е символ на изкуството. Той живее в гората Хеликон. В гръцката митология това същество е най-близо да бог Хермес – вестителя на боговете, който е покровител на изкуствата и творците. Омир го нарича: „Носачът на сънища“. Ако ти си видял Пегаса, то значи, че той е искал да го видиш.

- Ок. Добре го разтълкува, татко!

Корнелия слушаше слисана бълнуванията на двамата мъже. Ако не ги познаваше много добре, би си помислила, че това са двама луди. Но тя знаеше как бащата поощрява сина си и в този момент бе на страната на бившия си мъж:

- Влади, позволи само като физик да се съмнявам малко в детайлите. Дори да се отворят портали във времето и да се получава взаимно проникване между цивилизации, то би трябвало да приемем, че става въпрос за физически, а не за митични същества и процеси. Какво почувства ти?

- Мамо, нали ти казваше, че изречената дума се превръща в материален знак, защото има физически характеристики. Казаното добро, твори още по-голямо добро и обратното.

- Да, сине. Искаш да споделиш вероятно, че веднъж измислени, митологичните образи и герои се превръщат в материални, но в друго пространство и време.

- Да, ти го формулира! Питаш ме какво съм почувствал. Не е еднозначно. През цялото време бях уверен, че това, което става пред мен е действително. Страхувах се, да. Зъбите ми потракваха, но тогава го отдавах на студа. Едва сутринта в колата видях, че съм си прехапал устните до кръв. Но светлината, която полегна над мен, ми даде сила и надежда. Пегасът ме гледаше и аз поисках да видя очите му. Той сякаш разбра това и издиша копринен дим. - Влади избърса потта от челото си.

- Заминавам за Германия. - Корнелия направи съобщението

си съвсем неутрално, сякаш казваше, че отива на пазар.

- Браво, мамо! Такава те искам! Чудесна си! Кога ще тръгваш?

- Какво ще правиш в Германия? - Удивено запита Христофор.

- Днес явно е ден на изненадите.

- Но кога ще се върнеш? Нали ще се върнеш, може би трябваше да попитам.

- Ще бъда там поне един семестър.

- Ще ни липсваш, Корнелия.

- Влади, може да ми приготвиш някои неща. Ще ти направя списък. Сложи ги в големия ми куфар. Аз ще мина през къщи в деня на пътуването и без да се задържам ще ме изпратиш на летището.

- С удоволствие, мамо! Ще се разберем. Сега ще помогна на татко да се настани.

- Нека да вземе стаята за гости. Там е най-тихо и ще може да работи, когато се налага, без да си пречите един на друг.

60 - Благодаря ти, Корнелия! - Видимо развълнуван, Христофор се приведе към телефона в ръката на Влади, сякаш правеше поклон.

- Мамо, ще ти се обадя довечера.

- Чао, сине. Да се напиш и да се храниш!

- Ще направя паста за вечеря и прясна салата. - Обеща бащата.

Корнелия затвори. Съблече си внимателно блузата и след като я обърна, отново я нахлузи. Панталонът беше правилно обут. Как бе успяла да се облече, не помнеше. Изненадата и вълнението бяха предостатъчни. А и това, че наистина заминава, не беше без значение. Почувства празнота и отпадналост. Смяната на емоциите предизвикваха у нея изтощение. Но някъде вътре, там където пърхат пеперудите, когато си влюбен, един нежен трепет я подсещаше, че животът е всичко това, но и още нещо - неизвестно, предстоящо и – надява се – красиво.

* * *

Влади удари вратата с трясък и влетя в хола. Баща му подреждаше книгите си върху етажерката. Обърна се въпросително:

- Какво се е случило? Пак ли нещо необяснимо на пръв

поглед?

- Не! По-точно, да! Но е абсолютно истинско. Няма абстракции. Тате, виж какво намерих в мазето.

- На майка ти куфара, за който тя ти поръча. Това ли е?

- Ох, да, но... Погледни вътре!

- Какво има ?

- Това са вещите, които откраднаха. На бабите ми бижутата, моите медали и купи, сребърните прибори и двете покривки. Долу до стената бяха изправени и картините. Ужас!

Христофор преглътна мълчаливо, докато съобразяваше:

- Не знам. Изумително е! Какво правят в мазето?

- Нали имаше обир. Мама още не е на себе си. Не, нищо не разбирам. И този куфар обикновено стои тук, в килера. След като не го намерих, реших да го потърся в мазето за всеки случай. Тогава го открих, пълен с изчезналите вещи.

- Ок. Седни! Аз ще звънна на следователя по делото! Ще му разкажа какво си намерил.

- Добре! Отивам да си измия ръцете.

Двама униформени полицаи и няколко цивилни нахлуха в апартамента. Единият се представи като Едрев и показа прокурорска заповед за обиск на мазето. Имали сигнал от анонимен свидетел, че откраднатите вещи са укрити там и в това бил замесен Христофор Бочев, както се очертавало още в нощта на обира.

- Вие, нали знаете, че сте заподозрян за обир и убийство? - Издекламира Едрев.

- Чакайте, искам да ви съобщя нещо и аз. Вещите са тук, в тази стая. Ето ги.

- Ха!

- Не, не! Изслушайте ме, моля! Синът ми ги откри неочаквано в мазето.

- В мазето! Вие сте за затвора! Пардон! Съдът е този, който ще го каже. Но.....

От устата на Едрев започнаха да излизат пламъци. Очите му гротескно се уголемиха и накрая се изцъклиха. Той рухна на пода и в този миг от терасата връхлетя Светлината. Пегасът изцвили и размаха разноцветните си крила. Влади чу някъде в главата си какво му заръчва вълшебният кон: „Хвани се за гривата ми и се дръж здраво!“

Момчето се засили напред и усети материалната твърдост на ултравиолетовият образ. С изненада разбра, че е много лесно да се изкачи по атлазената снага на Пегаса и да се сгуши между шумолящите му пера. След това плавно се понесоха навън. Небесните селения бяха топли и удобни. Въздухът галеше, светлината се превърна в малка златна капка и звънна върху челото на Влади: „Пам – пам!“

В този момент Владислав отвори очи. Беше в леглото си. Утрото бе настъпило. Трамваите заплашваха града, че ще го нарежат на дължи и шир със своите релси и го правеха всеки божи ден. Интересно, как градът оцеляваше. На следващата сутрин жълтите змейове започваха отначало своето варварство.

„Сънувал съм.“ - Протегна се Влади. Знаеше, че баща му спи в своята стая, защото чуваше през отворената врата към коридора равномерно му дишане.

Майка му бе заминала преди две седмици за Германия. Всяка вечер говореха по Скайпа. Тя беше много по-уверена и спокойна. Самият той напусна нощната смяна в Агенцията. Ходеше на лекции през деня и умуваше по репортажа си за Шишенци. Днес предстоеше да почете в Националната библиотека и след това ще се срещне с Камелия, докторантката на майка му, за да размърдат мозъците си на научни теми. Обичаше да се среща с това момиче и постепенно свикна да се чува с нея или да се виждат на кафе. Всичко уж беше като игра на две умни деца. Влади тъкмо бе решил да я изненада с цветя. Дано не го приеме за твърде старомодно! Тя беше с няколко години по-възрастна от него. Може пък да ѝ хареса! Кой знае? Той нямаше почти никакъв опит с жените.

Кафето ухаеше из целия апартамент. Влади взе своята чаша. Сипа си на дъното мляко и след това допълни с черната течност. Разбърка с бабината сребърна лъжичка, оцеляла по чудо при обира и се запъти към хола. Влезе в полумрак. Тежките завеси на прозорците едва пропускаха утрото да надникне.

Отвори широко балконската врата и излезе на въздух. Нещо привлече погледа му между саксиите с цветя. Наведе се и се отдръпна стъписано. След това се престраши и отново погледна. Там, долу, където зелениката пълзеше по перваза на терасата

и обгръщаше кашпата с мушкато, светлееше в ултравиолетово едно причудливо перо. Пухкавите му власинки трепкаха. Той го хвана внимателно. Беше топло. Перото изглеждаше по-голямо от което и да е птиче. Беше изящно и завършваше с гладка ярко лилава въпросителна.

„Пегасът е бил тук!“ - Влади не можеше да повярва. Тъкмо нощта на равноденствието бе започнала да му се струва абсурдна и ето, че сънува този странен сън. А сега и перото на терасата.

- Влади, добро утро! - Баща му сънено се промъкна в хола и започна да дърпа завесите. Светлината мощно влезе в дома.

- Здравей, тате! Кафето е готово.

- Ако не бях разбрал, едва ли щях да стана толкова рано. Днес нямам спешна работа и ми се щеше да помързелувам, но ... Какво е това? Влади, какво си правил в хола? - гласът на Христофор звънна като падаща монета и се търколи по пода.

Младецът влетя в хола, в ръка с чудноватото перо. Влезе вътре и едва не ахна. Подът на стаята бе покрит с перушина, сякаш някой бе изтърбушил възглавница. Перцата бяха най-обикновени. Бели и меки.

- Огледай се наоколо! - Прикани го Христофор.

- Виж, от нея е изхвърчал този пух. - Синът повдигна полупразната възглавница от дивана и я подаде на баща си.

- Да, прав си. Ставам параноик. Извинявай!

- Сега ще ти покажа нещо, да видим какво ще кажеш за него. - И Влади извади ръката, която беше скрил зад гърба си.

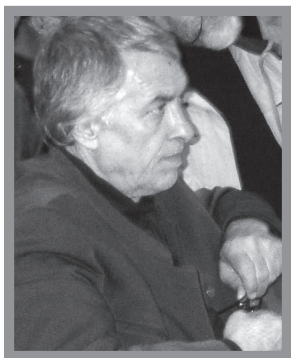
- Какво да кажа? - Баща му не разбираше. - Береш сутрин цветя? Много си станал сантиментален. Влюбен ли си?

Владислав се втренчи. В ръката му се кипреше стрък мушкато в приятния розово-лилав нюанс. Той се усмихна сконфузено и допълни:

- Ами, може би. Тъкмо си мислех за Камелия.

Смах на съпричастност разлюля стария дом. Двамата мъже седнаха на шезлонгите да изпият кафето си и да се порадват на гледката към Витоша. Планината зеленееше в низините си, синееше по върховете и белееше с мъдрото си чело. Изглеждаше като стара дама, нахлупила шапка от розови облачни дантели. А беше млада планина. Така е, не всичко изглежда такова, каквото е в действителност.

Владимир ШУМЕЛОВ

64

ВЛАДИМИР ШУМЕЛОВ е роден на 20.10.1958 г. в Перник. Завършва специалността „Българска филология“ във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ (1982). Живее и работи във В. Търново. Член на Сдружение на български писатели (от 1999 г.). Гл. редактор и редактор в различни културни периодични издания; гост-редактор на специален български брой на френското списание за новелистика „Брев“ (Brèves, № 58, 1999). Негови текстове са публикувани на френски, английски, сръбски, македонски език. Носител на редица първи национални литературни награди за белетристика: „Южна пролет“ (1995), „Интелект“ (1998), „Светлоструй“ (1999), „Дървото на живота“ (2014), посветен на Станка Пенчева (2014), „Атанас Липчев“ (2016). Автор на книгите с разкази и новели „Двойно“ (1994), „Между Бекет и аз“ (1998, 2003), „И така нататък“ (2007), „Каквото дойде. Четири писма за любовта“ (2014); на книгите с есеистични и литературнокритически текстове „Накърнимото“ (2004), „Цветните спомени на греха“ (2009), „Лисица в кокошарника“ (2013), „Pink Floyd. Елипси“ (2013).

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

БРЪСНАЧЪТ НА ОКАМ

*Нищо не трябва да се приема без основания,
ако не е известно или като самоочевидно,
или от опит.*

Уилям Окам

1.

Ленинград ги омагьоса. Съвсем скоро бяха отминали белите нощи, но те продължаваха да обикалят улиците след работа, пиеха водка и купуваха на момичетата сладолед, слизаха под мостовете по каменните стълби, седяха по двойки и наблюдаваха двете крила на Дворцовия, които се изправяха като крила на чайка в полунощ, а корабите надуваха сирени в далечината. Там, в тъмното, се целуваха, глухи за корабните сирени, разказваха краткия си дотогавашен живот и им се струваше, че времето е спряло. През деня, когато бяха свободни, обикаляха залите на Ермитажа; търсеха залата с италианска живопис, а попадаха на фламандското изкуство – Якуб Йорданс, Франс Снайджърс, Паул де Фос... Накрая попадаха при италианците – Веронезе, Тинторето... Лутаха се без екскурзовод до последния етаж при Пикасо и отново, докато оставаха без крака; едва тогава се връщаха в общежитието...

65

В края на месеца неочаквано за цялата група Иван се ожени за Людмила. Тържеството направиха в общежитието, а след това продължиха в Шведския. Документите не успяха да уредят до официалното разписване. Люси беше еврейка и следваше медицина. Всички бяха влюбени в нея, включително и Тони, но руснаците не можеха да ги разберат.

След няколко дни се прибраха в България през Москва. Без Людмила. Още по-късно компанията им се пръсна, дипломираха се и забравиха, че бяха следвали заедно. Останаха спомените и бъдещите амбиции. С времето и амбициите се стопиха...

2.

Един лъч се бе промъкнал зад щората, пречупваше се във водната повърхност на аквариума и чертаеше графити по стената, напомняйки, че ги чака нещо посредствено. Театърът отново откриваше сезона си.

– Лю, докога ще те чакам?

– Тоя път не, няма да дойда! Сбогом, оставям те сам...

– Какво искаш да кажеш? Не ме ли обичаш вече? Глупачето ми... – От вратата се показва Тони и се опитва да я хване за ръката. Сега той е съвсем същият, само малко белязан от времето.

– Омръзна ми! – Людмила почти няма акцент. Разхубавила се е още повече, но нямат деца. – Само пиеш и нищо не правиш...

– Добре, няма да ходим никъде. Седни да поприказваме.

– Сядам, но след това си тръгвам. Приказвай.

– Защо ме тормозиш? Знаеш, че не съм виновен за работата.

66 Какво искаш, да се хвана даскал за мижавите им пари?! С твоето руско образование веднага те лапнаха в болницата. А и, както знаеш, не е само заради него.

– Без намеци. Намерих си чудесна работа. Сама, съвсем сама!

– Е, да... Извинявай, пак съм злобен, а не трябва...

– Пропилах си времето с теб.

– Можеше да останеш с Иван...

– Моля ти се, ще си тръгна веднага!

– Не трябва да живеем инцидентно. Трябва да се обичаме и да работим заедно, защото...

– О-о-о...! – Люси не крие досадата си, преминаваща в отвращение. – Баста, женерал пердю такова! Скапаняци...

Тони скочи с риск да се пръсне и закрещя, като махаше с ръце:

– Махай се, ако ще се махаш... – Пред очите му мъгла, мозъкът – изключил. – „Успокоих се, спокоен...“

Някъде далеч се затръшва врата и последното, което засяда в съзнанието на Тони, са очите ѝ, заливащи го със зелена светлина...

3.

Мозайката на спомените: върлуващата банда на Крапляците, войната между кàщите и блоковете, набезите към циганския квартал, по тръбата над реката и страха, микроото, където се учехме да плуваме в края на март, белите върхове, извисяващи се току над градчето, жълтите тютюневи складове от времето на „Тютюн“, Барутното и Стърмното зиме, поляните и красивите овощни градини, през тунела, вече без страх, класьорите с марки и катеренето по скалистия сипей като вид алпинизъм, детският садизъм в игрите с мечове и прашки, футбола, кьнките, велосипедите, тениса, отбора по спортна гимнастика, прашните мазета и тавани – свърталища на бандите ни, улицата – учител, и даскалото, бягствата от училище и от къщи, и отново – бой, нашите семейства и грешни увлечения, първите телевизори, плахите опити на рока – забавите, Манфред Ман'с Ърт Бенд, Ролинг Стоунс, Гари Глитър, Сузи Куатро, Слейд, Сюит, Бйело Дугме, Тежка индустрия, Рибля чорба, Леп и сол, Гьн, Пинк Флойд, салът по реката, първата разходка с момиче в бадемовата горичка, първите целувки в тунела и мазите, първите полюции, първите... Един свят през широко учудени очи.

67

4.

Фабриката прилича на английско предприятие от епохата на първоначалното натрупване. Мрачно, почерняло от сажди, а в цеха за обработка на суровия каучук мирише на сьра, каптакс и смесители. Тони прекосява цеха и е раздвоен: хората го обичат, а той нехае, свикнал е вече. „Мислят, че напускам, защото съм си намерил служба... Всъщност хората не са толкова тъпи.“

– Ще трябва да почакаш месец, докато ти изтече предизвестието – и началникът го разбира, но такъв е редът. – Можеш да изчакаш тук, ако след това не ти се уреди работата веднага...

– Не знам... Май ще си трьгна след месец.

Залата е опушена и черна от саждите; отсреща е черният вал, който бьлва чернилката във вратата ни. Нищо, свиква се... От черната дупка се показва валджията в окьсани черни дрехи, посипан с талк, върху който се наслояват саждите, и

пита за часа – отговаряме му, а той се шмугва отново в дупката, където трещят двата валяка, хвърля между тях суровият каучук с янтарен цвят и изчаква да се превърне в кафеникава смес, равномерно насипва саждите с лопата, след което добавя сярата и останалите пълнители, предварително дозирани в „химикалната“.

„Когато пристъпих прага, бях пред криза, и си казах: „Майната му, оставам...“ Едва по-късно си помислих, че страшното е само, ако отстрани ги гледаш.“

5.

След работа Тони не се прибира. От известно време трудно се справя с живота. Уморен е. „Може би от еднообразието...“ Пие умерено. От предишната жизненост не е останало много. Подготвен е за успеха, но дребните камъчета на житейските несгоди го съсипват. Объркан е. Мисли, че всичко е временно. Единствено сигурен е сред книгите, думите-божества, които обича повече от себе си. Отдавна, всъщност преди да се дипломира, е убеден, че образованието е нищо (Ник: „Добре, че ни приеха, иначе – производството, а там ще те спукат от бач... Та такива ми ти работи – нещо започна да става сложно, но на народа хич не му пука...“).

68

6.

Сутринта Тони закъсня за работа. Сети се, че след смяната ще има събрание на бригадата, и му стана неприятно. Но само толкова, защото още със ставането главата му бучеше от махмурлука и някакъв сън с Люси – беше я сънувал гола, с някаква риба. Това продължи и в автобуса, където се беше свил в пашкула от мисли. Трябваше да се клати половин час до предпоследната спирка, прозорците бяха замръзнали и той чегърташе кръгчета по стъклото, които веднага замръзваха. После парното заработи, по спирките се накачиха хора за първата смяна.

Тогава дойде катастрофата...

(„Последвалият удар не бе първото нещо, което ме накара

да разтворя широко очи. По-добре да можем да продължа анонимността си в другия свят, поне щях да си спестя подробностите от ненадейния, но неизбежен кошмар. В такива моменти не разбираш откъде е дошъл ударът, просто силата те блъска в кръста, политаш напред и в шума от счупени стъкла и късащи се ламарини, се мъчиш да запечаташ всичко визуално, но междувременно е тъмно и край очите ти не хоризонтално вече, а променяйки положението си, летят размазаните светлини от улицата...

Интересно защо в момента мислех, че ударът сигурно трябва да ме е тласнал към жената, която преди това ме наблюдаваше, но оставаше в сянка. Под лицето ми, обърнато към пода, запълзя нещо топло и лепкаво. Все пак къде съм я виждал...?“)

7.

Цветен сън приспа Тони по време на тричасовата операция... 69
(„Обикновено не помня, но този се е запечатал в съзнанието ми, макар да не съм го сънувал повторно.

Стоя и снимам с камера: в близък план личат последните недостатъци на кожата, като през увеличително стъкло се показва тъмна следа, широко шосе, черно и набраздено като гранична бразда; камерата се отдалечава, но планът все още е близък – вече ясно личат двете полукълба, които се съединяват високо горе; в средата се открива каньон, през който се пресичат черните като шосета линии; камерата неусетно разкрива все по-голям периметър и, отстъпвайки, следя с нарастващ ужас картината – безкомпромисно ясно върху гладката и възбуждащо бяла кожа някой е прокарал с нажежено желязо пречупен кръст; долните му краища продължават по едни изящни в голотата си бедра – като в реклама за чорапогащи... Киносалонът е с обонятелни ефекти и дъхът ми спира от миризмата на горяна човешка плът, аз гледам и крещя без глас, искам да избягам, но съм прикован върху стола...“)

Болката... А преди и след нея...

Излизаше от общата болнична стая, пушеше с другите тайно в предверието на черно стълбище, което водеше надолу (бяха на петия етаж); от прозореца наблюдавах „бързата помощ“

вдясно, а вляво – моргата, където внасяха някой или спираше зелената лекотоварна кола, за да качи ковчега, още със срамно нерендосани дъски и блестящи главички на пироните.

Всички чакаха. А в бялата стерилност на болницата всяко очакване е предпоследно. Понякога, за всеобщо учудване, изписваха някой.

В първите дни след операцията го навестяваше Ник, а след това никой.

По-странното беше, че нито веднъж не си спомни за Лю.

8.

На Тони не му се пие. Нервите му са по-тънки от жички за бушон и бързо прегарят. Не издържа. Рамото го боли. Хлипа скришом в тоалетната, а след това дълго плиска вода върху лицето си.

70

На другата сутрин го прехвърлят в количката, така, както спокойно влачи крака към столовата, и потеглят към източното крило. Пътуват сто години и спират през матово бяла врата, над която свети надпис „Операционна“. С касапска тактичност му обясняват, че, виждаш ли, нещо работи вътре, сигурно гангрена, и ако не... Езикът на Тони се е сковал, преди да му надянат маската, и той кима, вижда само движещи се устни и размазани силуети. Няма сила, нито смисъл да псува скапаната медицина. Само му се плаче, затова е крехък. Добиче.

9.

Шашмата със скапаната му ръка продължи още три седмици. Тони се беше научил да пише с лявата ръка. Купуваше тетрадки от будката за вестници и списания до входа на болницата. И докато дясната му ръка висеше на марля, закачена за врата, се научи и на много други работи. Не беше сигурен само дали не е левак и долу. Нямаше къде да опита, освен късно нощем в леглото, когато всички хъркаха. Сестрите отдавна не му обръщаха внимание, животът продължаваше да тече на двеста метра някъде встрани от болничната ограда. После си пусна брада. Рядка, интелигентска. От мързел. Безсилието ражда суета.

Изпосталя като хипи със закъснение от петнайсетина години. Заглеждаха го със съмнение. Тони ставаше опасен. Пишеше хипотетични писма на Лю с настървението на рецидивист.

В края на зимата му махнаха конците и кандидат-ексхибиционист-фетишист-екзистенциалист-наркоманът прежълтя и припадна – съвсем за малко. Напръскаха го като след запой и си довършиха работата. Бяха си писнали взаимно.

А още след една седмица го изписаха.

10.

Първата вечер на свободата отпразнуваха с Ник. Мина вяло и Тони си допи с коняк. Конякът обаче го довърши, краката му изстинаха и почувства необясним страх. Ръката му се лющеше като змийска кожа. Все още трепереше и действаше с помощта на лявата.

На другия ден отиде до фабриката да си прибере документите. Затвори страницата доста шумно – за половин час се изпокара с всички и реши, че кракът му няма да стъпи повече в шибаната им фабрика, дори ако се наложи цял живот да си пие пиенето от гърне за нощна употреба. Добре все пак, че Ник не беше с него – скандалът беше неизбежен.

Така настъпи Новата Ера на Безсмислието. Беше му тъпо, но то бе бял кахър в сравнение с онова, което му предстоеше...

11.

Разказът, който Тони беше изпратил по време на втората операция, излезе след три месеца. След още три беше отпечатан и целият сборник.

Беше ноември и макар че есента бе закъсняла, валеше суграшица и миришеше на зима. С Лю, въпреки усилията на двамата, нещата не потръгнаха и разводът беше в ход. Тони очакваше хонорара, за да плати разносните по делото. Последните две години бе живял екстремно, като отблясъци от мълнии прорязваха съзнанието му спомени, които вече само го натъжаваха. Мислите му приличаха на ескизите на Рубенс от Ермитажа; думите в някогашното му тефтерче звучаха като

квинтесенция на нещо отдавна отминало: „Движението в ескиза е по-силно, понякога без цвят, незавършено – „Христос с трънен венец“, „Глава на старик“, „Снемане от кръста“, „Лов на лъвовете“...“

След Десети ноември Тони изчезна. Ник попита в редакцията, но му казаха, че си е взел хонорара и друго не знаят. Свърна към последната му бърлога и на масата намери лист със старателно изписан на машина текст: „Преди сто години и след. Спокоен и горд, никой. Factotum. В медианата, в Рая, докато полудяваш. Разликата е във финала. Ако Сад, Гоя, Гог и Бекет са луди. Да. Не издържа, отиде и, лишено от винетки и лъжи. Лъжи. Дишай, както пишеш, или. Не се пази от номинации, като бунт. Да. Иронично, центонно, катахреза. Визуална хилядолетна традиция на европейец. Спорадичен като семиекотизиран българин, или. Отбран и обран плод на. Липсват ми Медичите и Духа. И Бекет. Липсвам.“

72

„Липсваш, пошепна Ник. А аз?“

12.

Два месеца по-късно Тони е в Монреал. Една година по-късно се мотае в един мотел край Фриско. Той си знае, колко му е струвало. Мисли да се натурализира – ще го женят за щерката на собственика на мотела. Това, че няма да мие вечно чинии в скапан мотел, му е по-ясно от огромните звезди по вечерното калифорнийско небе.

Обича да лежи на брега на океана в събота привечер. Опитва се да подреди доминото на спомените, но не се получава. Шарада. Зяпа носталгично изчезващото зад хоризонта слънце. Дошъл е да остане, и толкова. Това, което е видял, не му дава спокойствие. Иска да мисли за онова петънце на Балканите, но вълните изтриват мислите му като фигури по пясъка. Единственото, което съзира ясно, е края. Там, където слънцето залязва. И своя програмиран финал. Бяга на запад при залез слънце, за да види по-добре Венера, но напразно. Върви още един филм...

13.

В средата на деветдесетте Ник продава дрога, занимава се с курви, но е хлътнал до уши. Налага се да им смъква по две кожи, за да си плати. А мастиите поумняха. Правеха фокуси, духаха за черни дни и муфтеха к'вото им падне през ръцете му.

Когато го опандизиха, една вечер му се яви Господ и му каза: „Виждаш ли, не бих могъл да те приема друг, освен такъв, какъвто си“.

Георги ВИТАНОВ БОГАТ

74

ГЕОРГИ ВИТАНОВ БОГАТ е роден в гр. Добринище, Благоевградски окръг, през 1948 г. Завършил е приложни изкуства, специалност металоластика. Работил е промишлен дизайн, пластика от дърво, проектиране на интериор и фасади. Пише от ученическите си години. Негови стихове и разкази са публикувани в България, Европа и САЩ. Лауреат е на наградата „Южна пролет“ – 1986 г. за дебютния му сборник разкази „Козомания“, с който тогавашната критика го нарежда до Хайтов, Радичков и Ивайло Петров. Носител е на Литературна награда „Светлоструй“ за най-добра книга на селска тематика. Написал е книгите: „Орташка пушка“ -1987 г. - сборник разкази, „Червена книга“- 1988 –разкази и новели, „Лонджа – или на какво се смеят в Банско“ – народен хумор от Разложко. Част от тази книга влиза в сборника на БАН „Български народни умотворения от Пиринския край“. Живее в Чикаго - САЩ. Председател е на СЪЮЗА НА БЪЛГАРСКИТЕ ПИСАТЕЛИ В САЩ И ПО СВЕТА .

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

СРЕЩА

ТРИДЕСЕТ ГОДИНИ ПО-КЪСНО

Тъкмо сипвам кафето, чийто силен аромат изпълва просторния сън рум, дето имам намерение да го пия в тази слънчева, септемврийска утрин и косачката на моя съсед, старият Джон Фич бръмна. Тайно и наум, чисто по български съм си го кръстил Джон Пич. Грийн грааса на Джон е едно огромно пространство, равна като тепсия ливада, почти колкото и моят парцел тук, та и по-голям – два ейкъра и нещо си, но той винаги започва косенето от оградата помежду ни, която е само един добре подрязан жив плет от дрян, висок четири фута. Той е възседнал самоходната си косачка със своите стотина и кусур кила, трътлест, късокрак, набит, с глава сраснала за широките му рамене, почти без врат, който държи хлабаво волана с огромните си месести лапи и гледа далеко напред през скъпите лещи на платинените си очила, струващи само двадесет хиляди долара. Swis Made – специална изработка. И сто хиляди да струват, едва ли ще върнат зрението от младостта му, но комшията Джон държи на тези работи. Само часовникът, който той носи на дясната, а не на лявата си ръка, също супер специален сюис мейд, плюс шест диоптровите му очила струват колкото половин къща на среден американец. Но това е нормално, защото неговата къща на сегашната си цена е не по-малко от 15 милиона долара, както повечето къщи тук, в този скъп събърб на Чикаго. Излизам на дека от екзотична дървесина, което си е един дървен чардак, накован с дъски от екзотичното дърво „айрън ууд“ /значещо желязно дърво/, наравно с тревата пред зимната градина на къщата и причаквам усърдният косач на връщане от дългия откос с баналното: “Хай Джон! Как си днес?” Той спира косящото возило, гаси машината и вика:

– Хей, Джордж! Как си, стари приятелю?! Отдавна не сме се виждали! Така си е, младите работещи нямат време за губене със старци – пенсионери като мен.

Така си е, разбира се! Има си хас! Джон е на цели 81 години, а аз съм само на 72! Къде-къде по-млад!!!... Казвам това и се

смя, а той вика:

– Джордж, трябваше навремето да стана земеделец, а не индустриалец. Земята, тревата, дърветата и цветята знаеш ли как пълнят старите ми, изтощени батерии с нова енергия?! Откъснахме се от земята и се зареяхме на майната си. Какво търсим ние в Космоса, Джордж?!!!

Катерицата Сара е спряла при нас, седнала е, навирила рунтава опашка, чопли един жълд от новата реколта в парка на Джон с двете си лапки като човек и слуша разговора ни.

– Ето и Сара е съгласна с мен – казва той, а рунтавелката врътва енергично глава в знак на пълно съгласие и още по-енергично зачопля жълда си.

Никога не съм знаел какво всъщност ние хората търсим в Космоса и си помислих на чист български – какво търсим там – акъла си търсим... Едва ли много хора знаят нещо за бизнеса на Джон, абсолютно строго конфиденциален, но мълвата говори, че допреди да го продаде и да се пенсионира, неговите холдинги са произвеждали за космическата индустрия и Пентагона също с „космически“ парични обороти. Иначе ако на този човек му махнеш скъпите очила и скъпия часовник, махнеш и свръх скъпите импланти от устата му и оставиш рухналите му собствени зъби, та и без зъби и го срещнеш в някой затънтен край на България, просто ще си помислиш, че това е един от стотиците български пенсионери от някое бившо ТКЗС, тръгнал да оре сиромашката си нивица накрай село.

– Всичко е тук на земята Джордж, но ние сме слепи за това! – казва той. За разлика от мощното му, въпреки годините тяло, неговият глас е тих, крехък и насочен навътре, към него самия. Той гледа зареяно напред, не сваляйки ръце от кормилото на самоходната си косачка и казва:

– Ти си щастлив човек, Джордж! Докато аз се реех в Космоса и намирах начин как от там да бъдат унищожавани на земята сгради, съоръжения и хора, ти стоеше здраво на земята и търсеше начини как хората да живеят по-добре на тази земя. Аз успях – ти също. И какво се получава! Ти си добрият човек, а аз – лошият...

Естествено старческите, дълбоко промислени, глождещи го отвътре самообвинения на Джон като един от производителите

на най-съвременните и страшни, макар и „хуманни“ оръжия, са пълни глупости. Казвам му думите на дядо ми, че като срещнеш ти твой зъл душманин с тояга, а ти си с голи ръце, как ще се защитиш! Ако ти си с тояга, а той с пушка – имаш ли шанс?! Как тогава ще защитиш семейството, имота и живота си, ако си гол и беззащитен?! Ако имаше заекът пушка, вълкът отдавна да е станал вегетарианец.

Той безгласно се смее на тази мъдрост и казва, че моята „Нова Енергия“ ще спаси природата и света, без да му мисли, че щом е „ЕНЕРГИЯ“, като огъня е – върши и добро и зло.

– Но ето, лошият човек е поставен вече на мястото му. Край на всичко. Дано времето, което ми остава даде мир в душата ми за всичко, което съм извършил...Сега всичкото време е мое.

– Аз също вече имам много свободно време, Джон. От един месец имам толкова свободно време, че се чудя какво да правя с него. И аз вече съм пенсионер. – Рекох като да се похваля, но думите излязоха някак накриво от устата ми. Как иначе може човек да каже подобно нещо, след като цели 40 години е работил по 16 часа на ден! По 20 часа! Всеки ден, почти без почивен ден! Дори през кратките си уж ваканции!...

– О, Джордж! И ти ли?! Добре дошъл в ОТБОРА! Трябва да го отпразнуваме. Ще донеса страхотно калифорнийско вино – похубаво е от френското. И от твоето българско. Ако искаш, още тази вечер.

По-хубаво от българското - трънки, мисля си, но казвам:

– Разбира се, Джон! Заповядай по всяко удобно за тебе време довечера...

Джон ми тегли една блестяща усмивка с десетки хиляди доларовите си зъбни импланти, неприлични на твърде обикновеното му лице, изглеждащи откровено изкуствени за възрастта му и бръмна, възседнал тежко мощното си косило, от което заедно с дима от горивото, се носеше и аромата на прясно окосена трева – ароматизаторът от дните на моето детство.

Тъкмо старият Джон отпраши по коситбата на три инчовата трева в огромният си грийн граас и след първата глътка от неизстиналото още сутришно кафе, телефонът ми звънна. От седем дни - за първи път. Женски глас ми съобщава, че по апликайшъна, който съм подал преди три дни в офиса за

намиране на домашни помощнички, са намерили жена, която биха могли да изпратят още днес на разговор с мен. Тя не говорела добре английски, но трябвало сам да преценя и ако я одобрявам, да се обадя в офиса пак. Казвам едно ОК!, а гласът ми съобщава, че жената щяла да дойде най-рано в четири часа днес след обяд, с което също съм ОК! За разлика от къщите ми във Флорида и Ел Ей, не знам защо взех прибързаното и необмислено решение да освободя персонала в тази къща тук в Чикаго. Бях по нашенски привързан към тия хора – шофьора Крис, добронамерен, верен и предан, второ поколение албанец в САЩ, старата Илона, готвачката от унгарски произход, която готвеше почти нашенски на вкус ястия и яростната Еленико, чистачката, самопровъзгласила се за бос над Крис и Илона, свадлива, заядлива, бързорека и интригантка сред колегите си, които ѝ качества туширах, иронизирах, но и прощавах, заради това, че цялата къща светеше от чистота и подредба. Фурия беше Еленико и в уста и в ръце, и в крака, а често и на мен правеше забележки, че не пазя чисто, като че съм гост за един ден в тая къща, а тя оставала без душа да чисти и подрежда денонощно. Опасна беше гъркинята Еленико, бълваща по всички змии и гущери със силен гръцки акцент, на който често открито се присмивах, но тя не се сърдеше. Беше ми криво за тия хора, защото без тях къщата ми оглуша, опразни се и като че ли се промени. Сещам се защо направих всичко това. Това е внезапният, почти безразсъден порив да скъсам с всичко до сега – окончателно и безвъзвратно. Да избягам, да се скрия, да изчезна. От къде?! От самият себе си ли?! От същността си, която десетки години е определяла пътя ти, толкова успешен, изненадващ и за тебе самия.

Помня укорите на мама в младостта ми, че с тоя зелен акъл тогава, от мене нищо не ще излезе. Често повтаряните думи на баща ми, пълни с добронамерена бащина ирония, че до двадесет години, ако не станеш красив – никога не ще станеш. До тридесет, ако не станеш умен – никога не ще станеш. До четиридесет, ако не станеш богат – никога не ще станеш... Татко не доживя да види, че изпълних ироничните му задявки на сто процента, с изключение може би само на първата, но зорлем „красив“ не се става. И умен – също. То и богат също, но все пак

има съществена доза „зор“, ако под това разбираме усърдието да се работи здраво. И с акъл, който мама намираше навремето за твърде „зелен“. Но ако нещо го има, то и зелено да е, узрява – лошо е, когато го няма. Колкото до външността ми, сещам се, че на първата ми среща с президента Буш старши, на партито с индустриалци в Белия Дом, като нахлуха журналистите, той ме дръпна ненадейно докато разговарях с колеги и извика:

– Снимайте! Вижте колко си приличаме с Джордж, какви атлети сме! Ей, утре да не ни объркате в пресата – кой, кой е?!?! Макар че много бих искал аз да съм Джордж.- Всички прихнаха да се смеят, защото нали всъщност и той е Джордж!...

– Джордж, почти всеки ден сутрешният ми джогинг е минимум три мили. Така поддържам физиката си. Ти с какъв спорт поддържаш своята в това великолепно състояние?

– С боб, мистър президент! С боб и много работа – казвам откровено, смеейки се, а той казва учудено шеговито:

– С бо-о-о-б?!?! Но това е прекрасно, Джордж!Трябва да ми напишеш рецептата си.

Казвам го като шега, но това никак не е шега, защото никога не съм спортувал. Дори не разбирам що е това „спорт“. Е, като деца сме се борили, играли сме, ритали сме топка, били сме се, но това е просто игра или „бой“ между дечурлига. Тичали сме и сме се надтичвали, играли сме на „дълга магарица“, „прескочи кобила“, но да се нарече това „спорт“е несериозно. То е по-скоро изява на силата, бързината и духа на човека в детската възраст, когато се формира характер. Думата „спорт“ в днешно време е нищо повече от търговска категория. Казано е: „Човеко, ти си силен! Но колкото и тежко да вдигаш – по- тежко от слона не можеш. Колкото и бързо да бягаш – сърната не ще надбягаш. Колкото и далеко да скачаш – не можеш лъва да надскочиш. Защото ти си човек. А на човека е дарена най-голямата сила на земята – умът.“ Във всеки случай, не съм го казал аз. Но нашего брата американецът яде много, трупя безумно калории и като няма какво да прави с тях, тича като заек в стърнище, бие боксовата круша обезумял, вдига тежки железни гири или пък отива във фитнеса и върти педалите на уредите до припадък. Ако на тия уреди човек прикачи по едно динамо, в днешна Америка нуклеарният добив на електричество би бил

значително съкратен. Ето една идея за зелена енергия! Енергия от боб!

И понеже често се шегувам с боба, да си призная, когато видях за пръв път огромното „бобено зърно“ в Милениум Парк в Чикаго, почувствах се ограбен. Мамка му, рекох си, тоя ми е откраднал идеята за значимостта на боба! Но такива неща ми се случват често.

Американецът не само яде много, ами и изхвърля храна много. Няма да забравя думите на моя бизнес-партньор от Франция навремето, стария мосю Дьо Боаси, след една работна вечеря в негова чест в къщата ми в Ню Йорк, като погледна, че повечето от храната бе останала, каза: „Интересен народ сте вие американците, Жорж! Ако всеки американец изхранваше поне по едно прасе с храната, която изхвърля, отдавна световният глад не би съществувал.“ - Стариат Дьо Боаси, преживял война и мизерия добре знаеше това. Казваше, че французите след войната оцелели благодарение на американските помощи с храна, дрехи, платове и прочие. Даже самите германци, причинители на разрухата – също. Спомням си за една снимка от моето детство, на която съм пет-шест годишен, която мама като гледаше, често казваше, че карираната ми риза, фланелката на ромбове, досущ като сегашната мода тук, късите панталонки с презрамките и чорапките са от американските помощи след войната. Бог да благослови Америка! - казваше мама! Защото след като комунистите взели нивите и ливадите, взели овцете и кравите в ТКЗС, ние от хора имотни и богати сме превърнати в живи просяци. Оцелели сме със сестра ми благодарение на помощите американско сухо мляко. То се квасело досущ като млякото от нашата крава Минка.

Като младок, а това е времето на суетата, действително мислех че съм грозен, мършав дангалак с щръкнали уши, дълги ръце и още по-дълги крака, които ме носеха, сякаш съм перушинка. Очите ми, хлътнали в очните кухини, виждаха в огледалото един месец нос с мазни пори, мазно, пъпчиво лице с голяма уста и над всичко това, едно неприлично високо чело, увенчано с широко лизната нагоре коса, винаги мазна, колкото и да я миех. Мразех баба си, когато казваше, че съм „много красиво момче“! И най-вече с това, „лизнатото от телето“. Дете,

така лизнато от Божия Телец, е надарено от Бога, късметлия в живота е и момите ще припаднат около него на тумби – казваше тя, а аз се чудех как да скрия това „лизнато“ с мазния си перчем. Беше модата на „калипсото“ и на „бритона“...Бе времето на туйста и магнетофона. Бе времето на Бийтълс.

Не знам дали момичетата са припадали по мен, поне аз не съм виждал около себе си „припаднала мома“, но още като студент в първи курс на Факултета по физика в Софийския университет усетих напълно осезателно погледите на колежките ми, които се плъзваха по мене от глава до пети и отминаваха смирени и тихи. Как в разговори с тях от очите, деколтетата и безумно късите им поли /беше времето на минижупа/ изхвърчаха вълни от нега и светлина. Те бяха млади, красиви, свенливи и жадни. Не след дълго разбрах каква е жаждата им, но не разбирах защо аз, дръгливият дангалак с лизнат, мазен перчем, трябваше да утолявам.

Идвайки в САЩ и не след дълго, записвайки University of Chi-
81
cago, ефектът с момичетата бе същият, само дето американските „моми“ не бяха тъй лесни. Беше времето на онзи остатъчен морал, когато младата американка трябваше да се омъжва девствена. Но хормона бе безмилостен – те правеха други неща на момчетата, както и момчетата на тях. Кой може да възпре силата на младостта?!

Съседът Джон бръмчи с косачката в огромната си ливада, катерицата Сара премества туку облечените си в козина катеричета едно по едно, ухапала ги откъм гърба и бърза-бърза да ги пренесе от хралупата в платана на Джон, в хралупата на вековния червен дъб в моята градина – сигурен знак, че времето ще се развали. Откъм езерото Мичиган подухва тих ветрец, влажен и с дъх на море. Дивите, почти питомни зайци, Раби Уан и Раби Ту, подскочат по окосената още вчера моя ливада, предат с уши на езерния порив на вятъра, а Старият човек, по думите на Джон „млад пенсионер“ /в случая аз/, седя в шезлонга на дека пред къщата и ето какви мисли витаят в побелялата ми глава...

И изведнъж се сещам за нея! За случката ми с нея преди повече от тридесет години. Бях я забравил. Всъщност живеех така, сякаш това никога не се е случвало. Не помня името и, но

помня лицето ѝ...

Медицинската сестра беше хубава. Имаше чип нос, очите и бяха зелени, а устата ѝ - красива, като самата нея. Но имаше нещо тъжно в погледа ѝ, та приличаше на вдовица – млада, смирена и хубава. Тя беше момиче с тъжен вид и с интелигентни бръчки покрай езерните ѝ очи. Разправяха, че дружела с офицери от тамошния гарнизон и всичките те били момчета сочни и млади. И тя беше млада, и ако нямаше този повехнал вид, сигурно щеше да бъде силно красива, но аз реших още в първия момент, когато я видях, че така е много по-добре, отколкото иначе. Всичко прекалено е вредно, както казват лекарите, а понеже аз не съм лекар, казвам, че всичко прекалено не е на мястото си. Тя беше точно на мястото си със своя вид, но имаше нещо, което ме смути още в същия миг, в който я видях – защо бе тъжна даже и когато се усмихваше и имах чувството, че тя не умее да се радва истински на простите човешки радости, на които всеки човек се радва. Имах чувството, че тя даже точно в момента преди да се усмихне, първо преглъща като че ли някаква болка или обида, горчилка или не знам си какво, а после пристъпва към усмивката. Това ме смущаваше много, защото до тоя час не бях срещал такъв човек. С моята вродена жизнерадост, с която е известен целият ни род, аз съм бил винаги бурен смехопроизводител, усмихвач и дърдорко, а сега, като ни запознах с това момиче, моят жизнерадостен характер ми изглеждаше прекален т.е. - не на мястото си. Аз се усмихвах и тя се усмихваше, но преди това преглъщаше, та ми се струваше, че тя се измъчва от това и възбуждаше в мен някакво състрадание – чувство, малко познато за мен досега, що се отнасяше до жена. Точно това ме смущаваше и ме заставяше по един необясним начин да бъда с нея сериозен. Човек, който се усмихва само от време на време, точно когато е необходимо и точно колкото трябва, та да не става нужда тя да преглъща онова, което свива душата ѝ дълбоко вътре.

Не знам защо, но по тоя начин тя имаше голяма власт над мене и малко след запознаването ни аз вече нямах сили да се отделя от нея или пък да взема друга линия на поведение, защото това, струваше ми се, би било нечестно.

Не искам да излъжа никого, но аз ей така, просто се лепнах

за нея и не исках да я напускам. И това стана още веднага през оня никакъв летен ден в средата на юни, в никаквия следобед, когато ни запознаха. Не я пожелах веднага, както ми се е случвало с други момичета, живи и бесни като разюздани жребици, с които съм се запознавал. Не. Аз изобщо не я пожелах нито веднага, нито след това, аз я пожелах много покъсно, тоест точно тогава, когато се отървах за известно време от глупавото си смущение и тъжната нейна власт, но за това си бе виновна чисто тя. Или мога да кажа, че тя го направи така, защото за известно време тя също стана друга...

И така, ние се запознахме, тя бе за мен интересно момиче, не исках, по-точно, не можех току-така да се разделя с нея и ние си определихме среща още същата вечер. И се сещам, че не аз бях инициаторът за тая среща, както ми се е случвало десетки пъти, а тя. Като се разделяхме /а аз не исках това/, тя каза, че стига да ми бъде приятно, бихме могли да се видим още същата вечер. Почти по същия начин аз ѝ отговорих, че стига на нея да ѝ бъде приятно, аз нямам нищо против това. Но когато го казах, не изпитвах оная наслада на, така да се каже, момчето „сваляч“, както тогава обичахме да се изразяваме. Точно обратното: предчувствувах, че това го правя заради нея, която има нужда от нещо и аз тръгвам да помагам, мислейки сериозно, че може би ще мога да направя това. Не очаквах нищо хубаво за себе си, но се съгласих, предано-съвестен като участник в едно съзаклятие, който не разбира точно мисията си, но тръгва с някаква подсъзнателна мисъл, че върши добро.

И още същата вечер, точно когато плисна оня проливен дъжд от огромния черен казан на южното небе, обърнат надолу, сякаш беше настанал потоп, тръгнах за болницата, където бе срещата ни. Тя ми бе казала, че единственият начин да се видим тая вечер е да отида в болницата. Тя беше дежурна тази нощ.

Вървах по пустите нощни улици на града и едно огромно количество вода, която заливаше целия град, течеше непрестанно върху ми и ужасни светкавици, придружени с гръмотевици раздираха небето. Вървах към болницата, която беше в края на този град, не изпитвах нито страх, нито омраза към лошото време, нито каквото и да било неприятно чувство, макар че и обратните на тия усещания липсваха. При една

страшна светкавица, която продължи много дълго и стана като ден, изкуствен и нереален, уличното осветление угасна и след малко аз не знаех накъде точно се движа и къде точно стъпвам. Но вървах и знаех единствено, че моята посока е болницата. Пътят ми беше много труден, болницата се намираще на един хълм край града и в непроницаемия мрак на този потоп бях сбъркал пътя, та падах в калта на дерета, бухвах в големи локви, преминавах ги и стъпвах накриво върху буци и камъни. Спъвах се, падах, ставах и пак продължавах нагоре към болницата. Все така с безропотно чувство се движех в тази преизподня от кал, вода и мрак и когато от време на време някоя светкавица раздираше небето със своя електроженен блясък, бях благодарен, защото виждах къде се намирам, виждах бялата сграда на болницата, кацнала върху хълма, и сверявах посоката си.

Вървах като омагьосан...

84

Когато бях почти до сградата на болницата – четириетажно здание, облицовано с бял камък, с тесни прозорци, една от ония сгради, които беше модерно да се строят през петдесетте години, видях как от един прозорец на третия етаж се цедеше слаба светлинка от свещ и аз реших, че това е стаята на моята медицинска сестра. Дъждът продължаваше да вали и светкавиците късаха на парцали облаците на небето, а аз стоях на входа на дългия коридор, който пропадеше дълбоко навътре в болничната сграда, та и при силна светкавица дъното му не можеше да се види. След като нея я нямаше, аз не знаех какво да правя, а и не ми се тръгваше току-така и не по причина на лошото време. Веднага след като бях видял, че нея я няма, аз можех да си тръгна независимо от тоновете вода, които се изливаха от разплискания казан на небето, независимо от мрака, калта и всичките последствия от тях, но сега бях малко благодарен, че съм на сухо, и чувствавах, че тя е някъде наблизо – остава само да се покаже. Това ме държеше властно в бездънния коридор на партера, почти до вратата и до разплисканата вода на тротоарните плочки. Дълго стоях, а нея все я нямаше и нямаше. Когато една светкавица на небето блесна за миг, близо до мен видях сандък от бели дъски. Приближих до него и седнах. Чувствавах се уморен. Реших да запаля цигара, но кибритът не

хвана, джобовете ми плуваха във вода. Цигарите също...

Така съм стоял тогава може би повече от час в този потаен, тъмен и тесен болничен коридор, когато чух стъпки. Бледа светлина от свещ освети един страничен отвор в коридора, от който нагоре сигурно водеше стълбище. И не се излъгах. По тая стълба надолу слизаше човек. Вече не бях сигурен дали е тя, затова станах, тихо и бързо се прикрих в широката каса на най-близката до мен врата, където, ако човека бе тръгнал навън, беше за мене съвсем несигурно прикритие.

Човекът, който слезе по стълбището със свещта, бе тя. Още не приближила достатъчно, реших да се покажа, за да има време да ме познае, без да се бои и когато се показах, тя спря за миг. Позна ме, направи своето преглъщане, което значеше, че следва усмивка. Усмихна се. На дълбокият фон от мрак свещта очертаваше като че ли само лицето ѝ, та приличаше на мъченица.

– Не мислех, че в такова време ... Отдавна ли чакаш?

– О, не! – излъгах. – Току-що дойдох. В това време...

– Извини ме! – каза тя. – Отначало не бях сигурна, че ще дойдеш, а после изведнъж реших, че отдавна си тук и ме чакаш...

– Моля те, нищо от това, моля те!

– Хайде ела, щом си дошъл!

Тя ме поведе по същото стълбище нагоре и ние се изкачихме на третия етаж, точно в оная стая, от чийто прозорец навън се процеждаше слабата светлина от свещ. Това беше нейната дежурна стая.

– Седни! – каза тя, когато влязохме вътре.

Естествено, преди да седна, би трябвало да съблека дрехата си, от която не течеше вече вир-вода, но бе тъй мокра, като че ли бях плувал с нея. Тя схвана това и ми помогна. Когато се погледнах, бях мокър, смачкан и кален.

– Ти си много мокър – каза тя.

Не можех да не се съглася.

– В такъв случай ще се съблечеш целият, аз ще включа електрическата печка, за да се изсуши тая вода, доколкото е възможно!

Даде ми някаква престилка и ме подкани без думи да се съблека и да облека това. Веднага се съгласих. Тя се

обърна. Събличах се бавно и някак безстрастно, механично, не осъзнавайки какво точно правя. Когато облякох бялата престилка, която тя ми даде, погледнах гърба ѝ. Тя бе хубава и в гръб. После се обърна към мене, аз седнах и тя седна срещу ми. Гледаше ме безстрастно с хубавите си очи. Двамата тъй се гледахме един друг известно време и когато аз сведох поглед в нозете си, видях колко къса беше тая, вероятно нейна, болнична престилка, а под нея от краката ми стърчаха косми, големи, грозни и набити като тръни в жалката бледа кожа, прикриваща плътта ми. Палците ми бяха невероятно големи в сравнение с останалите пръсти на ходилата, а ноктите – нечовешки грозни.

– О – изрече по едно време тя, стана , включи електрическия калорифер, после изведнъж се плесна по челото. – Би трябвало да го включим в свещта!...

Едва сега съзнах, че това мое събличане е чиста нелепица при липсата на електричество, но сухата дреха, колкото и тясна и къса да бе, даде своя резултат. Тялото ми се почувствува съвсем по-добре за разлика от вида ми.

– Защо дойде?

Никаква мисъл, нито думи имаше в главата ми. Седях неподвижно на стола си и освен окаяността във вида ми сигурно е имало и отсенки на виновност. Не отговорих на въпроса ѝ – нямаше какво да отговоря – така се чувствувах добре и това ми бе достатъчно. Седях и не знаех абсолютно нищо, нито защо дойдох, трябваше ли да дойда, как дойдох, за какво всъщност дойдох?! Изобщо защо се намирам тук, в такъв вид, в това време. Нищо не знаех, нито имах желание да знам. Пак така изведнъж тя ме попита:

– Ще пийнем ли нещо?

Погледнах я. И това не знаех. Тя отвори вратата на някакъв метален, бял шкаф и извади някаква бутилка, пълна с нещо. Извади някакви стъклени съдчета, подобни на чашки, и наля.

– Това е хубаво! Взех го за тебе!

Пихме. Беше коняк – хубав коняк беше!

Когато изпихме чашките си, тя наля отново, но на мене вече не ми се пиеше. Понечи да се чукне с мен, но аз безмълвно отказах да пия. Тогава тя остави своята чашка, приближи се и клекна в краката ми. Загледа ме...

– Защо дойде?

Не можах да отговоря на въпроса ѝ. Просто няхах никакъв отговор на този, а може би и на какъвто и да било неин въпрос. Когато тя ми го задаваше, имах чувството, че не тя, а аз си поставях въпроса, но не бях в състояние да си дам отговор.

Тя бе поставила ръцете си на голите ми колене, които топло ме допираха и от това допиране почувствувах една сигурност, както човек усеща това от допира му с ръчицата на едва проходило дете, почти още бебе. Тя ме гледаше с хубавите си очи, но дали от полумрака в стаята, или от не знам си какво, онази характерна за тия хубави очи тъга сега не се виждаше в тях. Усмихна се. И странно, тоя път усмивката ѝ беше чиста – една хубава човешка усмивка без онова редовно нейно преглъщане, което правеше винаги, преди да се усмихне. Обърна се, взе моята чаша и каза:

– Ти си уморен! Пийни си!

Двете височинки на горната ѝ устна останаха в странно положение, след като каза това. Тогава се наведох и я целунах...

После тя ме гледаше смаяно. Косите и странно бяха прикрили половината от лицето и. Тя ме гледаше притихнала, приглушена и жадна...

– Ела! – каза тя.

Като се подчиних на поканата ѝ, тя ме заведе в леглото То бе тясна кабинетна кушетка за лекарски прегледи и неудобно за двама. Точно когато полегнах, а тя се сгуши в мен, аз я пожелах, а тя духна свещта...

Тогава дойде токът и аз видях удивително бялата стая на дежурната сестра. Миг след това звънчевият номератор на стената извести, че я викат от стая номер четири. Когато погледна изпадналото число в кутията на стената, тя приличаше на човек, вече буден, с отворени очи, но все още достатъчно спящ, за да не може да разбере какво точно става наоколо. Очите ѝ спокойно и дълго гледаха в числото от кутията и най-накрая каза:

– Викат ме в четвърта стая!

– Нужно ли е точно сега?... - попитах и никак не исках тя да ходи където и да било.

– А ти как мислиш? - Погледна в мен и аз отново видях

нейните предишни, всекидневни и тъжни очи.

– Трябва!

Стана и се облече. Когато беше готова за излизане, пред мен стоеше медицинската сестра, с която се запознах днес, само че сега в бяла престилка. Тя постави бялата касинка с червено кръстче по средата и на излизане преглътна и се усмихна.

Страшно ми се пушеше в тоя момент. Нямах цигари.

Потърсих с очи наоколо, но нямаше. Опънах се на леглото, сложих ръце под главата си и забих очи в тавана, ослепително бял както всичко наоколо, и не знаех какво да мисля. Не знам колко съм стоял така в моето тъпо, глупаво положение, докато тя се върне.

– Какво има?

– Нищо. Умря болният от четвърта стая.

– Умрял човек!!!

– О, не се безпокой, тука това е най-обикновен случай!

88

Тя отвори някакво чекмедже, взе цигари и запали. Аз се нахвърлих на цигарите и също запалих, а тя полегна до мен.

Навън дъждът не се чуваше вече. Бледи светкавици проблясваха нарядко и през дълги интервали се чуваха далечни гърмове. В стаята беше тихо, бяло и ако нямаше тая жена до мене – ужасно неприятно. Впрочем това не е истина. Нейното присъствие донякъде ме тешеше, но чувството, че тя преди минутка е била в стая, където лежи умрял, който преди това е бил болен и сигурно дълго време е бил болен и е очаквал смъртта може би със страх, може би като спасение – все едно; такова необяснимо, потискащо чувство изведнъж стегна душата ми. Имах усещането, че съм нанизан на едно дебело въже и не смеех да мръдна, пушейки жадно, забил очи в ослепително белия таван на тази бяла стая. Тя лежеше до мен безмълвно и също пушеше своята цигара.

– Какво има? - попита тя по някое време.

Нито я погледнах, нито казах каквото и да било. Когато жадно смукнах последния остатък от цигарата и я оставих в пепелника, стоящ върху корема ѝ, тя също угаси своята цигара.

– Какво ти е?

– Нищо! – казах и шумно се обърнах към нея. Гледах я в очите, искайки да открия в тях малко от моето усещане; в края

на краищата тя е била при умрелия, не аз. Потърсих в очите ѝ това, което ставаше в мене в тоя миг и ако откриех поне частица от него, усещах как би ми станало по-леко. Моето лошо усещане щеше да бъде споделено. Но нищо такова не открих. Точно срещу мен, почти в упор бяха очите на медицинската сестра, хубаво-топло зелени, с интелигентни бръчки покрай тях, които ме гледаха с майчинска загриженост.

– Какво ти е? – попита отново тя за кой ли път с все същия въпрос и на мене ми стана чудно, че не продължи: „Какво ти е, сине?“ Ръката и докосна лицето ми.

– Нищо! – казах и изведнъж ми стана по-леко. Тя изглежда усети това, преглътна и се усмихна. Усмивката ѝ беше майчински топла. Притисна се до мен и ме целуна с нежна целувка, и тая целувка като че ли изсмука възето, което преминаваше през мене и ме вцепеняваше.

– Ти си много добър и хубав! – казваше тя, милваше и ме целуваше. – Ти си чудесен.

Много момичета, с които съм се любил, в кокетството си, в женската си закачливост, унесени в любовната игра, са ми казвали тези думи и аз не съм им вярвал. Такава беше играта, за да бъде хубаво. Но на тези думи на медицинската сестра аз повярвах. От нейната хубава уста, през хубавите и устни с чудесни бръчки в краищата, тези думи излизаха просто и естествено, сякаш бяха казани от майка ми в моето детство. Те имаха съдържание, в което не можеш да се излъжеш, защото е истинско. Тя беше мой спасител, добър и нежен, който ме спаси от онова угнетително чувство, обзело ме преди малко от близостта с умрелия, и аз го забравих. Забравих даже и това, че тя ме бе вкарала в това отвратително заведение – болницата, с непоносимия дъх на смърт и на раждане, на болести и на човешки страдания – неща, с които живият, здрав и естествен човешки живот инстинктивно не иска да се съприкосновява. Само че аз тогава не разбирах това. Лекотата, която тя ми даде с естественото си поведение, аз приех като спасение. Испитвах чувство на благодарност и оная притегателна нейна сила към мен, на която винаги, от началото на познанството ни досега съм бил безсилен да се съпротивлявам, сега се утрои и аз я пожелах лудо, на което тя се отдаде повече с преданост, отколкото с

влечение. Ние се любехме и аз, и тялото ми, и всичко беше щастливо.

И когато всичко беше толкова хубаво и ние бяхме притихнали, унесени в блаженството на любовта си, в стаената тишина на нощта след бурята някъде в дъното на болничния коридор навън експлоадира вик, разкъсан от истерия:

– Змии! Змии! Змии!...

Този вик раздра слуха ми. Тя притихна един миг и когато викът се повтори още по-страшен и нечовешки, тя изведнъж скочи. Облече се бързо и изхвъркна навън. Не можех да осъзная какво точно става. Навън се чуваха множество човешки стъпки. Вратите на болничните стаи се заотваряха една след друга – изглежда, по-здравите болни се бяха събудили от страшния вик и излизаха да видят какво става. Сред множеството стъпки, шум от отварящи се врати и сподавен човешки говор избухна отново този нечовешки глас:

90

– Змии, господи, спасете ме от змии! ... След което гласът се превърна в ръмжене – грозно, животинско, отвратително и страшно.

Някакъв друг глас, чист, спокоен и топъл, глас на жена /нейният глас/, се противопоставяше на ръмженето, увещаваше някого да се прибере в стаята си, после ръмженето се превърна в крясък, а крясъкът в писъци. Шумът навън се усилваше, изглежда, бяха дошли още хора, сега вече мъже, които казаха само няколко думи. След това се чу шум от боричкане, пак писъци и ръмжене на истеричния глас, който изведнъж се счупи и се превърна в обикновен глас. Глас на жена:

– Моля ви, оставете ме, аз няма вече, моля ви, върнете ме в къщи, искам при децата ми, моля ви, хора....

Този глас премина покрай вратата на дежурната стая заедно с тежки стъпки, сигурно на мъже, които носеха лудата отвън. Малко след това един глас, ясен и властен, глас на мъж /сигурно гласът на дежурния лекар/, заповяда всички да се приберат по стаите си и никакво мърдане. Пак шум от врати и минута след това настъпи тишина.

В тая тишина аз се открих седнал в леглото в бялата стая на дежурната сестра, гол, с настръхнала козина по краката си. Бях обгърнал краката си с ръце и така силно бях стиснал ръцете си

една с друга, че когато се сетих да ги отпусна, те ме боляха – сини, студени и безкръвни. Зъзних, макар че в стаята не беше студено. Сkochих бързо и започнах да се обличам. Дрехите ми още не бяха сухи, въпреки че от идването на електричеството калориферът работеше непрекъснато. Те бяха мокри, но топли, дори горещи и пара се вдигаше от тях. Облякох се бързо и тъкмо се чудех какво да правя – в стаята влезе медицинската сестра.

Сега тя дори и не опита да се усмихне. Иначе хубавото ѝ лице сега беше провиснало, а от хубостта на тъжните и очи нямаше и следа. Седна и запали цигара. Наблюдавах я прав и настръхнал в топлите си мокри дрехи – вече като съвсем непознат човек и кой знае защо, заприлича ми на възрастна, уморена и съсипана жена, с безличен вид, която можеш да срещнеш навсякъде и да мине покрай теб като сянка, незабелязана от никого.

– Какво беше всичко това? – попитах изведнъж, волно или неволно, искайки да я извадя от окаяното ѝ състояние.

Дълго не ме погледна, а когато обърна лице към мен, очите ѝ бяха угаснали и неми:

– Тя е луда, но поне има деца, за които мисли в миг на просветление!

– Коя е луда?!

– Пациентката от стая тринайста! Обикновено лудите са здрави като камък във всяко отношение, но тя има и друго заболяване! Ако можеше да я видиш колко е хубава, когато е нормална! Когато не е в криза! Тя ще умре...

Господи, не косата ми, цял настръхнах и изпитах чувство на гадене. Дрехите гадно лепнеха по тялото ми. Идеше ми да ги хвърля, гол да хукна навън и час по-скоро да избягам от смъртта, която ми се струваше, че обзема и мен. Най-силното мое желание в този миг бе да се махна, и то веднага, и то подалече, защото чувствавах, че се задушавам и ще се пръсна.

Медицинската сестра седеше на стола неподвижна, безмълвна и непотребна като вещ, която или трябва да се постави в някой пращен ъгъл на стаята, за да не пречи на живота в тази стая, или да се изхвърли навън, за да бъде чисто.

Обърнах се рязко и хванах дръжката на бравата.

– Къде? – спря ме гласът ѝ.

– Отивам си!

– Потърпи още малко, сега не може!

– Защо?

– Защото е неудобно точно сега! Потърпи още малко!

Тя имаше страшна власт над мене и това още повече сви и без друго смачканата ми през тая нощ душа. Тръшнах се на леглото и то изскърца жално и страшно под тежестта ми, като последни звуци на умиращ.

Не мога да кажа колко съм стоял така, стегнат, със смачкана душа и свито сърце на леглото в стаята на дежурната сестра и колко тя е седяла почти в същото положение на нейния стол, но когато звънецът иззвъня и в кутията на звънчевия номератор падна някакво число, навън бе вече светло. Тя скочи от стола си и машинално полетя навън към поредния умиращ или може би към поредния луд и малко след това и аз също скочих и полетях навън с жадна за свобода и въздух душа. Когато излязох, двама души спираха пред асансьора една количка със завит в бяло платно мъртвец. Сигурно го сваляха в моргата. Вървах уж спокойно, докато свия към страничното стълбище на коридора, но щом се скрих от погледите им, хукнах презглава надолу по стълбите. Като стигнах дългия снощен коридор на партера, откъдето бях дошъл, видях, че сандъкът от бели дъски, на който снощи бях седял, чакайки медицинската сестра, беше прост дървен ковчег. Хукнах покрай него и излязох в парка на болницата. Затичах по една алея и стигнах до оградата. Прехвърлих се през нея, а оттам нататък започваше ливада, обрасла със свежа, млада трева, окъпана от снощния дъжд. И цветя имаше между тревата, и миришеше на зеленина и живот. Аз тичах и душата ми пееше, а сърцето ми след всяка глътка свеж въздух, изпълнен със сутрешни ухания, ми пращаше порция живот и сила. Бях страшно жив и свободен и това ми го казваше всяка тревичка с всяка капка дъждовна вода по нея, всяко цветче и всяка животинка, която се пробуждаше в свежото утро...

Когато изморен от тичане се проснах върху тревата, долу в ниското се показва слънцето и ме огря. То огря комините на заводите в този далечен южен град и блесна в стъклата на сградите – бели и хубави, които запримигаха ранобудно...

Така след тази среща с медицинската сестра в зловещата

нощ срещнах слънцето.

Добро утро, ден, изпълнен с живот и красота! – рекох си и уморен до смърт заслизах по хълма към града, носейки в себе си чувството на разпнат и възкръснал едновременно...

Звънът на гонга от уличната врата ме извади от унеса на далечния спомен от младостта, който така внезапно и властно ме бе завладял. Съседът Джон отдавна бе спрял косачката. Погледнах часовника си – бе точно четири след обед. Жената, която ми прашаха от Агенцията за набиране на домашни помощнички, бе точна. Погледнах в монитора от охранителните камери на входа – възрастна жена стоеше там и оглеждаше високата ограда от ковано желязо, портата и улицата наоколо. Понечих да отворя от тук, дистанционно, с електрическата брава, но съобразих, че разстоянието от улицата до къщата е доста голямо и реших да отида до там, да я посрещна. Отворих ѝ. Жената бе възрастна, пълна и приличаше на българска селянка с градски дрехи. Погледнах лицето ѝ, тя бе вперила

93

очи в мене. Нещо в мен вътре трепна. Жената преглътна и се усмихна. Веднага я познах – та нали досега бях с нея в спомена си от преди повече от тридесет години!...

– Божичко, ама това ти ли си?!!! – рече тя.

Гласът ѝ бе същият. Очите ѝ – също. А онова преглъщане преди усмивката ѝ преди да изрече каквото и да било, не бе ли същото!!! Не знаех какво да кажа...

Ако ме бе ударил гръм, сигурно щях да съм в пъти по-адекватен, отколкото в този случай, през тоя паметен есенен ден в къщата ми на брега на езерото Мичиган в Чикаго.

Георги МИЛЕВ

94

ГЕОРГИ МИЛЕВ е роден на 5 юни 1964 г. в София. Завършил е СУ „Св. Климент Охридски“ специалност „Българска филология“. Работил е като електротехник, репортер, брокер, редактор и издател. Автор е на сборниците с разкази „10 минути“ (2009, изд. „Арс“), „Обикновени убийства“ (2011, изд. „Пергамент Прес“) и стихосбирките „Намразени пътища“ (1993, изд. „Глория-Т“) и „Драскотини върху зеницата“ (2015, изд. „Нике“). Женен, с две деца.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

да поиграем на криеница, но
без да се крием
и без да жумим

започваме ли?

едно...

Сега,
точно на свечеряване
когато вятърът е кратък
за пускане на хвърчила

кажи ми нещо топло

от тъгата ме е страх
единствено от нея, защото я познавам

**Еднакво безразличие, нееднаква
несъстрадателност.**

Защо стана така, а не обратното на парадокса?
Пчели жият по-приятно дори от ухапването на змия.
Един облак се скри в изпарението.
Просяк бие благодетеля си.
Искам да те прегърна, но ме е страх, че ще те обидя.
Искам да те целуна по грипния вирус: моля те!
Сещам се за гората без дървета и без дънери,
където преди да замълчим заваля дъжд;
после една улица ни заведе във вторник –
спомняш ли си? – беше рано за сняг,
беше късно за всичко останало.

няма значение

че не усещаш граховото зърно
не го търси
от практичност го посадох в градината
виждаш ли онова зелено стебло
което свинята дояжда

SMS

честит рожден ден
вече порасна ли
аз да

96

малко ме заболя

не е нужно да има скалпел
или грубост
нито деформиране отвън

просто една нетактичност
се загнезди
и снесе яйцата си

вчера ме ухапа беззъбо куче

стана ми жал:
толкова искаше, а не можа
погалих го докато ме ръфаше
и станахме приятели

КОГАТО

когато няма Бог
дните се свличат в ниското
обрастват като пътища без изход
уеднаквяват се с безръбата представа
за липса на очакване във понеделник
дните са небето от олово паднало
и станало наистина олово с тежестта си
със цвета на пръст след свлачище
и ето няма думи за противотежест
и няма думи

смисълът катери се по сипея но не достига
до хоризонтите аниhilирани и пропада привечер
когато с тъмното око от здрач пропито
нощта вещае безмъдростно заспиване
в ниското не просто в гънката на падината
невъзможност за надяване оплетена във мрежа
потрепването тук е ново робство на духа от кал
нима това е блатото на блатото – водата безоттечна
в размесените тектонично в дълбочината безразличия
инстинкт е разумът за илюзорно бягство
от ниската земя където пребиваваме от векове безсилни
от цикли илюзорни за разкъсване на кръгове във кръгове

когато има Бог
е същото
но там пониква цвете от лъча на слънце във неделя
и коренът прониква надълбоко и пробива тънък проход
за капки, за поточе през което бавно много бавно
сълязщо се оттича блатото и търси път към речното корито сухо
а със стеблото си подпира масите земя на дните
зелено е стеблото му а дните кратки
и в тази краткост ражда семената си в които спотаена
но жива като мъх и като надежда
се крие и потрепва
вяра

СУЕТА

когато си мислиш
че ръкопляскаш
на теб

АХТОПОЛ

На Милена

98

на този бряг – убежище
където
тръстиките огъват вятъра
тъй както аз възторга си
от крайността на хоризонта

единствената ми тъга е
че ще бъдем другаде

FRIENDLY FIRE

не е в гръб: не чуваш изстрела
само виждаш траекторията

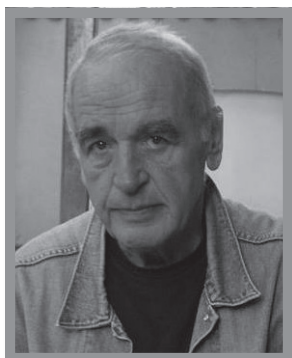
и не се притесняваш
защото жертвите са косвени

и не те боли
за да им спестиш неудобството

и се стараеш да не умреш
иначе ще отслабиш собствената армия

или поне каквото там
е останало от нея

ГЪЛЪБ КОВАЧЕВ

100

ГЪЛЪБ КОВАЧЕВ е роден през 1950 г. в гр. Перущица, на 25 км от Пловдив. Завършва математическа гимназия, а след това и Висш медицински институт "Ив. П. Павлов" в Пловдив, специалност медицина.

Работил е като лекар 33 години.

Женен, с две деца.

Автор е на четири стихосбирки -

"Да живее градчето",

*"Нощният пазач на звезди
и галактики",*

"Спомени от кралския двор" и

"Спри пред дома ми някоя вечер".

Понастоящем е пенсионер.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОСЛОВ

ЧОВЕКЪТ, КОЙТО ТИ МАХА ЩАСТЛИВО

И ако някога кацне в твоята длан пеперуда,
и погледне с усмивка в очите ти тъжни,
да знаеш, че от двора на всякоя лудница
човекът, който ти маха щастливо, не лъже.

ЛАЗАР

Лозата, която
днес посади
ще надживее и теб, и твоята горест,
и поне две поколения мечти.
Но ако някой някога поне веднъж
сипе глътка вино на гроба ти от тази лоза,
няма значение името връз надгробния камък.
Ти си Лазар.

101

МОЛИТВА

На Анета Петровска

Никой не си тръгва невинен.
Все за нещо ще бъдем виновни.
Дай ми, Боже, глътката вино,
без която небето е невъзможно.
Дай ми душата си кротка
и сърце на пчела подари ми.
И от най-високите клонки
на цъфтящата ябълка да замина.
Нека сетне да легна на прага
на дома на светулка самотна-
тази, дете цял живот ни помага
да летим над живота!

АВТОГАРА

Провалих се и в днешния ден.
Чаша вино. И после- чаша след чаша.
Паяк виси на бесилото в мен,
но светулка една душата му хваща-
и повежда я тихичко тя
над комина на всичките къщи.
Ще се случат навярно прекрасни неща,
но душата на паяка тук ще се връща!

ОБУЩАТА НА ТАТКО

102

В мазето са намерили покой
обущата на татко.
Забравили са студ и зной,
дори пътуването кратко.
Сега живеят мишки там-
животът продължава.
През процеп на небесния таван
баща ми босоног се приближава.

ПТИЦАТА, КОЯТО НЕ МОЖЕШЕ ПОВЕЧЕ ДА ЛЕТИ

Кацна един ден върху покрива тя на къща една
и лежа там няколко дни.

Стопанинът на къщата бе милослив човек -
свали я от покрива

и я пусна да се разхожда из двора,
дори преди това ѝ предложи място в курника,
но птицата щеше очите му да изкълве.

Стопаните обраха ябълката и гроздето и свариха сладко от дюли,
есента долетяла бе вече. И летяха насам дъждове.

Животът вървеше към своя сняг и всеки премисляше
свойта пъртина.

И понеже казах за дъждовете -

валя три дни и три нощи преди да падне първият сняг
и улицата пред къщата се превърна в плавателна река.

И една сутрин стопанинът видя как пред къщата им
спира истински кораб,

и птицата с него отплава...

Навярно към някое южно море.

ПРОЛЕТ

Звъни телефонът вкъщи.

Обажда се майка ми.

И казва, че ще слезе за малко
на двора, на слънце...

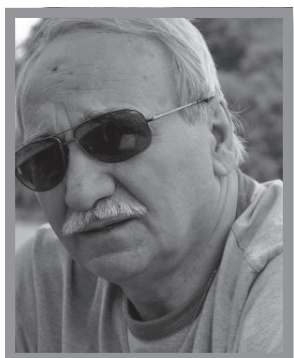
Сякаш ми иска разрешение!

“Добре, мамо -

ми се ще да ѝ кажа.

Слез и си поиграй на двора!”

Добри КАРАБОНЕВ

104

ДОБРИ КАРАБОНЕВ е роден в София през 1947 година. Работи като полиграфист в продължение на 33 години. И то на едно и също място - Държавния полиграфически комбинат "Димитър Благоев". През ръцете му минават най-хубавите заглавия на българската и преводна литература. Среща се с много автори, известни наши журналисти и редактори на издателства и на вестници. В отдела за вестници, където се задържа най-дълго, има и най-ярки спомени, особено след Десети ноември, Тогава, повлиян от средата, в която работи, помества свои очерци, разкази и кратки интервюта в няколко столични вестника - "Поглед", "Народна младеж", "Вечерни новини" и др. В Америка пристига като емигрант и започва да сътрудничи на излизация в Чикаго в "България". Става постоянен негов кореспондент и член на екипа му. Тук се ражда и първият му роман "ДА НАМЕРИШ СЕБЕ СИ". Две години по-късно излиза и втората му книга "ШАМПАНСКО И СЪЛЗИ". Малко по-късно и третата - "СТРАХ", в която побира голяма част от разказите и пиесите, написани зад Океана. Готова за печат е и следващата му книга „ВЕРОНИКА“, част от която в момента се публикува във в. "България". Като кореспондент на в. "България" - Чикаго, Добри Карабонев следи събитията в българската общност и ги споделя на страниците на вестника. Той е един от създателите и член на ръководството на Съюза на българските писатели в САЩ и по света. От 2016 г. е член на Съюза на българските журналисти.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОВСЛОВ

ДЯДО КЕРИМ И НЕГОВАТА ВНУЧКА

Прескочих забързания поток, който разделяше голямата поляна на две почти равни части и се забързах към другия ѝ край. От едната страна беше палатковият ни лагер, а от другата започваше гъста гора. Примижах срещу силното слънце, което се бе надвесило над поляната и почти на бегом се мушнах под големия разклонен дъб. Беше в самото начало на гората, почти се бе разперил цял над поляната, сякаш се перчеше пред останалите дървета. Ама и в перченето му имаше някакво нахалство. Клонаците му бяха сбутали крехките малки клонки на смърча до него, а младият бряст от другата му страна се бе устремил нагоре да търси въздух и светлина. Този спор за място в гората на Родопа планина така я бе ошумил че слънцето едва успяваше да надникне през клонаците ѝ. Ама точно това я правеше и хладна и приятна. Винаги, когато тръгвах за овчарника и бе така горещо както днес, притичвах през поляната, защото юлското слънце тук на високото така припичаше, че го усещаш как изгаря тънката ми избеляла войнишка куртка. Но пък мушнех ли се веднъж под клонаците на дъба, веднага усещаш хладния полъх на гъсталака и с лекота поемах по стръмната криволичеща пътека нагоре, която за по-малко от час щеше да ме изведе под билото на една малка, но много красива полянка, където беше овчарника.

Напоследък обичах да се качвам при него. Обикновено в неделните дни, когато не ми се тичаше с другите войници надолу по пътеките към Якоруда. Това малко градче, от другата страна на Места, ни разнообразяваше войнишкия живот. Почти четири километра ни деляха от цивилизацията в него. Не ни предлагаше много развлечения, но си беше друго като се умешаш с цивилните. Разхождахме се по двама трима и търсехме да срещнем очите на някое момиче, да му се усмихнем. И ако и то отвърне на усмивката, това си беше

направо завоевание. После цяла седмица разказваш как точно те е погледнала и как ти се е усмихнала. И другата неделя пак тичане надолу за лов на усмивки. Колко му трябваше на един войник, който със седмици понякога стоеше високо в балкана.

Незнам какво ми стана, но много често започнах да пропускам екстремното спускане към цивилизацията. Предпочитах вместо надолу, да се кача още километър и половина нагоре в Родоп планина и да отида при овчарника на дядо Керим. Запознах се с него, когато един ден обикаляхме с една верижна машина да търсим висок и прав бор. Трябваше ни за електрически стълб в палатковия лагер. Тогава много се впечатлих от стария човек. Поседнахме уж за малко, а преседяхме повече от час. Беше гостоприемен, с благ характер и много добър разказвач. И всичко дете разказваше беше интересно. Като се разделяхме, го попитах може ли да дойда някой ден пак да си поприказваме.

106

- Ами че ела, войниче, то дядо ти Керим само това чака. Да му дойде някой, да си подумат малко. С овцете и кучетата си думам по цял ден, ама човешката приказка си е друго нещо.

От тогава няколко пъти се качвах при него. Все го питах дали иска да му донесе нещо. Но той махваше с ръка и се усмихваше.

- Дядо ти Керим си има всичко. Нищо не му требе – казваше винаги и ме потупваше на изпроводяк.

* * *

Никога няма да забравя, когато отидох първия път сам при него. На тръгване минах през артелната и напълних брезентовата мешка с провизии. Едно парче шпеков салам, масло, един хляб, кутия вафли, два компота, кальпче ябълков мармалад... каквото видях вътре, от всичко взех. Доста се озорих през гората докато изкачих стръмните пътеки с този товар. Много тежка ми дойде мешката, но пък си мислех как ще го зарадвам. Представях си как дядо Керим ще откачи от колана големия нож и ще нареже салама. После ще разчупи хляба и ще отвори маслото, а пък може и мармалада. Това ме караше да бързам нагоре, исках по-бързо да съм при него.

- Абе момче, то хубаво си донесъл всичкия този армаган, ама що ти е требвало да се мориш с него по върлото – гледаше

усмихнат дядо Керим това, дето вадох от мешката. – Я, виж как си се запотил. Е, седни тука до дънера да отмориш, пък дядо ти Керим ще стъкми нещо да те нагости.

Това че трябваше да поседна, си беше верно. Бях се изморил, ама така и не разбрах защо дядото не се зарадва. А той забърза до плета и откачи един почернял голям тиган. Погледна го отвътре, после наскуба малко суха трева, сгъна я надве - натри и го забърса. След това го сложи върху двата камъка наблизно, дето е горяло огнище, събра няколко сухи клони наоколо и скоро пламна един хубав огън. Гледах го как чевръсто се движи. Беше среден на ръст, с ниско подстригана бяла коса. С дочени панталони и широк кожен колан, който пристягаше сива домашна риза.

- А сега вземи това stole и седни да ти е по-удобно, ей там под сайванта – каза дядото и ми подаде трикрако столче – е и едно за мене. Сега ще донесе и масето .

Беше си направил една ниска кръгла масичка. От мазнината, която бе покапвала отгоре ѝ, почти се беше полирала. Дядо Керим сложи една връзка пресен лук на нея и доста чевръсто го очисти, нарязва го на ситно и със шепите го занесе в тигана. Там вече нещо цвърчеше и наоколо се усети миризмата на пържено месо. С голяма дървена лъжица дядото го разбърка, после свърна зад плета и от едно голямо глинено гърне извади няколко яйца. Чукна ги едно по едно майсторски на ръба на тигана, поразбърка няколко пъти с дървената лъжица и хвана дръжката. Мина покрай дивата круша и взе подпрания там плочник.

- Ха сега да видиш как дядо ти Керим ще те нагости – каза той и сложи горещия тиган върху плочника.

На няколко пъти, докато дядото подготвяше тигана, исках да му кажа, че аз не съм гладен. Но сега, когато от тигана пред мен се носеше миризмата на пържено месо и топли яйца, забъркани с пресен лук, усетих как на два пъти преглътнах.

Тогава разбрах, че така сладко не бях се хранил никога. Топяхме големи залци с дядото, приказвахме си и отпивахме на малки глъдки ракия, която той наливаше от една пъстра стомничка. Бяхме седнали под ниския навес пред колибата му.

Надигахме малките чашки с ракийка и си говорехме. По-точно си отговаряхме един на друг на въпросите. Той за големия си род долу в селото, аз за - войниклъка и за големия град, в който съм роден.

Беше вече станал почти късен следобед. Мушици, бръмбарчета и разни други насекоми прелитаха, жужейки наоколо. Слънцето и то се бе наклонило и се канеше да се скрие зад отсрещната гора. А дядо Керим не спираше да задоволява любопитството ми и разказваше ли, разказваше за свои случки и преживявания в балкана. Тогава чух историята с двата вълка... Било в една много снежна зима.

- Още когато първия път двата вълка прескочиха плета, ми стана ясно, че ще ми правят голяма поразия – разказваше дядо Керим. – Затова трябваше бързо да се справя с тях. Уверих се че не са глутница, а са само два. Вероятно мъжки и женска. От ловците бях слушал, че така са много опасни. Нямах голям избор. Трябваше или да ги гърмя, или да ги троя. Реших че ще ми е по-лесно да ги отрова. Заклах една овца, одрах я и здраво я насолех с отрова. Оставих я ей там, до онези храсти. Още същата вечер я отмъкнаха. Рекох си.., халал да ви е, дано ви отрови и ме отърве от вас. Нямахте ги цяла седмица. Бре късмет викам си, отървах се лесно. Но на втората седмица се появиха една нощ и натръшкаха четири овце в кошарата, а две отмъкнаха. Тогава реших, че трябва да ги стрелям. Една седмица ги дебнах. Първо гръмнах женската, после няколко дни и мъжкаря. Но трябваше да заколя още една овца за стръв”.

Слушах го унесен, защото разказваше много увлекателно.. По-късно чух още много интересни случки. Всеки път, когато идвах, той имаше какво да ми разказва.

Днес отново се бях запътил към него. Високите ми войнишки обувки скърцаха по каменистата пътека и трошеха нападалите сухи клончета по нея. Обичах да се катеря из балкана. Задъхан вдишвах мириса на боровите шишарки, на старата изсъхнала шума по пътеката и на десетките билки по поляните.

Катерех към високото било, към овчарника, откъдето се

виждаше много надалеч. Гледката оттам бе замайвашо красива. Водите на река Места проблясваха в далечината на слънчевите лъчи и лъкатушеха между Родоп, Пирина и Рила. Страхотно красива гледка се откриваше от овчарника на дядо Керим. Винаги като стигнеш до тук, се обръщах и докато успокоявах дишането си, гледах надолу отново и отново. Радвайки се на съдбата, че ме изпрати да служа сред красотата на България.

Тази неделя бях подранил малко. Още щом излязох от гората и видях, че до плета имаше завързано едно магаре. Дисагите му бяха натоварени. А гласа на дядо Керим се чуваше някъде отвътре. Приседнах под сянката на крушата и опрях гръб на напуканата застаряля кора. Казах си, че дядото ще си свърши работата вътре и ще излезе. Овцете бяха на паша с Алито, помощника на дядо Керим. Той само ги пасеше, а дядото се грижеше за доенето и всичко останало. Казваше, че всяка сутрин идвали от мандрата да взимат гюмовете с мляко.

- Не, друго ми не трябва – чух гласа на дядо Керим и след малко го видях да излиза – а, войничето ми е дошло на гости.

- Здравей, дядо Керим – станах да го посрещна.

- Здравей, момче! – подаде ми едрата си десница дядото – Е, ти сега сгода да те запозная с внучката. Нали съм ти разправял за нея. Тя е мойта гордост и връзка със селото. Двамата с този дългоушко се качват един път в седмицата при мене. Фатима, къде си ? Ела да те запозная с един мой приятел.

От затъмнената колиба се показва високо момиче. Приведе се да излезе под ниския навес и застана отпред. Беше с шалвари на някакви цветя. Плетено елече бе пристегнало гърдите ѝ, а на главата си имаше бяла забрадка. Посрещнах я без никакъв интерес. Долу в града бе пълно с шалвари по главната.. Затова сега вдигнах очи без желание. Слънцето светеше право срещу нея и тя бе примижала.

- Добър ден – раздвижиха се устните ѝ, в които се бях вгледал.

- Добър ден – отвърнах и подадох по навик ръка.

Дланта ѝ бе малка и много мека. Май се бяхме загледали един в друг, повече от необходимото, защото задържахме ръцете си и усетих как топлината на ръката ѝ плъзна по цялото ми тяло. Тук по балкана и най-вече долу в Якоруда можеше да се видят много помакинчета. Бяхме свикнали със забрадките им и

почти не се вглеждахме в тях. То пък и да искаш, беше почти невъзможно, защото когато се разминавахме, те припряно подръпваха забрадките над лицето си. Затова сега се изненадах и вгледах във внучката на дядо Керим. Беше хубава. Забрадката не можеше да скрие красотата и.

- Фатима, – почти ме стресна гласа на дядо Керим – ха, преди да тръгнеш, ни направи по едно кафе, та да ни тръгне приказката с войничето.

- Добре, дядо Керим – раздвижиха се отново хубавите и устни. Усмихна ми се и се приведе да влезне в колибата.

- Тя е кафеджийката на нашия род – каза дядо Керим и ми посочи трикракото столче, после сам приседна срещу мен – прави най хубавото турско кафе, сега ще видиш.

На един интересен поднос, който държеше на халка с единия си пръст, тя ни поднесе двете димящи чаши, от които се носеше ароматът на леблебия и хубаво кафе. Дядо Керим стана да я изпрати, а аз не пропусках всяко нейно движение. Видях как хвана поводите на магарето и запристъпя със сините си платнени гуменки надолу по пътеката. Движеше се с лекота по наклона, като повдигаше внимателно крак да прескочи по-големите камъни и бавно и полека навлезна по пътеката в гората.

- Иска да става докторка – стресна ме пак гласа на дядо Керим – това ѝ е мечтата.

- Хубаво – успях да кажа и реших да сръбна от кафето.

- Казал съм и да не мисли за пари – сръбна шумно и дядо Керим от кафето си – каквото трябва, ще дам.

Не ми се говореше. За това поклатих само глава и вдигнах чашката си.

Исках да си тръгвам вече. Защото мислите ми бяха във внучката и почти не чувах какво говори дядо Керим. Бях приятно изненадан от хубавото ѝ лице с бяла кожа, от естествения цвят на устните и от блясъка на двете очи.

* * *

Както винаги, слизайки по наклона през гората, го вземах

на бегом. То и да искаш да ходиш леко, нямаше как. Стръмната пътека те тегли надолу и твърдите подметки на войнишките обувки приплъзват, ту по ситния каменак, ту по насъбралата се ланска шума, та се налагаше да се хващам за някой клон или тънко стебло на дърво, за да намаля скоростта.

Прибрах се във все още пустия палатков лагер. Тук там се мяркаше по някой войник от кухнята или дневалните. С ръце под главата се излегнах в палатката на леглото си, а пред мен непрекъснато бе лицето на Фатима. Виждах ту очите ѝ, ту устните. Чудех се на себе си какво ми става.

* * *

Четири месеца до уволнението бързо отлетяха. През това време успях да видя внучката на дядо Керим още два пъти. Първия път пак пред кошарата за малко, но нищо не си казахме. Срецнахме си два пъти очите, усмигнахме се и толкоз. Втория път обаче, си тръгнах преди нея. Изчаках я в гората по пътеката. Седях на едно паднало дърво, когато тя се появи от завойчето зад гъстите шипкови храсти. Страхувах се да не би да я уплаша, но тя се спря още като ме видя. Гледаше ме мълчаливо, а устните и бяха полуотворени, сякаш искаше да каже нещо. Доближих се до нея и я прегърнах през кръста. Не разбрах кога се сляха устните ни, но усетих топлината на ръцете и по гърба ми. Притискахме се силно и се целувахме дълго и мълчаливо. Разделихме се пак без думи, но този път преди да се скрие в гората, тя се обърна и ми помахаше с ръка. Не се видяхме повече. Свалиха отделението ни в Гоце Делчев. Там дочаках уволнението. Цивилизацията ме грабна и внучката на дядо Керим остана далеч в спомените ми. Но когато ми замиришеше на борови шишарки и горски билки, винаги усещах и сочните меки устни на внучката на дядо Керим.

Елена ДЕНЕВА

112

ЕЛЕНА ДЕНЕВА е родена в град Дряново на 17 септември 1985 г. Живее в град Ловеч.

Завършила е Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, специалност социална педагогика.

Автор е на четири поетични книги:

„Щастие в кибритена кутийка“ (2005),

„Картонен храм (2006),

„Натюрморт с пеперуди“ (2013)

и „Сенки и бонбонки“ (2014),

издадена със съдействието на Асоциация за изкуство и култура

Полски културен институт в София.

СЕНКИ И БОНБОНКИ

Безбожно ми е. Всичко ми омръзва.
Апатията вдига сивкав градус.
Разгръщам се. Заникъде не бързам.
Във гардероба - скелети от радости.
В джобовете ми - сенки и бонбонки.
Безочие на шапката ми дреме.
Безбожно ми е. Но не се тревожа-
каквото имам - ще ми се отнеме.
Каквото нямам.. то се подразбира.
Каквото ти прошепна - ще се сбъдне.
Сега не ти е време за прозиране
на крехката ми полудетска мъдрост.
Огледай се във тихите ми длани-
сърдечните им линии пулсират.
Какво ти казват - тайна ще остане.
Сега не ти е време за разбиране.

ОПИТОМЯВАНЕ

лисицата погледна надолу от гнездото си
(о, как налудни мисли сънят превръща в истина.)
а чакаше страхът ми, надраскал с глас дървото,
кората му, плода му и всичките му листи
не искам да се случи това опитомяване-
да бъде диво. нека. и после да пребъде.
човекът е тиранин в стремежа за спасяване
на своя свят прогниващ, несигурен и съдещ.

а розата обърна бодлите си навътре
и после полетя, захвърлила обвивката

114

о, как лилави облаци сънят превръща в пътища
които ме отнасят далече от логичното
не искам да съм себе си. излизаща от орбита
в безбрежния си залез с хриле се приземявам
човекът е защитник на тленното и формата

не искам да се случи това опитомяване

ЗА МРАВКИТЕ И ХОРАТА

Развиделява се. И плъзват по пътеките си хора-
безкрили мравки, влачещи цветя или топори.
А малките им, носещи мечти и книги
две педи по-високо от възрастните се издигат.
Преди да са научили да мразят или да отхвърлят,
налага се поне трошици обич да им хвърляме.
И тя да им тежи със лекотата си сърдечна,

понеже мравките са тленни, но пътеките са вечни.
Не ме научи този свят на мъдрости и притчи –
пътеката ми ме научи да не бъда безразлична.
Сега аз нямам глас извън хартията да викам,
че шумен е битът, а любовта е тиха.
Преди светът, трошлив и крехък като бучка захар
под тежестта на думите да се е свлякъл,
аз моля само тишината ни да се отвори
и да приеме в белотата си и мравките, и хората

Поисках мед - ужили ме пчела.
Поисках песен - беше погребална.
Поисках да съм. Вече съм била.
Поисках да умра. Не бе фатално.
С желанията вече съм дотук.
Ще си тека: спокоен бавен ручей.
И само моят крехък бистър звук
на мъдрост от дълбокото ще учи.

това, което пръстите ти наричат
любовен език
е само отклонение от пътя към сърцето ми
не мога да го преведа на човешки
защото тишината ми
отдавна се е разминала с твоята
като корени в различни гори
като таралеж
с нарисувана ябълка
това, което пръстите ти наричат любовен език
е последното желание на змията

Елена ТРИФОНОВА

116

ЕЛЕНА ТРИФОНОВА е родена в Деня на победата и на Европа – 9 май. Завършила е „Славянска филология“ в СУ „Св. Климент Охридски“. Като студентка печели конкурс на Младежка редакция на БНР с интервю с Мерсия Макдермот и започва работа като репортер в различни предавания. Работила е във вестниците „Стандарт“ и „Континент“. Била е прессекретар на почетния консул на Райнланд-Пфалц за България и на СГС. Автор на сборник новели „Брак по съвест“ и съавтор на автобиографичните книги на Атанас Кременлиев („Кременлиевият род“), Любен Гоцев („Задочни интервюта“ 1 и 2), Гергана Брънзова („Отвисоко на живота“). Журналист и преводач. Кореспондент на БТА и БНР от Германия от 2011 година. Живее в София и Берлин.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОВОСЛОВ

КИРО КАРИКАТУРАТА

Вече не си спомняше, кога за първи път му обърна внимание. Вероятно, когато шефката на крайградския градински център, който посещаваше от време на време, за първи път я насочи към него:

- Когато нещо ти трябва като информация за цветята и храстите, питай Кирос – и го посочи с пръст. – Той е като енциклопедия на български и латински, знае всичко.

От този ден с Кирос станаха приятели. Тя минаваше, обикновено привечер с колата, на път за дома и се отбиваше да купи или саксия с цъфтящо цвете, или някой и друг храст за градината. Живееше в едно от селата, станали вече квартали на София със завидна слава и цени на квадратен метър. **117**

Със семейството си – две пораснали деца и понаедрял през годините съпруг-колега от студентските години, обитаваха стара семейна вила, която някога беше блестяла с архитектура. Сред претенциозните и огромни като прогимназии новопоявили се къщи през последните години – направо се губеше. Тя обаче си я харесваше. Бяха запазили атмосферата на дом, поддържаха градината с цветя и дърветата, които всяка година се отблагодаряваха с реколта, която раздаваха на съседите и приятели.

От пролетта до времето, когато листата на дърветата започваха неумолимо да капят, минаването през градинския център беше станало нещо като ритуал. Собственичката се стараеше да поддържа разнообразие от всичко, което може да бъде боднато в градината – беше на ключово място и през разсадника, както тя наричаше центъра, преминаваха различни хора – и разбиращи от градинарство, и такива, които ако им кажеше да посадят цвете или храст с корените нагоре – щяха да го направят. И най-вече – да си платят за това.

Беше се научила да разпознава различните категории клиенти. Онези, които не разбираха нищо от цветя и градини, но имаха претенции, наричаше „репей“ или „бурени“. Като истинските репей, които растяха и търсеха къде да се разпрострат

без никой да ги иска. Защото бяха вредни за останалите цветя. Но въпреки всичко – те си растяха и се въдеха навсякъде.

Имаше такива, които наричаше „дървета“ – влизаха в центъра, стояха като дървета и не знаеха какво търсят и какво искат. Те можеха да купят всичко без да имат идея защо го правят.

Но имаше и клиенти, идващи с ясна цел какво им трябва и колко пари могат да похарчат сред цветята. На тях обръщаше специално внимание и ги наричаше „орхидеи-идеи“. От мнозина от тях и тя самата се учеше на цветарство и не се притесняваше да им показва респект и подчертано уважение. Сред третата категория беше и Лора – жената, на която обръщаше винаги специално внимание. Тя идваше със стария си Фиат, който се губеше сред лъскавите лимузини и джипове на „репите“, „дърветата“ и „бурените“. Но се виждаше от километри, че Лора е изискана жена с вкус и много познания.

118

Това, което обаче я отличаваше от останалите клиенти – тя се отнасяше с цветята като с наистина живи организми. Затова и на нея предложи да се обръща към Киро, работникът, който винаги беше на разположение.

Лора се допита до Киро за първи път за една бяла бреза. Разговорът тръгна от цената и продължи почти час. Беше странно – работникът на пръв поглед ѝ заприлича на истинска карикатура. Дори за себе си го кръсти Киро Карикатурата. Беше огромен мъж около шестдесетте, с походка на хипопотам, с ръце, по-големи от лопатите, с които работеше и с очи, приличащи на планински езера. Ако той изглеждаше като нормален мъж или тя нямаше мъж, когото да обича – сигурно щеше да се увлече по него. Но Киро приличаше на класически занемарен мъж, за когото не се грижи нито жена, нито той самият. И все пак имаше нещо в него – една неописуема тъга, една леност, с която не можеше да се е родил.... А и като започнеше да говори за цветята – беше направо като балсам за ушите ѝ. Знаеше наистина всичко за тях, но не досаждаше с познания или идеи какво да купи и къде да го посади. И говореше прекрасен, книжовен български език – факт, който нямаше как да ѝ убегне.

Лора забеляза, че Киро не се усмихва на хората, с които говори. Но с удоволствие правеше това с цветята – на тях гледаше като на деца, невинни малки деца, които са беззащитни и мили. Виждаше как огромните му груби ръце ги галят и им се радват.

Един-единствен път – без конкретен повод – той каза пред нея:

- С цветята е много по-лесно и приятно, отколкото с хората, госпожа.... Цветята не лъжат. А хората станаха лоши, много лоши... Като бурени, дето могат да ти влязат в душата и трябва със сила да ги отскубнеш оттам...

Тогава Лора не знаеше как да реагира – не знаеше и повода, заради който той направи такова направо лирично отклонение. И си замълча. Всеки имаше тежки дни, вероятно и с Киро беше така. Признанието му си остана като нещо много поверително помежду им, но я загложди любопитството. Повече от двадесет години работеше в архивната служба на голяма държавна администрация и опитът я беше научил – фактите и документите говорят най-добре, прибързаните изводи понякога само могат да навредят.

За рождения ден на съпруга си искаше да му подари огромен цъфтящ храст, който да посадят пред входа на къщата. Беше говорила преди време с Киро и той обеща да намери нещо, което хем е рядко срещана, хем ще издържа на студа в подножието на Витоша през зимата. Беше любопитна какво е подбрал той. Като влезе в разсадника обаче – не го видя. Попита едно от момичетата, които работеха там и тя неопределено вдигна рамене. Тогава отиде до фургона, превърнат в офис и каса едновременно. Собственичката седеше вътре и видимо напрегната говореше по телефона.

Лора я изчака навън да приключи с разговора.

Жената излезе и трепереше от нерви.

- Какъв е този народ, бе? Защо хората станаха толкова лоши, толкова завистливи?

Лора не разбираше какво е станало и защо жената е толкова ядосана. Изчака я да изпусне парата и преди да попита за Киро, тя самата продължи:

- Знаем за твоя храст. Ей, там е. Киро ми каза, че е за тебе. Гледал го е специално, можеш да не се съмняваш. Той много те ценеше и харесваше. Ти беше от хората, които се отнасят с него като с човек...

- А как да се отнасям? – недоумяващо попита Лора.

- Ама ти не знаеш..... От колко време го познаваш всъщност? От 2-3 години?

- Ами да.... – замисли се и Лора неопределено. – Досега беше възприемала Киро само като консултант по цветята и

храстите, не бяха говорили нищо извън флоралните проблеми и тя наистина не знаеше нищо за него.

- Ами прибраха го отново – продължи собственичката на градинския център.

- Как така го прибраха? – се ококори този път Лора насреща ѝ.

- Ами ей така..... – ядосано каза жената и се виждаше, че е направо бясна, че са ѝ отнели един способен и отговорен работник. След това замълча известно време и тъй като бяха само двете, продължи:

- Киро е затворник. Има присъда за убийство. Преди години убил с кол убиеца на детето и жена си. Но тъй като е много способен, а и иначе кротък човек – взех го да работи при мен по една програма. Ти го познаваш от толкова време – и на мравката път прави, така се е изолирал, че е свършено безобиден. Не знам много за убийството на детето и жена му, някаква нелепа катастрофа е било, но дали на шофьора-убиец минимална присъда. А той, нещастникът, като излязъл от затвора – отишъл при Киро и му се изсмял, че отново е на свобода. И на него не му издържали нервите, грабнал един кол и така го пребил, че оня умрял в болницата.... Балканска история..... И за капак на всичко – преди време някой от близките на убития го познал тук, в градинския център. И адвокатът им веднага писал протест, жалба или както там се казва. И вчера дойдоха да го приберат отново в затвора. Ей такива ми ти работи....

120

И след като изрече всичко почти в речитатив, собственичката млъкна сякаш облекчено. Лора слушаше с ококорени очи и издължено лице. Чутото беше най-малко очаквано. Не знаеше как да реагира и мълчеше и тя.

Собственичката обаче се окопоти преди нея и тръгна към храста, който ѝ беше отделил Киро. Беше голям, широк и с много лъскави листа. Перфектно подрязан и поддържан. И имаше някакво сложно латинско наименование, което никога нямаше да запомни. Личеше си, че Киро е вложил много старание докато го е гледал.

- Ето ти го храста – каза собственичката. – Киро няколко пъти ми каза, че е за теб по някакъв специален повод...

- Да, съпругът ми има рожден ден и тази година реших да му

подаря екзотичен храст, който да расте и старее заедно с него... Бяхме говорили с Киро, но не знаех, че храстът е толкова красив и голям. Нищо, ще го взема. Колко струва?

- Нищо не струва, вземай го....

- Ама как така – нищо не струва?

- Вземай, вземай. Ти си от „орхидеите“ – и жената се усмихна. – Ти си клиент-мечта, а и Киро много те ценеше. А той за един-двама души е казал добра дума откакто го познавах. Така че – вземай и се моли да мога да го измъкна от затвора и отново да дойде да работи при мене. Не му стига неговата си човешка трагедия, ами и сега завистта, че е жив. Ако го питаш него – защо ли? Ама – съдба.... С цветята проблеми нямаше, ако е имал с хората – отдавна е било. Затова с беше изолирал. Работете и само работеше. Нито ходеше някъде, нито имаше никакви удоволствия. Спеше тук, живееше тук. Заради него купих екобаня и тоалетна. Не искаше да излиза извън разсадника. И ако аз не му купех някоя и друга дреха – сигурно щеше да ходи облечен в дрипи, дотолкова се беше отказал от живота.....

121

Двете жени хванаха огромния храст и с усилия го довлякоха до вече раздрънкания „Фиат“. Едва половината от него успя да влезе в багажника, останалата част стърчеше навън, но по улиците нямаше много коли, а и Лора щеше да се прибере веднага у дома.

Ще го кръстя Киро, мислеше си тя докато караше. Киро Карикатурата.... Или по-скоро Киро Трагедията, говореше тя сама със себе си. Боже, какъв подарък избрах и аз! Стана ѝ криво за Киро. Той определено беше спечелил симпатиите ѝ, но нямаше представа за всичко, което е минала през главата му. А и тази история с жена му и детето – дори не разбра дали е било момче или момиче... А и имаше ли значение – нелепост и три гроба след нея.... И една още по-нешастна съдба, за Киро, че е останал жив....

У дома много харесаха храста. Бяха му избрали и място – пред къщата, така че преди да влезеш или излезеш – да минеш покрай него. На следващия ден сутринта съпругът на Лора изкопа дупка и го посади. „Киро“ пасна прекрасно и дори рожденикът се шегуваше, че е „окръглен“ като него.

А на Лора все ѝ се струваше, че от всяко листо я гледат очите на Киро и чуваше думите му, че „цветята не лъжат, а хората станаха лоши“...

Здравка ЕВТИМОВА

122

ЗДРАВКА ЕВТИМОВА е родена на 24 юли 1959 г. гр. Перник. Завършва английска филология във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ (1985). Автор на кратки разкази, публикувани в 30 страни от света, носител на национални и международни награди, представител на най-новата българска литература. Нейни романи са публикувани в България и САЩ. Секретар на българския ПЕН-клуб. Живее в Перник. С творбите си печели писателски стипендии за престой в литературни колонии и семинари в Швейцария, САЩ (двукратно), Китай, Босна и Херцеговина.

СЛЕД ХЛЯБА

На Омари – дано чуе!

Не биваше да го правиш, Джана.

Щастието е просто нещо, казваше ми ти. Щастие е да намерим сянка наблизко и ти да ме гледаш. Но в Манд няма сенки. През лятото няма трева като оная в твоите книжки. Прахта е дълбока до коляно, петите кървят от жегата, мухи се вият в гъстия въздух и пият вода от очите ти. Дърветата изсъхнаха. Аз няма да бъда в Манд, за да гледам, Джана. Вчера Кин дойде при баща ми, поговориха малко. Знаеш какво става, ако Кин отиде в къщата на някого. Мама мълчеше, когато Кин излезе от нас, баща ми не ме погледна в очите.

- Ксав – каза ми той. – Ще те вземат утре. Иди се прости с братята си. – После баща ми запали цигара, очите му бяха в прахта, когато продължи: - Кин рече, че ще те върнат у нас. Няма да съсичат лицето ти, така каза.

Мама мълчеше. Тя избърса очи с опакото на ръката си и отиде зад къщата. Никога не сме я виждали да плаче. Никога. Върна се, стиснала в ръце старата ни коза. Беше я заклала и по дрехите ѝ имаше кръв. По-добре щеше да бъде, ако татко ѝ се беше скарал. „Какво ще ядат децата сега!“ това трябваше да ѝ каже. Той не каза нищо. Братята ми ме гледаха и мълчаха. Сестрите ми също бяха тук и не отронваха дума.

- Ще ти направя яхния, сине – каза мама, притискайки мъртвата коза до гърдите си.

Една седмица след пясъчната буря един от нашите овчари намери труп на мъж. Някой беше прерязал гърлото на човека. Той беше от рода Омари, тялото му изглеждаше силно, здраво. Познавах го, той събираше тръни за козите си в планината.

Щастието е просто нещо, казваше ти: да е светло и ти да ме гледаш.

- Ще дойда да го взема след хляба на обед – каза Кин на баща ми. – Вашият трябва да бъде на същата възраст като убития от рода Омари. Те не искат старец, нито някой болен. Знаеш какво

ще се случи, ако не дадеш някой от твоите.

Мама знаеше какво ще се случи. Онези от рода Омари щяха да избият тримата ми братя един след друг. Нямах да убиват сестрите ми. За жената има лоши неща, по-лоши от смъртта. Толкова много гладни уста имаше в тая планина. Имаше и прах – дълбока до коляно, кафява, в която разсяха само тръни. Но тръните не стигаха за всички. Имаше кози, които ги изяждаха, водата не стигаше да поникнат още. Нито съдилище, нито закон стигаха до Манд. Никой още не беше виждал жив съдия. Кин идваше да прибере човека след хляба на обед. Два дни по-късно Кин докарваше тялото на семейството. Братята и сестрите изкърваха убития и вечер, когато не беше толкова горещо, пиеха чай. Чаят горчеше. Замайваше главите и човек виждаше неща, дето ги нямаше пред очите му. Хубавото беше, че след този чай се заспива лесно. Всички спяха като убити и не виждаха тялото на мъртвия брат.

124

- Ксав – каза баща ми. – Ти си най-слабият. Така или иначе няма да оцелееш дълго. Но не показвай на хората на Омари, че си болен, сине. Иди да събираш тръни. Нека хората на Омари видят, че събираш.

Знаеш, че нещо не е наред с дробовете ми, Джана. Чувала си ме да хърхря и кашлям. Изляза ли когато вали, се задушавам от вятъра. Падам и се моля дъждът да намалее. Иначе не мога да вървя. Баща ми беше прав. Тъй или иначе нямаше да ме бъде задълго. Но Джана, ти знаеш - щастието е просто нещо. Малко ветрец, малко тръни, от които да сварим чай, и ти. Ако не бях болен, кой щеше да ме пусне да вляза у вас?

- Ксав е слабичък – казваше майка ти. – Но има златна уста, измисля приказки. Няма нищо лошо да го послушаме – тогава научих онова за щастието, колко проста работа е то. – Имаш ли в торбата още някоя от твоите хубави лъжи, Ксав – питаше майка ти. Аз нямах, но прахта беше пълна с приказки, а на огъня къкреше чая от тръни. През зимата снегът беше по-голям от къщите, но имахме тръни, които горяха в огнището. Сигурно аз съм виновен за всичко. Научих те да вярваш на глупостите, които разказвах на теб и сестрите ти.

Не трябваше да правиш така, Джана.

Мина обяд, а яхнията, която мама направи с кози дроб, така си стоеше на масата. Чудех се какво ще ядат децата след

месец. Нямах да има мляко за бебето, нито месо, ако някой се разболе. Братята ми ме гледаха. Не ядяха. Баща ми и мама нищо не хапваха. Сестрите ми ме гледаха, най-малката хлипаше, другите мълчаха. Аз си помислих за приказките. Снегът е хляб, казваше мама. А прахта е брашно, най-хубавото брашно в Манд.

- Само някой да заплаче! – обади се баща ми. – Яжте.

Чакахме Кин.

- Бягай! – беше ми казала мама предната вечер. – Ще ти донасяме ядене.

- Той е болен – гласът на тате запълзя като кафявата прах. – Ще убият него и ще убият нас. По-добре хапни от яхнията, която майка ти сготви заради тебе, момче.

Чакахме и чакахме, но Кин не идваше.

- Какво иска сега? – изръмжа баща ми. – Да не се надяваме да те заведем при него? – По никакъв начин. Никога. Никой нормален човек нямаше да направи такова дълно нещо. Опитвах се да не мисля за това, Джана. Припомних си дъжда. Не поройния, когато долината стана казан, пълен с черни облаци и червена тиня. Видях цветята, които избиха след кроткия дъжд – червени, сини, жълти. Те поникнаха по покривите на къщите, израснаха под краката ни и бяха толкова много, че пясъкът не се виждаше от тях.

Ако не бях болен, баща ти нямаше да ми позволи да разговарям с тебе. Майка ти нямаше да ми дава чай. Аз ти казах една лъжа веднъж, Джана. „Вземи парче влажна глина след дъжда и я омеси добре. Сложи няколко цветчета в сместа и я остави да изсъхне на слънце. После дай тази суха топка глина на човек, който искаш да бъде щастлив.“ Това беше измислица. Аз намерих изсъхнало глинено сърце с цветя пред нашата къща. Сестрите ми казаха, че ти си го направила за мене.

- Аз ще отида вместо тебе, Ксав – каза баща ми. Всички знаехме, че това е невъзможно. Убитият от рода на Омари беше силен и млад. Баща ми беше стар. Аз бях най-слабият в цялото село, зимният студ щеше да ме отнесе, или пък жегата през лятото.

- Но никой не разказва такива хубави приказки, Ксав – каза ми ти. – Ти знаеш какво говори прахта и за какво мислят облаците. Ти знаеш къде спят цветята, когато спре дъждът.

- Дъвчи това, когато започнат да те бият - каза баща ми. – Дъвчи и няма да те боли.

- Ксав, бягай – прошепна мама. - Няма да те дам на тях.

- Но селото вече е решило, жено – каза баща ми.

- Ще избягаме от селото.

- Хората от нашия род ще ни хванат. Братята ти ще те пребият с камъни, жено.

- Не ме интересува. Няма да им дам Ксав.

- Ако не ме убият, мамо, аз няма да изкарам до края на зимата.

- Ще изкараш, сине. Ще изкараш! Слушай какво ти говоря. Бягай, Ксав!

Тогава баща ми тръгна към нея. Той вървеше много бавно към мама, както правеше винаги. Отиде бавно до нея и я удари.

- Ако кажеш още една дума, ще те убия! – каза й той.

- Убий ме – отговори тя. – Убий ме. Няма да им дам Ксав.

126

Ръката на тате падна като отсечена. Никой не хапна от яхнията, а къщата беше пълна с най-сладката миризма, която помнеше планината. Сестрите ми мълчаха. Обядът трябваше да е свършил отдавна – сенките на върховете пълзяха по земята и се смесваха с прахта. Кин влезе. Никой не го беше чул да тътри крака по чакъла. Той имаше обичай да рита камъните и прахта, когато идваше да прибира някой човек за хората на Омари. Кин беше убил повече хора от останалите живи в селото.

- Ксав ще си остане у вас – каза бавно той. – Сега ми дайте яхния за добрата нована, която ви донесох.

Мама изхълца. Братята ми наскачаха.

- Не се подигравай с мен – изхриптя баща ми. – Ти си важен човек, но си в моята къща.

- Дръж си болника у дома – отрязва Кин. – Друг човек отиде при Омари вместо него.

Тишината бе по-гъста от жегата. Лицето на баща ми беше сиво, долната устна на мама прокърви.

- Дай ми яхния – каза Кин.

- Кой отиде вместо него? - рече задавено тате.

- Не е важно да знаеш.

- Кажи ми кой отиде вместо него и ще ти дам яхния.

Лицето на Кин блесна в пот, по устните му лъсна слюнка. Той преглътна няколко пъти.

- Джана отиде вместо него – каза Кин. – Избягала от техните. Баща ѝ, стария Саз, отрязал косата ѝ. Срам! Това момиче трябва да се е побъркало. Цялото им семейство е опозорено.

Спрях да чувам какво говори Кин. Виждах как береш цветята след онзи кротък дъжд и виждах голямото сърце от глина с цветчета в него.

- Ще оздравееш, Ксав! – каза ми ти.

Джана, не трябваше да правиш това. Вече не виждам прахта, не виждам планината. Виждам какво правят с тебе. По-добре да не бях жив. По-добре да беше мъртва.

- Джана е млада и силна – каза Кин.

- Няма да умре бързо - измърмори баща ми.

- Млада е, ще издържи доста време – подхвърли Кин. – Радост за момчетата на Омари.

Ударих Кин с всичка сила. Блъсках го, блъсках го, блъсках го, докато още го виждах. Усетих, че устата ми се напълни с прах, очите с кръв.

Джана, виждам те вечер, когато небето изчезва. Виждам те денем. Щастието е просто нещо.

Жегата изчезна, изведнъж завяля. Облаци, небе и прах се смесиха и долината стана езеро от кал и камъни. Кози се удавиха във въртопите. После изгря слънце. Избиха цветя – червени, сини, жълти, лилави, цялата планина беше цветя.

Ще те намеря, Джана. Ще отида при Омари и ще те намеря. Ще ти разкажа най-хубавата приказка. Щастието е просто нещо. Ти си щастието.

ЩЕ ТЕ ЧАКАМ СЛЕД НОЩНИЯ ВЛАК

Тя беше минавала хиляда пъти пътя до гарата – някои от паветата бяха откъртени, наоколо растеше трева, кротка трева, която едва ли щеше да дочака другото лято. Някога тук имаше тополи, стари, огромни, там гарваните свиваха тежки гнезда и яките им криле бяха повече от листата. През лятото реката почти пресъхваше и водата ставаше жълта от слънцето в малките локви. Жаби и гарвани жадно преглъщаха сухия въздух, но Тоня обичаше лятото, с жълтите тополи и цял месец боледува, когато ги отсякоха.

- Ще те заведе при други тополи - беше ѝ обещал Михаил.
- Ще те заведе при други гарвани при друга жълта трева ще те заведе. - Той винаги изпълняваше обещанията си. Дойде след няколко седмици - защото Михаил работеше на стоежа на моста край магистралата и ѝ каза:

128

- Ето – на най-обикновен листа хартия беше надраскал с детски цветни моливи огромни стари тополи, изсъхналата река между тях. Гарваните в неговата рисунка бяха бели, особено грамадни, с тежки гнезда между клоните. И жаби също имаше. Те бяха жълти, зелени и сини, а тополите бяха червени, но това никак не беше важно. В цялата му картина валеше дъжд, много щастлив дъжд, защото горчивото в гърлото ѝ изведнъж изчезна, защото Тоня видя август по пътя без тополи към гарата, оголял и осиротял без сините си гарвани, съвсем различен - път като загубено дете, което се е уплашило и не знае накъде да тръгне. Сега пътят без тополите се оглеждаше уплашено, гарваните го бяха напуснали, но в рисунката си валеше тоя щастлив дъжд. Беше чисто съвпадение, но наистина над квартала заваля. В долния ъгъл на рисунката, почти невидими, сини като гарваните, имаше букви. „Тоня, подарявам ти този дъжд“ - казваха те. После Михаил отиде на работа в Италия, после в Холандия, а Тоня продаваше спортни дрехи и сребърни бижута в магазинчето точно на пътя към гарата. По-късно собственикът промени бизнеса си, но Тоня остана да продава цветни моливи, тетрадки, хартия. После продаваше в същия магазин платове и

дюшеци, одеяла и нощници. Михаил дълго не се обаждаше, но когато се връщаше от Италия за малко - защото човек трябва да печели - той ѝ носеше подаръци, мълчеше дълго и я гледаше сред топовете платове и купчините одеяла.

- Ще си дойда с нощния влак - каза ѝ веднъж той. - С най-късния и с най-пиянския влак ще си дойда завинаги. Ще ти се обяда точно кога да ме чакаш – на нашата гара. И няма да се отделя от тебе. Ще ходим заедно на работа и заедно ще се връщаме. Където работим обезателно ще има тополи – грамадни като планини. И ще вали дъжд. Ти само ме чакай на нашата гара след нощния влак.

Тоня се зарадва, той пак надраска нещо с цветни моливи върху парче картон – големи къщи с много дъжд над тях. Това е пътят към Брюксел, каза ѝ той. Там винаги вали, но твоя дъжд, който ще завали на гарата, е много по-хубав. И тревата до твоя магазин е по-хубава.

После Михаил пак замина. Престана да се обажда вечер, по времето на най-пиянския нощен влак. Тоня гледаше към гарата, който стана още по-затънтена, защото на нея спираха само пътническите прашни влакове, и когато случайно завалеше, тя си мислеше за тревата, която се страхуваше от есента, за септември, който приближаваше безшумно в ръцете ѝ. Понякога мислеше за магазина за платове и за неговия собственик, едър мълчалив човек, който ѝ каза веднъж:

- Ако искаш можеш да се преместиш при мене. Ти не ме крадеш. Допадаш ми. Тиха си, работлива си. И аз съм тих и работлив. Къщата ми е голяма, майка и баща ми са стари. На мене отдавна ми е време да дойдеш у нас.

Тоня пазеше двете рисунки с цветни моливи, с бялата пресъхнала река, със сивите букви, които казваха: - „Подарявам ти този дъжд. Михаил.“ Тоня чакаше нощния най-пиянски влак, уморено подмятащ вагони от София към тяхната затънтена гара, която сега дори тополи си нямаше, дори гарвани си нямаше тяхната гара. Но нали най-нощният влак уморено тропаше по релсите, нали още имаше жълта трева и имаше още чакане до края на лятото? Реката наистина беше пресъхнала в жегата и сърцата на жабите бяха пресъхнали някъде, но нали имаше релси и имаше път, по-хубав от онази магистрала към Брюксел, където непрекъснато вали.

- Аз не те притискам - каза ѝ собственикът на магазина за платове и одеяла. - Ти си нерешителна, но нищо. Аз съм решителен и за двама ни. Може да съм решителен за петдесет човека, ако се налага.

Той не знаеше, че Тоня въобще не можеше да забрави тополите, по-големи от небето, грамадни като вятъра. Не можеше да забрави гарваните с малките гарванчета, тя помнеше зелените пътища в оня схлупена рисунка на Михаил, и всеки път, в най голямата жега, когато на улицата нямаше нито един човек, когато облаците се бяха стопили до капка, тя виждаше белия дъжд. - Говорих с майка ти, тя няма нищо напротив - каза собственикът на магазина за платове. - Ако искаш, даже можем и да се оженим. Така няма да се плашиш за нищо. Няма да си броиш стотинките както досега. Като си с мене, няма да си купуваш повече дрехи от магазините за втора употреба. И няма да караш повече това старо колело. Ако искаш, ще го изхвърля. Ще ти купя малък форд, на старо, но хубав, икономичен.

130

Собственикът на магазина беше стабилен и предвидлив човек. Тоня още не се съгласяваше да му даде старото си колело. Беше го купила цялото изпотрошено от един старец, доста пари даде да го стегнат и вечер, след като бе продавала лятото, заедно с платовете, копчетата, ножиците, тръгваше с колелото към гарата. Вече не търсеше тополи, в квартала им нямаше никъде. Търсеше светли улици, улици с цветя на прозорците, и ги гледаше. В най-голямата жега си представяше дъжд, бял дъжд, който ѝ казваше със сини букви – „Подарявам ти всичките облаци. Подарявам ти тая улица. Подарявам ти локвата, която не пресъхва през август.”

Отиваше до гарата, оставяше колелото до пейката и макар че до най-пиянския нощен влак имаше сто години време, тя стоеше със вечерната жега, линията бягаше в жълтата нощ, имаше щурци, и имаше пресъхнала река. Михаил не се обаждаше на телефона, който ѝ беше оставил. Той обичаше тополите и пътя. Обичаше тревата около магазина ѝ. Михаил държеше на обещанията си. Месец след края на отпуската си Тоня беше получила картичка. Венеция, дворци и сини букви, които ѝ казваха. „Ще си дойда с пиянския влак на 24 юли.” От тая ден улиците разцъфнаха, цветята по прозорците им изведнъж се показаха с целия си блясък, по небето се появиха

светли облаци, ясни ветрове затанцуваха в жегата. Купувачите в магазинчето за платове и одеяла станаха толкова красиви, че Тоня не можеше да повярва на очите си.

- Радвам се, че най-после се развесели - каза ѝ собственикът на магазина. - Не знаех, че толкова ще се радваш, че ти повиших заплатата с дваисет лева.

До 24-ти оставаха сто години, но какви страхотни сто години бяха това. Гарата зачака, релсите се промениха, станаха по-млади, дори пътниците от пътническия влак се усмихваха, а магазинчето за платове беше най-щастливото място в целия град. Още сто години до нощния влак на 24 юли. Дните се движеха като костенурки, но това бяха наистина щастливи костенурки. Минутите една се търкаляха една след друга и бяха тежки и бавни като пътнически влакове. Но и те бяха щастливи. Всичко до 24 юли беше щастливо и бяло.

Най-после стоте години изминаха.

По разписание пиянският влак спираше на гарата петнайсет минути след полунощ. Тоня беше там един час преди полунощ. Де да ги знае човек тия железници. Може пък влакът да сгреша и пристигне по-рано. Може всичко да се случи. Часовникът на гарата не работеше отдавна, щурците брояха секундите вместо него. Всичко бе тихо, някои от лампите светеха, някои не. Полунощ отмина, петнайсет минути след полунощ отминаха, дваисет минути след полунощ отминаха, петдесет минути след полунощ отминаха и най-после релсите се обадиха. Като страхотна фъртуна, като гръм от ясно небе към гарата зафуча пиянският пернишки влак. Вагоните заскърцаха, кантонерката се показа от къщичката и светна с фенера. Влакът спря. Бяха само два вагона. От първия слезе мъж, който си пийваше направо от бутилката и пееше някаква песен под нос. От втория слезоха мъж и жена с много багаж. Три четири куфара. Тоня се огледа.

Никой друг не слезе от страхотните вагони. Кантонерката отново светна с фенерчето, локомотивът изпуктя. Тоня спря да диша. Влакът потегли, отначало бавно, тежко и уморено, после набра скорост и дръпна в притъмнялото поле. Михаил го нямаше.

Може би днес не е 24 юли. Може би е още 23 или дори 22. Тоня измъкна календарчето от чантата си, на което беше

отбелязвала всеки изминал ден. Гледа кръстчетата дълго, отново ги брои. Нямаше грешка, беше 24. Михаил го нямаше. Беше ѝ изпратил дъжд. Беше ѝ подарил сини и червени тополи. Всичко може да се е случило, помисли си Тоня. Всичко. Нещо го е задържало. Нещо се е изпречило пред него. Колко време беше изминало от оная картичка с дворците на Венеция. Много време. Възможно е човек да забрави. Възможно е и Михаил да забрави.

Човек трябва да приема фактите, такива, каквито са. Това е положението. Няма тополи, отсякоха ги. Няма бели гарвани. Човек трябва да се утеши. Виж колко е топло и тихо. Какъв тих и кротък 24 юли. Направо не прилича на 24 юли. Няма вятър. Няколко лампи светят. Има щурци. Утре ще мине с колелото по светлите улици. Няма предварително да ги избира. Която ѝ хареса, който е най-светла, по нея ще тръгне. Човек трябва да приема фактите. Ти си кротка и работлива, беше казал собственикът на магазина. И аз съм кротък и работлив. Но сините букви бяха казали друго. Сините букви говореха за оня пиянски влак.

132

Михаил го нямаше. Полето беше същото. Изгоряло и жълто. Не, не беше. Може ли да е същото поле, което е чакало Михаил сто години? И в целия град не бе останала нито една топола. В целия град нямаше нито един гарван. Тоня седеше на пейката. По тенекиения покрив на заслона затупуркаха дъждовни капки. Отначало бавно, после силно и здраво като копита на отвързано стадо коне биеха капките изтънялата ламарина на покрива. Шупнаха светкавици, но Тоня не ги виждаше, нито ги чуваше.

Тя виждаше светлата улица, една чиста улица с много цветя по прозорците. Добре че има такива дълги улици в града. Човек дори и да няма чадър, трябва да е спокоен. Всичко ще е наред, така трябва да си казва човек. Тоня шляпаше в пороя, беше вир вода, дъждът се изсипваше от изтънелите облаци. Стана ѝ студено, но човек не трябва да се предава. Днес реката е пресъхнала, но утре е съвсем друга работа. Утре тревата пак ще пробие към пролетта.

- Хей!

Някакво раздрънкано такси се беше промъкнало в пороя към гарата. Тоня не го беше забелязала.

- Хей! Казах ли ти, че ще вали.

Тоня се препъна. Едва не цопна в локвите до пътя.
Към нея тичаше човек, тънък като светкавица. И той нямаше
чадър и той беше вир вода, но крещеше колкото му глас държи:
- Виждаш ли! Ето го дъждът. Ето го дъждът.
Само един човек можеше да измисли такова нещо.

Здравка Владова МОМЧЕВА

134

ЗДРАВКА ВЛАДОВА-МОМЧЕВА, ЛОНДОН, АНГЛИЯ

Здравка Владова-Момчева списва своя авторска рубрика "Очи в очи" за вестник „БГ БЕН“, Великобритания и преподава български език и литература в гимназиалния на Българското училище към Посолството, Лондон. Авторка е на стихосбирките „Преображения“/1999/, „These Simple Things/Тези прости неща“/билингва, 2000/, „Дете и жена, и пророчица“/2000/, „Тракийско съкровище“/билингва, 2006/, „Посвещения“/2009/, романа „Вървище“/2002/ и сборникът с разкази „Ало, България!“/2012/.

Носителка е на първа награда в международния конкурс за поезия „Танц с думи“ на издателство „Palabras Press“, Канада, за стихотворението „Песента на Орфей/The Song of Orpheus“. През 2012 година е наградена с почетното отличие на Министерството на образованието, младежта и науката „Неофит Рилски“, златен почетен знак и грамота от Държавната агенция за българите в чужбина за нейния принос в съхраняването на българския език и култура във Великобритания, и дългогодишна преподавателска и творческа дейност, насочена към запазването на българското съзнание и национален дух в чужбина. Творби на авторката са публикувани в литературни списания в България, САЩ, Италия и Южна Корея. Текстът „Изповед на Дамаскин монах“ е заключителната част на романа „Вървище“.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБГОСЛОВ

Посвещавам на светлата памет на баща ми

ИЗПОВЕД НА ДАМАСКИН МОНАХ

/РЪКОПИСЪТ/

Аз, Дамаскин Монах, роден Йоан, българин, в края на грешните си дни писах...

Ако някой ме презре или ми се присмее, простено да му е от мене...

Ако ли ме похули – нека ме забрави...

Ако ли пък разбере мъката що ме кара да пиша – човещината му награда да чака от Господа.

Много видях и препатих в този живот и не успях покой да намеря, затуй искам да оставя словото си – наместо чедо да ми бъде и да ме съди или оправдава пред другите. Беден дойдох на този свят, от нищи и честни родители, Стоян и Достана, вкопчени в ралото и мъките човешки – като мрави – неуморни и беззлобни. Не бяха сити дните им, нито щастливо ложето им. Само аз съм им останал след три мъртви рожби – курбан за земята, дете нахалост я тъпчем. И не за радост съм им дошъл, а за неволи нови и страдания безброй. Кога изпълних седем години, помина се майка ми – Достана. И тейко си взе друга жена – едра и страховита – като скала над цвете да ме сени. Залците ми броеше Мария, та затуй тайно и виках Мория, щото ме мореше с тегоби всякакви, та да не сетя хубостите на божия свят и на душата си юздите да не отпускам. И раснах тъжен и сам като прилеп – сляп за доброто, а от людете – далеч. Баща ми – изсъхнал от скръб, мълча до края на дните си, та не разбрах радост даде ли на тая жена или я взе за пред одумници уж стопанка на къщата му да бъде. Той все приведен ходеше, с очи все в пръстта заровени и не знам позна ли светлината на дните и небето видя ли наистина. Кафяв стана, пръст от пръстта, и си отиде тихо наесен с листата, а дъждът отми живота му от къщата ни и тя – сякаш скелет – се оголи цялата. И тъй останах сам в света, а бях вече шестнайсетгодишен. Баба Петра – комшийката – казваше хубав съм бил – висок и тънък като

топола – ала очите ми – сиви, куршумени – върло гледали, та не ме ловели ни уроки, ни благословии...

136 Една радост и една мъка имах само аз – Косара – Мариината дъщеря – дето от малка бе доведена у дома да хубавее пред очите ми като роза и да гризе сърцето ми като болест. Сестро трябваше да и викам, пък бяхме почти връстници, а чужда кръв беше тя, горделива, къде ти братко да ми каже или с добра дума да ме заговори. Косара беше родена за радост, тя самата беше радост, ала тъй се скъпеше на нея, че аз, грешника, само скришом я гледах и не смеех да приближа. Мария ме съскаше ядно, но аз занесен по черните Косарини коси заничах иззад дуvara онемял и тръпен да гледам как ги реши и гизди като самодива. Знаеше ли тя огъня ми, тогава не разбирах, щото думи не ми идваха да я заговоря и само вечер край огнището срещах очите и – тъмни и весели – като лястовици, готови да отлетят нанякъде, ако само мръдна и ги изплаша. Затуй мълчах и я гледах и този захлас се зовеше любов, ала немаше кой да ми го каже и аз потъвах в болест голяма и вечна.

А времето беше мътно, разломно. Слухове – кални потоци – връхлитаха Бадево. Людете говореха за кръвнини и поругания погански. После се свиваха на дрипави кълбета по сокаците и пак потъваха в грижи и залисии. А злото дойде бързо и покоси като град.

Кога жените ходиха по жетва на Рисова стена поганска конница се задала откъм Лесята дупка. Черни и страховити били мъжете и миришели на кръв и смърт. Юрнали се горките жени – коя къде свари – тела греховни и души човешки от срамове да спасяват. Била с тях и Косара. Но не успяла да избяга. Чула тя жалните писъци на Диманиното отроче, що в люлката си само останало, забравено от клетата си майка, курбан на турците да бъде. Взела го в ръце Косара и тъй останала наред нивата – като вкопана. Лицето ѝ – бяло, каменно – а очите ѝ – въглени самодивски – диви от омраза горели. Навалили я отвред конниците с викове и дюдюкане и посягали с мръсните си ръце към тополината и снага, а тя стояла – агне сред вълци. Чакала да я разкъсат. Тогаз водачът им – Джихангир бей – с един само жест ги спрял та впил змийските си очи в момата, щото хубост като нейната – ни под фередже да я скриеш, ни от чардаци

да я показваш. Проклятие била тая хубост и за нея, и за този, който я залюби. Трепнало вълчето сърце на бея, ама нали дете в ръцете си държала Косара, за булка я помислил кръвникът, та го догнусяло на плът вече позната от мъж да посегне. Затуй бръкнал в дисагите си с шепа и изсипал в люлката на отрока злато – жълто като отрова – халал за хубостта на тази дете го спасила и за спомен от господарската милост. После креснал на главорезите си да вървят, зер доста сквернили с погледите си тази жена и с тропот и гюрултия хванали пътя си. А Косара тъй си останала – безмълвна с детето в ръце и поганския дар – да я гори като огън.

Оттогава тя дума не каза. Душата и в нея се заключи като птица в клетка и очите и черни кладенци станаха. Димана – майката на детето – взе жълтиците, та се запиля някъде. Казват добро не видяла от клетите кръвнишки пари, а Косара, мома за женене никой я не поиска за стопанка. Нечиста била и от друговерските погледи осквернена, та позор щяла да занесе в къщата на този, който я вземе. Разбрах тогава, че людете доброто не зачитат и злото зло влече, а човек, остане ли сам, като дърво от гръм умира и живините бягат от него, щото не е като другите.

Като сянка тръгна Косара и аз – сянка по нея. Вкамени се повече сърцето ми – ни милост, ни добра дума за човеците имах. От очите ми сива злина течеше като яд и аз си думях че всички виновни бяха за Косариното нещастие. И тъй поради голямата си любов към тази жена, голяма омраза понесох в душата си и дълго останах прокълнат два кръста да нося, все разпнат да ходя в дните си земни и покой да не намирам.

А пък гладна се случи годината. Само тегла и болести тежки. Смъртта – ненаситна за човешката плът – покосяваше като трева людете в село. Немаше черква в Бадево где свещ да запалиш или глава в молитва да склониш. Те – тукашните – сурови души бяха. Нема да ги видиш кръст пред другите да сторят или молби да отправят към Господа. Скритом всеки икона е скътал в къщата си – очи в очи с Бога да хортува – за прошка да моли или благословия да проси за хората си, ала – сам – тъй както е дошъл в света, както и ще си иде. Та затуй колко души взе морията тази есен не се и разбра, щото мълком

изпратиха мъртвите си бадевчани. Бог дал, Бог взел. Толкоз. За воплите и стенанията човечески в Бадево дебели стени са съградени. Зад тях се плаче, люби и ражда, зад тях мрат и отново се събират людетe. Тогава мълчание адско покри селото и всички чакахме мора да си иде – настръхнали по къщите като зверове в бърлоги. И аз – единакът – се вкопчих в грижите си – опора и насъщен за мащехата си и Косара да бъда. А убоги бяхме та с лов се прехранвахме и аз по гората ходех с една мисъл само – да преживеем зимата, че по-дълго да гледам косите на Косара пред очите си. А те бяха вече тежки и уморени от мъката и с бели нишки из тях, но аз ги обичах, обичах и нея най-много от всичко, повече от себе си, щото себе си не знаех, повече от света. От голямата самотия в Балкана и от мълчанието в къщата ни, слово не отронвах с месеци и людетe взеха да ми викат Йоан Немия и се бояха да ме срещнат в пътя си, сякаш се бях превърнал в лоша поличба.

138

Кога захванаха да се топят големите снегове и потоците руннаха надолу към колибите, се спомина мащеха ми – Мария – от тегоби и теглила убита. Безутешна зарад Косарината болест си отиде тя и на смъртното си ложе ме закле сестра си до гроб да не оставям и неин хранител да бъда в добро и зло. Аз тежка клетва и дадох от сърце, нали тъй ми повеляваше то – все до Косара да бъда. Друго не исках. И останахме двамата само – завинаги под един покрив заедно, завинаги в света разделени. Ала и в тая неволя искрица радост ми светеше, че като се прибирах вечер – обветрен и настръхнал – на прага ме чакаше моята сестра и стопанка на къщата ми. Хубостта и, притихнала в мрака, като мехлем ме лекуваше и ние заживяхме без лъжовни слова и човешки измами помежду си.

Не че не исках Косара в ложето си. Като въглен горях и като звяр се мятах нощем, стопен и морен по снагата и, ала не смеех да я досегна, не поради греха, а поради любовта си. Душата ми не даваше на тялото радост да проси и силом над себе си властвах – вместо мъж – пустинник и отшелник бях – до бистра вода жаден стоях и в мъки адски минавах дните си. Писано било и туй да премина. Не избягнах орисията си. Една нощ Косара сама дойде при мене – като бял пламък – самодивски – дето опалва, не изгаря, но до гроба си играе с човека, който все го

търси като омагьосан. С любов дойде тя и аз познах щастието и греха в един миг. Тогаз не помислих за покаяние, щото отлъчени бяхме от хората и двамата, та немаше кой да ни съди. Заблуда беше безгрижието ми като всяка страст човеческа, но млад бях още, като пчела пиян от любов и не знаех, че всичко е дадено човеку до време и за деянията си той плаща в живота, а природата му като слаба и изменчива все надолу го тегли.

Отмина морията в Бадево и пролет пукна в треви и овошки, като кърчаг, пълен с добра магия. Тъй миришеше на цвят, че главата се замайваше и жужеше като кошер. Всички се радваха и надяваха неясно на какво. Искаха хората за миг поне да надскочат хала си и като не знаеха що друго да чинат, хванаха се пак в работа, мълком усмихнати, зер с глас ако кажат мерака си злото ще ги чуе и берекетът ще погине. Гледаха все към Балкана. Суров баща им беше той, неласкав, ала ги пазеше с яката си снага. Ни друговерци, ни разбойници смееха да плячкосват Бадево, нито да се заселват тъдява. Знаеше се – не са лесни тукашните – чужди не щат. Ние с Косара, макар презряни в селото оставахме, негови бяхме. Тука бяхме родени, тука трябваше и да умрем.

А напираше с хубостта си планината ден по ден и аз се залисвах в работите си – безразсъден и щастлив. По-ведър станах с хората, процеждах по някоя дума и понеже бях як, сръчен, викаха ме да помагам на къра, та припечелвах дребни пари за в къщи. Косара улисана и тя по двора разцъфтя изведнъж. Хубостта и преливаше като мед – сладка и омайваща мене – грешника. Вярвах, че тъй вечно ще бъде, но не изпуска никого Господ из очи и нашият ред дойде. Бързолетна беше радостта ни.

Наближаваше празник – голям и светъл – денят на Свети цар Борис-Михаил – покръстител български – от паметни люде избран, закрильник на Бадево да бъде. Ката година в туй време почитахме го с молитва от агаряни да ни пази, христовата вяра чиста да съхрани. И тъй като храм немаше съграден, службата в школото ставаше с поп другоселец, а даскала отпосле слово казваше за славата ни в стари лета отминала. Чакаха в Бадево тоя ден с радост – дъх да си вземат от тежките трудове и неволите да позабравят. Плъпнаха децата да красят школото с

божур и бръшлян. Постъкмихме се и ние с Косара за празника. Писано било ориста си тогава да чуем. Откъм Кочовската улица нечакано задумкаха тъпани. Зурни тънко извиваха гласове като камшици, дайрета сякаш дребни монети пръскаха. Отворила беше пазвата си планината и ето що изсипа. Пъстра тумба цигани – шумни и весели – навали в село незнайно откъде, та ни заля с гълчава и дрипи. Казваха – тръгнаха с музика при роднини отатък Балкана – ден по ден стълпени вървели. С просия и гадания поминували в пътя си, а веселбата с тях вървяла, не оставяла в униние това племе – крадливо и безгрижно.

Позаклучиха протките си бадевчани, па излязоха сеира им да погледат. На прага застанахме и ние с Косара, щото чудо такова в наше село веднъж бива – не са по золумите людете ни – всеки по работата си ходи, за смях време не харчи. Като парцалено кълбо идеше тумбата, а отпред – ален пламък – млада циганка вървеше. Косите ѝ – червени, къносани – изпод шамията зъмски съскаха, а пък снагата ѝ – тънка, дяволска – трептеше под копринените шалвари като кобилка – неоседлавана още. Ситни гривни звънтяха по тънката и ръка, в просия протегнатата. Ала не просеа милостиня очите ѝ – зелени, кремъчни. Зло се впиваха те по людете и всеки бързаше нещо да даде, та да се отърве от тези очи, лошотията да го отмине.

Косара само спокойна беше. Откак млъкна за света, чувствах, гаче нищо не можеше да я досегне. Мъдрост някаква – примирена, отвъдна – я отделяше от другите, даже от мене. Та кога циганката до нас дойде и зашава с кокалести пръсти насреща ни, Косара не и се огъна, от високо срещна взора и. Като царица хвърли пара на пътя, не в шепата и. Глухо звънна монетата и се търколи в тревата, та онази да се прекори, на две да се превие кога я търси. Сгъна се мълком тръстиквата циганска снага, остри кинжали очите и – в Косарините се забиха. Просъска вещицата ядно и тихо, само ние да чуем прокобата ѝ.

- От гордост мълчиш, мари, от самот. Людски приказки не щеш да слушаш, затуй се делиш с тоя в греха си. Ама знай, че плодът ти на чужд корен ще се присади, а пък името ти ще се забрави и чужди на рода ти ще се радват довека.

Сетне хукна неверницата в сокака та се изгуби, а подире и с диво маане се занизаха другите.

Същата нощ циганите издебнах в стана им покрай село и врачката убих. Прости ми, Господи, че сега признавам и опрощение моля, но пак да бе станало същото – тъй щях да направя. Вярвах, с поганката и грозното предсказание ще си иде. Зарих я тайно в Балкана, земята отгоре ѝ стъпках, без нишан да бъде и да изчезне завинаги. Повайкаха се нейните, ала да търсят где е не поеха, поради природата си – разпиляна, безродна. Изгубиха се в пътя надолу към колибите и се сви подире им зеленият сукман на планината, като пилци ги насмете всичките.

Скоро Косара се усети не сама. Луд от радост ходех и луд от тревога. От людските очи къде да се скриеш. Ала залисии и трудове катадневни ме повлякоха и не исках да мисля за бъдното.

А имаше в Бадево един Влад. Лихвар беше той, богат човек. Казваха, гърне с жълтици намерил, та от последен бедняк, пръв големец станал. Имотите му на най-лична земя бяха, къщата му –

141

– посред село – със зид опасана, а в двора – дървета – плодни, всякакви. Пари кога даваше тоя Влад на селяните, тъй думаше:

- Вземайте сега с джебове, пък после аз с пазва ще прибирам.

И се смееше ситно, дълго. Често си мислех – от многото имане ще да е това веселие. Щото бадевчани радост не знаят и никой не дръзва с глас да се смее, от страхове и прокоби затиснат. А Влад ходеше безгрижен, дребен и пъргав, с очи мънистено – сини. Работите си само отстрани наглеждаше. Ще застане край нивата, ще приклепне, па ще стрие с пръсти балканската придирчива земя, суха и пореста като кожа на старица. След туй ще я изсипе като дъжд из шепата си връз житото, ще погледне стреснатите ратаи, хитро усмихнат, па ще рече:

Какво ме гледате, момчета! С Господя нема да се надбягвам! И таз година ще е кат другите – половин берекет, половин късмет. Усукана работа.

Ще махне с ръка, па ще отmine. Не бе като останалите чорбаджии Влад. Имаше в него нещо безразсъдно, готово да го връхлети, та да пръсне жълтиците му като дим. Отдето дошле, там и отишле. Обичаше имането си, ала не го криеше като другите. Тъкмеше и кипреше го тъй – да му личи. Дрехите му – различни бяха – нови и спретнати. Направа чуждоземска

имаха. А на ръката си – малка и мургава – Влад носеше пръстен. Понеже ратай му бях, често се прехласвах по туй чудо – в наше село невиждано. Блещукаше тоя пръстен с червен камък като голяма капка кръв – гъста и топла – сякаш жива. Видя ме веднъж господарят ми как се дивя, та се разсмя и рече:

- Какво се пулиш бре, Йоане. Тоз камък рубин се вика. Донесен е от белия свят, дето е-е-ей-й-й тамо зад баирите се е ширнал. Що мислиш ти? Че сал Бадево е светът? Има и друго, и люде разни в далечни земи живеят, и неразбрано за назе приказват. Колко чудеса има невидени още. От евреин, тежък търговец купих пръстена, кога ходих в Търново лани. Защо, питаш се. Ами простите ви глави с него да смайвам, че дано разберете някогаш таз истина – богатството не е сал да го стискаш и криеш, та да трепериш отгоре му. Душа трябва да му дадеш, радост и красота да носи. Както всичко в тоз живот за блаженство и то е дадено. Пък ние – слепи къртове – сърце немаме да благодарим на Господа за доброто, дето ни прави. Тоз пръстен аз на сина си ще дам – белег на рода си да сторя, че да се помни довека.

142

Влад млъкна изведнъж и ме погледна особено някак, помръкнал. Чудех се тогаз що ми говори тъй, зер цяло село знаеше мъката му. Бездетни бяха със стопанката му – Стояна и рожба ожидаше този дом – охолен, но пуст.

А нашият грях с Косара захвана да личи и тя, горката се криеше от людските одумки в къщи – като кошута – наплашена и безпокойна. Не знаех и аз що да чина – пред човеците венчани не бяхме, от чужда плът макар, брат и сестра ни зовяха. Грях голям щеше да тегне над отрока ни, от всички отлъчен щеше да бъде. Сал Петра, комшийката, дето се шмуга навсякъде, у нас скритом идеше и без укор тъй думаше:

- Здраве и живот да е, ала туй дете трябва да притъкмите, Косе, Йоане. Че бива ли тъй без божа венчавка живот да давате! Я хайдете плаковския поп да придумаме, барем се смили над вазе, че да ви свърже пред Господа.

И падна ми камък от сърцето. Ще можем и ние людете в очите да гледаме. Хукнах се в Плаково, та Отец Кирил с молби и покаяния склоних да дойде. Помърмори добрия старец, па тръгна по мене, грешни души да спасява, в стадото

изгубените овци да върне. Писано било да не успее. Кога нощя пристигнахме сал стрина Петра ни срещна на прага – страшна, безсънна – като самовила. Отишла си беше моята Косара. Бяла свещ – в ложето ни беше тя, а до нея самотно пищеше синът ни – без време роден.

Гръм страшен ме тресна, та душата ми несвястна изскочи Косара да търси. В звяр безсловесен от мъката се обърнах, та впих яки пръсти в плътта си ненужна, черупката тленна от себе да махна, че да догоня жената що сега светлина е, оттатък живота отишла. Знам, Господи, от грях в грях залитах и немах за Тебе молитви готови, та тогаз с ярост и злоба те питах тъй ли наказваш мравята человешка що дръзна да люби една жена повеч от тебе?

Затуй сега – грохнал, умиращ – познах твоята промисъл. Ти смири мене, грешника, в адско страдание да те полюбя и от главня превърнат, топлина на други люде да давам. С добро мехлем за душите да струвам, че дано посекне злото в света и человетецете да поотдъхнат.

143

Ала млад бях и само бол – несекваща, люто ме гореше. Не знаех где съм, кой съм, мяхах се диво, безпътен.

Отец Кирил опя Косара, та я венча със смъртта. Петра седя някое време с мене и ми разказа за края. Преди да умре, Косара дошла в себе си, па проговорила. Заръчала отрока Илия да кръстим. Казала още, че ме обича. Туй, Боже, щом чух, сякаш буца стопи се – сърцето ми. Плаках издъно дорде пресуших душата си, пуст гроб останах.

На третия ден дойде Влад. Поиска сина ми. Негов трябвало да стане – сой и богатство щял да наследи, живот охолоен го чакал. С мене Илия мъртъв за света щял да бъде – окаян и ничий, от всички презрян и отритнат. Дълго приказва лихварят, впил жадни очи в него. Да подмени ориста му искаше той – както семенява имот за злато. Знаеше добре – детето е имане безценно – навреме трябва да го грабнеш, дорде се не помни, че свои табииети овреме да му присадиш, господар още в повоя да се усети и да повярва. Не е ли туй личба за лъжовността житейска? Нищ роден като големец да живее и секнал род да въззема зарад едни пари и ниви. Слушах с горчилка в душата, готов лихварина да убия. Но после жлъчно разсмях се. Не аз, а

той окаян беше, с чуждо семе да се теши, безроден. Разбирах – дорде е жив синът ми – кръвта ми с него ще пребъдва, за любов и радост благословена. А този човек дето искаше здрав калем на ялов ствол да вrastне, лъжеше се, мое чедо оставаше вовеки Илия, мое и на Косара. Нищо, че нивга не ще го узнае! Нека него поне съхрани Господ – с подменена орис щастлив да е, да се плоди родът му в бъдното. Дадох го със сълзи, а новия му баща заклех с добро да го чува, инак с ножа червен гердан щях да му изпиша и стопанката му вдовица без време да сторя. Дума ми даде лихварят, че с отеческа обич взема детето и нема прах отгоре му да падне.

И тъй останах един в света. Людската милост не чаках, та хванах гората – тамо разтуха намирах. Построих си колиба на място самовно, орлово. Па захванах с Бог да се боря – зъл и убиен от мъка. Мина се време, а все не знаех що да чина в дните си земни. Ала почака ме Господ злото в душата да слегна, па ме повика в пътя ми отреден. Както дерях веднъж сръндак пред колибата, чух стъпки и говор. Мъж, жена и момче десетинагодишно, кротки и убоги на вид идеха, сиви от ход и умора. С ръце кървави още смилих се, па ги прибрах да ноцуват. Хляб и месо дадох им и въвн полегнах, място на завет им сторих. Къде изгрев дойдоха при мене, житието си казаха. Тръгнали пряко балкана към манастира в Плаково, “Свети Архангел Михаил” дето го зоват. Свещ да запалят, поклон да сторят, щото спасение велико ги споходило. Детето им – Михаил – в болест невярна затляло. Жълто, безсилно лежало, немало да го бъде. Една заран мъртъв сина си видели, та черни от мъка захванали да тъкмят опелото. Кога дошли люде ковчега да вдигат, живо детето ги срещнало седнало в смъртното ложе. Оттогаз личбаво станало момчето, като старей го почитали селяните. А то ме гледаше с очи като капки – бистри и благи – сякаш ангелски. На изпроводяк тъй ми рече:

- Сполай ти за добрината човече. Давай на людете даром и нищо не чакай в отплата.

И аз го послушах. Инок станах, та се смирих с годините. Немаше го вече Йоан. Зовях се Дамаскин монах. Ала не се скрих от света в манастира. Отворих пряко сили душата си – добро да правя. Болни тешах, бедни подкрепях и сын не ловеше ме

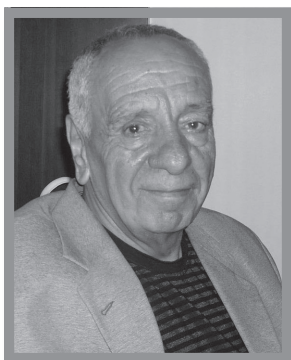
нощем, щото теглото човеческо безкрайно е, а слаб бях да го надмогна. Едно лято в килията ми пропълзя смок и заживя при мене, та личба видяха в туй братята иноци и се делеха от пътя ми, стреснати. Не разбираха те, че всички сме едно в Божията длан, затуй милост давах и на тази твар – от людете сякаш по-вярна и близка.

От самотия взех да писувам икони и колчем захванех лика на Божията майка – Косара виждах пред себе си – смирена и тиха.

Веднъж само в мене се пробуди Йоан. Мира немах, дорде го надвия да си иде навеки. Ала хвана ме той в труден час. Слабост някаква пак в мъж ме превърна. Сънувах Косара – бяла, искряща – ръце отмалели от обич над мене да скланя. Не издържах, връхлетя пак любовта ми. Избягах в планината и дълго се лутах дорде стигнах Самодивския вир. Казвах – никой оттам се не връщал. Щом се надвесих над бездната, такава хубост видях, че занемал се отдръпнах. Спря ме водата – равна и чиста. А в нея като в огледало се смееше Божият свят – див и зелен, недокоснат. Разбрах тогава, че още не е дошъл часът ми, че голям грях ще сторя, ако вовеки затворя очите си за красотите Господни. А отсреща, где водата бие като сърце, видях скала – сякаш чакаше някого с веща ръка да писува по нея. И захванах се, без да усетя, ден по ден да изписвам Косара – такава, каквато я помнех. Направих туй с радост, за пръв път в душата покълнала. Дивна, неистова беше Косара – тънка и светла – снагата й. До нея лика си положих в монашеско расо и кръст помежду ни. Така се венчахме, вовеки вградени в скалата. И людете взеха да идват, забравили страховете и поверия. Дивяха се мълком и си отиваха трогнати. Мястото вече зовяха Попадийката. Често гълчава и смях, и момински песни се чуваха там.

Най-сетне и аз, грешния, покоя намерих. Смирих се завинаги. Сега – стар, уморен – Тебе, Господи, чакам. Туй разбрах и го пиша. Едно вървище е животът ни, Боже! Где води то – само Ти знаеш. В пътя си кратък от слабост грешим, чрез любов се пречистваме. В пусти пътеки заплитат се слепите, кръстопътища мамят в посоки лъжовни. Ако спрем насред брод ни възвемаш отново, а пък друмът житейски един в друг прелива родовете ни – като реки. Често пресъхваме. Ала идат след нас! Съхрани ги в пътя им – тям неизвестен. Съхрани и благослови.

Ивайло БАЛАБАНОВ

146

ИВАЙЛО БАЛАБАНОВ, един от значимите български поети, е роден през 1928 г. в с. Хухла, Ивайловградско. Завършва гимназия в Ивайловград, а по-късно живее в Хасково и Свиленград. Член е на Съюза на българските писатели-София. Ивайло Балабанов е автор на книгите “Да се загледаш в звезда”, “Окова за щурец”, “Парола любов”, “Религия”, Тракийски реквием”, “Песни за старо вино” (поетичен сборник в два тома) и др. През 1987 г. печели годишната награда на СБП, а през 2001 г. - и националната награда “Изворът на белоногата”. През 2004 г. за творбата си “Песни за старо вино” получава приза “Книга на годината”. Носител е на награда за патриотична поезия на името на Георги Джагаров, както и на орден “Капитан Петко войвода”. Лауреат е на наградите “Александър Паскалев” (2005) и “Пеньо Пенев” (2008), както и носител на голямата награда “Летящо перо” на фестивала “Славянска прегръдка”(2010).

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОВСЛОВ

НАДЕЖДА

Вие казвате всички, че снощният дъжд беше бедствие:
изпочупил ви овошките, изровил ви зарзавата...
Аз казвам, че снощният дъжд беше ангелско шествие-
с ангелско шествие Господ дойде на земята.
Във свещите блъскаше черен космически вятър,
късаше огън и огънят падаше дълго
и пукаха, както под тежък човек стъпалата
на тази прогнила, забравена Божия стълба.
Към нас - тук във влажното тъмно мазе на всемира
Бог слизаше с трясък по стълбата осветена,
а ние вечеряхме с чесън и пиехме бира,
отчаяни, тъмни, проклинахме цяла вселена.
И никой не знаеше как се отваря вратата
и как да излезем от зимника на битието.
Ние търсихме някаква паднала свещ по земята,
а стълбата светеше бяла и чиста в небето.
Заровени в тъмното влажно мазе на всемира
ние бяхме забравили, че стълбата съществува,
че този живот е къс като чаша бира,
но даже богатият няма пари за друга.
Душата ни - клето слугинче, нещастно сираче-
една Пепеляшка с продрана фланелка моряшка,
куцукаше в мрака със златна пантофка и плачеше:
свойта втора пантофка си търсеше Пепеляшка.
Вие казвате : снощният дъжд беше бедствие. Нека.
Аз казвам, че Бог снощи слезе при нас в битието,
за да каже на свойто сираче, че има пътека
и че другата златна пантофка не е във мазето.

ГРАДСКИ ДЕЦА

Смешно ли е? Аз се страхувам за вас, мои кафезни деца,
че не сте виждали още яйцето на дива птичка:
не сте яли от сурова пшеница зрънца
и не знаете защо по средата си зрънцето има чертичка.
Да бяхте стъпили върху трън, да убиеете гущер,
да погледате сребърната къртица на извора,
как светкавици по листовятърните тополи се спущат,
а старите пепелянки се променят във нови ризи.
Не ви е ухапала светлината в очите на диво зверче,
бял сняг не сте виждали, река как приижда...
Страх ме е, мои деца, че животът ви ще изтече
като градска вода по тръбите. А тя слънце не вижда.

МИГРАЦИЯ

Горяно, сечено, пиляно, селцето беше си създадо
такъв закон - да се спасява със бяг по време на война,
но старец да остава в селото, да пази и да прави рало
за този, които се завърне жив в родната си планина.
Така след сто войни селцето си беше пак селце-глухарче,
разцъфнало сред пущинака на тилилейските гори.
Но вятър друг веднъж задуха. И страшен беше той. Макар че
го чакаха, то без мъртвец селцето плака до зори.
Тогава Лудият попита: "Защо разплаквате децата?
Къде отивате!" Мълчаха. А вятърът за нощ една
издуха бялото глухарче във пропастта на равнината
и Лудият си рече: "Бягат. Навярно има пак война!"
Той хляб и дрехи взе си само, затвори къщния кепенец
и там, край селската табела, застана с пушка при нозе -
готов за смърт и за отбрана. Печален селски опълченец
на пост застанал, за да варди избягалото си селце.
Войната се проточи дълго, а никой вест не му донесе
и Лудият си рече тъжно за тях: "Погинаха. Амин!"
Но все така на пост стоеше и в летен пек, и в мокра есен
с надеждата, че от войната е оцелял поне един.
За него Лудият отсече по пълна месечина рало,

от клас, останал след градушка изправен, семе му събра,
защото по закон такъв селцето беше оцеляло
и бе разцъфвало отново във тилилейската гора.
Печален селски опълченец. Той все така стои и пази.
По имена ни вика той от своя връх висок и див
и пита тъжно: "Господи, кажи каква война е тази,
че цяло село да загине - един да не остане жив!"

ЖЕНА В ДЪЖДА

Една мълния опна жълтото си вѐже
Тя го прескочи и по клокочещия грѐм премина.
От балконите по нея валяха очи на мъже
и димеше от страст и възторг мократа и коприна.
В синята мъгла на роклята жената вървеше гола.
Виждаше се вятърът как тече през светлите и бедра.
И защо сравнявата хубава жена с топола
в този час и най-нелиричният между нас разбра.
Пороят на погледите спря пред она жилищен вход,
в който угасна сънят ни горещ и лунен...
Мъжете вече псуваха наум щастливият идиот,
който ще я посрещне, но ще забрави да я целуне...

ДЪЖД НА 24 МАЙ

Дъждът през месец май е златен.
През май дъждът от Бог е пратен,
но ще е грешка да се смята,
че той е само за земята.
Във него има нещо тайно.
Не идва той така случайно
на двацет и четвърти точно.
Не, този дъжд вали нарочно,
щом пеят майските капчуци
със шарени славянски звуци:
със гласни тесни и широки -
грѐмовни, весели и мокри, -

и със съгласни, във които
шуми узряло сухо жито,
проблясва кремък, пукат тръни,
и звънкат паднали алтъни.
О, всеки звук е с цвят различен
и дъх, почти биологичен,
щом с “Д” и “Ж” и “Ъ” в средата
шурти дъждът от небесата;
а с дъх на сняг и с вятър свеж
е пълна думичката “СКРЕЖ”.
Щом “К” и “Л” са звуци водни -
рекичката зашеметена
клокочи с тях в местата бродни,
от остри камъни ранена;
щом в “Ж” и “Р” светлее жар,
щом думичката “циркуляр”
ухае на талаш и есен,
а “гръм” е дума с цвят небесен;
щом болката от всяка рана
и всяка жалба е събрана
в два звука: “ОХ!”; щом в нас столетна -
в три цвята, ала вечно цветна,
със корен “РОД”, с наставка “ИНА”
живее думата “Родина”...
Симфония от живи звуци
гърми в дъждовните улүци
и падат капки разбълбукани –
като горещи бели пуканки...
Но ще е грешка да се смята,
че този дъжд е за земята.
Във него има нещо тайно
и не вали така случайно
на два̀сет и четвърти точно.
Всяка година той нарочно
пристига там от юг, отдолу,
където са Атон и Солун.
Духът на времето изплаши,
пропъди думичките наши
и те умира̀т, те ръждясват,

като цветя без дъжд слънчасват...
Затуй дъждът от Бог изпратен
на този Божи ден е златен,
защото мъртвото възражда.
Без него в страшната си жажда
душата ще остане суха,
душата ще остане глуха...
И тази думичка "РОДИНА"
със корен "РОД", с наставка "ИНА"
ще бъде вече променена.
Изсъхнала и изгорена
тя ще изглежда другояче.
Ще бъде пак земя, обаче
не шарена земя - светиня,
а с корен "ПУСТ", с наставка "ИНЯ"!

ВТОРИ ЮНИ

на моя син Димитър

Димитре, мой Хаджи Димитре,
днеска е ден за бира!
Хайде, синко, изтрий сълзите :
Празник е! Той не умира...
Стига романтика, стига печал
и сополясали думи.
Помни, че Ботев не е умрял,
за да плачем на втори юни.
Ботев не иска спомен обреден,
нито да го жалеем,
затуй ни остави дваисет и седем
песни - да му ги пеем.
Хайде Димитре, засуквай мустака
и тръгвай - нощта е красива,
а пък до кино "Ботев" те чака
една Ботева самодива...

Иван ТОДОРОВ

152

ИВАН ТОДОРОВ е български писател историк.

Роден е на 8 февруари 1954 година в гр. Пловдив - родното място на множество български творци.

Както сам казва: "Град на моите мечти и град на красивите жени".

Пише от ученическите си години.

За къси разкази и есета е получавал награди като млад творец.

От април 1990 година живее в Чикаго - САЩ. Участва активно в политическия и църковен живот на българската общност в региона.

През 2011 г. в Пловдив излезе неговият автобиографичен исторически роман "Доктора". Един известен журналист написа в своята рецензия за книгата: "Иван Тодоров е автор, който е историк по даденост и драматичен талант - по призвание".

През 2013 г. "Доктора" бе издаден и на английски език, с преводачи:

Симеон Гаспаров и Петър Колев.

Романът получи голяма популярност сред американските читатели.

Иван Тодоров има публикации в българската чикагска преса - вестниците "България", "България Сега" и "Старт". Той е един от секретарите на Съюза на българските писатели в САЩ и по света. Семейен, със син Петър и дъщеря София.

БЪЛГАРИЯ
ДЮБЮСЛОВ

ГРАД НА МОИТЕ МЕЧТИ, НА ИСТИНСКИТЕ ПРИЯТЕЛИ И КРАСИВИТЕ ЖЕНИ

ПЛОВДИВСКА ПРОЛЕТ 2016

И отново бях благословен поклонник на Пловдивската пролет! За 16-ти път, откакто съм в Чикаго. И като чели желанието ми да съм в този за мен свещен град, става все по-неумолимо. Но битката със суровите закони на днешния реален живот, които ме приковават към сегашното ми презатлантическо битие, още ме удържа така далече от него!

Всяко лято, в продължение на дълъг низ от преживените край езерото Мичиган години, литвам от Чикаго - гладен до смърт българин за красотите и сладкия дъх на родната земя - и за няколко седмици или дори месец, ако рече Бог, идвам на поклонение в моя роден край...

153

Върнах се. И сега искам да разкажа за моя роден град красавец. За Пловдив.

Тази година направо бях изумен от чистотата, зеленината и подредеността на градинките и улиците не само в центъра на Пловдив, но и в крайните квартали на нашия много стар и много млад град - един от най-древните в Европа жив и много жизнен. Най-младата Европейска столица на културата след три години.

За всеки голям град е важно дали кметът му е кадърен и си разбира от работата, та да изглежда многохилядният човешки кошер свежо и обитателите му да се чувстват щастливи. Пловдивският кмет - инж. Иван Тотев - е от тези млади, амбициозни мъже, които не си оставят работата на произвола на съдбата. Затова и днес, когато на много други места картината е нелицеприятна, град Пловдив изглежда чудесно. Улиците са спретнати, водата, която стига домовете на пловдивчани, е чиста, магазините им са подредени и пълни, трудовата заетост е нормална, училищата, стадионите, театрите, дискотеките, ресторантите и естествено типичните квартални барчета и кръчми са здраво посетени!

Големи бяха емоциите с моите набори от махалата - българи и арменци, с които сме ритали топка до самозабрава, или сме пели песни, крачейки рамо до рамо по „Стъргалото“ в топлите южни вечери. С тях сме делили и хляба, и детското и младежкото си време... Наричахме ги „братята арменци“ - поколението, което обича родната и за тях страна като „Майка България“, приютила някога в неволя бащите и дедите им...

Всеки ден, най-много през ден, ходехме в арменския ресторант „Ереван“, който се намира на улица „Отец Паисий“ в центъра. Бяхме страхотна сплав от българи и арменци! Отново бях заедно с приятелите от детинство – музикантите: Джимито, Тони /Далема/ и Чавдар! Също и с миньорите Ончо и Серчо... Спокойно! Това е една тяхна шега, достойна за „Радио Ереван“ Когато някой ги пита какво работят, те смирено казват: „Миньори сме“. А когато събеседникът им се свестява от шока, че може да има на този свят и арменец миньор, двамата споделят подробностите - имат златна мина. С една дума златари са, подвизават се в този емблематичен арменски занаят...С нас винаги идваше и Кальо - часовникаря, както и един много благ човек - Ангел Шивачев, с доста още заслужили приятели.

Говорехме често за спорт, като основната тема беше футболът от нашето младежко време. Как България би Италия с 3:2, когато италианците бяха европейски шампиони - през 1968 година! Тогава игра и „Златното момче“ на Европа /носителят на „Златната топка“/ Джани Ривера със съзвездие от първокласни футболисти - Сандро Мацола, Бурнич, Рива, Албертози, Анастрази и Факети, който беше капитан на италианския клубен еврошампион. Нашите национали ги надиграха, а дясното ни крило - Георги Попов - направи и два „крачола“ - конфузно положение за бранителя Факети, при което нападателят прокарва топката между краката му, а целият стадион българи се залива от смях... Бяха едни стари и легендарни футболни времена! Годината бе 1969-та - времето, когато България отстрани Холандия и Полша при квалификациите за Световното първенство „Мексико 1970“...

Имаше лаф, много смях, веселие и валеше пороен дъжд от нестандартни случки, станали по време на нашия незабравим младежки български живот! Любима тема на Вартан е да разказва и за неговия приятел - „бащата“- президент на

българския бадминтон, неуморим радетел на целокупния български спорт - д-р Пюзант Касабян, носител на орден „Стара Планина“. Опитвахме се още да отгатнем какъв домакин ще бъде Пловдив, древният Тримонциум - столица на Римска провинция някога, простирала се от Стара планина до Константинопол, след три години като столица на Европейската култура, за каквато Старият континент го избра абсолютно закономерно и правдиво...

Накрая искам и от тук - Чикаго - да изкажа благодарността си към моя невероятен приятел Вартан Инджиян, който винаги е душата и сърцето на всяка компания!

Един ден той доведе своята съученичка от арменското училище - Сета Ексерджиян, която ни прочете свои стихове. Да, оказва се, че и тук, а не само в нашия Съюз на писателите в САЩ и по света, се правят литературни вечери, звучи блага и човечна поезия и се коментират свежо написани книги... Оказа се още и това, че Сета Ексерджиян следи нашите чикагски авторски изяви, благодарение главно на електронната версия на в. „България Сега“. Това издание има съществен принос с публикациите на поезия, проза и репортажи от нашите литературни вечери за популяризиране на творчеството сред българските диаспори по света.

Аз лично бях силно поласкан от вниманието на Сета, относно моята издадена в България книга „Доктора“. Нейните стихове също ме впечатлиха - мен, в ролята на „пролетен гост“ на Пловдив и всички присъстващи пловдивчани тази вечер, които бяха слушали и чели поезията ѝ и друг път. Ето как вижда Сета, тази поетична натура, нашия град и неговата многолика душа, самобитна и неповторима - в Стария град и в шумния, атрактивен днес център:

„Ела и повърви със мен
по калдаръмения друм.
Ще останеш ти във плен,
ще зайдеш ти дори и ум
пред таз вълшебна красота.
Къщи приказни с дувари,
каменни чешми, цветя
и латерни, с песни стари...“

Иглика ДИОНИСИЕВА

156

ИГЛИКА ДИОНИСИЕВА е родена на 15 април 1973 г. в гр. Враца. Завършила е Българска филология в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“. Живее и работи в България. Била е социален работник, учител, а от 2009 г. е библиотекар в читалищна библиотека.

Пише стихове, разкази и критически и публицистични материали за различни медии.

През 1995 г. е публикувана нейната първа стихосбирка „Снежност“, а през 2000 г. стихове на И. Дионисиева са включени в антологията „100 години любов“. През 2002 г. е удостоена с втора награда за поезия от конкурса на името на Дора Габе, а 2003 г. (след конкурс в Националния център за книгата) е издадена нейната втора поетична книга – „Време на изплащане“.

През 2015 г. излиза третата ѝ книга „Deja vi hug“, която впоследствие е една от 5те номинирани стихосбирки за наградата „Поетичен Никулден“.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОВСЛОВ

ПРЕЧУПЕНО, ИЗКЪРТЕНО ОТ КОРЕН ДЪРВО

докато съм живот
не мога да съм огън
утре, стопляйки някого
сивата ми
лютива душа
ще гледа по-бавно
да върви към небето

* * *

като ожаднея
дай ми, Господи,
три ореха
от първия пак да излезе
баща ми
от втория – майка ми
а третия
сложи го в ръцете
на добър човек
да го отвори
преди да е червясала
душата ми

2 ШОКОЛАДОВИ ЯЙЦА

Много внимателно
обелваш болката
за да оцелееш и след нея,
смачкваш я на топка
и я хвърляш.
После потича шоколадът
по пръстите ти -
кога тъмен
горчив и тревожен
кога бял
по-бял и хрупкав от захар
И тогава идва
Играчката
която денонощно
сглобяваш – разглобяваш
сглобяваш – разглобяваш
каквото липсва
добавяш
от себе си
Сглобяваш – разглобяваш
добавяш
сглобяваш
добавяш
добавяш
добавяш
докато не ти каже
Мамо, ще боядисам
косата ти
но още един ден
живей

ДИМИТРОВДЕН

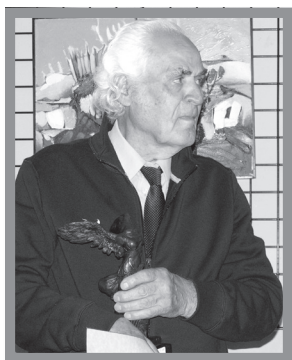
Дали всичко ожънахме?
Защо толкова много
прибрахме?
Нима толкова малко
раздадохме?
Ето, Димитре,
поднасяш ни зимата
да ни изравни сметките.
Каквото е по-малко –
сега ще го разорем.
Каквото е повече,
вземи го, Димитре,
да не ни затрупа.

ЧЕРНО-БЯЛА СНИМКА

159

От измачканата снимка,
на която някой
е запечатил силуетите ни,
са откъснати 20 години.
Не се познавам там,
не те познавам днес –
толкова вгълбен
в състезанието ни
по остаряване.
Бързаш ли,
много ли бързаш,
любими?
Все по-отчетливо се вписвам
в кадъра, където тишината
се избистря,
сянката ми придобива
наситеност
и някой ме откъсва
от светлата част
на снимката
завинаги

Илия КОНСУЛОВ

160

ИЛИЯ КОНСУЛОВ е роден на 6 юни 1933 г. в село Величково, Пазарджишко. Завършва гимназия и икономически техникум, но поради отношението на родителите му, които са “против всички мероприятия на народната власт”, той е неблагонадежден за Университета. Младостта му преминава тъжна и бурна. Работи това, което му попадне, за да преживява. Прави неуспешен опит за преминаването на границата с Турция. Едва единадесет години по-късно, заедно със съпругата си успяват през югославско-италианската граница да избягат в Италия. Престояват девет месеца в емигрантски лагер и заминават за Америка. След различни градове се установява за постоянно в Чикаго, където живее и до сега. Тук участва активно в политическия и църковния живот на българската общност. През мрачните времена в България пише стихове, но не ги публикува, поради политическия им характер. Всичко остава по таваните. Като емигрант той пише и публикува в емигрантски списания и вестници.. Надарен с талант и силна чувствителност, г-н Консулов създава поезия, в която иска да отрази истината - такава, каквато е, а не романизирана! За него поезията и литературата са огледалото на живота: “Истината нема алтернатива - поетите са длъжни да вземат нейна страна!” Илия Консулов е член на Съюза на българските писатели в САЩ и по света и носител на наградата „Нике“, връчена му по повод неговия 80-годишен юбилей.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

ХРАМ НА ЛЮБОВТА

Премеждия и ти имаш кат мен
от бури ледни, мраз не се боиш,
крепи те любовта, духът ти несломен
и все така си цъфнала стоиш.

Слана те пари - цъфнал си цвет
в условията на исландски мъх,
на красотата пример в този свет
от диви нарциси е твоя дъх.

Чиста си като алпийски снег,
на средиземноморски лъхаш аромат,
неразрушима си като ирландски брег,
на пек и бури ти си дъб клонат.

Като зюмбил от Персия си нежна,
като балканско кокиче свенлива,
към нечисти погледи небрежна,
като жена достойно горделива.

Гърдите ти са айрис треперливи,
като алпииски еделвайс недостижима,
като хавайски жасмин миризливи
и не така си лесно постижима.

За мен си полова магнетизация !
Ти си короната на любовта,
за разума ми си хипнотизация -
мотор задвижваш всички сетива.

Очите ти са извор на мечтите,
в тях виждам въглените на страстта,
а щом докосна ти се до гърдите
превърщаш се във храм на любовта!

ПРЕСТЪПИ НА ОЛТАРА ЛЮБОВЕН

В мислите си друмища направих
все по теб съм пътя ти следя,
повелята в живота си изоставих
сили свършват, изморих се да бдя.

Заспивам ли в съня ми си! Но да знаеш
колко нежно галя те в нощта,
ти колко властно с мене си играеш
потопяш ме в казана на страстта.

Всичко във мен дивашки лудува,
цялата ми същност е в екстрийм,
плътта ми знай за твоята жадува
двамата в омагьосан кръг седим.

162

Какво те спира ! Гордост ли безмерна,
скрупули ли имаш толко скъпи,
или си пък жестока, лицемерна,
с пари ли искаш некой да те купи ?

Или в палатите на скромността,
на морала ли под тежкия юмрук,
или си в плен на безнравствеността
флиртуваш с мен а любиш се със друг!

Ела ! Причести се с мили грехове,
обедът ни без тях ще е безсолен.
Ела ще ти напиша стихове -
престъпи на олтара любовен!

Стиховете на Илия Консулов са публикувани тук
без редакторска намеса, по изрично желание на автора.
/Бел. на ред./

НАГОН И РАЗУМ И НИТО ДУМА

Тя бе млада, разумна и почтена.
Омъжена за мил, стабилен мъж.
В очите ѝ гореше страст безмерна
в погледа ѝ го виждах не веднъж.

Снага, бедра, походка плавна, лека,
краката ѝ да описвам нема нужда,
устни сочни, усмивка тиха, мека
в мислите ми тя не беше чужда.

Митичен бюст, разкошна бела шия,
коси на воля небрежно разпилени
ревностно и егоистично крият
съблазните ѝ леко разгопени.

Бедрата ѝ се движеха в синхрон
с моя дъх, мерак, същина,
от походката ѝ се лееше хормон,
чар, грация, младост, здравина!

Гласът ѝ ясен - песен на чучулига!
Очите черни със тъга напитки,
но чувствах нещо все ѝ не достига,
в думите ѝ сецах нотки скрити.

Погледът ѝ се задържаше „небрежно“
кога въпрос отправяше към мен,
а аз я гледах не смело и нежно
от достойнството ѝ се чувствах унижен.

Заговорехме ли - в едно и също време,
започвахме с едни същи думи,
мислите ѝ като че ли беха в мене,
с поглед се разбирахме без думи.

И колко пъти бивахме заети
с отчети, проверки или баланс,
от други мисли бивахме отнети
и ги споделяхме във нежен транс.

Сутрин я посрещах с поглед скрит
а тя подрусваше „неволно” гърди,
къпеше ме цял в мечти опит
плуваше и тя в своите мечти.

Легах с нея в полови копнежи,
със страсти прелъсти ме като Венера,
като муза ме вдъхнови, нажежи,
не можех кът спокоен да намера.

И на фантазията моя на трона
тя дълго, дълго достойно царува,
а аз пленникът робувах на нагона.
Богато Бог с мечти ме дарува.

И нито тя, нито аз имахме кураж
да проговорим. Това бе нашата беда.
Дори в мисловни стъпки ни веднаж
не минахме по пътеката на любовта...

...В един дъждовен следобед ръми,
зает бех, оправях си книгата,
дъждът усили, навън се затъмни,
некой ми почука на вратата.

Тя ! Жената де се ми бе в главата,
в службата си на нея подчинен,
един до друг изправи ни съдбата,
немеех от достойнството ѝ пленен!

Със лист в ръка, видът ѝ умоляващ.
Блузката ѝ небрежно разкопчана,
очите ѝ със поглед покоряващ,
устни влажни, ангелски желана.

Доближих я със смелост каква не зная!
Нагонът ни привличаше - магнит.
Предложих ѝ ръцете си - и в омая
бях за миг от ръцете ѝ обвит.

Момент не бивал, момент неповторим !
Дълга целувка и нито дума.
Прегърнати във страст горим
аз занемял - а тя безума !

Бедрата ѝ във поза не бивала.
Акт диктуван по естествен път.
Сляхме се в едно - тя беше лава,
лава стояла дълго под ледът.

Тя беше плод узрял, но не капнал !
Аз да опиша мен си туй не мога.
Нагонът във едно ни бе събрал.
Грех сторихме помилвани от Бога.

Вън последен гръм разтърси свода
енергията му подсили ни страстта,
топехме се по дух и по природа -
горехме на кладата на младостта.

Освести се, притисна ме - последна тръпка!
Захапа ме до болка - и нито дума!
От кристална чаша отпихме сладка глътка,
нагонът див победи разума.

Отиде си! Сам си останах пак!
А листа, който донесе седеше
празен с един въпросителен знак
след мойто име. Вън валеше.

И ето пак съм сам с мечтите си.
Все тъй скрито сутрин я посрещах.
Тя „неволно“ подрусваше гърдите си.
Колко тиха тъга в гърдите си усещах!

ГАЛЪОВЕН ЗАЛЕЗ НА ПАРЛИВИ ЧУВСТВА

Вих венец от бянове чудесни,
катерех се по върха на мечтите,
със сълзи омесвах мойте песни,
с копнежи бяха пълни ми гърдите.

Унасях се в хармонии чудни,
за идеали преживях неволи,
дори робувах на моменти блудни,
тичах по девойки късополи.

Утрините бяха ми заристи,
обедите изпълнени с нагон,
залезите тъжни и златисти,
в нощите бях заливан от хормон.

Търсих жена на моя дух крилат,
със страст се вглеждах в женските гърди,
на фантазия и мерак богат,
но що търсих животът не ме дари!

Днес душа ми-огнище пълно с пепел,
но там все още тлее малко жар,
и е още тя над мен владетел,
дали ще пламне пак във мен пожар !

На края на любовната пътека
градината на мечтите ми е пуста,
но често пак ме гали тръпка лека-
гальовен залез на парливи чувства!

Ина ИВАНОВА

168

ИНА ИВАНОВА е автор на сборниците с разкази “Право на избор и други проклетии” (изд. “Арс”, 2009), “Името на неделята” (изд. „Жанет 45”, 2012) и „Летящ акордеон” (изд. „Жанет 45, 2014), романа „Кар танеси” (електронна книга). Публикувала е в сп. „Съвременник”, сп. „Страница”, сп. “Глоси”, “Литературен вестник”, в електронните издания “Литернет”, триезичното “Пъблик рипъблик”, “Литклуб” и “Кръстопът”, както и в сборниците “Друга вода” и “6+”. Носител на национални награди. Редактор в екипа на сп. „Но поезия”.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОСЛОВ

ДЕСЕТ ДНИ ЮЛИ

Езикът му ловко претърсваше устната кухина. Беше суха, обложена и някак втвърдена. Изрядните металокерамични коронки не можеха да компенсират изтляването на плътта. Предаваше го дори лицето му на седемдесетгодишен морски офицер – сбръчкано и смалено.

Той опъваше кожата с пръсти, защото настояваше да е гладко избръснат. Капитаните първи ранг не се предават, дори да са акостирали от години на брега на пенсионерите. Обаче трябваше да признае - брадата му става все по-рядка и остра, стърже като източен зимен вятър и безжалостно пробоща изсъхналата му кожа. Растеше сякаш пелин на дюна, а петдесетгодишното ежедневно бръснене беше направило шията и горната устна свръхчувствителни. Всяка сутрин се жулеше зло, а после с плясък шляпваше одеколон върху бузите. Накрая капитулира – принуди се да си купи щадяща електрическа самобръсначка “Филипс”.

- Най-добрите са – възторжено я похвали Антонов в Клуба на офицера седмица-две преди да умре.

Отиваха си един по един, без военни почести, с чемшир и групичка опечалени роднини зад катафалката. Освобождаваха кожените столове в Клуба за новите бройки пенсионирани. Пресните пенсионери бяха най-лесни за разпознаване – с още изпечени лица, с изсветлели от солта вежди, с твърда походка и изпънат гръб. Даже шкембетата на тези, които бяха успели да си отгледат, стърчаха някак предизвикателно. Постепенно обаче военната стойка се спихваше, мустаците пожълтяваха от тютюна, телата навикваха на топли пуловери, раменете се привеждаха. По ръцете изпъкваха жили и вени, по гърдите – старчески петна. Възрастта е грозно нещо, ако започнеш да се

вглеждаш. А няма как да я игнорираш, щом дъхът ти замирисва на метал и все по-често през лятото те облива студена пот.

Той вече не ходи в Клуба. Толкова е отслабнал, че се наложи да му вземат медицинска сестра, за да го обслужва. Тя остава денонощно шест дни в седмицата и е нещо като дойка на баща му. Как иронично се повтарят времената!

Вдовица е. Сутрин обтрива тялото му с разреден лавандулов спирт, после слага пудра и го подкрепя до новия инвалиден стол, с който той се приучи да се придвижва, защото изисква по-малко усилия. Краката вече почти не го държат. В този вид сутрин се самозакарва в банята, пикае прав и с треперлива струя, после усърдно си търка зъбите и бръсне съсухрените си страни, докато тя приготвя кафе за себе си и за него. Нарича я Ката, защото е яка и добронамерена като парен локомотив странджанка, някъде от Малкотърновско. Ръцете ѝ са едри, но сръчни. И не търпи възражения. Понеже ѝ плащат собствените му деца, най-вече дъщерята, тя не счита за нужно да му се подмазва. Точно така се изрази.

170

Като я гледа, в йерархията е някъде старши матрос, само дето се преструва на мичман. Обича да командори. Но под възгубичкия ѝ език се крие майчинска деликатност и Ката колкото се разпорежда, толкова и се съобразява. На хляб прилича – цялата бухнала, с една трапчинка като дупка на лявата буза.

И като хляба определя целия му дневен режим.

- Късмет имаш, Като, че съм навикнал на дисциплина. На военна дисциплина. Едно време...

Той все гледаше да не разказва много за активните си години. Унизително е някак като започнат старците да си припомнят, че и да занимават другите с живота си. Капитан като капитан, какво да си говорим – силните му години отминаха. Обаче тя го разпитваше. Изкарваше го следобед под крушата и го ръчкаше да приказва, докато едрите ѝ пръсти почистваха ориз или чупеха орехи. Орехите били много полезни, съдържали не знам к`ви си мастни киселини. Обаче трябвало да се консумират сурови.

Ката беше цар да пробутва природосъобразни съставки. Мелеше орехите, докато чакаше смокините да узреят (“Пък тогавааа, ти да видиш какви десерти зная!”), бъркаше ги с кисело мляко и сладко и му ги даваше за следобедна закуска. Самата тя омиташе една купа от същото. Привечер пиеха домашен ликьор, докато гледаха новините, после му приготвяше подкупващо топла вечерна вана.

Ваните той много обичаше. Стопляха го и правеха тялото му отново леко. Караше я да сипва шепа морска сол или капки от някаква есенция, която миришеше на бор и се киснеше вътре, докато водата изстине. По-добро беше от ром по време на вахта! После Ката вдигаше изсъхналото му тяло и го полагаше върху хавлии. Правеше масаж против атрофия на мускулите, който си беше чиста загуба на време и усилия, нали виждаше той, че тялото му се топи и изстива. Болестите са отвратителен начин на живот.

171

- Капитане, за две седмици ще изляза в отпуск през юли – рече му Ката още в началото на лятото и той подозрително я изглежда:

- Я в отпуск ще излезеш, я ще си търсиш друг пациент, може да не изкарам до юли.

- Глупости! Ей го де е юли. Няма да изкара! Аз тоя труд що го хвърлям, а?! Прищяло му се да мре посред лято, крушите да не опита, смокинята да не дочака! – много я биваше да мрънка, ей, жена и половина! - И Нова Година викам да си посрещнем заедно. Добре се разбираме, да не се предаваме един друг, а?

Сестрите имат един особен тембър, а-ха да повярваш, че е ласкав и се усещаш, че се разпореждат с времето и тялото ти. Военната дисциплина е по-честна. Поне си знаеш кой и кога може да ти нарежда. А тука разни лица от низшия медицински персонал ще ти разрешават да мреш!

Капитанът полугласно роптае срещу своеволието Катина, а тя вече му обяснява, че за две седмици ще я замести племенничката ѝ. Млада жена, дипломиран рехабилитатор. Разведена. Синчето ѝ е в трети клас и ще бъде на лагер някъде

из Родопите.

Млада жена, хм. Дано е търпелива... Той решава, че на всяка цена ще се постарее да я хареса. Не ще да се превръща в мърморещ старец, който не търпи никаква новост. Едно време още разбра, че почнеш ли да се вкоравяваш в навици и привички, значи остаряваш.. Затова цял живот се състезава със себе си и се учи да е ведър и повратлив. Дъщеря му вика, че лесно се адаптира. Сега нали се изразяват по-засукано!

Един ден Ката доведе племенницата си от сутринта. Тъкмо презряваха вишните, лятото нахлуваше през прозореца на неравномерни тласъци, мухите бръмчаха отчетливо и бодро. Ана сдържано му кимна, отърка длани в светлите си дънки и се зае старателно да записва дневната програма в малко тефтерче. Прилежна беше. И видимо облекчена от факта, че той не е лежащоболел старик, а възрастен човек, който има
172 нужда от известна помощ. Капитанът от своя страна бранеше докрай самостоятелността си и се радваше на разнообразието.

Ката цял ден с истинско задоволство, даже със законната гордост на собственик обясняваше установения от двама им ред. Вечерната гимнастика обаче направи младата ѝ племенница. Без указания. Ръцете ѝ бяха силни и вещи, с внимателно оформени къси нокти. Пусна му и класическа музика, а той все очакваше познатия глас на Ката, която по това време коментираше новинарските емисии, умело омесвайки ги с народни поговорки. Ана обаче беше мълчалива, само се усмихваше с успокояваща плавност и обясняваше ползата от всяко упражнение.

Капитанът отказа ваната. Завладя го особена свенливост, не искаше да кисне гол във водата пред още младата жена. Как изобщо щяха да я карат през двете седмици заедно? В осем вечерта той ѝ плати и извика такси. Истинският джентълмен винаги мисли как ще се прибере една дама.

Тя беше по особен начин красива. С малко широки рамене, с малки гърди и дълги ръце. Сдържана като нов член на екипажа и едновременно с това самоуверена. Жена, която сама си гледа детето, завинаги загубва неувереността на

пресните матроси. Той си сложи очилата за четене и потъна в Хемингвей. Не му се говореше.

До юли оставаше малко.

Една сутрин, докато стоеше в градината с Ката, усети, че отново мисли за Ана. Планираше престоя ѝ така, че повече да се забавляват и по-малко да го вижда тя гол и безпомощен. Знаеше, че кожата му все повече мирише на нещо тежко и чуждо, на тамян, на момиче от далечно пристанище с немита коса. Реши да се маже с лосиони и да прави леки упражнения за увяхващата си мускулатура.

Вятърът едва влизаше в косата му, сухата му длан поглаждаше машинално темето, гладко избръснатите бузи и се спускаше на облегалката на инвалидния стол. Слънцето трептеше като ново. Той плъзна разсеяни пръсти по фината люспа на розовите домати, добре измити, топли и живи върху голата маса. Ката приключи с нарязването на краставиците за салатата, после тръсна зеления лук и посегна към най-едрия домати. Ножът се хлъзна мълниеносно и го разполови. Отвътре гледаше розова плът, гладка като млада кожа.

173

Капитанът решително реши, че полудява.

Мушна стрък магданоз между устните си и се отправи бавно към къщата. Инвалидният стол му убиваше. Телевизорът тихо бръмчеше. Новините бяха съвършено, абсолютно, непоправимо безинтересни. След обяда двамата с Ката излязоха на двора да играят домино.

А още през първото дежурство на Ана стана ясно, че обича белота. Какво облекчение – не е играл откакто престана да ходи в Клуба и така му е залипсвал плясъкът на раздаването, малкото ветрилце от пет карти, в които търсиш правилния анонс и от което зависи цялата игра после. Даже стилизираните физиономии на попове, валета и дами му липсваха.

Седнаха привечер на хлад под крушата, матовите ѝ ръце с бадемовидни нокти хванаха тестето. Сръчно го разбъркаха. Тя решаваше бързо и играеше отривисто. Отстрани до нея стоеше тефтерчето ѝ с равно, с остър замах разчертани графи,

в които вписваше резултата. Капитанът можеше да се закълне, че наоколо ухае на топла пръст, на нещо неуловимо, преходно и вкусно като усмивката на чужда жена.

Играха дълго и хазартно, защото в белота за двама остават неотворени карти. Цялата ѝ мълчаливост се стопи, сериозността ѝ се превърна в страст, устните се оцветиха и той пожела да загуби тази партия, но да я зарадва.

- Знаете ли откога не съм играла така? Дори съм забравила, че мога.

Решиха за следващата вечер да поканят двама от верните му офицери от Клуба и да си направят истинско каре. Той веднага телефонира. Очите ѝ блестяха. Капитанът ѝ обеща, че ще слушат само сантиментална музика, например танго, каквото обичат по-възрастните от него даже. После пи студен ментов чай и отказа да вечеря. Помоли я да го остави сам във ваната, за която беше донесла портокалови соли.

174

Бедрата му жално висяха в горещата вода, коленете остро я режеха, гърдите се повдигаха неравномерно под редките сиви косми. Нищо не беше останало от тялото му! Тялото, с което така се гордееше и фукаше, което с такова спокойствие предоставяше на случайно случили жени. Нищо! Само мазолите зад петите от десетилетията носене на униформени обуца оставаха твърди и неизлечимо бели. Не искаше да оставя тази плът в ръцете на Ана, но нямаше избор.

Тя го подкрепи, избърса и хидратира кожата с някакви непознати мехлеми. Косата ѝ миришеше на кестен и мускус, на тъмна жена, на майка, чието дете е на летен лагер. Той мълчаливо се остави на рехабилитационната процедура. Какъв късмет, че дъщеря му може да плаща за всичко това!

Заживя в свят, в който слънцето увисна зад крушата на двора и само по сервирането на храната разпознаваше, че е вечер. Ана кръжеше около него с лекота, каквато малко жени притежават, вършеше си работата, смееше се и не казваше нищо за себе си. Той само чуваше как сутрин говори с детето си и гласът ѝ става като гълъб. И ръцете ѝ някак безпомощно увисваха. После тя ги потриваше в бедрата си и се спускаше да

работи. Готвеше леко и вкусно, не носеше рокли и в компания обръщаше равно внимание на всички. Неговите старци бяха във възторг от белота и нея. Всички си говореха на приятелско “вие” и пиха умерено прекалено. За реванша след няколко вечери дойдоха с вратовръзки и нови шапки.

Нощем, когато оставаха сами, Ана изглеждаше кротка, не изморена, но някак опустошително спокойна. Гледаше малко телевизия, разтребваше последните дреболии и му пожелаваше “Лека нощ”, защото той настояваше да си ляга сам. Оставаше и да го види по пижама!

Ката се обади веднъж да пита всичко ли е наред. Младата ѝ племенничка се засмя и му връчи телефонната слушалка. Капитанът шеговито рапортува. Този ден в Япония отново имаше земетресение и те до късно стояха да слушат новините на CNN.

Той едва дочакваше сутрините, когато ще може отново да **175** седи в инвалидната количка и да се прави, че чете книга. Когато си мислеше, че е сама, Ана се движеше бързо и неустойчиво, сякаш ей сега ще отлети. И това непрекъснато му напомняше, че е при него само за десет дни.

Затова пък всеки следобед сядаха един до друг, пиеха някакви чайове и той ѝ говореше за пътуванията си. Дланите ѝ спокойно лежаха на масата, раменете ѝ имаха цвят на добре карамелизирана захар, върху лицето ѝ играеше шарена сянка и всеки мъж можеше да види как отминава времето в играта на слънчевите зайци върху скулите ѝ. Но никой не гледаше. Само той – един старец с гладко избръснати бузи и желание да си спомни, а ако се налага и да измисли, целия свят отначало, за да я накара да се усмихва.

Тя не изглеждаше, но той знаеше - беше самотна. И едва ли осъзнаваше колко млада е всъщност с това момченце в трети клас.

Ана умееше малките женски магийки - можеше да превърне градината в пиршество за очите и ушите му. Дишаха аромати. Тренираха координацията на ръцете с китайски масажни топки. Слушаха класическа музика, защото според

нея това щяло да стимулира мозъчните му вълни. Капитанът ненавиждаше симфонии, но откри, че Моцарт става.

Опитваше се всякак да я зарадва – един ден извикаха такси и отидоха край брега, за да гледат прибойа. Неговата награда беше да слуша как плющи роклята ѝ около глезените. Единственият път, когато тя се отърва от вечните дънки. Морето беше бурно, силно миришеше на озон и беше започнал цъфтежът на водораслите. Косата ѝ се накъдри от влагата, кожата ѝ настръхна. Едно куче влачеше автомобилна гума по пясъка и лаеше яростно. Тя го попита вярно ли е, че моряците имат жена на всяко пристанище. Беше най-красивият ден от последните и той го осъзна още в таксито на връщане, точно пред червения светофар на новото кръстовище.

176 Към шест часа Ана телефонира на детето си. Имаха си ритуал – обаждаше му се и търпеливо изслушваше всичко. После му казваше, че го обича. В края на този особено ветровит ден капитанът я помоли да извади от високия шкаф в хола един бинокъл и ѝ го подари. За да гледа надалече синът ѝ. Ана се смути, устните ѝ изпръхнаха. Цяло чудо беше обаче да я наблюдава как бързо се овладя. Благодарил сърдечно. После бързо го прегърна.

Косата ѝ върху бузите му беше пиршество.

Вечер след вечер глезеше небцето му с пилешки гърди, горчиви маслини, жасминов чай, добре обезсолени сирена, домати със зехтин и босилек, розмарин върху белтъците на яйцата. Пиеха рицина, която той настояваше да налива. Голотата му не я плашеше, не я отвращаваше, старостта се превръщаше в последното му убежище. Той беше неин пациент.

Една нощ не издържа, изчака я да влезе в банята за душа, с който приключваше деня си, и с усилие се върна в инвалидния стол. Искаше да я види, времето му се изплъзваше, тя си тръгваше следващата нощ и го оставяше в достопочтените ръце на Ката. Никога повече нямаше да я срещне. Със сигурност. Ана щеше да потъне в ежедневието си, щеше да си купи ръчнорисувано парео – каза, че ги обожава – или

скейтборд на детето, щеше да го подготви за училище с тези допълнително спечелени пари и това щеше да е всичко.

Той усещаше в стомаха си как предстоящата раздяла тръби величествено като сирена за отплаване. Знаеше - тази тъга отминава, но вече нямаше да има с какво да я замени. Открехна леко вратата на банята. Ана стоеше сред фин облак водна прах и пара, тъмнокожа, с прилепнала към гърба й коса...

Нямаше право да я гледа.

Внимателно затвори, преди тя да е усетила студения полъх от коридора, и се върна в стаята си. Знаеше, завинаги щеше да знае как ухае след като си е взела душ.

Чаршафите му бяха лепкави и хладни. Капитанът се свлече в тях с новата си фланелена пижама – посред лято! – и възжела да потъне в съня тежко и неотвратимо като котва.

Йото ПАЦОВ

178

ЙОТО ПАЦОВ е роден на 23 декември 1949 г. в София. Писател, журналист, пътешественик, фотограф и ловец. Завършил българска филология във ВТУ „Св.св.Кирил и Методий“. Работил в периодичния печат, бил е преподавател и секретар на Пловдивската духовна семинария, кореспондент на чуждестранни печатни издания и военен кореспондент. Члена СБП, СБЖ и БЛРС. Един от големите майстори на късия разказ в съвременната българска литература. Издал е книгите: „Петелът кълве звездите“, разкази - 1990г., „Пръчка от леска“, стихове – 1998г., „Лъжикерван“, роман – 2002г., „Учителите“, очерци – 2004 г., „Курбан“, стихове – 2007 г., „Великите учители“, исторически очерци – 2008 г., „Перо от гарван“, публицистика – 2008 г., „Единаци“, разкази ловджийски и всякакви – 2009 г., „Чудото с българина – мистични сказания“, разкази и новели – 2012 г. и „Фараонът на лисиците“, къси разкази – 2013 г.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

ЕПИСТО

Обич моя,

пиша ти по този начин, защото ти изчезна някъде из необозримото пространство на Световната мрежа, а аз все по нямам време да се взирам в плешивините на планетата, да заничам из нейните бръчки и гънки, да ровя из тучната растителност или да надничам из нейните подмоли, за да те намеря, да те усетя, да те погаля. Много ми се ще да прочетеш писмата ми - ако те има, разбира се. Това не е само суета – никога не забравяй, че любовта е пясъчният часовник на живота, сложен на прозореца, пред който се е ширнала планетата, та да може слънцето да брои пясъчинките, които изтичат в бездната на спомена и да плаче от безсилие със сълзите на дъждовете.

Не го жали, вземи си чадър.

Що се отнася до дървото с ларвите на цикади не е чудно, че си го забелязала и запомнила - човек поне веднъж в живота си се среща за пръв път с нещо в зародиш, а когато това е зародиш на дълбок треперлив като глас на звездите звук на лятна вечер, приел крехката форма на миниатюрна точица живот върху дървото на трите свята, работата е ясна, посланието е изпратено, получено, и ако не е прочетено, то виновни сме си само ние, защото сме приели да шаваме хаотично от маса до маса и от легло до легло слепи и глухи за истинското послание, предназначение, същност и път, посока и връх. Това наистина е непредвидимо, доколкото дори това, че сме тук е непредвидимо, но само за троглодитските ни представи за нелепата случайност, която в някакъв по-висш план всъщност е закономерност, и там въобще нещата не са такива, каквито изглеждат, а са такива, каквито са си, от което

следва, че там и ние не сме такива, каквито тук изглеждаме, че сме, а сме такива, каквито всъщност сме си. Може би не мислиш за себе си, а може би дори и за мен не мислиш като за ларва на цикада, но такава е истината - и ние с теб сме ларви на някакъв вечерен или сутрешен звук, не знам точно, и само от нас зависи, от нашата смелост, себеподобност, стремеж към космическо съответствие, монадна устременост, любовна неистовост - от всичко това зависи този звук да се роди, да прозвучи, да буди или да приспива, и да люлее вечно вечерните или утринни треви на планетата.

180 Само че това е мечтата, реалността е нещо друго, тя е онази гнусна мазна твар, която пуска от задника си пластмасовата жица, толкова по-дебела, колкото повече изкуствени пози и синтетични максими, железни догми и книжни мъдрости е погълнала, и с нея прави пашкула на себедоволството, уригващото се благополучие, смрадното блатно спокойствие на мимолетния успех, който може да продължава най-много докато не забумкат буците по капака на сандъка и от тъмните недра на света не изпълзят белезникавите ларви на нищото, лакоми като чиновници и ненаситни като лихвари, за да се впият в студената мас на прижизненото ни охолство, да ръфат и поглъщат с хъркане и давене гордостта ни на сполучили, опиянението от късмета ни, страхът от мечтите ни, неспособността за благородство и нежеланието за любов.

Така е, защото повечето от нас обитават този свят само тук и сега, и мощният ствол на дървото на трите свята е само удобна облегалка за гърба им, и то когато от него не са издялани маси и пейки, на каквито и ние с теб седяхме в онази августовска вечер, заслушани не толкова един в друг, колкото всеки в себе си, долавяйки интуитивно, че тъкмо това е начина да чуем нещо наистина важно. Тук му е мястото да кажа и за това, за което предупредих в послеписа на предишното си писмо - ако двама души се вслушват в себе си и се намери някой да ги подслуша, той може и да чуе нещо, да нахрани любопитството

си, но така неволно започва да храни и онова чудовище, което накрая ще се нахрани с него - завистта. Малко по-нагоре от нас и малко по-надолу от нас то се нарича другояче - горното му име е смъртен грях, долното - продаване на душата, но и в двата случая става дума за едно и също - погубването на достойнството, т.е. на личността. Защото човек, който не може да не слугува на любопитството си, вече е слуга на всеки и всичко, а онези същности, които предпочитат дяволската страна на ангелското перо, с което ти пиша, са луди за такива слуги, и то до такава степен, че в началото на запознанството си те им слугуват, за да ги научат как, и да натрупат желание да ги побъркат от слугуване, когато му дойде времето.

Всеки си избира съдбата - един като гледа към звездите, друг - като гледа през ключалката.

Скъпа моя,

Не съм доволен от края на вчерашното си писмо, защото жегата, самотата и трите бири - колко малко мутрябва на човек, за да започне да говори глупости - са очевидната причина да забравя за очевидните неща - че няма минало и бъдеще, а само настояще, което умира да се преструва ту на едното, ту на другото, за да предостави на немощното ни съзнание и хилавото ни въображение някакви устои в този мигновен свят, та да не се удавим в собствените си сълзи, а да си мислим с плаха надежда и тихо отчаяние, че каквото е било, отново ще бъде, но това се отнася само до желаните от нас неща, между които са и гадостите, които сме причинили на другите, но не и за гадостите, които те са ни причинили, защото ние сме копие на Този, който ни е създал, а справедливостта ни е копие на Божествената справедливост, която е доста справедлива за угодните Богу, а за негодните е с много килотони и дори мегатони по-справедлива, което се вижда от бляскавия пример на Содом и Хирошима, на Гомор и Нагазаки. Но! - Божието - Богу, а нам - отризките. Амин.

Сега съм слязъл, и затова моя работа са земните неща, а не Божествените, и това е причината да приличам на испански врабец в трънско село, който с упоение се гмурка, пърха и кокошини в прахта, та да придобие вид, цвят и осанка, които в най-голяма степен да подхождат на новопридобитото му положение на български врабец. Това е още едно странно качество на песъчинките, за които вече ти говорих в един повъзвишен, космогоничен план, но които след като отседнат на някоя планета примерно веднага проявяват тенденцията да придобиват чудовищни пороци като например национална гордост, етническа изключителност, месианска религиозност и други такива. Така е станало и с песъчинките в неспоменатото по-горе трънско село, нищо, че някои от тях са долетели тук със стратосферните вихри от по-далечни места от испанския врабец, след като ядрения пламък ги е изхвърлил в чудовищната фуния на взрива, която всички упорито, но напълно произволно наричат "атомната гъба". Всъщност става дума за негативния образ на световното дърво, за което обещах да ти кажа нещичко - за дървото на трите свята, а не за някаква си гъба. И ако в светкавицата на взрива и в плът от пепел то е фикция, фантасмагория, мимолетен образ на нищото и материализация на мечтите на нищожества, то живото дърво на живота е нещо друго - неговият ствол е в тоя свят, короната му е в Горната земя, корените - в Долната, и ако човек лепне гърба си на грапавата му кора и затвори очи, може да му се случи да почувства себе си като сок в неговите жили, тръгнал от центъра на планетата в тъмницата през корените и ствола към слънчевата зеленина на листата, за да пие светлината на Всемира. Е, не всекиму е дадено да го усети, но на кого ли всъщност му пука?

Аз като се оглеждам тук откакто се родих разбрах, че всички дървета са рожби на това дърво, и корените им пият вода от оня свят долу, а короните са им в Оня свят горе, и като искам да шавна дотам и наблизо няма геран, орел и нож, отивам при някое дърво, което поне двеста - триста години е мътило

птици в клоната и змии в корубата си, лягам в корените му, за да стана един от тях, прегръщам ствола му, за да се слея с него, и оставям листата му да ръсят светлина върху ми, та да се изтече от мен тъмнината. И когато вече двамата сме едно, когато нещата престанат да започват и да свършват, когато преди и след се окажат сега или винаги, което е едно и също, а аз съм навсякъде и вече съм абсолютно никой, няма нищо, и това е най-прекрасното нещо във всички светове.

Но връщането е мъчително, защото още принадлежиш на това тяло, което не ти принадлежи, то е на изполица взето от гнусен лихварин, то те тегли и те дърпа към себе си - да не би да го изоставиш случайно, та да не може да те възнагради с всичко, което ти крои - от възпалените сливици до рак на простатата, от спукан апендикс до сифилис, от грип до алцхаймер, от кариес суперфициалис до гилотината на Гревския площад...

183

Оптимизмът е за безделниците, аз на този свят имам работа, така че не ти се извинявам. Бързам да пусна и това писмо в зеленикавата бездна на световната мрежа, както стана модерно да постъпват песъчинките напоследък - дано те намери, двама сме, не бой се, може и да сме повече, дай да ги потърсим, световите и хората са безкрайни, когато са щастливи.

Мила моя Т.,

Във вчерашното си писмо ти написах само една дума - сбогом, за да не те затрудня с последното си послание - разбира се, последно за теб сега и тук, но не за теб, която си винаги и навсякъде, не за теб, която дори не подозира какво има и как да го придобие истински, а за теб, която никога не е забравяла, че ценността на нещата е в нашето отношение към тях.

После отворих в Мрежата един нов пощенски адрес с твоето име, за който ти не знаеш и ако не поискаш, никога няма да узнаеш, за да мога да продължа да ти разказвам своята история, защото това време е дошло, мъртвите вече се надигат от гробовете си, оглеждат се зачудено наоколо и цъкат с език, а Оня, който ще ни съди, сигурно вече пълни мастилницата си със сълзи и сажди и скубе подходящи пера от крилата на ангели и архангели - като това, с което ти пиша, за да може да въведе ред в безконечния списък на грешниците, които са толкова много, че и малкото праведници да се впрегнат в канцеларска дейност, пак тази работа със Страшния съд ще се проточи доста. Но да потърсим успокоение и умиротворение в старата истина, че това, което е писано на глава на камък не отива, и да сме живи и здрави, амин.

184

Дядо ми разказваше тогава и една друга приказка, която сигурно няма никакво отношение към нас двамата, както и повечето от нещата, които ти пиша, но искам да ти я разкажа, защото съм сигурен, че такива неща трябва да остават в паметта човешка, за да може да си ги разказваме преди лягане, та по-бързо да заспим и по-малко да сънуваме.

Това било още когато Земята била неустроена и пуста, и на нашия архангел Йоан му било много чоглаво от това, и той решил да прави някакви неща от глина, защото само глина имало наоколо, и чукари, и море, и небе, от което извирал деня и после се оттичал в нощта, защото Бог смятал, че това е хубаво, както ни съобщава от втора ръка Библията.

А глина имало в изобилие - и сива мазна глина от скалите, в които се разбивали гърдите на запокитените от гнева Божи върху чукарите тежкокрили хали, и червена сипкава от изпепелените в гърлата на вулканите бунтовни демони, и белопръстница от невинно погубените в битката с тях непорочни ангели, и керемидчийка от люспите на триглавите лами, и черна глина от кръвта на загинали дракони, и синя,

изпъстрена със сините искри на елмазите, които по-рано били гледец в очите на ефирните самовили, и кафява, топла като кадифе, където били струпани телцата на пещуните след битките им с исполинските гороломи, и клисава лилава глина от долищата, където били нахвърляни мъртвите туловища на самите гороломи...

От всички глинни гребнал Архангела, и започнал да прави всякакви неща - от сивата - грифони и кондори, орли и соколи, ястреби и други хвъркати създания, от червената - кучета и хиени, вълци и чакали, лъвовете и тигри, от белопръстницата - гълъби и гугутки, гривяци и гургулици, райски птици и гарвани-гробари, папагали и тукани, чавки и свраки, от керемидчийката - многокраки твари, стоножки и паяци, акари и водни кончета, богомолки и цикади, от черната - нощни създания видими и невидими, бухали и таласъми, кукумявки и улулици, сови и къщни духове, от синята - пълзящите гадове, смоци-стопани, пепелянки и кобри, питони и аспиди, крокодили и варани, от кафявата - горското население, мечки и бобри, видри и еноти, рисове и катерици, от лилавата - всичко, що е с копита, коне, елени и лосове, биволи и жирафи, гну и джейрани и какво ли не още... Направил и семена всякакви, кръгли и елипсовидни, като звездички и като симидчета, като бобчета и като шушулки, като песьчинки и като клечици, като крилца и като парашутчета, и всякакви други, боднал ги всяко на мястото му по долини и равнини, по планини и брегове, по дъната на реки и морета - навсякъде, та така се завъдила растителност и веднага започнала да пие светлина от слънцето и влага от преизподнята, и да прави листа, плодове и орехи за ядене и въздух за дишане.

Плъзнала гад всякаква по планетата, залюляли се лесове, джунгли и дъбрави, и видял Архангела, че това е хубаво, но все пак нещо липсвало. И една сутрин, след като се въртял цяла нощ в ложето си, станал ядосан, събрал колкото глина му била останала от всички цветове, нахвърлял я в ямата,

лиснал и един кърчаг вода и един кърчаг вино, запретнал крачоли, скочил вътре и започнал да я месва. Като станала мека, гладка и нежна, той започнал да къса от нея и да прави нещо невиждано и нечувано, нещо, което бил сънувал в най-сладостните си сънища, и като го завършил дръпнал се настрани да го погледа и да му се порадва.

186 Точно за това пишат старите книги, но говорят не за Архангела Йоан, а за Бог, макар да не е далеч от ума, че само Йоан би могъл да стори това, а не Бог, защото който казва, че Бог ще се заеме да прави нещо от кал, той богохулства, Бог е голям чистник, той с такива работи не се занимава. Та старите книги казват за това творение, че така Йоан създаде човекът, мъж и жена го създаде. И едва след това, понеже го чоплело нещо отвътре, той разполовил творението си, то било болка и мъка, жива раздяла, и като го разполовил нарекъл лявата му половина мъж, а дясната - жена, и тия двете половини, когато са сляти - човек, защото това име - човек, се дава само тогава, когато се ражда нещо, когато има сливане, а сливането пък се нарича любов. Така Йоан започнал да прави човеците - първо в любов, т.е. слят, цял и цялостен, след това в мъка, т.е. разделени, отделни, различни, разлъчни. Не му стигало това, ами пратил едни жени с други мъже и обратно, размешал ги и ги каращисал, пръснал ги по гори и равнини, по острови и планини, и се качил в пещерата си, седнал на входа, и започнал да гледа как щъкат те по планетата, как ровят земята за корени и как копаят дупки да ловят мамонти и бизони, и най-вече - как си търсят еша, та да се събере всеки с онази, с която в мига на сътворението е бил едно цяло, и всяка с онзи, с когото се е разделила във въпросния първи миг, а това било много трудно, защото Йоан объркал и разума им, и чувствата им, та започнали мнозина да си мислят, че с която и с който и да се съберат - все е любов.

Е, скъпа моя Т., ти се досещаш, че това съвсем не е края на приказката, а само пролог към нея, и аз така си помислих

тогава, когато лежах на хълбок край огъня и Йоан шепнеше историята си така, че някои от думите му довършваше прашенето на съчките в пламъка, цвъртенето на прилепите под свода на пещерата или треперливия гласец на цикадите отвън, които вероятно бяха някакви пра-прабаби на онези цикади от нашата незабравима екскурзия по разни омагьосани места, за която сигурно ще ти припомня много скоро, защото съм започнал вече да се сривам сред прахоляк и мъгла по наклона на спомените си и знам, че където и да се озова накрая, ти пак ще си там, макар и да не се досещаш за това.

Кева АПОСТОЛОВА

188

КЕВА АПОСТОЛОВА е български поет, драматург, театрален журналист. Има университетско образование. Нейни стихове са публикувани в Полша, Македония, Унгария, Белгия, Франция. В Place de la Sorbonne -3, Франция излиза неин поетичен цикъл, а издателството за философия и модерна поезия "L'une & L'autre" – Париж, през 2013 г. издаде книгата ù "Un texte provisoire" („Временен текст“) в превод на Анелия Велева. Автор е на девет поетични книги. Нейни пиеси са поставяни в България, Турция, Полша, Македония, САЩ (Overground Physical Theater в Ню Йорк, през 2009 г. постави нейната камерна пиеса „Христос и Магдалена“ с реж. Антония Катранджиева). Живее в София. Главен редактор е на списание "Театър". Тук помества поетичния цикъл „Превъртания на вятъра“ от новата книга на К. Апостолова „P.S.“ (2016).

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

«ПРЕВЪРТЕНИЯ НА ВЯТЪРА»

*(Поетичен цикъл из книгата ѝ “P.S.”,
ИК „Проф. Петко Венедиков”, София, 2016)*

*

Денят разпери очи и полетя като
най-желания ерген в света.
Момите се разкрачиха
около арфите.

*

Когато всичко бъде казано,
пчелите ѝ ще се пропият,
както роклята ѝ от мъка по теб,
ще станат високи
като изправени кученца,
които нарочно настъпваме,
както тя с книжни кърпички
настъпва сега сълзите си,
избягали от двете кучешки колибки
под бретона ѝ.

*

Прищипа я вратата на рая.
Издърпа бедро, рамо и
се прибра вкъщи.
Дете-пияница е среднощният дъжд –
замерва прозореца ѝ с камъчета.
Тя ги брои и оправя
леглото за двама.

*

С вмирисана на жена ръка
той застава до прозореца,
представи си гроба като стаичка,
взе свитък от пейзажа,
подбра нещо от себе си,
другото
скълца с цигара в пепелника и
потегли.
Прав е -
смъртта е стерилизация.

*

Беше внезапна жена
по изтормозени пътища.
Почувства нужда
да бъде разстреляна и
се изправи.
Поканиха я да тръгне.
Веднага се съгласи.
Вдигна рибка от тинята и
опразни тялото си от енергии.
Един случаен котарак
на покрива се разрева.
Не, не беше точно така.
Тя беше рокля, той риза без копче.
Тъкмо се целуваха и
измисляха нов човек,
когато внезапно
тя слезе от живота и
се качи на смъртта.
Обичаше да пътува.
Преди това каза:
„Като малък етаж полово зрял,
изчистен от майки и дядовци,
безследно изчезнали,

с тъканта на душата си пея,
предполагам щастливо.
Къде си ми оставил дрехите.”

Продължи:

„Вчера те питах, сега пак те питам:
ти ли научи мебелите
да ме блъскат и гонят.” И

приключи:

„С тия ли превъртания на вятъра
хвърли птиците ми за пране.
Стърчи лак от пръстите ми.”

Природата беше с цвета на нейния панталон, който тя все още наричаше рокля, служебните шофьори на вятъра натискаха клаксони, лисичето спря и замря като локва, цъфтежът на пчелните песни приключи, само луната, превита от болки на две, ѝ свива цигара, макар да не пуши.

(Р. С. месец май, XXI век)

Костадин ЖЕКОВ

192

КОСТАДИН ЖЕКОВ е с родно място – Велико Търново – България - 1958 г. От 2002 година живее в Чикаго – САЩ. Музикант на свободна практика – 1973 – 1991 г. Дисководещ на свободна практика – 1991 – 2001 г. Тонрежисьор, музикален редактор, автор и създател на рекламни аудио клипове в **първото лицензирано УКВ Радио в България след БНР – 95.3 FM – Радио Хасково**. Автор и радио-водител на две музикални предавания – за българска и англоезична популярна и рок музика в ефира на същото радио. Реализирал радио-интервюта със звезди от българската поп и рок музика за слушателите на същото УКВ радио. През 2005 година Костадин Жеков реализира студийни демо-записи с композитора – мултиинструменталист Алфред Томпсън в Еванстън, Илинойс, САЩ – за негов авторски албум. През 2004 г. К.Жеков представя в България първите си впечатления от САЩ в авторска **фото – изложба „До Чикаго и напред“**. 2016 – България – втора самостоятелна фото-изложба **ARTBLEND**. Юли, 2011 – К. Жеков активира собствен **уеб-сайт <http://www.chicagoworldpictures.com>** който без никаква реклама за първите 12 месеца има 32 000 – тридесет и две хиляди посещения. Издадени книги в България: „**Корени към дъжда**“ – поезия – 1992, „**Първият щрих**“ – разкази – 2001 и „**Лирика и разкази**“ – сборник поезия и проза – 2012. Те се намират в библиотеки в България, Лас Вегас, Чикаго и в лични домашни библиотеки. Негови творби са публикувани в: Литературен свят, Книги news, в. „България Сега“ - Чикаго и „Любослов“. Членува в Съюз на българските писатели в САЩ и по света.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОСЛОВ

ЗАВРЪЩАНЕ

Ще се върна –
като късен гост.
Ще се върна –
да те зърна,
да те прегърна.
И след тези
ветрове и бури
ще се върна –
да те докосна –
с дума медоносна.
Дълбоко в сърцето
спомени си приютила.
И сякаш първа среща
душите ни е озарила.
Ще се връщам –
с обич лекокрила.
Да. Думата е – мила.

193

КОРЕНИ КЪМ ДЪЖДА

Днеска бях под старата лозница –
дълго чакахме сами дъжда.
Любовта ми земна, като птица
Долетя да чистим пак ръжда.

Стар приятел гузен се завърна.
Дворната пътека оживя.
Щъркелът гнездото си прегърна.
Кучето – глад страшен доживя.

Заградих на спомените двора –
Утре цял ден ще кося трева.
Скитах лъган между чужди хора.
Куфарът потъна в тишина.

Пак в очите ми дъжда дотича,
Пак мълчахме – за какви неща!
И разбрах – от старата лозница –
Корените тръгват – към дъжда!

ТИШИНАТА В МЕН

Каквото имаше , си казахме.
Каквото трябва – го мълчим.
Знам – този Път е стръмен.
Ръка в ръка – ще го вървим.
Със изгрева ще стигнем билото.
А по-нататък - ще летим...

ТИШИНАТА В ТЕБ

Прогониха ме надалече.
Нося Родината в куфар.
И сърцето. И мечтите...
Все някой ден
ще се завърна остарял
или в кутия с прах и пепел.
Ще нося тишина.
Ти няма да си тъжна и сама –
аз ще си бъда у дома.

ТОЗИ ДЕН

И всеки ден се връщам –
Където обичам, където мечтая,
Където живея, където сънувам...
Където се смея...

И всяка нощ е утро –
утро над България –
за твоите сини езера –
очите на България!

И всеки спомен е жив!
Аз съм прокуден на Север.
Тук е Рогът на изобилието.
Студено ли ти е, мила?!?

Розови облаци ме дебнат
за масаж през ден.
Някак ще го преживея,
да те целуна – някой ден.

Людмила БИЛЯРСКА

196

ЛЮДМИЛА БИЛЯРСКА е родена през 1952 г. в София. През 1971 г. записва специалността „Българска филология“ в СУ „Кл. Охридски“. Първите си поетични опити прави още от детска възраст.

През 1993 г. заминава със съпруга си в САЩ, щата Индиана, където се установяват за постоянно.

През 2003 г. в България издава първата си стихосбирка: „Нашата песен“, а през 2008 публикува още две книги: „Босонога скитница“ и „Пустинница“. В момента подготвя и четвъртата си поетична книга. В 2008 г. вестник „България“ добавя към страниците си и рубрика „Поезия“, която тя оформя със свои творби и до този момент. Нейни творби са публикувани в „Литературен свят“, електронния портал „Родина“, френското списание “REVUE PÉRIODIQUE SUR LA VIE EN BULGARIE”, Книги NEWS.

Участва в първия български емигрантски алманах „Българско слово и багри в САЩ и по света“. Член е на Съюза на писателите в САЩ и по света от 2010 година.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОВСЛОВ

С УХАНИЕ НА РАДОСТ

Разбудено, селцето се раздвижва.
Пресипнали и вторите петли
до първите перата си подреждат.
Звънче от стадо хуква да брои...

Дечица дребни припват из дворове.
В комините оджаците димят.
Разщъкват се и ранобудни хора.
Кутренце погва шарен котарак.

А слънцето се вдига да ги види
и без да иска ръсва слънцежар.
Дечицата под сенките се скриват.
Бръшлян катери хладния дувар.

Старица свила ябълки в престилка
застава под съседския чардак.
До нея малко коте се умилква.
Ветрец разнася лъх на топъл хляб.

ПОЩАДЕТЕ ЖИВОТА!

Крещят безумци, жадни за война.
А някъде покълва крехко стръкче.
От семенце набъбва във пръстта.
Расте с минути и сънува слънце...

Закани и оръжия дрънчат.
Във този миг на мъничко човече
две зъбки никнат – ето ги на път!
На зайченце прилича. Гушка мече.

Омразата расте. Болезнен стон.
Потегля вик за мъст по нечовешки.
Деца рисуват на афалта дом.
И пита Бог: Къде направих грешка?...

МАЛКА ПРОЛЕТНА ИМПРЕСИЯ

„Дъждът заваля само толкова,
колкото да заухае коприната на чадърите.”

Почти невидим, ситен като прах –
беззвучно напоително се сипна.
И да, за часове, по даден знак,
зеленкото отвсякъде надникна.

198

По шлифера на важен господин
дъждовно кръгче мокрото оформи.
А той се смръщи смешно като мим,
опитвайки петното да прогони.

Момченце с първо зъбче, в първи дъжд
поглежда от количката с усмивка.
Над него стана цветно изведнъж,
чадърчето когато жълто плисна!

БУРЯ

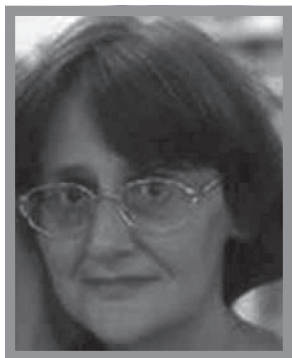
И както беше свежо и чудесно,
и както си струеше птичи хор,
небето потъмня и се провеси.
Заспуска сто завеси от порой.

Беда притисна хора, ниви, къщи
и всичко живо в смъртен страх се сви.
Земята посивя, мъгла се спусна -
отгоре тътне, а отдолу ври.

Градушката и тя дотича скоро.
Макар за кратко - ръсна стъкълца.
Утихна. И небето пак е горе.
Врабчетата отърсиха крилца.

Табелка край пътя
И в теб ще се загледа, ако минеш.
Табелчица. Забодена е ниско.
Две думи, телефон и кратко име.
Не я четеш.
Или четеш. Ако поискаш.
Две думички. Подтекста необятен...
И детско сърчице наред пулсира.
Стани човекът от съдбата пратен -
това прошепва. Никого не спира.
Не моли. Не натрапва.
Само казва:
Човеченце е жадно за прегръдка,
за топъл дом, за мама и за празник.
Табелка. В затревеното край пътя.

Мариана ХРИСТОВА

200

МАРИАНА ХРИСТОВА е родена в София през 1963 г. Завършила е Журналистика във Факултета по журналистика на СУ „Св. Климент Охридски“. Работила е във вестниците „Студентска трибуна“, „Ранно утро“, „Българска Корона“, „Български глас“, била е сътрудник в репортерския отдел на „Хоризонт“, на в. „Македония“ и на други медии в страната и извън страната. Пише стихове от дете. Била е член на Клуба на младите писатели студенти „Димчо Дебелянов“ към Студентския дом в София. Има една издадена стихосбирка в електронен вариант, качена в сайта Liternet, както и отдавна събран ръкопис за друга. От пет години е редактор на Euro-Chicago.com. През 2016 г. под нейна редакция излиза литературният сборник „Черга пъстроцветна“ с творби на български автори от страната и по света.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОВСЛОВ

* * *

И е сянка всичко преживяно
Силует зад нечия стена
И е вятър всичко неразбрано
Кратка свещ в мъглите на съня

И е кръг от всичко разпиляно
Този път, уж винаги напред
И е хляб от зърно неприбрано
Тази скръб, горчива като мед

* * *

В памет на баща ми

Любовта е тъга
Нарисувана в дъжд
Време, спряло в мига
Или миг без заграждане
Любовта не сече
Корените до кръв
Нито рони сълзи
До захлаждане

Любовта е сълза
Непролята отвън
Въглен в смели ръце
И живот без нагаждане
Тя е в сухия лист
И в горелия пън
Ако имаш сърце
За засаждане

Любовта е мъгла
С нежен спомен за път
Хлъзгав мирис на дим
И прераждане
Дали може да спре
Тя безумната скръб
Подивелия вой
И ограждане

* * *

202

Сред своята велика самота
Във храма влезе скитник
Но Бог не е в олтара на скръбта
А миг

Господ гледа в очите ти гърбом

Разпитай, преди да отсъдиш
Застани лице в лице
Преди да обърнеш гръб

Някой ден може да се зачудиш защо
Господ гледа в очите ти гърбом

И дори е забравил да се усмихва

* * *

Един поет красив и блед
пропаднал по призвание,
за пет пари слугувал век
на чуждите желания.

И остарявал миг след миг,
и късал от перата си,
а те отлитали без вик
край свраки и край патици

Накрая грохнал, стар и луд,
откъснал и последното,
за да плати за две мечти
в пространството и времето -

да се направи, че лети,
куцукайки край блатото,
и да забрави, че боли
за всяко от перата му.

Един поет красив и блед
бил някога, навремето.
Сега е онзи див старик,
настъпил ви по темето.

Макар не можещ да лети,
издига се понякога
и за перата си мъсти
по детски, като сврака.

Неда АНТОНОВА

204

НЕДА АНТОНОВА е родена в с. Николаево, Плевенска област. Завършила е Института за култура в Санкт Петербург. Работила е като журналист; редактор в художествената редакция на Военно издателство “Св. Георги Победоносец”; Автор е на тетралогия исторически романи “Памет”: (“Войната свърши в четвъртък”, “Не умирай вместо мен”, “Ангела”, “Приют за щастливи”); на трилогия за юноши: (“Обичам те, вълк”, “Вълк на покрива”, “Разбивачи на касички”), както и на други романи и пиеси. През последните години издателство „Факел публикува трилогията на Неда Антонова „Възкресените” – „Царица Елеонора Българска”, „Свършената Преподобна Стойна” и „Неговата любима”. Някои нейни романи са преведени на френски, руски, чешки, полски език. Носителка е на наградата „Николай Хайтов” – за роман. Неда Антонова е единствената жена, удостоена с наградата “Златен меч” - за най-добър разказ. Живее в Търговище.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОВСЛОВ

ЛЮБОВНАТА БАЛАДА НА ВЕКА

Христо Ботев и Венета.

*Той живее с нея десет месеца, тя живее с него
четиридесет и три години – до самата си смърт. Има
такава любов: самодостатъчна по своята природа, тя
не се нуждае от подхранване и всекидневно доказване
чрез присъствие, думи и жестове. Тя съществува,
защото в нея вярват. Любов подобна на Бог.*

Двамата са връстници.

Ботев се ражда в една от стаите на калоферското училище, където временно е живееело семейството на Ботьо Петков – учител, руски възпитаник, преводач; Венета произхожда от богатото семейство на търновския търговец чорбаджи Стоян Визирев. Майката на Христо е първа братовчедка, а доста по-късно и икономка на най-богатия човек в Румъния Евлоги Георгиев. Братът на Венетината майка – владиката Панарет Рашев – живее в Букурещ и е духовен пастир на българите отвъд Дунава.

На петнайсет години Христо е изпратен да учи в одеската Втора гимназия като стипендиант на руското правителство. Същата година Венета за пръв път – на сватбата на сестра си – се хваща на моминско хоро: в онези времена това се е смятало за нещо като представяне в обществото.

Докато той, вместо да ходи на училище, по цял ден седи в библиотеката „Юрий Венелин“, чете Тургенев и Чернишевски, пише първите си стихове и „занемарява училището“, тя се учи да шета, да посреща гости, да крои и шие на ръка с такъв ситен бод, като че тегелът е изминат на машина.

Вече седемнайсетгодишни: Христо е изключен от гимназията като „скандалист“, а Венета е омъжена за сарафина Дончо Петров, ”мъж, макар гръмлив и на години, но прибран

и не се мае по кръчмите”.

Следващите пет години – до 1869-та – Христо Ботев пребивава на много места: учител в Задунаевка, учител за малко в Калофер, (там се влюбва в учителката и руска възпитаничка Парашкева Шушулова), хъш в Браила, актьор в трупата на Добри Войников, побойник, временен курсист в Букурещкото медицинско училище, приятел на Левски, отново учител, но вече в Александрия...

През тези години Венета слугува на мъжа си, стои права „диван чапраз”, докато той вечеря, та, реши ли да посегне я за чаша, я за солница, тя да „се сурне и да му я подаде”. Всяка неделя вечер мие краката на сарафина, а когато свенливо му съобщава, че ще имат дете, той – след миенето – я кара да потопи лицето си в мръсната вода, та бебето да прилича на него. Не говори с жена си, не я има за човек, „а река ли, майко, да го нещо попитам по неговите работи, той изръмжава да си гледам там тенджерите”.

206

Хиляда осемстотин шейсет и девета. Венета иска от майка си прошка и малко пари, взема момченцето си Димитър и тайно от мъжа си заминава за Букурещ – „слугиня ще стана на вуйчо, за всичко ще му угаждам, само и само да спася детето си.” В това време Ботев все още се мае ту като даскал в Измаил, ту като издател на „Дума на българските емигранти”, където помества стихотворението „Пристанала”, посветено на красивата и богата Мина/Мария Горан Пулиева, студентка в пражкото девическо училище по музика и „философска словесност”. Макар после сгодена за котленския търговец Петър Огнянов, Мария три години отлага сватбата и се решава да обяви датата на събитието едва когато научава, че Ботев се е оженил. (Разликата във възрастта на децата им – Иванка Ботева и Сава Огнянов – да, големия български артист – е само един месец. Те след време се срещат, влюбват се, той иска ръката ѝ, но...)

Мария се превръща в кошмара на Венета и това трае почти до последните дни от живота на Ботевата съпруга. Почти!!! Защото тази изключителна жена накрая успява сама да

постигне онова, което съдбата ѝ е отказала!

Пет години – до хиляда осемстотин седемдесет и четвърта, когато Ботев е назначен за учител в българското училище в Букурещ, племенницата на владиката Панарет върти домакинството на вуйчо си, подрънква с връзката ключове като игуменка, посреща гости и поднася кафе след всяка празнична служба в българската капела, ходи на пазар с файтон, носи свилени контоши и копринени рокли с „мрежичка около врата“, кипри се във високи парижки боти, употребява само „купешки сапун“, сприятелява се с племенницата на Михаил Колони и с Наталия Каравелова, търпи досадното ухажване на някой си хаджи Аврам, който „три пътя дохожда чилиякът, три пътя маламен пръстен донася, а ти не щеш, та не щеш...“

И тъй, докато в българското училище е назначен Ботев. Стаята, в която той живее на първия етаж, се намира точно под стаята на Венета. Но никой в онези години не е забелязал между двамата някакъв знак за близост. За учителя се знае, че понякога турял колосана яка, вземал полирания си бастун и тръгвал към кметството при Александър Росети да освобождава от пушкарията някой голтак, запрян там за кражба или сбиване. Румънските власти го наричат хъшовски консул, посрещат го със ставане на крака и поръчат за него кафе. Знаело се още, че богатата вдовица на градския нотариус мадам Дуса Нъстасе всеки ден минава с купето си край българското училище и ”дири да зърне” някакъв знак от българина, на когото била направила предложение за брак, подкрепено от сумата 40,000 франка. „Аз в брачен хомот шията си не турям. Стига ми да ям и веднъж на три дни” – гласял неговият отговор.

Но идва Рождество Христово на същата онази седемдесет и четвърта. Освен рожденик, Ботев е и именяк. След тържествената църковна служба отбрани българи са поканени в приемната на дядо владика и там по-първите дами поднасят на гостите кафе и сладкиши. И точно тогава става видно, че сребърната табла пред гърдите на г-жа Венета трепери, и че, вместо да сложи чашката с кафето на масичката пред даскал

Христо, тя я подава в ръцете му и това докосване, според мълвата, ще да е било първото между двамата влюбени.

Женят се в началото на лятото. Една нощ Венета взема бохчата с дрехите, същите, които била донесла от Търново, зарязва свилените контоши, хваща Димитрето за ръка – тъй ѝ бил рекъл той: "Вземи си детето и ела при мене!" и напуска владишкия дом през задната порта, където в сянката на зида я чака любимият. Може би тогава или по-късно същия ден той ѝ казва: "Мила ми Венко, ти като ме вземаш за мъж, трябва да знаеш, че аз съм човек, дето всеки ден си търси белята и смъртта!" А тя, като няма сили и думи да му отговори, изрича думите на песента:

Два дни да те вода,
трети ден да умра,
веднъж да ми речат
Вена, Хрисювица!

208

Даскалът, вече безработен – напуснал бил училището, за да може по-пълно да се отдаде на бунтовните работи в Революционния комитет – подслонява семейството си в кирпичена къща, богато обзаведена с легло, маса и стол. През юли правят сватбата – направо на поляната в двора на Ботевата печатница на тревата постилат вестници, сватбарите – целият хъшовски род – сядат турски край софрата и всеки получава половин симид с парче варено свинско, втъкнато в него. И вино...вино... Тогава виждат как младоженецът слага ръка върху рамото на булката, „като да му бе тя баш байрактарин“ и оповестява:” Ей я, момчета! Тази жена избрах за ваша сестра и майка! Речете „сполай“!

И за пръв и последен път двамата застават един до друг: той – поет, красавец, пламенен, необясним и безсмъртен; тя – не млада, безлична, бедна, разведена с дете, неграмотна. Но... любима.

Никой от близките му не присъства на сватбата, освен калоферецът д-р Странски. Кирил бил нещо зает в училището си в Гюргево, а Стефан бил заминал за Калофер да доведе оттам майка им и малкия Боян.

Младоженците живеят бедно. Хранят се, когато има с какво. Венета вари постна чорба, пере и кърпи дрехите на хъшовете, в дома им гостува Стамболов и често пъти двамата поети спорят за бунтовните работи, четат стихотворни „експромти“ или „го удрят на песни, изригнали от дъното на празния им стомах.“

На 12 април седемдесет и шеста се ражда Иванка. Само ден по-късно Ботев решава да оглави четата. Не казва на Венета. Когато идва денят, той три пъти тръгва уж за Галац, но от прага се връща, навежда се над люлката, взира се в лицето на спящото дете... Дори не подава ръка на жена си. „Какво има да се толкоз прощаваме. Нали след три дни съм си тук.“ Така и не се сбогуват. И тези три дни траят четири десетилетия.

Научава за смъртта му от д-р Странски. „Убит е, Венето“. Не плаче. Но кърмата ѝ спира. Храни детето с каша от хляб, силно разрежена с вода. После продава всичко, за което се намерил купувач. Пише на вуйчо си с молба за помощ и прошка. След второто писмо той „смекчава сърцето си“, праща ѝ малко пари по един монах и заповядва тя да се прибере в Търново.

Годината е седемдесет и осма. „Ако знаех какво ме чака тук, щях да остана отвъд и там да умра от глад, нежели от срам и унизяване.“ Градът я посреща с омраза. Дори сестра ѝ по настояване на мъжа си не може да я приеме в дома си за повече от три дни. „Тъз жена градът ни я има за разпътна. Паряса темелния човек, оди къде оди, събра се с някакъв си хайдук, дете му доби без венчило, той я заряза и хукна да мре по баирите, а ти ми я туряш на главата...Ще ми пречи на търговията и на печалбата! Махни я оттук!“

Венета взема детето и се връща в порутената от годините бащина къща. Отначало руските власти ѝ отпускат трийсет лева пенсия, но после я спират. Ботевата вдовица тръгва да шета по домовете на богатите: у поручик Тенчев, някогашен хъш и букурешки приятел, станал после опълченец и завършил заедно с Кирил Ботев военното училище; у Хаджидренков, мъж читав и добросърдечен, но „болнав, сиромашът, изпуска се по малка нужда тъй както стои, па дори и пред кръстника

си го прави, а че и в черква”, у майката на адвоката Таушанов, „тя ми подаряваше проядените си от молци момински дрехи с петна под мишниците и ме наричаше с най-долни думи и имена...” Ходела също и да къпе мъртви по къщите.

Законът за подпомагане на поборниците също ѝ определя трийсет лева месечна пенсия. По лев на ден. (В следващите години съпругата на княз Батенберг, приел след детронацията титлата граф Хартенау – Йоханна Лойзенгер, оперна певица – до смъртта си получава от българската хазна годишна пенсия 48,000 лева.) Венета моли Прошетарната комисия за увеличение на финансовата помощ от страна на държавата, но молбата ѝ остава без последствия. Веднъж среща в Търново файтона на Стамболов. Министър-председателят я вижда, но бърза да обърне глава.

И често пъти обедът, вечерята и закуската на Иванка и **210** Венета Ботеви се състои от три-четири лъжици оцет, разреден с вода. И сух къшей хляб, натопен в оцета.

Но настават и добри дни. След смъртта на владиката Панарет, а по-късно и след отваряне на завещанието, племенницата му получава прилична сума и ценни книжа. Купува къщата на Велчо Джамджията, надстроява я, дюкяните на първия етаж дава под наем. Търновци вече забравят миналото и не плюят, когато минават край портата ѝ. Нарояват се кандидати за ръката и сърцето на богатата вдовица. И току на вратата ѝ потропат годежари. А тя се крие и се заключава.

През хиляда осемстотин и деветдесета година във Враца се открива паметникът на Ботев. Иванка, вече четиринайсетгодишна, произнася слово. Но вместо към венценосеца, Ботевата щерка се обръща с благодарност към гражданството. И въпреки това височеството я харесва и като вижда в нея бъдеща придворна дама, определя ѝ щедра издръжка – апанаж, – докато завърши образованието си в колежа Нотр Дам дьо Пари.

И момичето заминава за Виена, а Венета остава в Търново, за да преживее поредната мъка.

В онези години из България се пуска слух, че Ботев е жив,

видял го бил някой си затворник, избягал от крепостта Акра. (На тази мълва повярявал дори самият Яворов, както за това пише Михаил Арнаудов.) И Венета стяга куфар и тръгва да търси своя Христю...Така го наричала – Христю. Не знае къде да иде, но се приготвя за път. И тъй дочаква да чуе: "Тичай, бульо Христовице! Мъжът ти си иде! Носят го. Ранен е, но очите му са отворени". Клетата надежда! Тя от нищо не се гнуса и към нищо не е подозрителна! И хуква Венета към Марно поле, и го вижда: в четническата си униформа, какъвто никога не била го виждала, полегнал, гледа я, на челото му дупка и струи кръв... Припада, заливат я с вода и я свестяват. До Ботев лежат Левски, Хаджи Димитър, Караджата... Всичките в стъклени сандъци и направени от восък като живи.

Паноптикумът остава цяла седмица в Търново и Венета всеки ден отива да поседи край мъжа си. Но дори тогава не вярва, че той е мъртъв. И никога – никога! – не пита за лобното му място и не пожелава да го намери. Дори когато във Враца, на банкетата след откриването на паметника, баба Иванка – майка страдална – моли княза..." Кажете ми, Ваше Височество, кажете ми и ми посочете къде е издъхнал синът ми, да ида на гроба му, свещ да запала и да му се изплача като майка на син..."

Но отново настават трудни дни. Завършила висши науки – социология – в Женева, Иванка Ботева се връща в Търново. И започват непримирими конфликти между майка и дъщеря – едната Ботева по кръв, другата от Ботево сърце избрана. Венета проваля два опита за годещ на дъщеря си – с артиста Сава Огнянов („Но мамо, той не е виновен, че майка му е толкова красива и че баща ми е посвещавал на тази жена стихове, пък и тя е отдавна покойница...“) и с д-р Христо Аджаров от Пловдив. (Какво да я правя, Христо! Не иска да живее с нас там, а аз не мога да я оставя сама тук! Не я разбирам, но я обичам!) Отчаяна след развалянето на втория годещ, Иванка заявява, че няма да се омъжва. „Ще събера всичко, писано от баща ми, ще го издам в книга и тази книга ще бъде моето дете и Ботевият внук...“ Но все пак се омъжва – за доктора по икономика Стоян Христов. Живеят десетина месеца – колкото

Ботев с Венета – и през есента на 1906 г. бременната Иванка се разболява от антракс. Умира в София. Траурен вагон пренася тялото ѝ през Северна България и на всички гари почернено множество мълчаливо се прощава с дъщерята на Войводата, като със самия него.

Останала сама, Венета Ботева се отдава на добротворство: влага в търновския клон на Българската народна банка сумата 6000 златни лева, с които да се образува фонд „Иванка Хр. Ботева” при Министерството на народното просвещение, като с лихвите от тази сума се подпомагат ежегодно с дрехи, обувки и учебни помагала най-бедните, но добри ученици от училището „Свети Константин” в Търново. Впоследствие прави дарения на същата църква два пъти по 1000 лева, на девическия манастир „Свети Пантелеймон” в Присово и на девическия манастир „Света Троица” в Търново подарява **212** филони и други свещени одежди. Дарения прави и на манастирите „Света Богородица” и „Свети Никола” в Арбанаси. Подкрепя финансово и железничарската стачка, взема в дома си сираче от Килифарево, настанява го в стаята на Иванка и се грижи за него като за свое дете.

През тези четири години, докато в дома ѝ живее гимназистката, Венета Ботева постига нещо, което накрая я помирява с двете човешки същества, които дотогава е мразела: калоферската учителка Шушулова и Мария Пулиева – двете любови на поета. Тайно от всички и с ежедневната помощ на момичето, Венета се научава да чете. Първо прочита томчето на Ботев, излязло малко след смъртта на Иванка, а после – през дългите и тежки военни години – прочита... Библията. Това за нея се равнява на висше образование, получено в Европа. „Сега вече никой не може да ми рече, че с нещо съм по-долна от онези двете!” И заклева момичето да не изрича пред никого тайната ѝ. По-късно, когато усеща, че животът ѝ отива към края си, тя заклева и сина си: „Да не вземете да биете тъпан, че съм умряла! Стига ми, дете цял живот са ме дъвкали. Нека барем смъртта ми да си е само моя. И никакви камъни и паметници да не туряте над главата ми. Искам да

си остана тъй безкръстна, както и моят Христю”. Издъхва на 27 февруари 1919 година. Семейството уважава желанието ѝ. Погребват я само внучката, синът и сестра ѝ Мариола. (По-късно – през 1946 г. – великотърновското гражданство отбелязва със скромен паметник мястото, където почива съпругата на поета.)

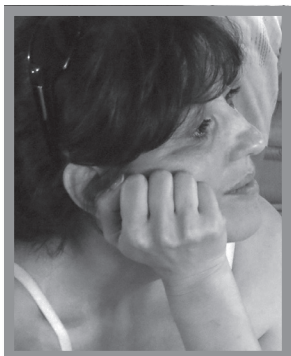
И днес човек би се запитал: защо Христо Ботев – бунтовникът, войводата, геният – е избрал за съпруга тъкмо тази жена? Отговорът донякъде е прозряла само дъщеря им Иванка. „Всички други са искали живот с баща ми. Само мама го е приела заедно със смъртта му.”

И днес старите търновци помнят преданието за думите на „баба Венета”, изречени на училищно тържество в гимназията:

„Запомнете, деца: аз не съм вдовицата на Христа Ботйова! Аз съм неговата жена!”

Светът се крепи на обичащите!

НИКИ КОМЕДВЕНСКА

214

НИКИ КОМЕДВЕНСКА е родена в Сливен, точно под Сините камъни. Там живее и до днес.

Учила е в ПМГ „Добри Чинтулов“ - Сливен, а по-късно завършва българска филология във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“.

Откога пише? Трудно е да се каже... За какво пише? За това, което се случва около нас: живот – понякога нежен като майчина ласка, понякога груб като юмрук в зъбите.

Има две самостоятелни стихосбирки – „Свят за лудите“ и „Педя душа“.

Получила е и няколко литературни награди. Но най-голямата за нея е наградата на читателите.

Защото нейните думи са за тях.

И ако променят за добро поне едно сърце, значи има смисъл да продължава.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

БОЖИ СИН

Исус беше малко, рошаво циганче с тежки черешови очи и усмивка, която сякаш беше залепнала за плътните му устни. Постоянен пациент на детското отделение на градската болница, той не се отделяше от престилката на доктор Милева. Следваше я навсякъде като кученце, дори по време на нощните ѝ дежурства.

Когато за първи път постъпи в болницата, Исус беше на три месеца. Майка му, развлачена и сополива жена с изгризани до кожа нокти, го донесе една сутрин в приемния кабинет, без да може да обясни какво му има. Изломоти на завален български, че „ни щялу да яде Исусито“ и разгъна мръсното одеяло. Когато видя малкото полумъртво същество, приличащо повече на демон, изпълзял от предверията на ада, отколкото на човешко дете, сестрата изхълца и тръгна да търси дежурната лекарка.

215

– Доктор Милева – притеснено каза тя, – една циганка от Кипилово е донесла детето си. – После помълча малко, сякаш се колебаеше, и прошепна: – Исус!

– Исус ли? – засмя се Милева. – Сега кажи, че и майка му е Мария, и те признавам!

– Недейте така, докторе! – дръпна се сестрата. – Само да видите детето, ще настръхнете.

Милева не се стресна особено. В дългата си практика тя беше видяла много по-страшни неща от едно недохранено циганче. Беше кърпила малки момиченца, жестоко изнасилени от собствените си бащи, беше държала в ръцете си деца, размазани до неузнаваемост от пияни шофьори, но видът на малкото същество, което френетично свиваше и отпускаше тънките си като кибритени клечици пръсти, я потресе. Първо го изкъпа с топла вода направо в мивката. След това безцеремонно изгони майката, като я заплаши, че ще ѝ вземе детето, ако не си размърда дебелия задник и не си гледа децата. Донка, майката на Исус, изобщо не се притесни. Макар да нямаше още 20 години, тя беше успяла да роди вече

три деца и четвъртото ѝ идваше повече. Каза, че ще дойде след месец, и тромаво се надигна от стола. Лекарката не я погледна повече.

Малкият Исус се възстанови удивително бързо. За няколко седмици слабото му телце се наля, помътнелите му очи се избистриха и той започна весело да гълголи и да се оглежда любопитно из стаята. Понякога лекарката го вземаше на ръце, притискаше го нежно и му пееше весели детски песнички. Тогава Исус се усмихваше и мургавото му личице сякаш засияваше. Мариета Милева нямаше деца. Някак все не можеше да срещне свестен мъж, а може би и не искаше. Отначало си казваше, че има време, после се втурна да прави кариера, докато годините се изнизаха като пясък през пръстите ѝ, и времето отмина. Сега живееше сама в малка гарсонiera и не искаше да чуе за съпруг и деца. Но Исус обичаше. Обичаше го някак странно и непонятно, толкова силно и първично, сякаш детето не ѝ оставяше никакъв друг избор, освен любовта. След първия престой последва втори, после трети и по всичко личеше, че малкото кипиловче ще порасне в отделението. За осем години през болницата минаха стотици пациенти, идваха нови лекари и сестри, други напускаха или умираха, само Исус беше неизменно тук – като част от самата болница.

216

Някъде по това време се появи и отец Петър. Беше решен да направи параклис в болницата и не миряса, докато не му заделиха едно ъгълче до детското отделение, където скоро се оформи малък божи храм. Отначало Милева възрази, тя беше убеден атеист, но скоро се отказа и остави оца да прави каквото си иска. В края на краищата, малко вяра и няколко восъчни свещи понякога вършеха чудеса. Или поне хората си мислеха така...

Тази сутрин визитацията свърши рано и Мариета реши да се отпусне в парка на болницата заедно с Исус. Взе от автомата късо кафе за себе си, чаша горещ шоколад за детето и седна на една олющена пейка. Беше средата на юни, паркът тънеше в зелените сенки на стари дървета, а въздухът беше натежал от топлите слънчеви лъчи. Исус хукна подир една смешна лилава пеперуда и скоро се запиля сред тополите в

другия край на парка.

– Искате ли малко компания?

Доктор Милева се стресна, но щом видя едрата фигура на отец Петър, се усмихна и каза спокойно:

– Предполагам, че и без друго ще се настаните, така че не виждам смисъл да възразявам.

– Абсолютно сте права – каза отчето и невъзмутимо седна до нея. Той беше висок, преждевременно побелял 40-годишен мъж, но сивите коси не го състаряваха. Напротив – придаваха му някаква сигурност и едва доловимо достолепие, което вбесяваше Мариета. Двата често спореха за вярата, за Бог и за Сътворението и макар да се държеше студено, лекарката се чувстваше привлечена от този мъж. Приличаше ѝ на паяк (само че не зъл, а добър), който я оплита в тънките мрежи на безпочвените си убеждения, а тя не намираше сили да се измъкне. Лекарката бръкна нервно в джоба на мантията си, **217** извади кутия цигари и запали.

– Не бива да пушите – каза отецът. – Това ще ви убие.

После невъзмутимо измъкна изпод черното си расо стара табакера, запали си цигара и пое с наслада тежкия цигарен дим. Милева се ядоса.

– А вас няма ли да ви убие? – попита заядливо.

– Мен ли? – усмихна се свещеникът. – Аз там съм с връзки.
– И погледна нагоре, сякаш искаше да покаже, че Господ му е личен приятел.

– Ама и вие сте един поп! – ухили се тя и заби поглед в картонената чаша. – На това не му ли се казва богохулство?

– Такова си е, но аз не приемам всичко толкова сериозно. Прекалено сте напрегната.

– А каква да съм? – сопна се Мариета. – Днес изписах момченце с пневмония, защото леглото ми трябваше за друго дете – деветгодишен диабетик. Понякога се чувствам като клоун, който раздава билети с късметчета на входа на цирка, а късметите му не струват и хартията, на която са напечатани. След няколко дена ще трябва да пусна и Исус, за да го натири майка му като псе да проси по пътищата и само след месец ще го докара почти умрял от глад и бой, а аз няма да мога даже

да ѝ забърша един шамар, задето е такава кучка.

– Понякога Бог ни праща изпитания, за да изпита вярата ни – поклати тъжно глава свещеникът и всмукна дълбоко от цигарата.

– Хубави изпитания, няма що! Само дето аз не вярвам нито в Бог, нито в изпитанията му. И ако пак ми кажете, че страданието ще ме извиси, ще ви цапна!

– Дори не съм го и помислял – кротко възрази отец Петър.

– И недейте! – озъби се Милева.

– Мислех да ви кажа, че съм говорил с един познат от Агенцията за закрила на детето. Обеща да направи нещо за вашето момче.

– А вие да не мислите, че аз не съм? На всички им е ясно, че цигани като Донка държат децата само заради детски и помощи, но въпреки това пръста си не мърдат.

218

– Сега може и да го размърдат.

– Аха, ще го размърдат! – иронично се изсмя Милева. – С божията помощ...

После, като видя, че е прекалила, наведе глава и тихо се извини.

Изведнъж до тях сякаш от нищото се появи Исус с вечната си усмивка, протегна ръка и каза:

– Вижте!

В малката му шепичка, отпуснало криле, лежеше едно лястовиче. Доктор Милева пое безжизненото птиче и като погали детето по главата, тъжно каза:

– Умряло е, Исусе. Ако искаш, ще донеса една кутия да го погребем някъде.

– Нц – цъкна с език детето. – Живо е.

После взе птичето и замахна с ръка. И преди някой да го спре, то подхвърли високо във въздуха малкото телце и замечтано го проследи с очи. За момент лястовичето застина във въздуха като изящна скулптура на страданието, после изведнъж размаха късите си криле и полетя забързано към тополите. Милева изхълца. До нея отец Петър вдигна ръка и бавно се прекръсти.

А Исус се усмихваше...

– Сигурна съм, че беше мъртво... – прошепна Мариета и погледна втренчено свещеника.

– Аз също – простичко каза той. – Бог ми е свидетел, аз също...

Два дена по-късно Исус си тръгна. Милева беше сигурна, че Донка ще го доведе само след месец, но тоя път се надяваше, че връзките на отчето ще смажат колелата на тежката държавна машина, и най-последно щеше да измъкне това дете от алчните ръце на майка му. Но Донка, сякаш усетила с някакъв животински инстинкт, че могат да ѝ вземат момчето, не се появи повече. Лятото се изниза неусетно, после дойде есента заедно с разкаляните улици и купчините нападали листа, а Мариета все чакаше. Към края на февруари вече се беше отказала и ако не бяха дългите разговори с отец Петър, съвсем щеше да загуби надежда.

Но една студена зимна вечер той се върна...

219

Още докато крачеше забързано по сивия болничен коридор, Мариета усети тревожно пърхане в стомаха си – като криле на умираща лястовица. В приемната стая завари главната сестра, която нервно нареждаше пълни спринцовки в малка табличка.

– Добър вечер! – поздрави тя и без да дочака отговор, продължи: – Той се върна.

– Кой се върна? – не разбра Милева.

– Исус, кой друг! Жив-умрял е, божке! Тая Донка е за убиване...

Мариета не каза нищо. Облече мантията си и веднага отиде да види момчето. То лежеше отпуснато на леглото, с поглед, сякаш вперен в пустотата на стаята. И Милева неволно си спомни малкия демон, с който го бяха оприличили, когато за първи път влезе в болницата. Бузите му бяха хлътнали, кожата сякаш беше залепнала направо за костите. И тези черешови очи, хлътнали тъй дълбоко в орбитите – черни и бездънни като ями. Лекарката изруга тихо. Чул гласа ѝ, Исус бавно извърна глава и измъчено се усмихна.

– Докторке – с мъка каза той, – дойдох си.

– Да – прошепна Мариета и се обърна, за да не види детето

сълзите, които напиреха в очите ѝ. – Поспи сега, аз ще остана при тебе.

И Исус уморено затвори очи, спокоен, че най-после е у дома. През цялата нощ лекарката остана до малкото легло. Хванала тънката ръчица, тя ту се унасяше в неспокойна дрямка, ту ставаше да провери системите, а после трескаво го хващаше за китката и търсеше пулса му, който едва се усещаше през тънката като оризова хартия кожа. Към три часа Исус отвори очи и се надигна. Тъмните му зеници отново бяха чисти и спокойни, а хлътналите му бузки изглеждаха странно порозовели и свежи. Той се наведе над заспалата жена и дълго я гледа. Плъзна ръка по разпиляната ѝ коса, целуна я и се отпусна на възглавницата. Малкото му сърце изведнъж ускори неравния си ритъм, сякаш бързаше да поеме последните глътки въздух от свитите дробове. После притихна. Един лунен

220 лъч се промъкна през тънкия процеп на щорите и гальовно се плъзна по нежното детско лице. Завъртя се няколко пъти, след това изчезна, сякаш никога не го е имало.

На два километра от болницата отец Петър сънуваше, че пропада в мрачната бездна на Ада. Падаше така от часове, изгубил всяка надежда за спасение, а дори не смееше да извика за помощ. Изведнъж една малка ръка се спусна към него и го издърпа нагоре към светлината. Свещеникът се стресна и отвори очи. Стана от леглото, включи нощната лампа и по навик погледна към голямото дървено разпятие, подарък от майка му. Там, с протегнати ръце и трънен венец на главата, Исус му се усмихваше.

ВРЕМЕ ЗА СЪН

Колко прости и ограничени хора има на тоя свят, Господи, колко ситни душици! Ето, навсякъде мизерстват хора, умират държави, измислят се държави, раждат се изроди, светът се дави със себе си, а бай Петко страда, че му избягала котката. Чудо голямо и трагедия!: „Бай Петко, казвам му, зарежи я таз котка. Довечера ще отида да изхвърля боклука и ще ти наловя цял чувал всякакви котки. Сто котки ще ти хвана – да си избереш една и да мирясаш.“

Бай Петко обаче не ще, иска си неговата котка. Тя е една проскубана мискинска гад, дето се разгонва през три месеца и опищява целия вход. Колко пъти ми е пикала на постелката и ми е маркирала вратата, бройката му изтървах. Ах, как не се обичаме с тази котка и да си призная, откровено се радвам, че изчезна. Кой я знае къде метлосва из града и се опрашва с бездомните котараци, плоди се на поразия и разнася бълхи и болести, но за бай Петко тя е като свидна рожба.

Иначе той деца няма. Никого си няма. Жена му го зарязала още преди години и си живее сам като бухал. С котката. Толкова пъти съм го молила да се включи в спасяването на света, прави се на ударен. Сам е, пенсионер е. Какво му пречи да седне в центъра и да събира подписи! Толкова кампании направихме – за референдуми, за протести, за болни хора... И сега правим подписка за детска площадка в квартала, а бае ви Петко даже не се разписа. Нищо нямало да стане, той светът си бил измислен крив и крив щял да си отиде от тоя свят. Хайде, моля! Че крив ще е, какъв да е, като е пълен с Петковци!

Прибирам се вкъщи и сядам да работя. Оедна местна медия ми поръчаха да напиша статия за културния живот в града. То кой знае каква култура няма, но все пак се случва това-онова. Миналата седмица в библиотеката правихме представяне на последния роман на писателя М. Както обикновено, събрахме се десетина библиотекарки и редовните културтрегери – момчета и момичета на по 82 и отгоре. На тях не им пука за романа на писателя М. Не са го чели, няма и да си го купят –

с културните си пенсии едва връзват краищата на тъжния си живот. Но още искат да се чувстват значими, да покажат, че са млади по дух, макар и малко поомачкани... Затова идват на всичко – и на протести, и на събития. Тъжно е да ги гледаш, приличат на посърнали кокичета с крехките си косици и ръце, отънели като оризова хартия. Но поне се опитват да се борят. Не са свити в черупчиците си Петковци, на които целият мизерен свят започва и свършва с една проскубана котка.

Поглеждам файла и си тегля една майсторска. Проклетата котка се е наместила на всеки ред и ме гледа с посърналите очи на бай Петко. Часът е 22.40, нямам нищо написано, а утре трябва да изпратя статията. Отварям прозореца и паля цигара. Навън е минус много. До колко градуса под нулата оцеляват котките? Особено ако са домашни и са свикнали да спят завити до ушите в топлите одеала на дядо си Петко... И докато се усетя, вече съм навлякла якето и заключвам тихо външната врата.

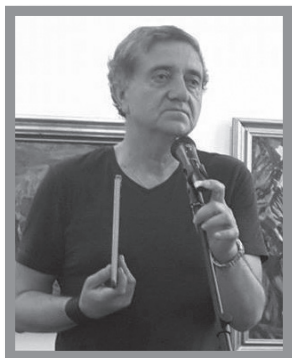
222

Тръгвам по ококорените квартални улички като сомнамбул. Светът се е отръскал от падащите снежинки като мокро куче и започва да живее – тъмен нощен живот. Точно този живот и този свят, срещу когото вода великите си дневни битки. Пред входа на кръчмата двама пияни се карат на висок глас и аха-аха – да се сбият. Подминавам ги с бърза крачка, а сърцето ми ще се пукне от страх. Как може да съм такава патка! Ако някой ме скотавчи, ще ми извие врата като на пиле, а у дома даже не знаят, че съм излязла. Ами котката?... Тя как ще се оправи в този чужд и толкова грозен свят? Затова продължавам да обикалям – час, два, безкрай... Само че е адски студено – минус много. И когато най-накрая решавам да се прибера и да зарежа и котката, и спасяването на тоя скапан свят, дето крив се е родил и крив ще си отиде, до вратата на входа виждам бай Петковата нещастна котка. С тая котка никак не се понасяме – аз я ругая като хамалин, а тя вирва опашка и драсва нагоре още щом ѝ замирише на мене. Но сега я грабвам и притискам измръзналото ѝ телце до сърцето си, а тя ближе с грапаво езиче вкочанените ми от студ ръце. Звъня на вратата на бай Петко. Той сигурно спи вече, но заради котката си струва да го събудя. Той обаче не спи, мисли за рожбата си. Отваря

веднага и очите му се насълзяват от обич, от благодарност и от облекчение. Давам му котката и тръгвам надолу, а думите му „Бог да те поживи, чеденце!“ се свиват на кълбенце в ума ми и предат, и мъркат, и ме приспиват...

Прибирам с вкъщи и поглеждам навън. Снегът вали тихо и обично, а светът спи, спи. Нека спи! Време му е.

Николай МИЛЧЕВ

224

НИКОЛАЙ МИЛЧЕВ е роден през 1958 година в град Плевен. Завършил е Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”, специалност Българска филология. Работил е като заместник главен редактор на вестник „Средношколско знаме.“

Автор на поетически книги, между които “Висока лоза”, “Лирика”, “Случайно и определено”, “Бяла залисия”, “Изневиделица”, “Пейзажи с Лолита”, “Очи широколистни”, “Надеждата е бебе с очила”, “Петел от малинов пейзаж”, “Само рисунки”, “Малката поетеса”. През 2013 година излезе поетичната му книга „Гънък дъжд“.

Последната му издадена книга с поезия е „Прелъст и светогорски стихотворения“. Автор е на текстове на детски песни и на либретото и песните на детския мюзикъл „Таласъми без налъми“. Печелил е награда за най-добър текст на детска песен в конкурса “Verdi note” в Батипалия – Италия.

Носител на национални литературни награди, между които Награда за студентско творчество-Шумен, 82; Национална награда на името на Петя Караколева за детска литература; Награда на в. „Труд“- „Златен ланец“, 2010г.; Номинация за награда „Балканика“; Национална награда на името на Биньо Иванов и др.

Негови стихове са превеждани на английски, руски, френски, румънски, турски, унгарски език.

Вече 25 години работи като учител по български език и литература в 105 училище „Атанас Далчев“ - гр. София.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОВСЛОВ

АНТИЧНА СЕРДИКА

Защото ме целуваш толкова старинно,
ти подарих дълбочините на антична Сердика.
И никакви подземни улици не могат да отидат
оттатък църквата, приличаща на вечер.

Аз съм живял така – разполовен... В археология,
която осветява мъчни стенописи.
И никакви подземни строфи нямат основание
освен една – че ме целуваш толкова старинно.

Не си признавам, но потъвам в експонатите –
като дете, дошло да хвърли камъче.
И само гущерчето в дълга антология
записва как изглеждаме старинни.

Към края на разходката по времето
ти подаряваш бъдещи часовници на просяка.
И да е ясно, че не сме изгубени,
превеждаш стихове, написани от сенки.

Страхувам се, че любовта ни слиза
по стъпала, по-лъскави от слава.
Целувай ме старинно... Утре някъде
ще разкопаят град с едно стихотворение.

ИМЕ НА ЖЕНА

Толкова те обичам, че не искам да мисля това.
Ти си най-неподвижното и най-разлюляното нещо.
Даже името ти е съвсем невеществено
и трепти, и ухае в невъзможната бяла трева.

От сезон към сезон – всяка смърт ни прилича все повече.
Не разчитай, че сезонът на бялото има предимство.
Даже името ти е едно и невидимо
и от толкова тъмни и светли инфаркти нагарча.

226

Ще ти купя ръкави за последната книга с ръце –
прегърни я - може би ще прегърнеш последната рима.
Даже името ти не е същото име,
а от моите пръсти е останало само перце.

И защото приличаме на врабчета от отвъдна страна,
и защото съживяваме преbledнялото наше вчера,
аз ти казвам – смъртта е отчайващо вкусна,
ако ти нямаш име на родила снежинки жена.

ЛЮБОВЕН ПЕЙЗАЖ

Само като погледна пейзажа,
и мога да го позная – мога да го позная.
Затова нарисувах тъга за паяка...
Нарисувах тъга за паяка и прекрачих пейзажа.

Тук съм бил много пъти...
Бил съм плахо дете – цял живот тази плахост ме носи.
Затова нарисувах на човката кос.
Нарисувах на коса череша. И костилка, която да мъти.

Бил съм плахо дете.
Цял живот съм живял на ръба на цветята.
Братовчед съм на шипката... Но очите на моите братя
са червените шипки на друго поле.

И нима има друго поле?
Може би съм поникнал в неродена до вчера градина?
Затова нарисувах една ябълка с минало
и се влюбих в жената, която не може да е.

Нарисувах жената, дошла да разцъфне сама.
Дошла да изпълни пейзажа с превъзходно отсъствие.
И тъгата на паяка върза моите пръсти
и не мога дори да напиша, че е моя жена.

Продължавам да имам един кос и череша, и брат.
И ги каня – призори да изпием пейзажа.
Аз съм толкова жаден... И едва ли след това ще разкажа
за жената, която подарява ябълки на целия свят.

ЛЯТО

Глухарче – между водорасли.
Видях го, докато те гледам.
Любима,
толкова си бледа,
че ако трепна, ще угаснеш.

Любима, все така ли зъзнещ
по дъното с далечна рокля?
Глухарче,
думите са мокри
и като риби се изплъзват.

228

А рибите ще дойдат с вятър,
след който всичко ще е равно.
Глухарче,
нека много бавно
опитам капчиците сол в косата ти.

ПЪРВА СРЕЩА

Когато ме видя за първи път, ми каза:
„Ти си дойде“.
Когато те видях за първи път, купих хляб и ти казах:
„Само с тебе съм някъде.“

И забравих да те попитам
на коя улица и адрес живеем в това стихотворение...

ТВОЕТО ИМЕ

Не помня имена...

И затова ти винаги се казваш по един и същи начин.

Не се сърди, любов – не помня имена.

Но знам, че името ти е направено от бавни букви.

И колкото да бързам да го изрека,

то си седи на края на живота ми

и никъде не ходи.

НА ПЕЙКАТА В ДВОРА

Чакам те петдесет и осем светлинни години –

да ми дадеш сърцето си. На пейката в двора.

Свечерява отдавна... И защото настинах,

си навеждам очите и обличам пуловера.

КАК ПИША СТИХОТВОРЕНИЕ

Не мисля... Не дишам... Все още е рано.

Оставям думите да кацнат по-близко.

Точно тогава губя съзнание

и намирам всичко, което искам.

РЪЦЕ

Имам дълги – сякаш безкрайни ръце.

От косите ми почват, къде свършват – не помня.

И като пиша с тях направо по хоризонта,

на главата ми свети едно синьо перце.

Николай ПЕТКОВ

230

НИКОЛАЙ ПЕТКОВ, известен още като отец Николай от Дивдядово, е роден през 1971 във Велико Търново.

Негови състуденти твърдят, че е учил филология, философия, богословие и история.

Онова, което може да се приеме като достоверен факт за отца е, че освен доктор по литература и автор на дисертационния труд "Образите на пътя и възрожденския наратив", той е преводач на три от шестте химна на Прокъл Диадох. Интересите му в областта на късноантичната философия могат да бъдат проследени в сборника му "Химни и монодии" (изд. "Фабер", 2005). Отец Николай е автор и на няколко белетристични книги: "Стадионът на Старата госпожа" (изд. Сиела, 2012), "Кирил и Хипатия" (изд. Изток-Запад, 2013) През декември 2016 се очаква да излезе предпоследната му книга "Борхес и другите - там". В настоящия алманах публикуваме фрагмент от все още незавършената му повест "Тук, с Гогол".

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБГОСЛОВ

ИЗ „ ТУК, С ГОГОЛ“

ИСТОРИИ, РАЗКАЗАНИ С ЕДНА ДУМА

“Тук” е единствената дума, която запомних от тайландското си пътешествие. Според това как ще звучи гласната, означава или “всеки”, или “някой от всички”. Повторена два пъти, сричката се превръща в рикша с мощен японски (или корейски) двигател. Към нея може да се монтира практически всичко - от касапница с транжорна и средно голям семеен ресторант до весела индийска компания, запътила се на сватбено тържество някъде из безбройните острови на Сиамския залив. Всъщност, *Тук-тук* е всичко, което се движи, но най-вече - разказ за неповторимата атмосфера, както на безкрайния Банкок, така и на малките улички, водещи към безлюдните плажове на Нуклуа. При все че “тук”, независимо от звученето на единствената гласна в думата, беше най-краткият начин да се каже, че никой, докъдето и да е стигнал не може да избяга от собствените си истории, ... защото *“навсякъде сме тук”*

231

Тези думи, малко преди да замина за Тайланд, ги чух от Николай Василевич. Срегнахме се на осветяването на Сорочинския, тоест на Поморийския манастир. Денят беше Възнесение Господне и понеже руснаците не знаеха кой е “свети Спас”, но знаеха как е 40, на руски; Сорочинският панаир някак от само себе си се превърна в Сорочинския манастир. Дали защото и двамата бяха от един и същи край - Полтавския, или защото съдбата бе решила да прекарат половината от живота си в чужбина, а може би, просто от носталгия, но Николай Василевич обичаше да обяснява света чрез Гогол. Наричаше го “моят Гугъл” и настояваше, че фантазиите и кошмарите на писателя-пътешественик са неизмеримо по-безкрайни от Интернет пространствата. Уж наскоро, по случай 200-годишнината от раждането на Гогол, издали всичко писано от и за него, но истината била, че колкото повече човек чете

украинеца, толкова повече се обърква. И колкото повече се обърква, толкова по-далеч от Русия се оказва. Без дори да знае нито на какъв език ще се скара с приятелите си, нито на какъв език ще напише книгите си. Така разбрах, че подобно на своя бележит съименник, игуменът на манастира през половината от живота си, също бил далеч от родината си. Превърнал се в нещо като аеромонах, защото прекарал повече часове във въздуха, отколкото в олтара на църквата. Случайно или не, младостта му преминала в градовете на Гогол - Рим, Ница и Париж. После, като докторант, продължил да го следва из немските му пътища - специализирайки и във Франкфурт, и в Дюселдорф, и във Ваймар. Но сега, в старостта си, проумял, че трябва да се пътува на изток - първо към България, а после към Тайланд. Към България, понеже по южното ни Черноморие имало над 300 000 руснаци; а към Тайланд - защото само в Сиамския залив били повече от три милиона. Затова Николай Василевич имал мисията да създава руски манастири в България, да открива черноморски подвория; да измисли местата, където руснаците ще се чувстват като вкъщи, а веднага следва това - да отскочи до Пукет, Банкок и Патая, като свърши и там същото, само че умножено по десет... После в Рим и Сицилия, Франция и Германия... „Нашите никога не се чувстват у дома си, затова непрекъснато пътуват“, тихо, сякаш на себе си, каза моят събеседник. Бургас и Созопол, Свети Влас, и Поморие, Равда, Слънчев бряг и Несебър били съкровени моменти в новата руска история. Ето защо Николай Василевич се трогнал от проповедта ми; аз не просто съм говорел на родния му език, но и прекрасно съм разгърнал алегорията за постоянния град; трогнала го мисълта за „града, който - докато сме живи - винаги ще го нямаме, така безумно ще го нямаме, че дори не ще сетим, че ни липсва“, впечатлил се и от паралела, който съм направил между Гогол и апостол Павел, от това как с една единствена дума - “хутурь” може да се разкаже всичко, и най-вече историята на нашия панаирджийски Ерусалим, не случайно наречен Миргород, град от шатри, който хем го, има, хем го няма, подобен на реката в “Подмосковние вечера” - и се движи, и не се движи.

Никога не му е хрумвало (каза го и, вероятно, беше искрен), че староеврейската дума за «шатра» - «сук» и малоруската «хутурь» могат да имат общ корен; бил забравил, че самата скиния също е шатра, подобна на палатките, с които циганите и до ден днешен обикалят панаирите, че от такива шатри са правени номадските селища по пътя от Египет към Ханаан, затова в тях всичко било събрано в едно - животни и царе; просяци, бродяги, патриарси... Подобен “хутурь” - не помня да съм го казвал, но Николай Василевич вярвал на ушите си - била руската душа. Искала да бъде навсякъде, защото щастието било там, където нея я е нямало. Така от дума на дума, от водка на водка, до сутринта говорехме за това как опитомяваме местата, за да ги превърнем в родни, но и за точно обратното стана дума - как никога няма да опитомим местата, как завинаги ще си останат до болка подивели, и за Поприщин, естествено се заговорихме - *как оседлава тройка с бързи като вихър коне. И се отнася - далеч, все по-далеч от тоя свят... А небето се върти на кълба пред него; в далечината блещука звезда; гората лети с тъмните си дървеса, от едната страна е море, от другата - Италия, и ето - виждат се вече руските къщи... но и там няма на кого да кажеш: “Майчице, спаси клетия си син! Няма кой да отрони сълзица над болната ти главица, няма място за теб на тоя свят!”*

Малко преди разсъмване, точно когато повярвах, че с Николай Василевич вече ни е свързала крепката българо-съветска дружба и съм станал великият осветител на новите руски земи, той смени очилата си със старческите (както се изрази самият той), обърна чашата с дъното нагоре, въздъхна и каза:

- И все пак, нали разбираш, отче Тома, че за теб място в този манастир не може да има. - Погледнах го внимателно и за първи път забелязах тремора му. Не само ръцете, цялото мутяло леко, почти неосезаемо потрепваше в такта на паркинсона. - Не го приемай лично. - сякаш под влиянието на водката провлачи гласа си игуменът. - И Гогол да дойде, и за него няма да се

намери място. Защото всичко у вас напомня за английската риба, дете казала три думи на някакъв чудноват език. Уж сте хора нормални, в ума си, както се казва, ама понякога дяволите ви вземат, и започват едни безкрайни словесни салати¹, като оная - помниш историята - за куция бъчвар, който произвеждал луни². Вари ги, печи ги, не можеш им намери местата. Нито на рибите, нито на луните. Единственото, което донякъде ги спасява, е че са разказани от един луд. Иначе присъствието на Великия инквизитор е съвсем необяснимо. Друг е въпросът, че Гогол почти пророчески прехвърля действието в наши дни - през 2000 година, времето в което всичко ще е видно... и най-вече, че *“човешкият мозък не се намира в главата, а се носи с вятъра откъм Каспийско море”*... Така де, щом може да има мобилни телефони и мобилен Интернет, защо да няма и мобилни мозъци. Такива, дете влизат и излизат в главите ни според волята на ветровете - прихна да се смее Николай Василевич. - Няма как да е по друг начин. Но въпреки това, добре ще е да знаете, че никой от вас не е Фердинанд VIII³ и не всички истории са ви позволени. И - нека бъде съвсем ясно - лудостта на героите ви, не може да ви бъде алиби... поне в този манастир.

- При все, че от подобни налудности могат да се раждат шедьоври, като *“Легендата за Великия инквизитор”*⁴ - опитам се да го апострофирам. - И така става безпощадно ясно, че историите се мерят не по ума на разказвача, а по ума на слушателя. Казваш ли се Иван Карамазов или Фьодор Михайлович можеш да намериш здрав разум навсякъде. И обратно, ако здравият разум е в съмнително преизобилие...

- Ох, само за Достоевски не ми приказвай. - прекъсна ме грубо той. - Друг е въпросът, че и той няма място в поморийския манастир. Един път отвориш ли вратата, тук ще нахлуят всички отделения на психодиспансера. А ние, батюшка, не искаме летци по коридорите.

- Защото без Гогол и Достоевски твоите монаси, владико, са много нормални. Я погледни дядо Йосиф или дядо Стилиян; Августин погледни, и ми кажи дали точно руската литература е големият проблем на нашето монашество?

- Това е друго. - бавно и провлачено, почти шепнешком отговори той. После внимателно ме поогледа и продължи. - Те не са луди, те са болни. И мястото на болните е в болницата. Знаем, ще кажеш, че психиатрията също е болница, но не забравяй, че разлика има. Дори в Христа всички да сме заедно, тук, в болницата Му, трябва да сме разделени, на различни етажи, в различни сгради, вероятно в различни градове, в различни епархии...

- И, ако може, на различни континенти...

- Не исках да го казвам, но точно такава е идеята ми. Защото литературата е мечтание, а в Църквата място за мечтания - няма. Ако на мен не вярваш, прочети си вечерните молитви и виж не се ли молим Господ да ни избави от тях...

- Молим се Господ да ни избави от вечерните молитви?!? - усетих пробойната в граматиката му и се опитах да атакувам през нея.

- Не, идиот такъв! Молим се да ни запази от халюцинации и лукавства, от фантазми и мечтания. Би трябвало да знаеш, че са заразни. Подобно на грипа, и те се предават по въздушно-капков път, така че... надуши ли ги някой... Не, отец Тома. - приятелски ме прегърна той. - Няма смисъл рано сутринта, да спорим за халюцинациите. Просто не ги ща. И няма да допусна в този манастир нито една от тях. Под никаква форма... Нали знаеш приказката за котката и одъра?! Пуснеш ли я веднъж под одъра, знаеш къде ще се качи, нали?!

- Ти, владико светий, все по-отчетливо започваш да се уподобяваш на библиотекаря Хорхе от "Името на розата" - знаех, че говоря маниерно. Нямахме как да не почувствам, че речта ми е объркана и някак хаотична, но когато човек неистово иска да запази достойнство, да излезе читав и от разговора, и от вечерта...

- Което едва ли е чак толкова страшно. - засмя се той. - В края на краищата, манастирът на Умберто Еко е изгорен, защото в него влизат такива като теб. Не забравяй, че главният герой в книгата е от Баскервил, а от там - както добре знаеш, не е излязло нищо добро...

- Да, ето по какво Баскервил и Назарет си приличат... -

когато човек няма какво да губи, не е трудно да си позволи известна заядливост.

- Сега видя ли защо никой не те обича?! Защото в интелектуалната си наивност дори не подозираш, че всеки приятелски разговор ужасно прилича на бокса. В него няма как да се постигне гросмайсторско реми. А ти винаги искаш да печелиш. Без дори да подозираш, че твоите печалби са наши загуби... Болки, аркади, неудобства.. и всичко това - за да те признаят за умен, за интересен и талантлив. Само че, Тома, какво печеля аз от твоите победи? Каква ми е ползата от теб? Сигурно и Бернар Ги, инквизиторът от твоята книга е задавал същите въпроси на Уилям от Баскервил?... Не знам - игуменът замълча многозначително. - Може би заради огромната власт, която Партията ми даде, самият аз твърде много приличам на инквизитор. На един уморен инквизитор... Уморих се от книги, приятелю! Защото нищо не уморява повече от излишните книги. Все по-трудно ми става да различавам добрите и лошите герои. Виж, с присъствието на дявола, нещата стават лесни и ясни. Изгонваме го... и светът се оправя. Пък и ти замислял ли си се откъде идва думата "черт"? Чертожник е дяволът, момче! Писател и художник! Отвориш ли книгите на Гогол, навсякъде ще го срещнеш. Стои, гледа те в очите и ти се хили. Всички истории са негови и са написани с рогата му. Но изгориш ли книгите...

- Злото изчезва, нали?!

- Не съм много сигурен - направи се, че не усеща иронията ми. Така или иначе, в моя манастир също няма нужда от вторите томове както на "Поетиката", така и на "Мъртви души"... Дори и Гогол го е разбрал... така че не бързай да ме обвиняваш. Но не бързай и да замълчаваш. Тук всичко мълчи. Дори и мъртвите души на Чичиков не мълчат толкова ужасяващо. Освен с теб, няма с кого говоря. Така че - ако позволиш - този пиянски оксиморон - върви си "тук", в Тайланд. Ето видя ли, намери се континент за теб. Моят континент... Нали това искаше... Да поръчам ли чай? - внезапно прекъсна мисълта си Николай Василевич, след което, без да изчаква отговора ми, продължи - цялата ви литературна компания се хващате под мишница,

яхвате си метлата или - по-добре - бързите като вихър коне на Поприщин... или - така все пак ще е най-сигурно - катарските авиолинии. Пък ако щете - може турските, малайските или австралийските. Все ми е тази. Важното е да не сте тук! Там, зад Индиите ще има място за вас. И за комическата ви църква - също ще се намери. Предчуствам успеха ви, Тома... Между другото, като изтрезнем ще ти подаря някои мои контакти. Защото тук, след като един път сте си подпечатали жълтите картони с разни недоизмислени хамбургски луни, място за вас няма как да се намери. Не искам червените ви свитки⁵ да стърчат отвсякъде. Поне да си ги криехте под дюшека, а вие се юрвате да ги разнасяте на ляво и на дясно, че и книги пишете за тях. То и книгите... едни книги... като историята на селския писар, дето видял как от таванското прозорче се подала една свинска зурла, която така изгрухтяла, че тръпки побили писаря⁶. Накрая ще тръгнете да ми разяснявате Божествената литургия⁷. Само че, колкото по-умно я тълкувате, толкова по-глупава става историята ви. Защото, може и да не знаеш, но от 1846, или от както е построена твоята църква в Дивдядово, Гогол непрекъснато витае между Атон, Ерусалим и Оптина пустиня. Буквално като привидение се появява на няколко места едновременно. И така - цели шест години, до смъртта си. Но нито той си харесва някое място, нито някое от местата е харесало Гогол. Въщност от това и умира, от униние. Защото целият свят му е крив. Ама кривите сте вие, неудобни сте, батюшка. Приличате на носа на щатския съветник Ковальов - понякога се откъсват от главата си и тръгват накъдето си щете, надушват какво ли не, и човек започва да се притеснява, че носът е заживял свой живот, че я на Луната ще се качи, я в лучена питка ще го намериш, я на Исакиевския мост ще го срещнеш. После ни лук ял, ни лук мирисал, този идиотски нос се връща между двете бузи и върви му разправяй, че е някак нечовешко да се мотае по широкия свят. И, въобще какъвто и нюх да имате, никой няма да тръгне да се занимава с вас. Объркващо е някак... И безсмислено... Ако един нос не си знае мястото, то и кадилницата си няма да овесиш на него. Нито в българската, нито в руската църква ще го търпят...

виж в тайландската по-може... Там между крокодилите и травеститите, по го виждам.

Нямаше какво да отвърна. Когато твоят домакин най-любезно ти обяснява, че дори и Гогол да си, пак нямаш място под покрива му, единственото което ти остава е мълчаливо си допиеш водката, да изчакаш да се съмне, да си тръгнеш и повече никога да не се върнеш.

- Значи Тайланд, казвате, Николай Василевич? Той, моят владика, в Индия ме пращаше, ама явно май по-далеч ще трябва да отскоча. Да стигна до Сиамския залив, да срещна, ако може, очи в очи Гогол и да натрия комсомолските носове на такива като теб, дето се изживяват като официални дистрибутори на божията благодат. - Не исках (или по-точно не можех) да скрия гнева и обидата. При все че - нямаше как да не усетя - водката бе отворила сетивата на Николай Василевич; сетивата, че и душата му. Прав бе и глупаво щеше да бъде, ако възразя. Беше яре от стара коза и интуицията му си оставаше непогрешима. Нямаше защо да споря с него. Човекът, въпреки стъпките на старческа деменция, която също тропаше на портите му, знаеше осем езика, беше правил реми срещу Анатолий Карпов и не случайно Московската Патриаршия бе избрала именно него, за да анализира ситуации, да строи руски църкви, да превръща рубли в долари и скърбите в радости. Нормално беше човек като него да разбере, че след историята с Леда бях изгубил интерес към всичко и че единственото, което ме свързваше със света на живите бе невероятната ми жажда за пари. Вярвах, че с тях мога да си купя всичко, което до този момент бях загубил и това ме правеше възможно най-лошият монах. Хората отиваха в манастир, давайки обет за нестежание, аз - за да изкарвам около три минимални работни заплати на ден; давах обети за целомъдрие, а аз - ей така, между другото, четях акатисти, за да срещна в църквата рускини, на фона на които Леда бе като героиня от скучен викториански роман. Затова не биваше да се сърдя на Николай Василевич. Човекът бе видял в мен онова, което и от самолет се виждаше - хитър, мързелив и

похотлив селски поп. На това отгоре, толкова алкохолизиран, че равновесието, което от време на време спазвах, беше единствената ми християнска добродетел. И за това не ми бяха виновни нито Съветският съюз, нито Комсомолът. Така че, поне да нахалствам, не биваше.

- Виж, нищо лично - потупа ме игуменът по рамото. Необяснимо защо си помислих, че чертите му се одухотворяват; че дори старческите петна по лицето му придобиваха известно очарование. - Не те смятам нито за по-лош - след кратка пауза, колебливо продължи той - нито за по-користолюбив от себе си. Пък и кой съм аз да те съдя, нали си наясно колко приличам на богослова Халява⁸... Помниш повестта за монаха, който цял живот виждал вещици и духове? Така че, самопонятно е, не говоря за вярата, защото може да се окаже, че твоята е по-голяма - сякаш се опитваше да чете мислите ми. - Иначе нямаше да стоя с теб на една маса. И нямаше да пием заедно до сутринта. Най-малкото защото аз пия предимно чай, тайландски чай... Но рядко... и не с всеки. И много рядко показвам емоции... Знаеш ли - замисли се той. - Има още една идиотска прилика между теб и Гогол. Когато той, заедно с Данилевски пътува из Русия, в пътния му лист, Бог знае как и защо, е написано: "андюкт-професор". И всички го възприемат за адютант на царя. Посрещат го любезно и още по-любезно гледат да го отпратят, защото не се знае какво ще види нашият човек и на кого ще го разкаже. Ревизорите не обичат публичност, защото заедно с нея идват други ревизори, които ще ревизират първите. После - трети, които ще ревизират вторите. След тях прокурори, процеси, съдия-изпълнители... историята край няма. Глупаво е да го повтарям толкова пъти, но никой не обича излишните врагове и лошата известност, а така също никой не обича да му се отнемат парите и спонсорите; така че - мисли му, защото твоят човек, Гогол не е успял да го измисли. И умира на твоята възраст. От глад и мечтания. Ти държиш същите карти, само че без асата му. Освен това, сега, 160 години след смъртта му, няма с кого да играеш неговата игра. Нямах нито Невския проспект зад гърба си, нито диплом за "андюкт-професор" в джоба си. Единственото, което имаш е

издръжката, която трябва плащаш. А и за разликата от неговата душа, твоята няма къде да се върне. Точно сега никой, дори и Господ не я ще. Така че, отец Тома, щом Достоевски не е успял да намери място за Гогол, не знам ти какво очакваш от мен? - Някак, почти сърдито и уж през зъби отговори игуменът. - Нали помниш, за да го намести някъде, той пише цял роман - "Село Степаничково и неговите обитатели". Там, между другото, Гогол е с твоето име - Фома Фомич. Сещаш се как е описан, нали? "Фома Фомич е олицетворение на най-безгрнничното самолюбие, но самолюбие такова, особено, каквото се среща само при най-пълните нищожества, самолюбие оскърбено, мачкано от предишни неуспехи, отдавна гноясало, от което се прецежда единствено отрова". Не можеш да не помниш какъв е Фома Фомич, а? - Унило се усмихна Николай Василевич.

240 - Да, ваше високопреосвещество. *"Той е бил някога литератор, бил е огорчен и непризнат - а и литературата е способна да погуби не само такъв като Фома Фомич"*.

- Чудесно - плесна с ръце той. - *Но може да се предполага, че на Фома и преди литературата не му е вървяло, сигурно във всички поприща, вместо награда, той е получавал само оскърбления, или даже нещо по-лошо"*. Макар че, мене ако питаш. - почеса брадата си Николай Василевич. - Този роман на Достоевски е безкрайно слаб. Всяка от твоите дивяддовски бабички може да напише по-добър. И образът на Фома Фомич е толкова бутафорен, че ако нещо трябва да се гори, то ще е не вторият том на "Мъртви души", а книгата за село Степаничково...

Наблюдавах внимателно Николай Василевич, и си мислех, че необяснимо защо, нещо в него ми напомняше за един от героите във "Вий". Странно, но все пак обяснимо защо, докато го слушах си мислех за старицата, която язди семинариста, после се превръщаше в дъщерята на сотника, в чудно красива девойка, която - миг преди да умре - се оказва същата онази старица от началото на разказа. *После - уж мъртва - трака със зъби и те гледа, с едни такива големи очи. Накрая ковчегът ѝ се откъсва от земята и със свистене започва да лети из*

цялата църква, във всички посоки. Определено в основата на тези метаморфози беше тайландската кауза. Дали Николай Василевич ме пращаще там, защото искаше да напусна този свят, или точно обратното - за да ме върне към него? Като враг или като приятел се държеше? Може би ако бяхме пили малко повече водка, би казал, че ако неговият съименник беше не под вещата опека на стареца Матфей, а на някоя тайландска масажистка, щеше и до ден днешен да стои под палмите на малко островче в Индийския океан и да разказва истории за добрите и славни помешчици...

- Така че, момчето ми, зарежи и Гогол, и Достоевски. - изведе ме от унеса моят събеседник. - Те пет пари не дават за теб. Зарежи литературата и тръгвай към Патая. Градът е уж колкото Шумен, а вътре в него ще те чака руска енория, голяма колкото половин България. Освен това ще се запознаеш с минимум 10 000 проститутки, буквално от цял свят - от Лаос, Камбоджа и Виетнам до Мадагаскар, Еквадор и Казахстан. Поне половината от тях ще ти подарят историите си. Ще попаднеш в толкова фантастичен свят, че поне за година ще забравиш книгите. А сега това е най-важното за теб. Неизмеримо по-важно както от признанието, така и от парите. Послушай ме! После, като се върнеш, може пак да поговорим за Гогол... Тук, само че на друг език...

.....
1 Термин, въведен от Ойген Блогейер по повод на шизофренната симптоматика

2 От "Записките на един луд". От където е и целия цитиран в италики фрагмент.

3 В едноименната повест («Записки на един луд»), Попришчин вярва, че е Фердинанд VIII

4 В "Братя Карамазови"

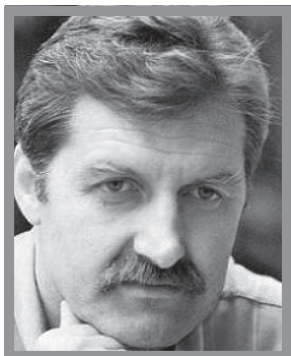
5 Дрехата на дявола в разказа "Сорочинският панаир"

6 Алюзия към същия разказ.

7 Едно от най-задълбочените и едновременно с това ортодоксални тълкувания на златоустовата литургия е писано от Гогол

8 от повестта "Вий"

Пламен ПАНЧЕВ

242

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

ПЛАМЕН ПАНЧЕВ е роден в Разград. Завършил е ВИХВП – Пловдив, инженер-технолог, а по късно Националната спортна академия. Работил е като професионален баскетболист и треньор. Бивш треньор на националния юношески отбор. Майстор на спорта. Автор е на седем стихосбирки: “Връхна нота”, “Все по-далеч от думата надежда”, “Тревожен хляб”, “Спиралата на спомена”, “Целувай ме, змия великолепна” “Добро утро на залеза” и “Среднощен реверанс”. Носител е на литературни награди, между които Голямата награда от лит. конкурс “В полите на Витоша”, награда от конкурс “Акад. Николай Лилиев”, Специална награда от конкурса “Биньо Иванов”, Литературна награда от конкурс “Пенчо Славейков”, “Златен Пегас” за високи постижения в областта на културата, Златен медал “Михаил Лермонтов” на Московската писателска организация, Награда от конкурс “Христо Фотев” Почетен гражданин на Разград. Член на Съюза на българските писатели.

ВИНА

*На дядо ми капитан Петър Върбанов
воювал в трите войни.*

Брадясва твоя гроб. Все нямам време,
да мина там, да ти запаля свещ.
И аз се пръкнах от дервишко семе,
пари не вдянах . И не дойде ред.

Не внук , а вълк!Самотна прокопсия!
Понякога, на мен, ме хваща яд!
Не се научих като мъж да пия,
тъй както с чест се справя моят брат.

Ех, капанецо, всичко се повтаря.
Синът ти, вече също е трева.
Но туй което вътре ме изгаря,
не е неясно чувство за вина,

а споменът за Дойран и Владая.
Завиждам ти на страшния късмет!
И туй което няма да узная
какво е да се втурнеш с нож напред!

Да те запазя там! Да дишам бодро!
Виновен съм! На грозния баир!
Пропуснат шанс, да се изправя гордо
край Гечкенли, Арслан и Булаир!

* * *

Затихнал трепет ще съм вече там...
И ти навярно също ще си трепет.
И пак пчели, и хора ще жужат,
и ще е синя цялата планета.

Но те ще бъдат с други имена.
Ще се повторим може би и ние.
Един ще се събужда в утринта

...с една жена наричайки я.. Миа.

Ала сега по тебе се кося.
Завиждам на червения ти гребен,
че милва нежно твоята коса...

...А аз не знам дали съм ти потребен!

МОМИЧЕТО С ЧЕРВЕНИТЕ КОСИ

Там в Париж. И в Париж.
Там градът беше млад.
Там на пейката. В Тюйлери.
Стар бях аз. Стар бе оня площад.
До червените твои коси.

244

Как ме гледаше ти. Как те гледах и аз.
И изрекох неволно „мерси.”
Май -

течеше край нас.

И по твоите коси.

По червените твои коси.

И изригваше дъх на зелена липа.
И над Лувъра и над д,Орсе.
Не разбирах града.. Не усещах града...
Само тези червени коси

И когато дъжда. Оня пролетен дъжд.
Над Париж отведнъж заструи.
Тръгнах горд като мъж. Със походка на мъж.
След червените твои коси.

И блестеше Конкорд. И преливаше цвят.
Както може Конкорд да блести!
И топеше дъжда.... Всичко... Целият свят...
И червените твои коси!

НИКУЛДЕН

На Валерий Поцаров

Завая. От небето с олово нашарено
падат рибени люспи подобни на сняг
И наместо любов има нещо отчаяно
по разбитите улици в малкия град.

Нямам много пари. Но със тези хартийки рисувани
си купувам живот, ти разбирай лекарства и хляб.
И не мога да спя, и ми иде отвътре да псувам,
ала стискам зъби, все пак днес е свети Николай.

Ще запаля три свещи, както там подобава,
за красивия свят и за хиляди други неща.
За щастливата лодка, с която и аз ще отплавам,
там където са моята майка и моят баща .

245

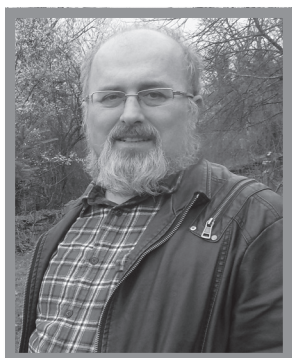
СКУЛПТОР

Защото малко те обичах..
И ти ми беше апостроф.
Спаси ме ти, да не изричам
фалшиво думата Любов.

И от нелепости разсичан.
И от омраза разполовен...
Все още чувствам по различен
обикновения си ден.

Изкуството да те мечтая
в измислената тишина.
Да те преследвам, да те вая...
недосегаема жена.

Пламен СЪБЕВ

246

ПЛАМЕН СЪБЕВ е роден в град Попово, област Търговище през 1960 г. Магистър по история от 1987 г. Работи в Исторически музей – Попово от 1984 г. и като журналист от 1996 г. Директор на Музея в родния си град от 2008 г. Автор е на десетина книги върху проблеми от историята на Поповско, сред които: „Здравеопазването в Попово. От медицинският фелдшер до многопрофилната болница“, „Културният живот в Попово през XX век“, „Бате Димо“, „Християнските храмове в Поповска духовна околия“ и др.; на студии в научни сборници, както и на десетки научнопопулярни статии върху историята на родния си край, печатани в местния, регионалния и централния печат.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

ДВЕ ТЕФТЕРЧЕТА, ПЪЛНИ С ЛЮБОВ И САМОТА

Тефтерчетата, които са част от фонда на Исторически музей – Попово, са изпълнени със съдържание в годините 1957-1963. Едното е рекламно джобно тефтерче - календар за 1957 г. на швейцарската фирма „J. R. Geigy A.G.“; второто – календар за 1961 г., българско. Поради многократната им употреба и двете са в доста лошо състояние. На много места записките са правени с молив и части от тях са се изтрили, и днес са нечетими. Принадлежали са на Веселин Попвеличков, който по това време е студент по медицина в София. Потомък е на стар поповски род, баща му е уважаван лекар в Околията. Въпреки, че тръгва по стъпките на баща си, твърде бохемският живот, който води, възпрепятства завършването на Висшия медицинския институт. Тефтерчетата са предоставени от съпругата му - Стефка Попвелиčkova, която ги дарява на Музея след смъртта му, изпълнявайки неговата воля.

247

Орфани са от разгръщане, текстът в тях на места трудно се чете. Различните почерци сочат, че са преминали през ръцете на много хора. От написаното личи, че писалите там притежават лирични души, търсеци любов и често са разпъвани между блаженството и терзанието. В това лутане остават самотници. Повечето от записките са правени по ресторанти, кафенета, сладкарници, студентски квартири. Сладкарница „Прага“, ресторантите „Севастопол“, „Москва“, „Грозд“, „Спортна среща“, „Рила“, кафене „Индия“. Географията на посещаваните заведения е затворена в централната част на София. Интересни описания за тях е създал Крикор Асланян в своята Интернет публикация „Кафе-сладкарници и ресторанти в Стара София“.

Първата датирана бележка е направена на 2 март 1957 г. в сладкарница „Прага“ в София, а първият стих по всяка вероятност е написан от Петър Семерджиев, известният ни дисидент и емигрант:

Ще изляза на пътя самин

Не огрян от пленително щастие

На тъгата несретния син

На борбата със суетата и страстите.

П. Семерджиев, 13.03.57, „Производството“

Докосвали сме се и до други подобни документи. Но тези

тефтерчета по особен начин ни карат да съпреживеем чисто човешките емоции на хора, обитавали една епоха – белязана с „ударното строителство на социализма“. В орфаните страници строителството на заводи и комини, ударници, герои, орденоносци, врагове, комунисти – цялата тази героика на времето я няма. Има обикновени хора с обикновени човешки страсти и желаня, добродетели и пороци. Все неща, които през онези години са на втори план, а част от тях, обявени за упадъчни и неморални, дори са повод за преследване. Пък всичко е толкова просто и чисто:

*...и ден и нощ аз благославям
любовта,
а на годините забързани
изричам
- „Защо не спрете! Искам вечно
да обичам!“*

(Второ тефтерче, ръкопис, молив, неподписано. Записано от Веселин Попвеличков.)

248

Записките в тефтерчетата - посвещения, стихове, нахвърляни мисли - не са от типа на ученическите лексикони. Това не са записки за спомен и клетви за вяност Тук се поставят въпроси и се търсят отговори за човешките взаимоотношения -приятелството и предателството, самотата, любовта, жените, виното...

Мисия

*Не от книгите на Питагор
аз от теореми знам
по света живеят много хора,
но човекът винаги е сам.
Сам със своите мисли и заблуди,
сам със своите робства и права.
Често ние искрено се чудим,
но не осъзнаваме това.
Някога вървим с приятел весел
тупаме го леко по гърба.
После чуем ли, че се е обесил
с изненада казваме: съдба.
Някога със влюбено момиче
тичаме по росните треви.
После чуем ли, че друг обича
огорчени казваме: уви.
И какво са ноти или рими*

пред загадките на същността?

Тя е пълна с хиляди незрими,

непонятни, волеви неща.

Затова болея и се боря

и копнея по света голям –

Да живеят много, много

хора,

но човекът да не

бъде сам.

(Второ тефтерче, ръкопис, молив, неподписано. Записано от Веселин Попвеличков.)

Автори и случайни записвачи на бележките и стиховете, наред със собственика на тефтерчетата Веселин Попвеличков, са членове на компания с променящ се състав – работници, поети, студенти – млади хора, бохеми по дух.

Моето щастие

Доволен съм с малко и с малко богат,

и грижи смутят ли покоя ми, брат,

със чашка и песен – за първи ли път?

ги пращам, по дявола нека вървят!

Понякога стискам от мъка пестник,

но бой е живота.

(Първо тефтерче, ръкопис, молив, неподписано. Записано от Веселин Попвеличков.)

Виното ще кара част от тях да разголват душите си и своите копнежи. Ще му отделят доста страници и поетите Иван Пейчев и Пеньо Пенев. Последният ще напише:

Защо не викнеш кило вино

защо не ревнеш и мезе

не ти подхожда херувимство

ти пиене извикай от сърце.

С това ти джоба няма да изпразниш

не ще приключиш авоари в миг,

и със скъперничество няма да ме дразниш

- Кило вино! – последва страшен вик.

(Първо тефтерче, ръкопис, молив, неподписано, има поправка на единия ред, която е зачеркната и е нечетима. Записано саморъчно от Пеньо Пенев.)

Записаното е контрапункт на официалното говорене за

всеотдайност и жертвоготовност за построяване на новия строй, то е по-скоро лутане в търсене смисъла на живота.

*Все, туй копнение
В духът,
Все туй скиталчество
Из път,
На който
Не съзирам края
И с поглед
Вечно устремен
Напред към
Утрешния ден
Без там пристанище
Да зная!*

(Първо тефтерче, ръкопис, 23.03.1959, „Рила“.)

В записаните откровения прозира и еротика, стигаща до вулгарност, но те са инцидентни изблици сред галещата нежност на любовната лирика.

250

*Тя ще слезе тихо
в стаята позната
И под десет пръста
леки и добри
нежно ще изгрее
лунната соната –
тишината в тоя
дом да озари.
И на люлякова
нощ ще замирише,
и ще се обляят
в трепетни лъчи
черното пиано
с белите клавиши,
бялото момиче
с черните очи.*

(Първо тефтерче, ръкопис, молив, 3 март 1959 г., „Прага“, подписано от Янко Димов.)

Много от записките са неподписани, но други носят подписите и почерка на поетите – Пеню Пенев, Янко Димов, Иван Пейчев. Препис на стихотворение на Крум Пенев „Прощално писмо“ с дата 3.11.1958, „Прага“ е в първото, а във второто – преписи на стихотворения на Станка Пенчева: „Ти си добър, ти си много добър“,

„Цената на доверието“ и едно без заглавие, на Людмила Исаева: „Стъпки“, на Добри Жотев: „Верую“.

Наред с българските автори съществуват преписи и на Робърт Бърнс, както и на една слабо позната в България френска авторка - Мадлен де Сюдери (1607 - 1701). Ето и нейния стих, намерил място в тия своеобразни поетични сборници на Веселин Попвеличков, отражение и на доброто му чувство за хумор:

„Реши да изпита Господ Йова
И грозно го наказа:
Покри му тялото с проказа,
След туй му прати напаст нова
Чифлиците му изгори,
Дечицата му умори и най-подир (съдба горчива)
Остави му жената жива“.
(Първо тефтерче, ръкопис, молив)

Тези редове са разхвърляните ми мисли за чисто човешките радости и страсти в едно обременено с празна символика време. Време, което в устрема си към насилствена масовост за велики дела, е превърнало хората в самотници с орфани души:

*„челото горе вдигнала бих аз
и горда бих била с моите сълзи,
в летен зной потънали са в мраз
те хората – орфани души.*

(Първо тефтерче, ръкопис, мастило, подписано от Хела, неизвестна, „Производството“, 14.III.1958 г.)

Същата тая Хела, която явно е била влюбена във Веселин Попвеличков, ще се раздели с него със стихотворението си „Ако някога...“:

...
Не оставяй ми ръката да увисне
ако някога се срещнем непознати,
ако някога те видя без да искам
ти се спри – не бързай на нататък.

...
Изумително е как две тефтерчета, които повечето от нас / дори в музейните среди/ биха пренебрегнали, са плодотворно свидетелство за душевните преживявания на младите хора в една объркана епоха. Облагодетелствани сме, че ги опазихме, а с тях запазихме един поетичен човешки спомен за възторзите и самотата...

Първолета МАДЖАРСКА

252

ПЪРВОЛЕТА МАДЖАРСКА е родена на 4 август 1955 г. в гр. Радомир. Завършила е българска филология във ВТУ “Св. св. Кирил и Методий” и трудово обучение и изобразително изкуство в Учителския институт – Дупница. Била е учител по изобразително изкуство в гр. Трън. Работила е като журналист в окръжния вестник “Димитровско знаме” и в общинския “Нов пернишки вестник”, “Перник експрес”, “Регион експрес”, “Зона Перник”. Била е кореспондент на в. “Струма”. От 1997 г. е уредник в Художествена галерия, Перник.

Автор на стихосбирките: “Ангел с ахилесова пета” /1997/, “Живей сега 2001/”, “Детето плаче като Бог” /2006/, “Ще се видим в Рая” /2008/, „Къде Икарите гнездят”/2014/, „Мадоната и птиците”/2015/ и основен съставител на антологиите: „Галерия към слънцето”/80 стихотворения и поеми за Перник/, “Духът, който ни сродява” /2009/ и „Културна палитра”/2012/. Има награди от национални и международни конкурси. Стиховете ѝ са преведжани на английски, сърбохърватски и руски език. Основател и главен редактор е на алманах-списание “Културна палитра” за литература, изкуство и креативност /2012-2016/.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

ПРИКАЗКА С ГОСПОД

И баба има приказка със Господ.
Отдавна имат се и тачат с баба.
На дядо млад изгниха шепа кости.
На пет парчета баба чупи хляба.

Но пред Божич изгуби сетна сила,
смъртта сурвака я с метла от троскот.
Тя цял живот бе стискала, пестила –
остана в къщата ни само Господ.

И всеки път от Него се отричах,
когато някъде отведе мама
и цялата тайфа бохеми – всички!
И други близки – малки и големи.

И хвърлях шепа пръст по Него дива.
Проклинах Го, направо бях Му бясна!
Но той си има Божа справедливост
и ризата, що Му дарих, е тясна.

БАЩА МИ СЕ ПРЕСЕЛИ ПРИ ЗВЕЗДИТЕ

Баща ми се пресели при звездите.
Надува бузите на ярето
и свири радомирска ръченица.
И ситният сръчно те, размахват кърпа,
прилякват и очите им подскачат –
звездите ситният радомирска ръченица.
Когато пръстите се уморят
и гайдата е смачкала търбуха,
той вдига тост със греяна ракия
и въздухът се пълни с звън на чаши...

Баща ми зида къщи до небето.
На покрива развява бяла риза –
крилето ѝ политат все нагоре
и толкова е волно на душата,
че в костите ти няма грам умора.

Баща ми вече не държи мистрия.
И гайдата издърпа последния му дъх.
Сега подскача със единия си крак
свойта ситна радомирска ръченица
от звезда на звезда,
от звезда на звезда...

НЕ НОСЕТЕ ЦВЕТА

Не носете цветя.
Нека си стоят там,
при корените,
при семената покълнали...
Мама се побра в дървени шепи.
Като Палечка в чашка на цвете,
отпътува по реката на безвремието.
Толкова малка и крехка беше,
че накрая и аз я носех на ръце,
като малко безпомощно дете.
Ръцете ѝ не можеха да ме прегърнат.
Очите – да ме видят и познаят.
Дъхът ѝ беше вече там, при татко...
А беше работлива като мравка
и носеше товара на гърба си,
сто пъти по-голям от нея,
по невидимите мравчени пътеки.
Тъжният дъждец с уморените капки
я изтри безмълвно, безвъзвратно
от лицето на земята.
Не носете цветя.
Нека си стоят там, при корените –
където някога и ние ще отидем –
при семената покълнали...

СЯНКАТА МИ Е ВГРАДЕНА ВЪВ ЧЕШМАТА

Три месеца преди да се родя
баща ми – майсторът,
иззидал каменна чешма, по-висока от него,
с два чучура, със три коруби за животните.
Каптирал изворната жила
от билото на “Света Петка” – мъченицата,
и от тогава – в студ и пек, повече от половин век,
водата е живителна, лечебна, никога не спира.
А при пороища и дъждове –
прелива
и прави малка бара към нивята...

След толкова години майсторът
при извора се върна, при чешмата –
да пие пак от живата вода на младостта,
но сладката му градска болест разрани живота.
Кракът, душата станаха огромна рана.
И когато го понесоха завинаги от двора,
близките му пред чешмата спряха –
завинаги да се сбoguва със живата вода.

255

ТАТКО СЕ Е НАДВЕСИЛ НАД КОШЕРИТЕ

Татко се е надвесил над кошерите,
маскиран като пернишки кукер,
с натезали нозе от пчелна отрова.
Ръцете му пипат предпазливо,
с дълги ръкавици над лактите.
Забримчен е от морза на осите.
Това е най-медоносното лято –
първото и последното за татко,
когато пчелите жужаха граовско хорце
с леките си медени копитца.
А той бе великанът –
с мрежа на главата –
и в ръцете му сладнееше животът
в пити от спомени, чешми и гайди...

Татко се скри във дървения кошер,
изгубил своята пчела-майка в тревата,
капнала завинаги пред медените пити.

ПО МЕСЕЧИНА ДЯДО СЕ ЗАВРЪЩА

По месечина дядо се завръща,
за да огледа нивите, пчелина и обора.
Сто пъти рухна неговата стара къща,
откакто в нея вече не живеят хора.

Полазиха я, избуяха бурени и кореняци,
оплетоха наоколо редици жилав плет.
И паяжините навред разрошиха мустаци.
Нападнаха я дървояди – дървен кош със смет.

256

По месечина дядо старият се пак завръща.
До снимката на баба има кътче горе.
Не е това, не е онази неговата къща.
Не са онези нивите и стоката в обора.

Но, мисля си, дорде живее споменът за дядо.
Дорде духът му вампирясал нивите обхожда,
ще се възражда тази, скътана в сърцето клада,
и ще гори и на децата в неродените им рожби.

ПРАВО В ОЧИТЕ

Право в очите ти гледам, о, Господи.
Не си отвърщай главата.
Цял живот стискам парите и постя,
нямам любов за отплата.

Скачам на куц крак, наместо да тичам.
Сляпа ли съм или глуха.
Някакви думи вълшебни все сричам,
само вълните ме чува.

Ровя в душата си с острия гвоздей –
кръстът Христов все ме води.
Днес си изплетох венеца от рози,
тръгнах по пътя Господен.

Право в очите ти гледам, о, Господи.
Един от нас ще си отметне главата.
Аз ли съм грешна? Ти ли си грешен?
Господи, кацнала съм ти на ръката.

Райна Недялкова КАЧУЛКОВА

258

РАЙНА НЕДЯЛКОВА – КАЧУЛКОВА е автор на стихосбирките „Водопадът на времето“, „Огън върху лед“, „Ще разтопим леда“, „Листопад“, „Копринена обич“, „Бургаски акорди“, „Далечна Коледа“, на детските книжки „Зайко“, „Ежко за дърва“, „Да купиш камила“, „Детство вълшебно“, „Лисина броилка“, историческата книга за село Вършило „Пътеките на паметта“, повестта „Докосване до отвъдното“, сборник с разкази за деца. Автор на стихотворението „Когато чужтата земя те приюти“ и на скандалната поема „От другата страна на огледалото“. Детските ѝ книжки са илюстрирани от рисунки на деца, участвали в конкурите „Нарисувай моята приказка“, организирани и спонсорирани от самата нея. Много от творбите ѝ са на злободневни теми с критична насоченост. Учредител и председател е на Творчески съюз „Творци без граници“, чиято идея и цел е съхраняване на българския език, откриване и подпомагане на нови творци.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОВСЛОВ

БУРГАС В СЪРЦЕТО МИ

Всички пътища водят към Рим,
но за мен моят Рим е Бургас.
И във лятото знойно и в зимния ден
все пътувам, пътувам за там...

И във нощите мои безсънни
пълни с много копнеж и тъга,
и във дните ми облачно-слънчеви
аз вървя, все вървя към дома...

БУРГАСКИ АКОРДИ

Водопад от безвреме:
по пожарища ледени,
във сърцето на времето,
в листопада на чувствата,
по безкрайните друмища
на крилете на гларуси,
по бургаските улици,
под липите разцъфнали,
по вълните, прииждащи,
по ефир - без следи,
аз дочувам акордите -
водопад от мечти....

НИКУЛДЕН

Декември е. Шести. Денят на Никола.
Ден на моя прекрасен Бургас.
Свещ сега паля – да се помоля
на този светия за всички нас.

Тази свещ паля понякога само –
в тежки моменти и в празнични дни,
но не гори там свещ с жълт пламък,
мойто горещо сърце там гори...

Знам, че днес моят град ще празнува,
всички рибари ще почетат
и всички със святоото име Никола
на трапеза с пълнен шаран.

Хайде наздраве, и нека в живота
винаги някой да мисли за нас!
Хайде наздраве за всеки Никола
и за светията – да е със нас!

ПО КРИСТАЛНАТА ЛУННА ПЪТЕКА

По кристалната лунна пътека
аз пътувам към тебе, Бургас -
малък, колкото моята шепа
и голям - в необятния свят.

260

Аз пътувам през всички сезони,
все към тебе вървя, и вървя,
сякаш искам да те догоня,
в кръговрата на моята съдба.

Всяко лято пясъкът стене
под нажежените ми нозе.
Всяка есен се сбoguвам със тебе
и те слагам в бутилка, море,

за да имам в студената зима
твоя пясъчен мирис солен,
за да мога да пиша пак рими
до поредната среща със теб.

По кристалната лунна пътека
аз пътувам към моя Бургас...
Във сърцето ми нежно отеква
морски бриз на крилете на гларус..

БУРГАС Е В МЪРТВИЯТ СЕЗОН

Бургас е в мъртвия сезон...
вълните са полегнали под моста,
казиното отдавна е залостено -
за влюбените - мъртъв пристан...
Морето и луната – призрочни...
...по плажа голи чайки тичат...
Душата ми от гларус е орисана:
Бургас и зимното море обичам!

БУРГАСКИЯТ БРЯГ

Там, на далечния, слънчев и пясъчен,
там, на бургаския бряг,
дето вълните пенливи и весели
във раковини звънят –

там водораслите, плитки изплели
кроят рачета в тях.
Мои приятели – чайките бели
в дълбокото риби ловят.

Боси крачета по пясъка тичат
и медно гласче там звъни.
Там мойто детство още диша
и планове все крои...

А луната, в пръски окъпана
със зорко око ме следи...
- Ето ме, тук съм, не съм заминала –
ела и ме прегърни!

И във очите ми наистина,
няма да блести сълза,
че от живота съм орисана
никога да не бъда сама.

Някъде там, на бургаския бряг
пазя детството в мен...
Пазя бялото пълнолуние,
ромон на летен дъждец...

Пазя малки светулки през юни,
грохот на бурно море...
Мога ли да обичам безумно,
ако сърцето ми не е дете?

Рашел ЛЕВИ

262

РАШЕЛ ЛЕВИ е родена в град София. През 80-те пише и публикува в младежкия печат. Завършила е Българска филология в Софийския университет. През 1984 година се омъжва за поета дисидент Божидар Славов / преживял шест месеца в последния комунистически концлагер/ и споделя трудната съдба на обречения да бъде вън от обществения и литературен живот. Не е допускана до обществена и професионална дейност преди 1989 година. Става редактор на стихосбирките му и заедно с него организира и първия самиздат в тоталитарна България. Изданието е иззето и инкриминирано. През 2012 година издава стихосбирката „Граничност“, своеобразна равностетка за преживяното от нея и съпруга ѝ в годините на обществена изолация. През 2013 година излиза втората ѝ стихосбирка „Небето е последният залог“, представена от поетите Камелия Кондова и Димитър Васин. Книгата е удостоена с националната литературна награда „Будители 2013“ на ССП. В книгата намират продължение теми и мотиви от предишната - тревогата за съдбата на изкуството, изпитанията на граничността , страданието като съдбовност и помъдряване. Наред с това има носталгични завръщания към миналия век, разширяващи проблема за сблъсъка и преосмислянето на времена и светове. Рашел Леви е Член е на Съюза на свободните писатели и на Дамския литературен салон „Евгения Марс“ . Нейни творби са превеждани на английски , турски език и на иврит. Творбите ѝ намират място в авторитетни български издания за литература. През ноември 2015 излезе третата ѝ поетична книга „ След Вавилон“ / Изд. „Лъчезар Минчев“, редактор – Маргарита Петкова“/

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОВСЛОВ

БЕЗ СПОМЕН

„Ако те забравя...” Пс 136,

Живеем си сред географии -
величествени празноти -
отдавна никой не ругае
безродствените самоти...
Отдавна никой не умира,
взрян във смъртта като в мечта,
открил последната си вечност
в окото сляпо на сърна...
Издигат каменни прегради
суетните ни същества:
от смисъла да не остава
и смисълът да не боли
а той все в нас е,
преболява,
дими над тънките върби
едно усещане за песен
безкрай,
без спомен, без сълзи...

АЛО

Телефонът отдавна не ни свързва
и знам как изгасва екранът –
толкова крехък и сам.

Странни спомени дремят
в тъмния бакелит:

глас отдавна изгубен,
детски радостен вик.

Тишината не може
да е приказен щит,
пак трептят пеперуди
под сърцето,

а то е забравило всъщност
свойто смело „ало”,

но понякога само –
(как така и защо)

прозвънява самотен –
и отвътре навън

телефонен стар спомен -
сякаш сън,
сякаш сън.

То е странна илюзия,
то е миг дежавю
за онези, които
са отдавна там вън...

Те говорят без думи,
те звънят и без звук,
а ти трепваш понеже -
не сън
не е сън.

БОСИЛЕГРАД

Зелена е браздата
на съня,
останалото –
дим, тъга
и есен...
Кое е изгаряло,
е прах
под остриите завои
на скръбта ни.
Тъй сухи са очите
на деня.
Жълтеят бавно сенки
от портрети.
Сънливо кафене
и тракащ зар -
почти съдбата,
легнала между ни..
Планинско утро.
Над скалите - зов.
Едно и също -
тук и там,
където
езикът помни
своята тъга...
Браздата е любов.
Над нея -
свети...

КИПАРИСЪТ

Кипарисът –звукът на
вечността,
от царството на мъртвите
прохлада
Ще опустяват
хора и места
без порива
последен на номада:
Край корена
да спре една война
и в пясъка
да види участва си...
Дървото –
все е сянка
на смъртта,
но с първото усещане
за покрив...

ЗАБРАВА

Навярно от тъга е, не
познава човекът
свойто собствено
начало.

И отшумява, бавно
отшумява
животът като ехо от
безкрая,
животът като невидима
нишка.

Събираме трошица по
трошица,
а той руши, изхвърля,
разпилява.

Отпиеш ли му виното –
нагарча.

Във хляба му - и радост, и
измама.

И само тишината му е жива.

Прощава всяко чудо и
забравя:

Останаха две тънки бели
ризи, но ближният си тръгна тази
зима.

Симеон ГАСПАРОВ

268

СИМЕОН ГАСПАРОВ е роден през 1965 г в гр. София. Завършил е СУ “Кл. Охридски” специалност Българска филология (1991 г) и Мастер програмата в Свободните науки на Чикагския университет (2003 г). Работил е като репортер във вестниците “Ритъм”, “Подкрепа”, “Новинар”, “Труд”, списание “Клуб Z” и различни медии у нас. Негови журналистически публикации са излизали във в. “Нортвест Хералд”, САЩ и поезия във в. “Хърватско слово”, Хърватия. От 1997 г. живее в Чикаго със съпругата си и двете им деца. Симеон Гаспаров е автор на три книги. Стихосбирката “театър на неабсурда” (изд. Готуранов и син 1992 г.), романите “Врати от небеса, или когато Джими Хендрикс беше българин” (изд. “Сиела” 2010 г) и “Бизони край Дунава” (ИК “Пергамент” 2013 г.)

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

ИЗ „БИЗОНИ КРАЙ ДУНАВА“

Глава 3.

“Тъмнината е път и светлината е място,
Раят, който никога не беше,
нито някога ще бъде, винаги е истински.”

Из “Поема за неговия рожден ден”
Дилън Томас, поет

Скоро всичко ще е минало. Забравено. На никой няма да му дреме за това кой съм, какъв съм. Никой няма да си спомня за мен. За Наско от България.

269

Щипещият пролетен вятър ме носи на гърба си. И само мислите ми се връщат обратно и обратно от там. От там, откъдето всичко започна.

Късната есен на 1987-ма година.

Студено е. Над разхвърляните като кости скали, залязва слънцето на България. Край разораната гранична бразда буци черна корава земя са настръхнали като шиповете на отровна риба балон, която плува покрай сивите бетонни стълбове на оградите с бодлива тел. Безкрайни, стройни редици от бодлива тел, стени, мрежи и минирани полета. Върху телената ограда капчиците ноемврийски дъжд бавно се превръщат в ледени висулки. Сиво, мрачно, влажно и студено.

Народът се е събрал на групи край релсите. Чакаат влака, пушат, разговарят тихо. В ръждива тенекиена кофа за боклук гори огън. Войници, преметнали автомати на рамо, преминават покрай гарата.

Ние сме в ничията земя. Между българо-югославската граница. Ничията земя, на която два пъти в годината хора от пограничните

райони се събират и си продават дребни стоки.

Панаирът е свършил. Виенското колело е спряло. Празните кабинки се полюшват сред ниско падналите облаци.

Въртележката с олющените кончета бавно спира пред мен. Мъждивите електрически крушки по нея угасват. Музиката утихва. Продавачът ми подава захарен памук.

- Вземи! Подарявам ти го. За днес ми е последният – казва той и започва бавно да разглобява машината си.

Ние имаме две пити кашкавал и една сирене. Никой не купува. Но ние и не продаваме.

От двете страни на границата запищяват сирените. Хората неохотно се приготвят да се прибират. Едните тръгват на запад към Югославия, а другите на изток – към България.

270

- Хайде, по-бързо...- чува се от милиционерската кола... – Прибирайте се!

Ние не помръдваме с баща ми. Аз си ям от захарния памук и гледам към края на улицата, където е циркът.

- Колко? – обръща се към баща ми брадясал мургав мъж.

- Кое? – пита той

- Това! – мъжът сочи с поглед към питата с кашкавал.

- Не се продава! – срязва го баща ми и се озърта тревожно.

- Е, па защо си я донесъл, ако не продаваш – изръмжава мъжът на развален български. Маха ядосано с ръка и отминава.

- Хайде по-бързо! По-бързо! – подканват от милиционерската кола. – Прибирайте се. След десет минути затваряме границата.

- Тате – подхващам аз.

- Какво?

- Хайде да си ходим.

- Тихо...

- Няма пък.

- Изчакай още малко.

- Ама... ще изпуснем влака. Искам да си ходим, бе... при мама.

- Шшшт... Млъкни! – казва той и нежно запушва устата ми. –
Изяде ли си памука?

- Не го искам!

- А бой искаш ли?

Мълча... От инат хвърлям памука на земята в калната локва.

- Добре, какво искаш? – въздиша тежко баща ми.

- Искам вкъщи!

Баща ми се оглежда тревожно. По челото му е избила пот. А е студено. Много студено.

- Не може сега!

- Айде бе, тате! Искам да си ходим!

- Замълчи!

- Е няма пък! – удрям с крак в земята.

Разнася се вой на милиционерска сирена.

- Граждани, моля, напуснете югославската територия и се прибирайте! Границата се затваря! – звучи от мегафона, окачен на дървения стълб. – Предупреждаваме ви, всеки, останал навън след затварянето на граничния пункт, ще се счита за “невъзвръщенец” и според Наказателния кодекс на Народна Република България, чл. пети, алинея двайста, параграф шестнайсет, ще лежи от пет до десет години в затвора...

Баща ми почва да трепери и да се поти.

- Другари – обажда се отново гласът от мегафона, – прибирайте се! Съборът на приятелството между гражданите на Народна Република България и Социалистическа Федеративна Република Югославия свърши!

- Тате...

- Млъкни!

- Няма пък!

- Ще те плесна бе, момченце...

- Иииискааам в къщиии...

- Моля те! По-тихо...По-тихо!

Акробатите отвиват въжетата, крепящи парцаливата, закърпена

с брезентови кърпки шатра. Някога е била покрита с оранжеви, сини, жълти, зелени ресни. Платната падат и остава само голото скеле на цирка. И празният пясъчен манеж.

- Болка, болка, гледам, имаш нещо... Я ела да ти гледам! – казва някой на баща ми.

Той се оглежда уплашено.

Някаква циганка е седнала на земята върху скъсан чувал, пред дървената будка за билети, пуши и гледа към нас.

Работниците се опитват да сгънат шатрата, но вятърът я подема и издува като бузи.

Глава 9.

“Просто кауза? Просто кауза, защото сме обявени за извън закона.”

“Грийн Дей”, американска пънк рокгрупа

Пролет е. 1986-та. Улиците на София са покрити в цветовете. Всичко е цъфнало. Дърветата, храстите. Толкова са интересни с тези бели и розови листа върху тях. Приличат на фунийки с по няколко топки сметанов сладолед. А как миришат хубаво! Лелелеее...

- Наскооооо! Слез, бе! Слез, моля те! Не си показвай главата през прозореца – казва нервно майка ми ме дърпа за ръкава.

Слизам и сядам до нея. Ние сме в тролея. Качили сме в него на колелото на Сточна гара. Гледам тъжно към отворения прозорец. Ах, как само ми се иска отново да стъпя на седалката и да си покажа главата от там, към улиците на София. И да ги мириша! Толкова хубаво миришат, че направо ми иде да ги изям. Тези дървета и храсти, покрити с бели цветовете като сладолед.

Тихо е. Няма много хора в тролея. Иначе тролеите са винаги пълни с народ. И хората вътре са все нервни, все се бутат, карат се. Ама днес няма. Аз много обичам да се возя в тролея. Е, и в трамвая обичам. Даже повече отколкото в тролея, щото като се движи по

релсите, трамваят прави: “Звън-звън”...

Гледам дърветата по улиците, парковете и дворовете как се редуват край нас и ей така, без никой да ме забележи, отварям уста. Доближавам я до стъклото и си представям, че изяждам сладоледа по тях. Ам-ам-ам!

- Ма, другарко, ма... Вижте моля ви какво прави детето ви! – чувам сърдит женски глас да се провиква от съседната седалка.

Майка ми:

- На мен ли говорите, извинете.

Женският глас:

- Ми на вас...ма, другарко...

Аз съм отворил уста. Долепил съм я до стъклото на тролея и правя кръгчета с език по него. Така че все едно лижа сладоледените топки по дърветата.

273

- Какво прави? Гледа си през стъклото – недоумява майка ми.

- Ма к'во говориш ма, другарко. Ами, че то олигави целия тролей. Ай, че възпитание! – роптае женският глас.

Фрас! – получавам един шамар зад врата, ей така, както съм затворил очи и си ближа кротко по стъклото.

- Дръж се прилично и не ме излгай пред хората, момченце! – процежда през зъби майка ми, докато почиства с носната си кърпичка слюнките ми от прозореца.

- Малко му е ма, другарко. Малко му е. Научете се да си възпитавате децата – роптае отново женският глас.

Тролеят отваря врати. Това е нашата спирка. Като минаваме с майка покрай женския глас, обръщам се и се изплезвам. Майка ми ме вижда.

- Ма, другарко, ма... – вика зад нас женският глас.

Ние се правим, че не чуваме. Тролеят потегля, а ние се смеем с глас.

Днес мама ме е взела по-рано от детската градина. Отиваме

първо в Детмаг и после в ЦУМ. Аз много обичам да ме взимат порано от детската градина и да ме водят по софийските улици. Ама много мразя да ме водят в ЦУМ. Виж в Детмаг ми харесва. Там има много детски играчки, колички, футболни топки...

На Митето от нашата детска градина техните са му взели колело от там. А на Косьо пък шейна – “Чук и Гек”. Много е хубава. Косьо я държи на двора у тях. И ние, с другите деца от махалата, ходим да я гледаме. Следващата зима ще я пробваме на Витоша.

Те и нашите казват, че ако съм послушен, ще ми вземат шейна от Детмаг, ама когато имат пари. А ние нямаме много. „Трябва да пестим!”, казва татко. Събираме за апартамент.

- Гевреци... Пресни... Топли гевреци...Само за пет стотинки! – вика
274
никакъв мъж с каскет и бута дървена количка по паветата.

С майка сме в градинката пред Народния театър „Иван Вазов”.

Аз тичам по площадчето и гоня гълъбите. Майка се е уморила от ходенето. Седнала е на пейките и ме гледа. Вика ме с ръка:

- Искаш ли геврек?

Аз искам сладолед. Ама и геврек може.

- Искам!

Гледаме фонтаните. В пяната им се отразяват червените очертания на сградата на театъра, синьото небе, меките облаци. Гълъби кацат до нас. Ние ги храним с мама и се смеем.

Колко е хубаво всичко в София! Особено през бяла пролет като тази.

Връщаме се.

Не можахме да стигнем до ЦУМ. На майка ѝ стана лошо. Чакаме трамваят да дойде на спирката на булевард “Витоша”.

Четирима батковци – с черни кожени якета с шипове по тях, изскачат от ъгъла на улицата. Обути са в тесни джинси и високи

войнишки обувки с дебели подметки. Батковците са остригали главите си. Само по средата са си оставили да стърчи перчем като гребен на петел. Смят се и се закачат помежду си. Много са ми интересни.

- Мамо, виж! Виж тези батковци! – соча с пръст към ъгъла, на който са се събрали.

- Уф... пънкари – въздиша майка ми. – Събират се, ей там на “Кравай” – добавя тя. Обръща се с гръб и продължава да гледа цената на детското креватче изложено на витрината до трамвайната спирка.

Трамваят се бави. Майка продължава да гледа витрината. Аз пък гледам към батковците пънкари. Идват още няколко, които изглеждат като тях. Пънкари. На единия даже перчемът му е боядисан в оранжево. Носят също и каса с бира. Много, много са ми интересни, не мога да спра да ги гледам... Добре, че трамваят се бави.

275

Ей така, както се смеят, пият и си говорят, единият вади спрей и пише по стената една голяма буква – “А”, след което я огражда с кръгче. Аз не знам още буквите, но виж, буквичката „А” я знам. Вече като я пиша, и аз ще я ограждам с кръгче като тях – “А” с кръгче. Или по-скоро правя кръгче и в него слагам буквичката “А” – главно.

Докато баткото украсява стените около “Витошка”, другите пикаят по тях. И на мен ми се пикае. Дали да не отида при тях. Така ще се запознаем и може и да се сприятелим. И тогава големите момчета в махалата няма да ме бият.

От отсрещния ъгъл се затичва дебел чичко милиционер. Надува свирката си и погва батковците.

Пънкарите вземат касата с бира и хукват към градинката. Двама-трима от тях, по-смелите, мятат няколко бутилки по чичкото милиционер. Той като че ли се уплашва. Спира да ги гони. Едно шише се разбива в краката му и покрива униформата му с дребни стъкалца.

Чичкото милиционер се обръща и почва да бяга.

Да, ама тогава батковците пънкари го подгонват по булеварда. Така, докато се гонят и замерват един друг с бирени бутилки, на чичкото милиционер му пада шапката. Той се навежда рязко да си я вземе и му се сцепват панталоните отзад. Лъсват му белите гащи. Вятърът духва по-силно. Понася във въздуха фуражката му и той хуква да я гони между дворовете.

Батковците се въргалят на земята и се смеят.

И аз се смея с глас.

Ей, колко е весело да си пънкар!

Идва трамваят. Майка седи, а аз стоя прав до нея.

276

- Ау, колко симпатично момченце! – казва лелката, седнала зад майка ми. Цялата е покрита с грим и златни гривни. Щипе ме по бузките. Аз много мразя да ме щипат по бузите.

- Как се казваш момченце? – пита тя и ме гали по косата.

Аз мълча и гледам изпод вежди.

- Хайде, покажи на лелката какво добро дете си и кажи как се казваш – мърмори майка ми и ме ръга с пръст в ребрата.

- Наско.

- И на колко си годинки, Наско? – продължава да ме тормози лелката.

- На пет.

Майка ми се обажда:

- Няма още пет, след четири месеца ще ги навърши. Ама той обича да се прави на по-голям.

- Браво! Браво! А какво искаш да станеш, като пораснеш, Наско?

Огромна усмивка цъфва на лицето ми:

- Пънкар– отвръщам аз, без да се замислям.

15 ГОДИНИ ПО-КЪСНО

Думата има сила във и вън от себе си.
Тя идва от нищото в звук и значение.
Тя дава произход на всички неща.

Из „Пътят към Дъждовната планина” на
Н. Скот Момъдей, писател от
индианското племе Киоуа, САЩ

Вождът Джо Изправената мечка, погледна в долината пред себе си. Беше краят на септември. Лятото си отиваше бавно, като блус забравен в младостта. Отиваше си, усмихнато и безгрижно, като бездомно хипи, нарамило през рамо олющената си китара, изваяна от слънчевата светлина, след което махленските хлапета радостно подтичват, а момичетата тихичко въздишат.

277

Лятото си отиваше и след него бавно пристъпваше другото лято. Лятото на Вожда. Тъжното лято. Лятото от средата на септември до края на октомври.

Лятото, на което в България му викат Циганското. А в Северна Америка – Индианско.

Миришеше на дъжд. На вехнешци треви. На билки. На гора. В тишината край Вожда падаха първите жълти, карамелено-червени цветове, покапали от тялото на есенния дух, преминал между стройните гори.

“Тишина с мирис на живот”, помисли си Вожда и пое дълбоко дъх. Погледна часовника си. Наближаваше обед. След около час племената щяха да се съберат, за да открият есенното събиране на нациите от близките резервати и цялата тази приказна, тиха възшебност щеше да се огласи от тътена на барабаните, монотонните напеви и танците на индианците.

- Поу Уоу – прошепна Джо, името на срещата на нациите с някаква притъпена болка в гласа си и се усмихна замислено.

Като че ли чувстваше някъде вътре в себе си, че никога повече нямаше да ги види отново. Като че ли никога повече нямаше да бъде там, рамо до рамо с вождовете на останалите племена. Като че ли никога повече нямаше да представлява своят изчезващ индиански клан – кланът на Изправените мечки.

Огледа се.

Време беше да тръгва, а всъщност така му се искаше да остане още малко, още миг поне – с долината, с червените скали, навели се над нея, с гората и с отиващото си лято.

Неговото Индианско лято!

Джо се приближи до стария пикап. Отвори бавно вратата. Намачкан пакет цигари падна на земята. Вдигна го, извади цигара, повъртя я няколко минути между пръстите си, двоумейки се да я запали ли или не.

278

Обърна лицето си на изток.

Листата по аспеновите** (Аспен – трепетлика на български. Растение от семейството на брезите – б.а.) дръвчета се раздвижиха от вятъра и заблестяха като златни монети изпод слънцето. Вождът се замисли за онова, което го очакваше ей там, зад далечния хоризонт. Зад планините, зад безкрайните прерии. Там някъде на изток, зад Мисисипи и...още по-далеч.

Сърцето му се разтупка. Усети как един свят си отиваше. И на негово място идваше нов, непознат. От една страна, му беше тъжно, а от друга, интересно.

Не, не...не се плашеше от новото, само му беше малко мъчно, защото вече бе разбрал, че светът, който си отиваше, бе неговият. И той нямаше да види, онзи, другият, новият свят. Нямаше да го гледа как щеше се развие, как щеше да порасне. Нямаше да види какъв щеше да бъде той. Дали щеше да бъде по-добър или пък още по-лош?

Джо махна с ръка и запали цигарата. Дръпна няколко пъти и притвори очи. Само за миг и му притъмня. Закашля се. Кашля, кашля, кашля, докато не започна да плюе кръв.

Олекна му. Задиша нормално. Изгаси цигарата с крак в сухата трева и отпи вода от пластмасовото шише в колата.

Трябваше да бърза. Не обичаше да го чакат. Днес беше денят на най-голямото признание за Вожда и за неговата нация. Племената от прериите и от Скалистите планини единодушно му гласуваха честта той да открие и закрие последния за годината индиански Поу Уоу в щата Уайоминг.

След това щеше да си тръгне... И да остане само споменът за Вожда, за Изправените мечки и за индианците край Чикаго.

“Как звучи само!”, помисли си той, “Последният танц на последният вожд от клана на Изправените мечки.”

Джо посегна към орловите пера с одеждите везани и носени от предците му, когато погледът му се спря върху купчината речници, учебници и разговорници, поставени на седалката до него.

279

Всички имаха едно и също заглавие: “АНГЛИЙСКО-БЪЛГАРСКИ” и “БЪЛГАРО-АНГЛИЙСКИ”.

Изправената мечка взе най-близкия разговорник и го разгърна. Прелисти го и започна да чете сричайки на глас:

- Здра-аа-вей-ййй-те... Аз су-ум Во-оо-жда-аа... – Той опита се да говори на български, усмихвайки се на странното звучене на гласа си.

Огледа се в страничното огледало, за да види дали още имаше кръв около устните си.

Имаше.

След като я изми, той се огледа отново, повтаряйки на български:
- Вооожждааа...Аз съм Воожждааа...Да! Да!

После кимна утвърдително с глава и върна речника обратно в колата.

Стайка ДОЛЖЕВА (ПРЪМОВА)

280

СТАЙКА ДОЛЖЕВА (ПРЪМОВА)
е родена в с. Войнягово, област Пловдивска. Омъжена, има син и дъщеря. Средното си образование завършва в Икономически Техникум „Георги Стефанов“ в гр. Пазарджик. Продължава образованието си във ВМИ „В.И.Ленин“ в гр. София. Била е учител в СПТУ по автотранспорт с. Виноградец и СПТУ по машиностроене – гр. Пазарджик, общински съветник в община Пазарджик. Живее в САЩ от 1995 до 2012 година. От началото на 2013 е член на клуба на дейците на културата в Пазарджик и кореспондент на в. „България сега“. Търсеца, вярваща в доброто и истината, силна натура, поема предизвикателствата на съдбата с открито чело и отворено сърце. Пише пътеписи, поезия и проза.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБОВСЛОВ

ШОФЬОРСКИ НЕВОЛИ

- Погледни колко е красиво небето, не мога да повярвам, че само преди няколко часа мина такава страшна буря. Не се виждаше въобще, дъждът валеше като из ведро. Само като се светнеше, се виждаше, къде караме. Добре, че спря на първия възможен изход. Умирах от страх някой друг камион да не ни отнесе или някоя кола да не влезе под нас. Беше ужасно! Никога не съм виждала нещо подобно. Погледни колко е красиво! - Обърна се Мария към съпругът си Ники, с който работеха като шофьори на ТИР.

- Какво да му гледам, небе като небе - Отговори Ники. - Това не е моето небе... Твоето е, на теб ти харесва Америка. Аз си харесвам моето небе, българското... Хайде, заспивай, пусни щората на този прозорец, че сега ще звънне диспечерът с информацията за следващия товар! Хайде да поспим малко, че целият треперя. Такова напрежение... Добре, че не закъсняхме с доставката...

281

Мария се опитваше да заспи, но не се получаваше. А беше изморена. Преди около пет часа не издържа на силното напрежение от ужасното време и събуди съпруга си, за да шофира той... Отчаяно броеше дървета, стада овце, опита се да медитира, да се отпусне, но светлини минаваха през очите ѝ и като остри шишове болезнено се забиваха някъде дълбоко в подсъзнанието.

Навън се очертаваше прекрасна сутрин, а денят отново щеше да е горещ.

Обикновено пробваха да спят поне два-три часа на загасен камион, за да се избегнат вибрациите, които не им разрешаваха да се наспят добре. То за два-три часа... но пак е нещо, обичаха да се шегуват, ами без хич... Изгуби представа за времето, сигурно беше задрямала...

Телефонът звънеше. Мария го грабна и по най-тихия възможен начин бързо изчезна навън, за да позволи на Ники да поспи поне още час.

Поговори с диспечерите, взе информацията за следващия товар. Беше помолила момчетата да ги оставят ден-два за почивка. За два дни нямаха работа. Супер. Щяха да се наспят и да се разходят. Бяха много близо до Сан Франциско, а след това ще натоварят и отново

ще карат като луди до тексаския град Уейко (Waco). Ники щеше да е доволен - толкова много обичаше да разглежда и да прави снимки. А Сан Франциско си заслужаваше да се посети, имаше какво да се види.

Времето беше чудесно за разходка. Порадваха се на откритата картинна галерия или по-точно окцион на картини върху огромен площад в центъра на града. Възхищаваха се на цветния зигзагообразен път, цветята наоколо бяха прекрасни. Посетиха известния затвор музей, ядоха риба на обширния рибен пазар, разгледаха внушителната католическа катедрала и мостовете на Сан Франциско, возиха се на прословутите трамваи. Настаниха се в хубаво и чисто хотелче, близо до пристанището. Мария предпочиташе хотел в центъра, но Ники не понасяше сутришната лудница на големия град. Бяха много различни – Ники става рано, любител е на разходките, на ходенето за риба. А Мария не бързаше да става сутрин. Тя се излежаваше с чаша ароматно кафе и книга или таблет в ръце. Вечер Ники заспиваше рано, докато Мария беше във върховна форма за каквото и да е. Това беше и причината тя да шофира нощем.

Неусетно изминаха двата разтоварващи дни. Много се забавляваха, когато си купуваха върхни дрехи, бяха коментирали през деня как може да има толкова сергии с якета. Оказа се, че вечерите са направо студени, не прохладни, а те не бяха подготвени за такова време. Втората вечер се прибраха в камиона изморени, но удовлетворени от късата ваканция, за да са готови за работа. Рано сутринта имаха час за товарене. Нощта не мина спокойно, защото два пъти проститутки тропаха по вратата и търсеха бизнес. Мария беше свикнала с техните тропаници и ги прогони, но на сутринта съзряха изненада. Цялото ремарке беше изрисувано с черен спрей... Натовариха, тръгнаха през пустинната местност за Бартстоу, Калифорния... Не след дълго, в събота по обед камионът аварира... спуска се меката връзка между двигателя и радиатора. Всичкият антифриз беше изтекъл. Ники спокойно загаси мотора, но навън беше толкова горещо, че само за броени минути в камиона не се дишаше от жегата. Нямахме и следа от работата на климатика. Бяха по средата на нищото. Дори навигационната система не показваше точната локация. Телефоните не работиха - нямаше покритие.

- Боже, тук сигурно е пълно със змии и скорпиони, погледни, наоколо щъкат разни твари и паяци! - Ужасено констатира Мария, която имаше фобия от гадинки.- Качвам се се обратно в камиона. - Заяви твърдо тя.

- Вземи и двата телефона и тръгни нагоре по пътя, за да намериш обхват и да се обадиш за помощ. Знаеш моят английски, ако можех аз...

- Ти луд ли си? - Прекъсна го Мария.- Как ще ходя, ние сме в пустинята...

- Обади се във фирмата, събота е, трябва да има дежурен диспечер! Да намерят най-близкия сервис и да изпратят помощ! - Прекъсна я на свой ред Ники.

- Всички диспечери са българчета. Обади се ти, аз няма да вървя пеша през това гъмжило от гадини...

- Добре! - Смирено отговори Ники. - Докато ходя да търся обхват, ще мисля какво друго може да се направи, за да се отстрани повредата. Подай ми телефоните, а ти гледай някой паяк да не те глътне! - Усмихна се иронично той.

След десетина минути ходене, вероятно на около половин километър, Ники спря. Мария не можеше да види какво точно прави. Сигурно там имаше сигнал на телефона...реши - тръгвам и аз, иначе ще получа топлинен удар. - Нахлузи на бос крак кожените зимни, дълбоки до над коляното ботуши, изровени за секунда изпод леглото, където бяха старателно прибрани зимните дрехи, и тръгна. Пресрещна Ники по средата на пътя.

- В офиса няма никой, звънях и на Митко Шефа - на мобилния му, но и той не го вдига. Малко по-нагоре има добър сигнал, тука прекъсва...

Мария взе телефоните и смело закричи нагоре по пътя. Бяха закъсали на първокласен път, не беше магистрала, но имаше по две ленти във всяка посока, а между тях сивееше около пет метра затревена площ, обрасла с изсъхнали треволяци и храсти. В другата посока се зададе раздрънкан пикап, натоварен до краен предел с разни стари мебели. Мария се размаха, но шофьорът мексиканец караше толкова бързо, че дори не я забеляза и изчезна зад завоя за секунда.

Невъзможно е да премина през тази трева. Поне се видя, че

мина кола, значи ще мине и друга... Е, говоря си сама, с ужасено вперени в краката си очи. С тези дебели и високи ботуши съм в безопасност.- Продължаваше да се взира и да търси гадини по горещия асфалт. - Те гадинките да не са луди да се пекат на слънце, сто на сто са се сгушили на прохладно място.

Не, че не вярваше на съпруга си, но първо позвъни в офиса на фирмата, после остави съобщения на шефа и на мобилния телефон на неговата съпруга. Звънна и на директора по сигурност...глас в пустиня. Абе, тия хора живи ли са, вече е обяд... Ами сега, какво да прави! Нямахме избор, обади се на 911, телефонът за спешни случаи. Обясни какво търси. Дадох ѝ информация за най-близкия сервиз за камиони, който се намираше на 200 мили, което е около над 300 километра. Обади се на сервиза. Отново абсурд, питаха за номера на повредената част. В речника на Мария не съществуваша много технически термини на английски. Говореше прилично езика, но чак пък сериен номер на глупавия нагънат маркуч. Знаеше марката, модела и годината на производство на камиона, направи заявка за помощ на пътя и обясни, че освен меката връзка, ще им трябват и двадесетина литра антифриз. Момичето, което приемаше поръчката, явно беше ново, защото си нямаше понятие какво говори. Каза:

- Поръчката ви е приета, до един час пътна помощ ще бъде при вас.

- Чакайте, чакайте, ние сме на 200 мили, разбрахте ли точно къде сме?

- Да, да! - Бързо отговори момичето и затвори телефона.

- Това не може да е истина! - Продължи разговора със себе си Мария. - Дори не съм сигурна, че ми е приета поръчката за пътна помощ.

Отново прозвъни на всички възможни телефони във фирмата. Нищо ново. Всички още спяха или бяха умрели...Усмихна се на глупавата мисъл Мария. - По-добре е май да се смея за глупости, отколкото да се разцивря. - А беше готова. По принцип си беше ревлива - на филми, на книжки, на тъжни случки в живота, все си поплакваше. Но си поплакваше обикновено, когато беше сама, е понякога се изпускаше и пред децата и близките, но се стараше да е по-корава, когато е с тях.

Неусетно се беше завърнала до камиона. Ники се опитваше да поправи маркуча - беше изкарал домакинското алуминиево фолио, разни найлонови чантчички, конци, телове.

- Ако товарът беше по-лек, можеше да се опитаме да караме с поправен маркуч, ама с тия 45 хиляди паунда, надали ще издържи по баирите.

- Кола, кола! - Развика се Мария и се затича да заобиколи камиона, но докато стигна до края, колата беше заминала.

Тъкмо се завърна на сенчестата страна, отново се чу звук от лека кола. В срещуположното движение с висока скорост и светлинен сигнал профуча полицейска кола.

- И тоя не ме видя! - Почти се разплака Мария. - Беше някакъв дебел американец. Какви са тия полицаи? Ще трябва да стоим от другата страна на камиона, нищо че от там е слънчево.

Умирам от жегата, ти искаш ли глътка? - Качвайки се на стъпалото на пасажерската страна на кабината, тя се пресегна за бутилка вода. Отпи няколко глътки и подаде на Ники. Той се усмихна:

- Как така не те е глътнала някоя буболечка. И не се поливай с водата, защото може да ни трябва и да я използваме вместо антифриз! - Додаде той, след като ѝ върна бутилката и видя, че тя изливаше остатъка от водата върху главата си.

- Много ми е горещо, ще припадна.

- Не ми каза какво стана, поръча ли пътна помощ?

- Да! - Отговори кратко почервенялата от жегата жена. - След час-два ще бъдат тук.

- Супер!

- Какъв супер, това е глупост. Не съм сигурна дали изобщо бях разбрана...

- Ама как, ти винаги се разбираш, нали много знаеш... - Започна със заядлив тон Ники. - А на мен ми е хладно...

- Не разбра ли, че вече нищо не зная, мина времето, когато знаех много...сега съм шофьор на камион. Известно ти е моето мнение за шофьорите в Америка - който за нищо друго не става, става шофьор...е, добре че имаме един близък познат, който прави изключение, за да не сложа всички под един знаменател и мене в това число...

- Хайде, хайде, ти винаги се оправяш! - Със заядлива ирония

продължаваше Ники.

Е това е - който каквото си е. В проблемни ситуации винаги се караха, вместо да е обратното. Мария много говореше и ядеше, а Ники се заяждаше, когато бяха притеснени или ядосани.

- Хубаво, оправям се. Какво толкова съм се оправила, щом стигнах до тук - да карам камион... - Грабна пакетче слънчоглед от кабината и заобиколи камиона, оставяйки съпруга си да се бори с фолиото и теловете. Сълзи от обида и безсилие се смесваха с потта, която се стичаше по цялото ѝ лице. Имаше чувството, че краката са и в пещ, ботушите бяха подплатени с вълнена вата, която беше вече мокра и гореща. Отвсякъде пареше. Телефонът показваше, че температурата е малко над 40 градуса по Целзий.

- Боже, - започна разговорът със себе си отново Мария - защо тук и сега? И защо го взех този слънчоглед, нали го ям само нощем, за да не заспя докато карам, а е и солен, имаме малко вода...

286

Унесена в мислите си, Мария не чу приближаващата се кола. Дори се стресна, когато усмихнатото лице на "дебелият полицаи" попита:

- Може ли да ви помогна, какво се е случило? Одеве като минах от другата страна ви видях, че сте вдигнали капака, но много бързах, защото един пикап се е обърнал ей тук, съвсем близо, след два завоя...

Почти плачейки Мария му обясни какво се е случило.:

- Вече си мислех, че ще умрем тук. Това е моят съпруг, Ник. - Посочи Мария приближаващия към тях Ники.

- Офицер Черник. - Представи се полицаят - Дайте да видим какво точно е станало?

Ники се опита да му обясни нещо, но полицаят го гледаше неразбиращо.

- Вие откъде сте? - Попита офицерът.

- От Чикаго ...

- Не, не, откъде сте родом?

- От България...знаете ли къде е? В Източна Европа. - Бързаше да обясни Мария.

- Да, да, зная къде е, родителите ми са от Чехословакия, емигрирали в Щатите преди повече от 50 години. Заминаха си отдавна от този свят, но ние с децата посетихме Европа преди

няколко години. До България не стигнахме, но зная къде е.

Мария му обясни набързо какво се е случило и полицаят, противно на тромавото си тяло, енергично се покачи върху бронята, за да погледне точно повредата.

- Е, хайде да тръгваме, да намерим тръба и антифриз. Наблизо има няколко малки селца, може да имаме късмет. А ти, - обърна се към Ники - остани да чакаш тук! Разбра ли ме?

- Разбрах, разбрах! - Побърза да отговори Ники и се обърна към съпругата си. - Разбрах да чакам, но какво каза преди това, къде да ходите?

- Да търсим маркуча, къде...

Преди още да потеглят, полицаят се обади от системата в полицейската кола. Каза, че има аварирал камион на еди кой си маркер, че отива в еди кое си село, за да потърси частта и колко мили са до там...прието...изпука говорителят. Мария с интерес разглеждаше сложната система вътре в полицейския автомобил.

Преди първото селце видяха бензиностанция. Спряха да заредят. Сипаха бензин за 5 долара. Спряха пред малко смесено магазинче и преди да слязат от колата, полицаят отново се обади и рапортува локацията. Имаше само два литра антифриз.

- Вземаме ги! - Каза полицаят и изчака Мария да плати.

Шон, както помоли да го нарича, отново се обади да каже накъде тръгват. След около двайсетина минути каране по малки пътища, отново се озоваха пред подобно магазинче. Тук с по-голям успех намериха 5 бутилки по литър антифриз и една твърда тръба за отводняване под 90 градуса. Взеха всичко и отново рапорт накъде тръгват. Преди третото село полицаят отново зареди бензин за 5 долара. Мария не издържа на любопитството си и го попита защо не си напълни резервоара, а трябва да губи време и толкова често да спира.

- Такава е системата ни, на всеки 40 мили да слагаме бензин за 5 кинта. За да е винаги пълен резервоарът, обясни спокойно Шон.

В третото и следващото село удариха на камък - нямаше нищо. Всичко се повтори още няколко пъти, рапортуване на локацията, за 5 долара бензин. Слънцето клонеше доста назапад, когато се завърнаха при камиона.

Полицаят паркира, пусна светлинен сигнал, като че ли имаше

кой знае какъв трафик и отново се обади по системата:

- Не успях да намеря частта, работната ми смяна свърши, но ще остана на мястото докато се намери помощ, ако до 8 часа вечерта не се отстрани повредата, ще закарам шофьорите до хотел.

- Прието! - Отново пропука говорителят.

Мария също не бързаше да слиза, беше толкова хладно и приятно да се слуша как говори един загрижен човек.

- Кажете на Ник да дойде на хлад! - И извади мобилния си телефон. След секунда вече говореше с някой си Скот, помоли го да дойде да помогне. - Вземи със себе си каквото имаш подходящо да заменим скъсаната тръба!

Вече се свечеряваше, когато до полицейската кола паркира очукан, доста раздрънкан и ръждясал голям Форд пикап. Петдесетина годишен висок, много добре сложен мъж, с каубойска шапка и чаровна усмивка излезе забързано от него.

288

- Здравейте! - Учтиво поздрави чаровникът. - Хайде да видим какво ще измайсторим. Мисля, че ще успеем да съединим няколко тръби, колкото да стигнете до първия възможен сервиз.

За нула време тримата мъже спретнаха необходимата гъвкава връзка от снадените, набити една в друга тръби. Вече привършваха ремонта, когато до тях спря сервизният автомобил от Барстоу, за който се бяха обаждали преди осем часа.

Започна се спор, който се водеше между шофьора от сервиза и полицаия.

- Ако аз не оправя повредата, "Пилот"/както се казваше сервизът/ ще ви дадат под съд, за да си вземат необходимите пари за разходите. Аз пътувах до тук толкова време...

- Я да видим какви части носиш и колко антифриз имаш? - прекъсна го полицаият и намигна съучастнически на Мария.- Ако беше дошъл минута по-рано щеше да ни види, че допълнихме радиатора с вода. - Пошепна, усмихвайки се Шон.

- Младият механик започна да показва видовете тръби сконфузено. И той не знаеше точният сериен номер на частта, която евентуално трябваше да се подмени. А и имаше само един галон с антифриз.

- Ето, карал си напразно! - Заяви авторитетно полицаият. - Това е моят полицейски номер. Ако те попитат, само им кажи да се обадят

в управлението. Аз съм полицаи Черник.

- Но от сервиза със сигурност ще потърсят транспортната компания за обезщетение. - Продължаваше механикът. - Трябва да ми платят сега 200 долара за спешното обаждане.

- Ти на това спешна помощ ли му казваш...осем часа те чакаха хората. Ако не бяхме ние щяха да умрат от жегата...хайде тръгвай, няма да ти платят нищо.

Механикът послушно се качи в автомобила, махна ядосано с ръка и потегли.

- Вероятно ще се опитат да ви подведат под отговорност, такава ни е системата, всеки се опитва да съди другия, с цел материално облагодетелстване. По закон е трябвало да се свържат с местен механик, а не да пращат такъв от там... Така че, ако се стигне до съд, обадете ми се, задължително ще дойда да ви защита. Ето ми координатите. - Подаде визитна картичка полицаите на Мария. - На добър път и карайте внимателно! Ще карам след вас до следващият изход.

289

Ник и Мария сърдечно благодариха на помощниците си.

Камионът потегли след раздрънканият пикап, който с висока скорост изчезна зад завоя. Полицейският Форд търпеливо се движеше след камиона, а малко преди изхода ги поздрави за последен път със звуков и светлинен сигнал.

- Ето, това е полиция! - Наруши дългото мълчание Ники. - Помагат хората, а нашите.... - и впери поглед в пустинната тъмнина.

- Слава Богу, че ни помогнаха! - Въздъхна и Мария, взираща се под снопче телефонна светлина над пътната карта. - На около 20 мили има малка бензиностанция, ако може да спрем, за да си купим вода и да оправим пътните листове. Ако сега някой друг полицаи ни спре, ще сме в голяма неприятност, времето за шофиране ни е изтекло...

- Няма страшно! - Усмихна се Ники. - Вече имаме приятели в региона...

Христина МИРЧЕВА

290

ХРИСТИНА МИРЧЕВА

завършила Немската езикова гимназия „Бертолт Брехт“, Пазарджик и Колеж по международен туризъм, Бургас. От 1991 - съсновател и редактор на издание за типология на комиксите „Диаскоп комикс“, а от 2013 – „Диаскоп комикс“ – електронен бюлетин за култура, комикси, художници, изкуство. Работила е като журналист на свободна практика. Публикува в хартиени и електронни издания. Носител е на наградата „Цветан Зангов“ (1987). Преводач и библиотекар в Археологически музей – Пловдив. Преподавател по немски език. От 1998 до 2004 година е книжар в общинска книжарница „Отец Паисий“, която е носител на Националната награда за книгоразпространение „Христо Г. Данов“ за 2000 г. От 2004 – артмениджър в галерия „Жорж Папазов“ и галерия „Резонанс“, Пловдив. Пише стихове, разкази, есета и критика за изкуство, прави и интервюта с творци. Автор на книгите с поезия: „Минава нощ, минава ден“, 2012, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, Пловдив и „Ускорени пейзажи“, 2015, ИК Жанет 45. Член на Дружеството на писателите, Пловдив.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

ЧЕРЕШАТА ПРЕД БЛОКА УЗРЯВА

Не знам друга такава череша,
да не помни време,
да гони етажите,
да влиза в моята стаята,
уж, мислех си, стаята е нависоко.

Тази нощ в съня слушам пукота и събуждането,
шумоленето на възвръщащата се младост,
която с елей
облива склеренхимната тъкан, съпротивата на студа, желанието за край.

Каква утеха е бялата корона призори на прозореца -
слънца през пролуките;
прашинки и тичинки -
спасение за пчелата,
която цял ден вчера умираше от глад на перваза.

291

Ще я прегръщам, обещавам,
ще се радвам до насита.
Как цветът се превръща в едър плод само!
Няма да мисля за следите от кръв по паважа.
За стръвното желание на джелатина да вземе главата й.

РАЗГОВОР НА ОГЛУПЯЛАТА БРЕЗА С МОРЕТО

Откъснах се от светлата гора,
от северния кротък род,
от бодрата защита на елите,
за да се срещна с теб, море.

Сега сърцата ми звънят дори при тихо време,
че могат вечно да те съзерцават
как идваш и отново тръгваш хищно.

И всичко е от хубаво по-хубаво.

Дори, когато някакви скучаещи деца
дълбаят букви
в мекото смолисто тяло.

СВЕТЛИНИТЕ НА ГРАДА

Падащи светлини
вместо листа.

Бълбукащи витрини
вместо водопади.

Цигари между пръстите
вместо целувки,
вместо звезди.

Градът нощем.

Природа.

ИЗВЪН

Дивият бадем извън оградата –
посят от вятъра и от мъглите,
израстък на изсъхналия си родител,
неискан, непланиран,
нежен и уплашен,
смел,
настръхнал,
разцъфтял –
в неделния дъждовен ден го съзерцавам,
пленена съм от тъмните му клони
на фона на забуления хълм.

УДЪЛЖАВАНЕ НА СЕНКИТЕ В КЪСНИЯ СЛЕДОБЕД

293

В сянката на тоя топъл дъжд вървя невидима,
в сянката на пътната врата невидима очаквам,
в сянката на твоя дом,
на твоето протягане към мен
стоя изправена, изпъната, с очи нагоре,
разчитам йероглифите по пергаментата на небето,
предсказанията, птиците,
сенките на техните криле,
извивките на полета,
сенките на рибите в морето,
пасажите стада по топлите течения на океана,
в сенките от имената на жени с коси като вълни,
които те заливат сутрин с дъх на неизбежност,
в сенките на имената с букви като шепот и терзание
съм аз,
в сенките на всички разговори с непознати,
предпочитани и неотложни –
там съм,
винаги – неумолимо винаги,
във виолетовите, синкавите, сиви, изумрудени и черни сенки –
знаеш, че съм там.

Христина ПАНДЖАРИДИС

294

ХРИСТИНА ПАНДЖАРИДИС е завършила журналистика в Софийския университет със специализация по радиожурналистика. Пише хайку, публикувани в най-авторитетните хайку издания по света. Трето място за хайку в XIX японски конкурс Касамакура – 2014 г. Второ място в XIX международен конкурс в Индия Mainichi Haiku Contest – 2016 г. Включена между стоте най-креативни автори на хайку в Европа за 2014. Издателство „Сиела“ публикува романа, написан в съавторство с Димитър Стоянов, „Ярост“ - 2011 г. През 2014 г. „Жанет 45“ издава романа ѝ „Ничия“, а през 2015 г. - „Някъде другаде“.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

ОТКЪС ОТ РОМАНА „НЯКЪДЕ ДРУГАДЕ“

МАЙКАТА

Виждам жената на пътя. Не вдига ръка, но спирам. Женска солидарност. „Излизам от затвора“ е първото, което ми казва. Чувам го и ушите ми порастват, издължават се и заприличват на фунии. Става ми неудобно, че се впечатлявам от такъв делничен факт. Дори в биографията си съм скрила едно посещение в мъжки затвор. Уф, бях го забравила, сега го измъкнах на светло. „Излизам от затвора“, произнася втори път жената. Остава ме да реша да я поканя или не. Свикнала е с присъдите. „Да се кача ли?“, гледа ме в упор със сините си очи. Червенина е избила по бузите ѝ, чипият ѝ нос е по детски смешно-симпатичен, а скулите ѝ приличат на изрисувани. Розовите сенки отиват на настроението ми. „Качвайте се!“ В колата ми обяснява, че шофьорът, който я возил двацет километра, щом разбрал откъде идва, заковал на място. Заповядал ѝ да слезе. Лош човек.

295

Тя не подозира аз колко съм лоша, макар никой още да не ме е затворил. Вместо да си отглеждам децата, складирам думи в компютъра и се самооблагам с данък „забравя“.

Черпя непознатата с кафе от термоса и шоколадов, разтичащ се бонбон, а тя издърпва зад врата ми лилава панделка. Пийва две глътки и хоп, в пръстите ѝ се появява тесте карти. Прехвърля ги от едната в другата ръка, след миг изчезват. „Къде са?“, питам с недоволството на първокласничка. „Търпение“, хвърля една усмивка с изкривеното си поизтрито червило и ги измъква от джоба ми.

- Когато ме заключиха, лятото сушеше изпраните дрехи за час. Черешата презря, не сложих компоти. Оставих я на билетата. Мързелувах. Предчувствах, че лошото идва. Сега излизам и пак е лято. А череша не съм яла от години. Нито вишни, нито кайсии. Предчувствията вече не ме измъчват. - Никой ли не Ви чакаше? – задавам възможно най-глупавия въпрос.

- Как, моля Ви, чакаше ме букет!

Разказва ми, че подарила цветята на една от надзирателките.

Девет гладиоли, розови и бели. Излизането от онова място с китки и стопът, според нея, не се връзвали.

За първи път качвам в колата си жена, излязла от затвора, а още по-за първи път – фокусничка. Децата спрели да ѝ пишат на третия месец. Щяла да забрави какво е писмо, ако преди две години светът не просветнал в лицето на една библиотекарка, изчела томове криминалета, която станала нейният щастлив преносител на писма до дъщерята. А за да не е самотно едното добро, появило се и второ – за Коледа в затвора фокусник изнесъл малко представление. „Фо-кус-ник!“ Произнася го на срички и се смее. Едва ли, ако беше кривнал по погрешка някой водопроводчик или майстор на мозайки, щеше да хлътне по него. Човекът си дал адреса и започнали луда кореспонденция. По негов съвет прочела книги и понаучила това-онова.

296

Усмивва се. Сякаш е отвикнала да го прави. Допреди трийсет или петдесет минути е била затворена, а сега решетките са единствено в главата ѝ. В навиците ѝ. В досието. Не мълчи. Приказва как ще се дегизира като мъж. Ще се прави на фокусничка. Светът едва ли ще ръкопляска на бивша затворничка, но на жена, преоблечена като мъж и появяваща се на сцената, за да забавлява – защо пък не?

Откарвам я до селото на майка ѝ. Побеляла жена със сламена шапка седи на пейката пред едноетажна къща. Въздухът узрява с пропуснатите неизядени плодове. Навсякъде висят надписи – на вратата, по клоните на дърветата, на стената под прозорците: „Мама е невинна“, „Справедливост за майките“, „Аз те обичам“. Липсват балоните и шампанското. Автор на плакатите едва ли е жената със сламена шапка. Куче със сиво-черна козина се гуши в краката ѝ. Остаряло е, жегата не му пречи. Не я ѝ забелязва, сраснало се е със стопанката си, а тя с надеждата. От шума на колата сламената шапка се размърдва и се чува глас: „Радо, ти ли си?“

Първата жена бивша затворничка, която съм возила, и още първа фокусничка, прегръща майка си и заедно заплакват. В устата ми е солено. Шоколадовият вкус е избягал.

Сълзите са истински. Няма фокуси. Фалшива се чувствам аз и затова бягам. Посмей да ме гониш!

ХУДОЖНИКЪТ

Чухте ли новината? Бил съм осиновен. Още от корема на биологичната си майка съм „договорен“ за най-близката ѝ приятелка. Излежавал съм се в околоплодните води, хапвал съм, пийвал съм – един вид шведска маса, а като дошъл ред да плащам – изненада! Без карта, без чекова книжка, за пари в джоба да не говорим. Бебетата се раждат необлечени. Майките ми ме разменили. Бил съм без право на глас. Стоково-натурално стопанство.

Приятелката, разбирай майка ми, била омъжена от осем години, изтърпяла стоически съвременните способности за забременяване, но не се получило. Станала на 35, когато я сюрпризирала вестта, че най-близката ѝ дружка е заченала трети път. Непланувана бременност. Двете ѝ деца израствали, а тя си точела зъбите за развод. Бебето идвало по случайност. Грешна доставка. Смятала да абортира, но се сетила, че за бебето чака човек. Майка ми ме получила като подарък още докато съм се развивал и наддавал в корема на другата. **297**

Кой съм аз? Един от изгубените от погледа на изкуствоведите сюрреалист. Художник. Учител по рисуване пет пъти в седмицата – общо 24 часа. Направил съм три самостоятелни изложби, а в тясното ми ателие с форма на правоъгълник, трикрилен прозорец и капандура имам готови картини за поне още две. Нито съм издънка на Салвадор Дали, нито съм първи братовчед на късмета. Любими платна на моя ексцентричен идол са „Портрет на Пикасо“, „Спане“ и „Мечта, причинена от полета на муха“.

Специално пътувах до музея в Сейнт Питърсбърг във Флорида. Беше подарък от нашите за приемането ми в Академията. Музеят е голям и в него са едни от най-мащабните картини на Дали. Той е имал верни американски колекционери, които след смъртта си завещават творбите на страната. Обявяват, че търсят помещения и далновидното ръководство на града предоставя сградата. Експозицията е изумителна. Много картини са като стенописи, покриват цели стени.

Преди година попаднах на изложба на негови творби в малкото френско градче Бон. Входът струваше осем евро и няма да познаете колко пъти влизах. Всеки ден, докато не ме изгониха, не... докато

траеше изложбата. Последните три дни разпоредителката ме пускаше гратис.

Рисувам със замах. Застават пред картините ми, купуват ги (три портрета и два пейзажа са притежание на анонимен почитател, който, вече се изясни, е тя – тази, от чиито корем съм излязъл), но съм неизвестен. Може би трябваше да премина чинно през площада на града, да изкача стълбите до кметската врата, да се усмихна, здрависам и леко да се поклоня, а коридорът вляво да ме заведе до отдел „Култура“. Изискваше се единствено да нарисувам портрет на кметската дъщеря, аз обаче, възпитан в добър вкус, не припаднах от предоставената ми чест. За награда прекосих тичешком площада и стъпките ми отекнаха в училището. Тук аз задавам темите по рисуване и аз поставям оценките. Портретът на кметската дъщеря го нарисува друг. Човек с повърхностни познания за красивото, но със здрави инстинкти за добро и лошо.

Аз съм осиновен. Чака ме писмо за прочитане. Подозирам, че няма да ми искат автограф.

ЗАТВОРНИЧКАТА

Знаех, че ще родя три деца. Синеоки и кестеняви – като мен. Моят любим е с къдрави светли коси и черни очи. Децата щяха да съчетаят от двама ни – неговия правилен нос и моя чип, тънките ни устни, голямото мъжко чело, розовите ми бузи и нататък както дойде. Хубави деца ще си отгледаме. Знаех, че ще са три. Даже различавах чертите им в преддверието на сънищата. Търсех сходни личица и се зазяпвах по чуждите. Нямахме дете. Имахме любов. В началото и двамата, много любов. След две години и четири месеца неговата започна да се рони като стар хляб и той я ръсеше не на птиците, а по жени. Не знаех при коя ходи. Не питах. Неидващото дете ме тормозеше. Скъсяваше съня ми. Синьото в очите започна да избелява от слънцето и от зяпането на самотните дни. Закръглеността ми се стопи, но не от горещините, а от загуба на апетит. Защо да ям? В мен не растеше нищо. Кого да задоволявам с протеини и белтъчини?

299

Нямахме дете. И любовта му я занима. Намаляваше, намаляваше и остана само хапка. За чия уста по-напред? Заговори ми за раздяла. Сякаш се бяхме събрали на шега, за няколко танца, за флирт, за опознаване на характерите. Сякаш не си го заплух още със самото виждане. Нали му казваха „несимпатичният“, защото не премълчаваше, ако обиждат някого. Бях чула да сравняват очите му с въглища, които никой няма да вземе за отопление дори да му ги подарят. Черните му очи, които за мен бяха като две нощни пеперуди, надничачи зад пердетата, бъркаха в погледите на другите.

Три лета подред в планината при нас се качваше един дългокоско. Чудех се дали ушите или носът му са по-дълги. Помагаше на чичо си. Щял да става ветеринар. Интересуваше се предимно от себе си. Всички около мен се бяха наговорили да повтарят: „Колко е симпатичен, колко е услужлив!“ Ако го гледаш отзад, защо не. Симпатичен? Не спираше да говори и да се хили. Приличаше ми на снимка – любуваш се на усмихнатия образ, уловен от мига, и няма сила, която да го размърда, или да му подвикне да те остави на мира. Симпатичния имаше замръзнало състояние на лицето. Лигльо, дето се мотаеше в краката ми и пълнеше с прах лятното време.

Влечеше ме да уча и аз за ветеринар, но след запознанството със Симпатичния се затворих в стаята. Погледнах се. Изоставена ли съм от съдбата и щастливите звезди? Държана на вода и хляб, прекосявала пустиня без камили и оазис минимум четири дни? Насинена от пренебрежението на мъжки очи? Какво общо ще дяля с този? Здрава, работлива, силна жена, наследила от баща си максимата: „Мъжете обичат сто пъти повече комплиментите от жените“. За жалост, не я прилагах и затова често си ближех раните. Със Симпатичния се целунахме два пъти. Отчитам го повече като опит и по-малко като грешка. Целувките по ги биваше от характера му. Студени, меки и с аромат на какао.

Късен септември. Нито лято, нито есен. Кой ще надвие: горещините или прохладата? Денят намалява, топлината не. Вечерта в кафенето при докосването на ръцете и произнасянето на имената се разклатих като влак при дръпната ръчна спирачка. Ето, влюбих се. Аз се влюбих. Случи ми се. И на мен! Докато танцувах с друго момче, се наслушах на съветите му да избягвам кръстосването с новия. Викали му „несимпатичния“. Ха, точно по моя мярка! Омръзнало ми беше онова захилено и препоръчвано дългоносче – бъдещ ветеринар. Поканих новия за следващия танц и не го пуснах докато си тръгнахме. Въображението ми беше удовлетворено. Тялото ми усети непознато затопляне, а по гръбначния ми стълб някой се учеше на катерене. Драпаше нагоре с тежък багаж. Примерното момиченце в мен си бе отворило исканата книга в библиотеката и четеше ред след ред.

Ритуалът по влюбването не е ли като двата таралежа, оставени в градината ми? Само майка беше посветена в обожанието ми към тези бодливци. Избродираните върху блузите, чорапите и полите малки таралежчета издайнически информираха коя животинка обичам. Освободих таралежите от заграждението, където бяха оставени да се ухажват, и те се изпариха. А аз бях превзета крепост от новия – нищо, че той още не го знаеше. Момчето, което не избяга от мен след първите ми думи. Бях свикнала да ме напускат, но да остават – това вече беше нещо различно като преживяване. Тялото ми се запътваше към него, а той нямаше и представа какво изпитвам. Сигурно броеше колко пъти ще се изпоти или колко пъти ще въздъхне преди да му поникне брада. Влюбена! Не беше ликато

изгрев и залез в едно? Нали бях устата, щях да му кажа и да го попитам.

Майка ми, без предисловия и диплома на психолог, усети промяната. Спрях да се вмъквам в панталоните. Преоткрех полите. Захласнах се по цветовете. Оставях едно копче в повече незакопчано. Най-горното. Не отминавах огледалото и гребена. „Външната прилика заблуждава. Когато се влюбих в баща ти, си накупих женски дрехи. Невероятно е да отгатваш дали на втората или на третата минута ще те погали мъжка ръка под полата“, насърчи ме тя.

Обичах го моят Несимпатичен и си чаках децата. Нашите деца да се появят зад деветте месеца или зад три по девет. Чаках си: кога скрита под грима, с весела, вързана кърпа на кръста си, търсеща песен за ободряване. Пеенето прогонва тъгата. Предизвикателно вдигах полата си нагоре и го насърчавах да се затича към мен. Чаках него и децата, а се появи болестта.

Сболестта той спря да споменава за раздяла. Раздялата и болестта не намираха общ език. Очите му пак ме видяха. Прозрачността ми изчезна. Изпълних се с плът и привличане. Кожата ми не служеше за покриване на дървени плоскости, а за даряване на огън. Спираше погледа си върху мен. Чувствах се като глобус, разглеждан за първи път. Въртах се наляво, надясно. Виж тук планините, познаваш ли многомилионния град, не отминавай реката! Прогледна отново. Забеляза ме. Дали таралежчетата, които ми подари, не убодоха ръцете му? Надявах се, че не съм напълняла, че не съм се оплела в бръчки като берачка на къпини, че не съм побеляла. Грозни и трътлести са другите, не аз. Аз съм момичето, с което тичаше към съботата и оставаше до неделята в чаршафите, парфюмирани с вино. Аз съм неговата предизвикателна танцьорка, най-добрият водач по любовните пътеки, майката на децата му. Сядаше до мен и държеше ръцете ми. Като в първите месеци на любовта ни.

Болестта му не ме изплаши. Станахме приятелки с нея. Не. Станах ѝ слугиня. Поклоних ѝ се. Коленичих и стоях в молитва по половин час. Понякога и повече, докато краката ми се отделяха от тялото и изпадах в безтегловност. Тя го стряскаше и го заставяше да остане с мен. Връзваше го за мен. Болен и отчаян не го искаха. Болен любовник, отслабнал и брадясал мъж не е за предпочитане. Цената му пада. Отива на последно място в класацията. Избираш

друг или оставаш сама.

Болестта заслужи възхищението ми. Сутрешната ми чистота, преди някой да ме е видял и докоснал. Заслужи благодарността ми. Той се изправя леко, подпирам го с три възглавници и бавно пие отварата от невен, коприва и бял равнец.

В градината открих кръглата дървена масичка и я сложих под ореховото дърво. На сянка и на скрито. Изплетох венец от маргаритки и здравец. В центъра поставих голяма свещ с аромат на ванилия – такива свещи купувам. Харесвам миризмата им - на дом, на приготвяне, на близост.

Олтар на болестта? Олтар на надеждата, че моят мъж си е мой и децата ни ще дойдат. Трите, които познавах от виденията си.

302

Преди изгрев слънце се събуждах и изтичах в градината. Молех се на болестта да не ми го отнема, да му се порадва, но да не запълва сърцето му, да го облизва лакомо, но не докрай, да го докосва, но без разкъсване, и да си тръгне. Питам я какво би поискала в замяна и търсех знак, за да разбере намеренията ѝ. Вечер изчаквах той да заспи, упоен от обезболяващите, светлите му коси да намерят покой, нервите да скръстят ръце, и заемах място пред олтара. Гладна за новини, гладна за оздравяване. Цветята на венеца увехнаха, но аз усещах приятен дъх на треви. Лятото ми обърна гръб, но не и болестта. В началото думите ми я стреснаха. Кой друг я ухажва с цветя и молитви? С топъл шоколад и сладки с кокос? Кой друг не скъпи думите си за нея? Какви ли не ги беше виждала и чувала? Вярваше ли ми? Подигравах ли ѝ се? Луда ли бях или запътила се към лудостта? Тя вероятно можеше да надникне в мен и да разбере. Думите ми не достигаха до нея, не я трогваха. Какво ли не беше чула. „Скъпа болест, описват те като жена, а за жената най-ценното са децата. Увъртах, надявах се да ни оставиш, но ти си тук. Разбирам, че искаш да ти дам нещо, от което и мен ще ме заболи. Не чак до смърт, но до разболяване. До белязване. Все пак ще ми остане една част. Нали? Не бъди скъперница. Давам ти малко, малко оставям и за мен. Съгласна съм да имам две деца. Третото нека е за теб. Моля те да си тръгнеш и да ни отпишеш в близките сто години! Остави моя любим! Остави двете ми деца – момчето и момичето. Едната си дъщеря ти давам.“ Постепенно ми повярва, отстъпи на крачка, усещах, че ме наблюдава, недоверчиво отпуска краищата на

заграбеното, примижава, върти се, потропва с крака, цупи се, остава да се порадва на вниманието ми, на вкусотиите, които ѝ носех, укротява се и тръгва с непразни ръце. Мъжът ми оздравяваше, децата ми намаляха. Разболяване – плащане. Молитва – отговор.

Многоцветието на есента ме изненада с новина. Моят излизаше навън, не одобряваше старите си ризи, късаше нарочно копчетата, почна да капризничи. Попита за червено вино. Признаци, че се връща към живота. А пък аз бях бременна!

Моята любов не остана по-назад. Каза, че раздялата била непремислена. „Пълна глупост, добре, че се разболях и не направих грешка“. Болестта получи и неговите благодарности. Заедно зачакахме бебето.

Една вечер, след като приспах сина ни, забързах към градината. Не забравях да споделя хубавото, което се случваше ден след ден. Олтарът си седеше на същото място. Старите цветя заменях с нови. Палех свещта. Моят беше под ореха. „Какво правиш в тъмното? Вещица ли си станала? - Измолих те от болестта. Без магии. – Преуморила си се, никой не се моли на болестите. Лекарите се бяха изхвърлили в незнанието си, изплашиха ни.“ Опита се да ме прегърне, но на това място не си разрешавах волности. Тук се благодареше. Бях готова да му завра истината в очите. Изкарваше ме страхливка. Май беше забравил писмото си: „Желанието ми е да не ме кремирате, защото от малък имам страх от огъня. Покажи на Люба къде съм погребан и нека идва.“ Дори и в предсмъртното си писмо човекът не изоставяше Люба, с която ми изневеряваше преди да легне болен. За страха от огъня чувах за първи път. Запазих мълчание, все едно не бях чела последните му желания, които се оказаха предпоследни. Писмото се изпари с неговото оздравяване. Прибрано за друг повод.

Юлия ДИВИЗИЕВА

304

ЮЛИЯ ДИВИЗИЕВА живее и работи в София. Завършила библиография и кинопедагогика. Текстове ѝ са помествани в редица печатни и електронни издания. Нейни разкази и стихотворения са включени в сборниците “Пощенска кутия за приказки” на изд. “Артишок”; “Сбогом нощ” на изд. “Захарий Стоянов”; участва в издание на Сдружението на варненски писатели - 2015; “Културна палитра”; “Знаци” и др. Издателство “Факел” издава през 2015 г. книгата ѝ с разкази - “Кукувичка прежда”, а през април - 2016 г. стихосбирката “Полутон, полусянка”.
В момента се подготвя за печат новата ѝ книга с разкази и повести.

БЪЛГАРИЯ
ЛЮБКОСЛОВ

ОСИНОВИТЕЛИ

Сиротни старци от земя
превърната във територия.
Децата им потърсили утеха
във приказка за някакви оазиси.
Във пазвите на майките,
по коленете на бащите - пясъци.
Не никне нищо в тях, дори в неделя.
И в никой ден от календара,
по който се препъват
излинали понеделници.
Приказват старците оскъдно
на час по дума със въздишка,
прескачат границите на миражите -
неимоверно стръмни!
Приказват за децата си
осиновители на своите родители.
По урвите библейски на душите им,
сълзи от камък се търкалят.
Унило седнали пред пощата,
на кръстопътя за отвъдното,
те чакат на банкнотите куража,
изпратен им отвън. Във тъмното
белее на старческия дом оградата
със името "Огнище".
Понятие за дом - не, клада!
След огъня бунище.
А в някакви оазиси далечни
от самоотрък на самоотрък
децата им засяват новите стърнища.

НАД НЮ ЙОРК НЕБЕТО НЕ ГАСНЕ

Над Ню Йорк небето не гасне.
Не му трябват звезди - неони има безброй.
Прекосяват асфалта съдби - дъга пъстроцветна.
Тази сутрин - след схватка завършила с бой
блести още незасъхнала локвата кръв.
И в нея се ражда денят. Ти си пръв
на реда за кроасани.
Стъпките ти не виждат кръвта,
вървиш - свободата е стръв,
а за някой - страдание.
Тя те води по чужди следи,
нагодил си обувките -
чакат извървени от едни,
а от други незапочнати пътища.
Делиш измерения от тротоарни абсурди,
с чуждоземни очи пълни с възторг
и мъничко хаос, с плаха надежда,
че си отчупил парче от света,
и във джоба прибрал си го тайно
до парче кроасан, до билет от метрото
и до карта на Манхатън, защото
ще се върнеш някой ден, дали наяве,
дали насън...
Ти няма да си същия,
а навън пак ще гъмжи от илюзии.
Но вече знаеш, как да не падаш
във капан от заблуди -
този град е град на абсурди.
А ти си Алиса в огледалния свят,
в измислена приказка за някакъв град.
Реалност, измислица,
в която светът е дошъл на парад.

МЪДРОСТТА НА ЗМИЯТА

Змията ме погледна и ми каза
ще пиеш змийското ми мляко,
докато на мъдрост се научиш!
Отвара от омайно биле,
и щипка прах от крак на врана
във пилешката супа за душата
слагам - нагарча - дяволски измамна.
Правя заклинание - така горчи по-малко.
Започнала съм да си казвам всичко
от онзи първи миг на вдишване,
а то е простичко - Обичам! -
и няма място за отричане.
От еньовчето взела съм росата,
горчилка от татул и стрък от самакитка.
И по ръба със сърпа тичам,
кося си цвят от земното привличане.
Змията се извива, а съблеклото ѝ от мъдрост
се свлича във краката ми - до роклята.
И мойта мъдрост е избистрена
копринен водопад и чисто гола истина
по-истинска не си докосвал никога.
Обичам те, Живот!
И змийската отрова ти обичам,
и браното по изгрев сипейче,
и вълчата трева, и ябълката дива - припекна.
Във всичките ти измерения надничам,
нали съм мъдра - пила съм вода
от къпана във бисери метличина.

ОПИЯНЯВАЩО

Онази леност на следобеда,
пълзяща нежно по бедрата,
опънала на тежък сън триножника -
рисува огън по водата.
И няма никакво съмнение
постелите са съхнали на вятър
със аромат на слънце, билки и гора,
донесли срещи - много истински и летни,
когато виното е свършило, но спомените
са обърнати с хастарите.
И някой в тях следобедно на пръсти
стъпва сред чимширите.
Щурци не свирят,
не жужат пчелите в жегата
и чуваш как те викат зад оградата.
Пък тя е толкова неистинска
тръстикова, със пръти от реката.
Тревата е сено и сенокосът е в ръката ти
със щипка трепет и желание
да отдадеш докрай и тяло, и душата си
на онова момче със прашката и раните,
във пазвата си скрило круши,
а крушите са пламнали от слънцето,
когато кос ги люшне - падат
във нозете ти, там долу -
в прецъфтелите петунии.
Поклаща се на баба ми жакета,
и малко смешна старичка барета.
А тя отдавна си е тръгнала,
но още много рано е да ме покани -
сега събирам само сънища и аромати,
които идват неповикани, но толкова желани.
Във този сън следобеден и с дъхави треви,
наложили от белези следи,
петел раздира тишината
с око-мънисто за пред слънцето.

Тръби, че вече няма топъл вятър,
да юрва сенките със лудото си помрачение
илюзиите са на привършване.
Ще слезе скоро от билото чердата
на спешните нелепости
ще трябва да се подчиня на времето,
че както си върви
денят ще свърне зад дърветата,
пък аз не искам никак да си тръгне
онзи спомен за глухарчето...

МОЖЕ БИ

Ако ме попиташ в пристъпа на лятото горещо
коя съм -
ще ти кажа -
момичето в ателието, изгарящо от лято.
Не трепва и прашинка - само спомен на перваза...
Скъсени сенки сме по пладне - неприбрани вкъщи -
и мълнията, разсякла сухото небе на две, не ни смути,
а само кестените зрееха набързо
и тропаха зелени още
по гърбовете на смълчаните коли.
Върху платното с терпентинови въздишки,
със морен рок и "Let it be",
рисуваше ми пладне също толкова горещо,
а помежду ни - сенчести треви.
Как криеха ни, щом захващахме
да сътворяваме вини...
И толкова е безобидно всичко,
и толкова е сладостно,
че птиците, разчели ребуса ни - литват,
и не оставят от летенето следи.
Отминалото време ни прощава -
отдавна други сме - не по-добри,
дъхът на терпентин отново ни подклажда -
рисуваме - не сме завършени - рисуваме,
че може би...

Съставители и редакция:

Виолина Б. ИВАНОВА

Георги Витанов БОГАТ

Оформление на корицата: Нели Иванова-КЕХАЙОВА

(Снимка от Рила планина - Андреа КЕХАЙОВА, 10 г.)

Предпечат и дизайн: Нели Иванова-КЕХАЙОВА

Издание на СЪЮЗ НА БЪЛГАРСКИТЕ ПИСАТЕЛИ В САЩ И ПО СВЕТА

Българска, Първо издание

Чикаго, 2016